

Sirpa Kemppainen

LIIKETALOUDEN
MONIMUOTOKOULUTUKSEN
KEHITTÄMINEN

Mikkelin ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyö

Yrittäjyys ja liiketoimintaosaaminen (yamk)

Toukokuu 2016

MAMK

University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

	Opinnäytetyön päivämäärä 31.5.2016
Tekijä(t) Sirpa Kemppainen	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Yrittäjyys ja liiketoimintaosaaminen Yamk
Nimeke Liiketalouden monimuotokoulutuksen kehittäminen – Mikkelin ammattikorkeakoulu	
Tiivistelmä Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää Mikkelin ammattikorkeakoulun liiketalouden syksyllä 2015 alkaneen monimuotokoulutuksen opettajien verkko-opetusosaamista, antaa näkökulmia verkko-opetuksen kehittämiseen sekä suunnitella ja toteuttaa monimuoto-opiskelijoiden ohjausta verkko-opiskeluun. Opinnäytetyö toteutettiin toimintatutkimuksena, jossa käytettiin kvalitatiivista (haastattelut) ja kvantitatiivista (kysely)tutkimusotetta. Haastatteluiden tarkoituksena oli saada selville, millaista osaamista opettajat tarvitsevat oman näkemyksensä mukaan verkko-opetuksessa ja kuinka osaamista voidaan kehittää. Kyselyiden tarkoituksena oli kartoittaa opiskelijoiden näkemyksiä ja kokemuksia verkko-opiskelusta ja sen nykytilasta sekä kehittämiskohteista. Saatujen tuloksien mukaan opettajat tarvitsevat verkko-opetuksen toteuttamisessa pedagogista, ohjaus- ja teknistä osaamista sekä uskallusta ja rohkeutta käyttää monipuolisesti tietotekniikkaa opetuksessa. Opettajien osaamista tulisi kehittää henkilökohtaisella ohjauksella, työpajoilla ja teknisillä koulutuksilla. Opiskelijat tarvitsevat opiskelun alkaessa paljon teknistä tukea sekä ohjausta käytettäviin välineisiin. Lisäksi opiskelijoille tulisi järjestää ohjausta tiedonhankintaan ja oman aikataulun suunnitteluun. Toimintatutkimuksessa toteutettiin yksi sykli, joka koostui suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista. Opettajille järjestettiin verkko-opetuksen suunnitteluun koulutus sekä opintojaksojen käsikirjoitusten kommentointitilaisuuksia. Opettajat saivat myös teknistä koulutusta opetuksessa käytettäviin välineisiin sekä verkko-opintojaksojen toteutukseen. Opiskelijoille pidettiin päivän mittainen perehdytys verkko-opiskelussa käytettäviin välineisiin ja ohjelmiin. Arvioinnissa hyödynnettiin opintojaksoilla kerättyjä väli- ja loppupalautteita sekä opiskelijoille tehtyä tulokyselyä. Tätä opinnäytetyötä voidaan hyödyntää verkko-opettajan osaamisen ja verkko-opiskelijoiden tukemisen kehittämisessä.	
Asiasanat (avainsanat) monimuotokoulutus, kehittäminen, verkko-opetus, verkko-opiskelu, osaaminen, toimintatutkimus	
Sivumäärä 117 s. + liitteet 36 s.	Kieli suomi
Huomautus (huomautukset liitteistä)	
Ohjaavan opettajan nimi Heljä Pulkkinen	Opinnäytetyön toimeksiantaja Mikkelin ammattikorkeakoulu, Liiketalouden laitos

DESCRIPTION

	Date of the master's thesis 31.5.2016
Author(s) Sirpa Kemppainen	Degree programme and option Degree programme in entrepreneurship and business competence
Name of the master's thesis Developing blended learning in the department of business management – Mikkeli University of Applied Sciences	
Abstract <p>The objective of this thesis was to develop the online teaching know-how of the teachers of the blended learning education of the Department of business management at Mikkeli University of Applied Sciences, started in the autumn of 2015, as well as to provide insight into developing online teaching and to plan and to carry out the guidance of blended learning students for online studying.</p> <p>The thesis was carried out as an action research in which qualitative (the interviews) and quantitative (the inquiries) study methods were used. The purpose of the interviews was to find out what know-how the teachers need according to their own view in online teaching and how the know-how can be developed according to the teachers' view. The purpose of the inquiries was to survey the students' views and experiments from online studying and from its present state.</p> <p>The results indicate that the teachers need pedagogical, instructional and technical know-how. The teachers need also daring and courage for the diverse use of information technology in carrying out online teaching. The teachers' skills should be developed with personal instruction, workshops and technical education. The students will need substantial technical support and instruction about the tools to be used when the studying begins. Furthermore, the students need help in the acquisition of information and in planning their own schedule.</p> <p>In the action research one cycle which consisted of planning, realization and evaluation was carried out. Education for planning the online teaching and commenting opportunities of the manuscripts of the study modules were arranged for the teachers. The teachers also received technical education in using the tools which are used in teaching and in the implementation of an online course. The students had a day long orientation session to the tools and programmes which are used in online studying. Mid-course feedback and course feedback of the arranged study modules and the arrival inquiry made to the students were utilized in the evaluation.</p> <p>This thesis can be utilized in the development of teachers' online skills and supporting the online students</p>	
Subject headings, (keywords) blended learning, developing, online teaching, online studying, know-how, action research	
Pages 117 + Appendix 36 pages	Language Finnish
Remarks, notes on appendices	
Tutor Heljä Pulkkinen	Master's thesis assigned by Department of business management, Mikkeli University of Applied Sciences

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
1.1	Toimeksiantajan esittely	2
1.2	Opinnäytetyön prosessi ja aikataulu	5
1.3	Kehittämistehtävän asettaminen	8
1.4	Raportin rakenne.....	9
2	MONIMUOTO- JA VERKKO-OPETUS.....	10
3	VERKKO-OPETTAJAN OSAAMINEN	13
3.1	Verkko-opettajan monet roolit.....	13
3.2	Verkko-opettajan kompetenssi	15
4	VERKKO-OPISKELIJAN OSAAMINEN.....	18
4.1	Oppimiskäsityksistä esiin nouseva osaaminen	18
4.2	Pedagogisista malleista ja menetelmistä esiin nouseva osaaminen	20
4.3	Muu osaamista	22
5	TOIMINNAN SUUNNITTELU	22
5.1	Lähestymistapana toimintatutkimus	23
5.2	Alkukartoituksena opettajien haastattelu	25
5.2.1	Haastattelu aineistonkeruun menetelmänä.....	25
5.2.2	Haastattelun toteutus ja analysointi	28
5.2.3	Haastattelun tulokset.....	34
5.2.4	Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu.....	39
5.3	Alkukartoituksena kysely opiskelijoille	40
5.3.1	Kysely aineistonkeruun menetelmänä	41
5.3.2	Kyselyn toteutus ja analysointi	47
5.3.3	Kyselyn tulokset.....	54
5.3.4	Päivä- ja iltaopiskelijoiden tulosten vertailu.....	73
5.3.5	Määrällisen tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu.....	74
6	TOIMINNAN TOTEUTUS	76
6.1	Tekniset koulutukset ja työpajat	77
6.2	Opintojaksojen suunnittelu ja käsikirjoittaminen	77
6.3	Uusien opiskelijoiden näkemys monimuoto- ja verkko-opiskelusta	80
6.4	Opiskelijoiden perehdytys	86

6.5	Opintojaksojen toteutukset	87
6.6	Tuki monimuotokoulutuksen aikana	90
7	TOIMINNAN ARVIOINTI.....	91
7.1	Tulokysely	91
7.2	Väli- ja loppupalaute opintojaksoista	92
8	POHDINTA	96
8.1	Toimintatutkimuksen prosessin vaiheet	96
8.2	Esitettyihin tutkimuskysymyksiin vastaaminen ja pohdintaa.....	97
8.3	Toimintatutkimusprosessin arviointia	106
8.4	Lopuksi	107
	LÄHTEET	111

LIITTEET

- 1 Teemahaastattelurunko
- 2 Kvalitatiivisen tutkimuksen analyysi esimerkki
- 3 Keräyspyyntö opettajille
- 4 Saatekirje opiskelijoille
- 5 Verkko-opiskelu kysely
- 6 Tulostaulukot ja vertailut
- 7 Oppimisprosessin suunnittelulomake
- 8 Oppimisprosessin tarkistuslista
- 9 Teknisten koulutusten tavoitteet ja sisällöt
- 10 Saatekirje uusille opiskelijoille
- 11 Uusien opiskelijoiden kysely
- 12 Uusien opiskelijoiden kyselyn tuloksia

1 JOHDANTO

Verkko-opetusta on tutkittu vuosien saatossa hyvin paljon, mutta tutkimustyötä tarvitaan edelleen koulutusten, teknologian ja ohjelmistojen kehittyessä. Tietotekniikan kehittyminen ja integroituminen opetukseen luo jatkuvasti uutta tutkimusaihetta. Tämän hetken keskustelun ja tutkimuksen alaisuudessa on ammattikorkeakoulujen opettajien digipedagoginen osaaminen. OKM:n (2014b, 14) julkaisun mukaan digitalisoituminen koskee myös opetusta ja oppimista, koska sen nähdään avaavan uusia mahdollisuuksia opetukseen ja oppimiseen, nostavan osaamistasoa ja tehostavan työn tekemiseen käytettäviä voimavaroja. Myös hallitusohjelmassa on nostettu ammattikorkeakoulujen kehittämiskohteiksi digitaaliset oppimisympäristöt (sisältäen opettajan digitaalisen osaamisen), verkko-opetustarjonta sekä digitaalinen koulutusyhteistyö (Valtioneuvoston kanslia 2015, 32).

Tällä hetkellä korkeakoulusektorilla käy valtakunnallisestikin voimakas muutostarve – näin myös Etelä-Savon ja Kymenlaakson maakunnissa. Mikkelin ammattikorkeakoulu (jäljempänä Mamk) ja Kymenlaakson ammattikorkeakoulu (jäljempänä Kyamk) yhdistyvät vuoden 2017 alussa yhdeksi ammattikorkeakouluksi – Kaakkois-Suomen ammattikorkeakouluksi (jäljempänä Xamk). Syyskuussa 2015 valmistui Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk) strategia 2022, jossa näkyy voimakkaasti digitalisoitumisen lisääminen opetuksessa. Strategian mukaan yhtenä strategisena toimintalinjauksena on opiskelijälähtöisyys, joka näkyy mm. uusina oppimisväylinä, ajasta ja paikasta riippumattomina henkilökohtaisina opiskelumahdollisuuksina, pedagogisina valintoina, elinikäisen oppimisen mahdollistamisena sekä opiskelijoiden opintojen sisältöjen valinnanvapautena. Opiskelijoille tarjotaan uusina oppimisväylinä työviikkopohjaista, opintoja nopeuttavaa sekä työssäkäyntiin integroituvaa väylää. Opettajien osaamisen kehittämisessä painopiste on opettajien tieto- ja viestintätekniiikan (digitaito) kehittämisessä. (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2015.) Uuden strategian opiskelijälähtöisyys tuo paljon uusia mahdollisuuksia niin opettajille kuin opiskelijoillekin, mutta vaatii samalla uusien opetus- ja oppimismuotojen kehittymistä. Tästä johtuen niin opettajat kuin opiskelijatkin tarvitsevat paljon tukea ja ohjausta.

Opinnäytetyön tekijällä on jo melko vankka verkko-opetuksellinen osaaminen ja näkemys, joka on syntynyt koulutuksen ja työn kautta 14 vuoden työkokemuksella. Tuota

osaamista ja näkemystä pyritään syventämään tutustumalla uusimpiin tutkimuksiin uusien näkökulmien löytämiseksi. Opinnäytetyön tekijän tehtäväksi on toimeksiantajan taholta määritetty opettajien ohjaaminen verkko-opetuksen suunnittelussa sekä teknisen osaamisen kartuttamisessa. Tähän tehtävään liittyy kiinteästi myös tiedonhankintaa sekä projektin eteenpäin viemistä. Lisäksi opinnäytetyön tekijän tehtävänä on kouluttaa opettajille uusien tieto- ja viestintäteknisten välineiden käyttöä (mm. AC, Lync, Office 365 –palvelu sekä joiltakin osin Moodle). Opettajien ohjaamisen ja ohjelmistollisen kouluttajan roolien lisäksi opinnäytetyön tekijä, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun tietohallinnon IT-tukihenkilön roolissa vastaa monimuotokoulutuksessa 2015 syksyllä aloittavien opiskelijoiden tieto- ja viestintätekniiikan perehdytyksestä.

1.1 Toimeksiantajan esittely

Opetus- ja kulttuuriministeriön (2014a) mukaan ammattikorkeakoulut ovat pääosin monialaisia ja alueellisia ja niiden tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen ja taiteellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin. Ammattikorkeakoulut myös antavat ja kehittävät aikuiskoulutusta työelämäosaamisen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.

Ammattikorkeakoulututkinnot ovat ammattikorkeakoulun perustutkintoja, joiden laajuus on 210 - 270 opintopistettä ja joissa opiskeluaika on kolmesta neljään vuoteen. Ammattikorkeakouluopintoihin kuuluu perus- ja ammattiopintoja, vapaasti valittavia opintoja, ammattitaitoa edistävää harjoittelua sekä opinnäytetyö. Opintojen tavoitteena on antaa opiskelijalle

- laaja-alaiset käytännölliset perustiedot ja -taidot sekä teoreettiset perusteet toimia työelämässä oman alan asiantuntijatehtävissä
- valmiudet seurata ja edistää oman ammattialan kehittymistä
- edellytykset oman ammattitaidon kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen
- riittävä viestintä- ja kielitaito oman alan tehtäviin sekä kansainväliseen toimintaan ja yhteistyöhön.

Ammattikorkeakoulut päättävät itse koulutuksen sisällöstä ja opetussuunnitelmasta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015.)

Mamkissa toteutetaan liiketalouden koulutuksessa aikuisten ja nuorten koulutusta; tutkintonimekkeenä on tradenomi. Liiketalouden koulutuksessa opinnot koostuvat lukuvuoteen 2015 - 2016 saakka perusopinnoista, pakollisista ja vaihtoehtoisista ammattiopinnoista, vapaasti valittavista opinnoista, harjoittelusta ja opinnäytetyöstä (Mikkelin ammattikorkeakoulu 2015a). Liiketalouden tradenomikoulutuksen pystyi suorittamaan päivä- ja iltakoulutuksena. Iltakoulutukseen hakeutuvat opiskelijat ovat pääsääntöisesti työelämässä sekä perheellisiä. Opiskelu-aika on päivätoteutuksessa 3,5 vuotta ja iltatoteutuksessa 1–3 vuotta aiemmasta koulutusta riippuen. (Mikkelin ammattikorkeakoulu 2014.) Aikaisempi osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan AHOT-menettelyn mukaisesti. Opistopohjaisesta merkonomin tutkinnosta hyväksytään noin 70 opintopistettä tradenomintutkintoon. (Mikkelin ammattikorkeakoulu 2015b.) Liiketalouden iltakoulutuksessa on lukuvuoteen 2015 - 2016 saakka ollut lähiopetusta keskimäärin 16 viikkotuntia. Lähiopetus on toteutettu pääsääntöisin maanantaista torstaihin klo 17.00 - 20.15. Lisäksi lähiopetusta on ollut muutamana perjantai-iltana ja lauantaina. (Mikkelin ammattikorkeakoulu 2014.) Opettajilta saatujen tietojen mukaan myös päiväopintoihin hakeutuneita opiskelijoita suorittaa joitakin opintojaksoja iltakoulutuksessa.

Liiketalouden koulutuksessa on lähes kaikilla opintojaksoilla käytössä verkko-oppimisympäristö Moodle, joka kuitenkin pääsääntöisesti toimii materiaalin jakelu-, keskustelu- ja viestinvälityskanavana. Näin ollen Mikkelin ammattikorkeakoulun määritelmän mukaisesti verkko toimii lähiopetuksen tukena, jolloin jokin opetuksen suunnittelun, kurssihallinnon, toteutuksen, opiskelun tai kurssin arvioinnin osa on siirretty verkkoon, mutta opetus toteutetaan kuitenkin edelleen lähiopetuksena, eikä verkossa oleva tieto, materiaali jne. vaikuta kurssin suorittamiseen. (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2015b.) Lähiopetukseen ei ole myöskään voinut osallistua verkkovälitteisesti, mikä näkyy Mikkelin ulkopuolella asuvien opiskelijoiden vähäisyytenä. Vain noin joka neljäs opiskelija (26,5 %) asuu Mikkelin kaupungin ulkopuolella. Aikuisopiskelijoista 12,5 % on muista maakunnista ja 87,5 % Etelä-Savon maakunnasta. (Asio-opiskelijahallinta-ohjelmisto 11.1.2015).

Syksyllä 2014 Mamkissa tehtiin päätös, että kaikki aikuiskoulutus toteutetaan lukuvuodesta 2015 - 2016 alkaen monimuotokoulutuksena ja opintosuunnitelmia uudistetaan samassa yhteydessä. Näin ollen myös liiketalouden koulutuksessa on kaksi koulutusmuotoa syksystä 2015 lähtien: päivä- ja monimuotototeutus. Päivätoteutuksessa opis-

kelijat opiskelevat edelleen maanantaista perjantaihin klo 8.00 - 18.00. Monimuotototeutuksessa opiskelijat opiskelevat lähiopetuksessa 1 - 2 kertaa kuukaudessa perjantaittain klo 17.00 - 20.30 ja lauantaisin klo 9.00 - 15.00. Monimuotototeutuksessa opiskeluun liittyy kiinteästi myös etä-, verkko- ja itsenäistä opiskelua (Mikkelin ammattikorkeakoulu 2015c). Verkko-opetus on opiskelijan näkökulmasta joustava opiskelutapa, joka vaatii opiskelijalta itsenäistä työtettä ja vastuuta oman oppimisen etenemisestä (Mikkelin ammattikorkeakoulu 2015d). Myös opetussuunnitelmaa on uudistettu siten, että tutkinto koostuu ydin- ja täydentävän osaamisen opinnoista, moduulien ja opintojaksojen osaamistavoitteista, vuositeemoista sekä osaamisen kertymistä kuvaavasta osaamiskartasta (Mikkelin ammattikorkeakoulu 2015c).

Liiketalouden koulutuksessa on käytettävissä monipuoliset fyysiset ja virtuaaliset oppimisympäristöt. Liiketalouden opetussuunnitelman 2015 - 2016 mukaan pedagogisena lähestymistapana on toiminnallinen kehittäjäkumppanuus, jolloin oppiminen tapahtuu perinteisen oppimisympäristön lisäksi verkostoissa, joissa toimijoina ovat opiskelijat, opettajat ja työelämän kumppanit. Työelämän kehittämisprojektit toimivat myös oppimisympäristöinä, jolloin opiskelija voi oppia uusia asioita käytännön työtehtävissä ja soveltaa tiedollista osaamistaan käytännön hankkeisiin. Xinno -oppimisympäristön tavoitteena on toimia monialaisuuden keskuksena, jossa yritykset, opiskelijat, opettajat ja muut sidosryhmät voivat tavata toisiaan ja yhdessä kehittää toimintaa, jolloin oppiminen on aitoihin tapauksiin perustuvaa, monialaista, moniammatillista ja yhteisöllistä. Fyysisinä oppimisympäristöinä toimivat myös palvelutoiminnan yksiköt, kuten ravintolapalvelut sekä hyvinvointipalveluja tuottava yksikkö. Myös eri alojen käytännön taitojen opiskelua tukevat laboratoriot ja simulaatioympäristöt. Myös itsenäisen opiskelun tilat ja kirjasto tarjoavat monipuoliset oppimismahdollisuudet. (Mikkelin ammattikorkeakoulu 2015c.)

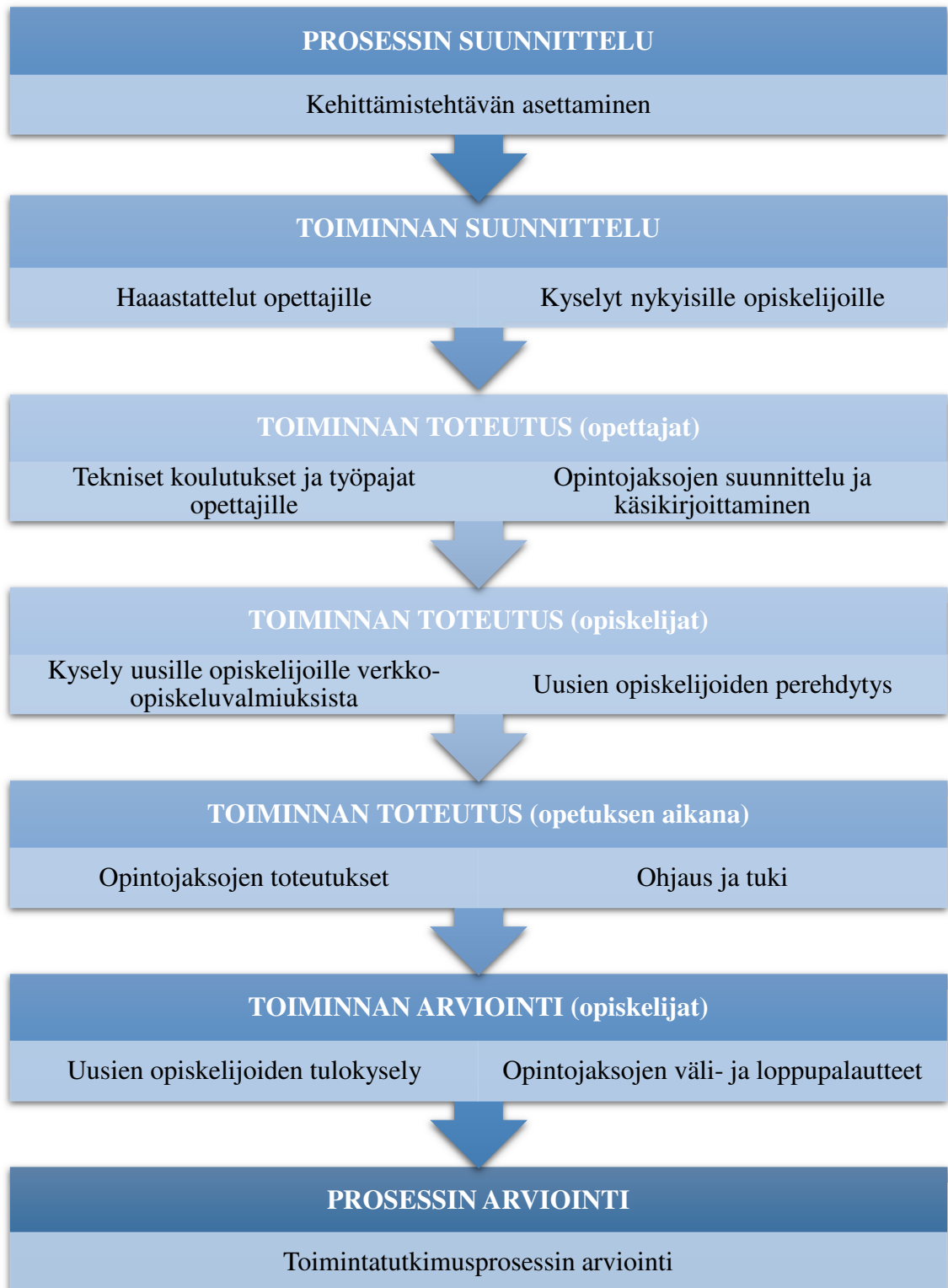
Mamk tarjoaa opiskelijoille monia mahdollisuuksia etä- ja verkko-opiskeluun. Opiskelijoilla on mahdollisuus hyödyntää erilaisia virtuaalisia oppimisympäristöjä, joista keskeisimpinä ovat Moodle-verkko-oppimisympäristö ja Adobe Connect (AC) -verkkokokousjärjestelmä (Mikkelin ammattikorkeakoulu 2015c). Uusimpana virtuaalisena oppimisympäristönä toimii myös Office 365 -palvelu, joka mahdollistaa Office-ohjelmien Web-pohjaisen käyttämisen, tallennustilan (OneDrive) sekä monia eri ryhmä- ja yhteisöllisen työskentelyn mahdollisuuksia mukaan lukien sähköpostin ja verkkovälitteisen

vuorovaikutuskanavan (Skype for Business, ent. Lync). Koulutuksen tietoyhteiskunta-kehittämisen (2020) mukaan oppimisympäristöjen kehittämällä voidaan vaikuttaa oppimistulosten sekä opettajien ja opiskelijoiden tietoyhteiskuntavalmiuksien paranemiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010.)

Liiketalouden laitoksella työskentelee 16 lehtoria, 3 yliopettajaa, 3 tuntiopettajaa sekä 1 koulutusjohtaja sekä muuta henkilöstöä 10 (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2014a). Liiketaloudella on kolme koulutusohjelmaa: Liiketalous, Business Management sekä Yrittäjyys ja liiketoimintaosaaminen (yamk). Lehtorit, yliopettajat sekä tuntiopettajat opettavat pääsääntöisesti kaikissa kolmessa koulutusohjelmassa. Liiketalouden laitoksella on yhteensä 470 läsnäolevaa opiskelijaa, jotka jakautuvat seuraavasti eri koulutusohjelmille: Liiketalous nuoret 236, Business Management (nuoret) 100, Liiketalous aikuiset 72, yamk 62. Liiketalouden aikuiskoulutuksessa olevien osuus on vain 15,3 % koko liiketalouden opiskelijamäärästä laskettuna. (Asio-opiskelijahallinta-ohjelmisto 11.1.2015).

1.2 Opinnäytetyön prosessi ja aikataulu

Opinnäytetyö tullaan toteuttamaan toimintatutkimuksellisin keinoin, jolloin edetään suunnittelusta toteutuksen kautta arviointiin (kuva 1). Toimintatutkimus toteutetaan yhtenä syklinä, jonka vaiheet ovat suunnittelu, toteutus ja arviointi. Suunnitteluvaiheessa asetetaan kehittämistehtävä, tutkimuksen kohderyhmät, kehittämistehtävän tavoitteet ja rajaus. Kehittämistehtävän asettamisen jälkeen suoritetaan opettajille alkuhaastattelu ja nykyisille opiskelijoille alkukyselyt. Opettajien haastattelun tavoitteena on kartoittaa lukukausina 2015 - 2016 monimuotokoulutuksessa opettavien opettajien näkemyksiä siitä, millaista osaamista opettajat tarvitsevat verkko-opetuksen toteuttamiseksi ja kuinka tarvittavaa osaamista voidaan kehittää. Opiskelijoille tehdään kysely, jonka tavoitteena on selvittää opiskelijoiden verkko-opiskeluvaihtoehtoja, kokemuksia ja näkemyksiä verkko-opiskelun nykytilanteesta Mamkissa. Opiskelijoille tehtävää kyselyä hyödynnetään opintojaksojen verkko-opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Suunnitteluvaihe toteutetaan joulukuun 2014 ja helmikuun 2015 välisenä aikana. Suunnitteluvaihe on suhteellisen lyhyt, mutta koko prosessissa on varauduttu siihen, että toteutusvaiheen aikana joudutaan suunnitelmaa tarkentamaan.

KUVA 1. Toimintatutkimuksen eteneminen

Toteutusvaiheessa, joka alkaa maaliskuussa 2015 ja kestää joulukuun 2015 loppupuolelle saakka, tehdään opettajien haastatteluiden pohjalta opettajille tarkempi koulutus-suunnitelma sekä suunnitellaan tarkempi aikataulus toteutusten etenemiselle. Lisäksi huomioidaan mahdollinen ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttäminen opintojaksojen

käsitteilyvaiheessa. Touko-kesäkuussa 2015 opettajat tuottavat laatimiensa käsikirjoitusten pohjalta opintojaksot Moodle-verkko-oppimisympäristöön. Kesä-elokuussa 2015 opiskelijoiden alkuohjaukseen tehdään alustava suunnitelma verkko-opiskelussa käytettävien välineiden osalta.

Elokuussa 2015 opettajat saavat vielä kertauksen käytettäviin välineisiin ja opintojaksot viimeistellään opiskelijoiden käyttöön. Elokuun puolen välin jälkeen 2015 opiskelupaikan vastaanottaneille opiskelijoille lähetetään heidän henkilökohtaiseen sähköpostiinsa keväällä 2015 toteutettu verkko-opiskelijakysely hieman mukailtuna. Henkilökohtaiset sähköpostiosoitteet kerätään aloittavilta opiskelijoilta ensimmäisen HOPS-kesustelun yhteydessä. Tämän kyselyn tarkoituksena on kartoittaa heidän verkko-opiskelunvalmiuksiaan ja toimia suunnitellun verkko-opiskelupäivän sisällöllisen suunnittelun pohjana, jolloin päivästä saadaan opiskelijoille mahdollisimman antoisa.

Opiskelijoiden saavuttua opintoihin heille pidetään yhden päivän mittainen tutustuminen ja koulutus opiskelussa käytettäviin välineisiin sekä perehdytetään muihin opinnoissa tarvittaviin järjestelmiin, kuten Studentiin (opiskelijoiden intranet) ja Moodleen. Suunnitelman mukaisesti opiskelijoilla tulee olla mukana oma kannettava kone tai vaihtoehtoisesti he voivat käyttää koulun koneita järjestelmiin tutustumisessa. Päivän aikana opiskelijat perehdytetään AC:n, Lyncin sekä Office 365 -palveluiden aktiivisiksi käyttäjiksi (mukaan lukien Office 365 -palvelun ryhmätyöalustan).

Opintojaksojen toteutusvaiheeseen sisällytetään myös opintojaksojen toteutuksien läpikäyntiä Moodle-oppimisympäristössä, koska opettajilla on mahdollisuus opintojaksojen aikana muuttaa esim. opiskelijoiden välipalautteiden pohjalta opintojakson rakennetta, sisältöä sekä ohjausta. Opintojaksojen toteutusvaiheeseen sisällytetään myös opiskelijoiden aktiivisuuden seuranta opettajien tekemien multimediainformaatioiden ja AC-nauhoitteiden katselukertojen osalta. Näin menetellen voidaan havainnollistaa sitä, onko opiskelijoille hyötyä opettajien tekemistä multimediainformaatioista ja AC-nauhoitteista omassa oppimisessa. Tämä vaihe tehdään vasta opintojaksojen päättymisen jälkeen.

Opintojaksojen palautearviointin tekevät opiskelijat. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään opintojaksoilta kerättyä väli- ja loppupalautteita. Lisäksi arvioinnissa käytetään aloittaneille opiskelijoille tehtävää tulokyselyä, joka on käytössä koko organisaatiossa.

Opintojaksojen opettajilta pyydetään lupa opintojaksojen ja opiskelijoilta tulleiden palauteiden käyttämiseen tässä opinnäytetyössä. Raportin lopuksi tekijä arvioi reflektiivisesti koko opinnäytetyön prosessia ja omaa kehittymistään. Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan valmis kesäkuussa 2016. Koko prosessin ajan pidetään päiväkirjaa, johon kirjataan kaikki prosessiin liittyvät tapahtumat, jotta niihin palaaminen olisi myös myöhemmin mahdollista.

1.3 Kehittämistehtävän asettaminen

Opinnäytetyön aiheena on liiketalouden aikuisopiskelijoiden opetuksen muuttaminen monimuotokoulutukseksi syksystä 2015 alkaen. Toimeksiantajana on Mikkelin ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutus. Aiheen voidaan katsoa liittyvän koulutuksen siirtämiseen entistä enemmän verkkopainotteisemmaksi, jolloin opetuskin siirtyy verkkoon. Kokonaisuudessaan tämä on verkko-opetuksen kehittämistä, monipuolistamista sekä nykyteknologian mahdollistamista opetuksessa ja opiskelussa huomioiden myös opiskelijoiden oppiminen sekä heidän verkko-opiskelutaitonsa ja niiden kehittyminen. Liiketalouden koulutusta ammattikorkeakoulutasolla ei tarjota muilla paikkakunnilla Etelä-Savossa. Koulutuksen monimuotoistamisella mahdollistetaan kauempaa tulevien opiskelijoiden kehittyminen liiketalouden alalla sekä taataan liiketalouden kehitysmahdollisuudet koko maakunnan alueella. Monimuotokoulutuksen odotetaan tuovan opiskelijoita ympäri Suomea.

Toimintatutkimuksena toteutettavan opinnäytetyön tavoitteena on kehittää Mikkelin ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutuksen syksyllä 2015 alkavan monimuotokoulutuksen opettajien verkko-opetusosaamista, antaa näkökulmia verkko-opetusosaamisen kehittämiseen sekä suunnitella ja toteuttaa syksyllä 2015 aloittavien monimuoto-opiskelijoiden alkuperehdytystä verkko-opiskeluun. Kehittämistehtävässä ensisijaisesti paino on syksyllä 2015 alkavien opintojaksojen verkko-toteutusten kehittämisessä huomioiden liiketalouden opiskelijoiden kokemukset ja opettajien osaamisen kehittämisessä. Aktiivisesti suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvat syksyllä 2015 monimuotokoulutuksessa opettavat opettajat (N=6) sekä toissijaisesti mukana ovat myös kevään 2016 opettajat (N=5). Opintojaksoja on yhteensä 7, joita kehitetään monimuotokoulutukseen ja verkko-opiskeluun soveltuviksi. Tieto- ja viestintäteknisten ohjelmistojen osalta opettajien osaamisen lisäämisessä ja syventämi-

sessä pitäydytään niissä välineissä ja ohjelmistoissa, jotka ovat Mikkelin ammattikorkeakoulun tarjoamina niin opettajien kuin opiskelijoiden saatavilla. Koska tieto- ja viestintäteknikalla sekä verkolla on monimuoto-opetuksessa ja -opiskelussa voimakas rooli, opettajien ja opiskelijoiden tarvitsemaa osaamista käsitellään verkko-opetuksen ja -opiskelun näkökulmasta.

Opettajille tehtävän alkukartoituksen (teemahaastattelu) tarkoituksena on saada vastauksia kysymyksiin

1. Millaista osaamista opettajat tarvitsevat verkko-opetuksen toteuttamiseksi?
2. Millä keinoin opettajien tarvitsemaa osaamista voidaan kehittää?

Nykyisille opiskelijoille kyselynä toteutettavan alkukartoitusten tavoitteena on saada vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Miten verkko-opiskelu koetaan opiskelijoiden keskuudessa?
 - 1.1. Mitä verkko-opetus vaatii opiskelijalta nykyisten opiskelijoiden mukaan?
 - 1.2. Miten nykyistä verkko-opetusta tulisi kehittää?

Uusille syksyllä 2015 kyselynä toteutettavan alkukartoituksen tavoitteena on saada vastauksia kysymykseen

Millainen näkemys opintonsa aloittavilla monimuoto-opiskelijoilla on monimuoto-opiskelusta?

Opiskelijoille toteutettujen kyselyiden ja monimuoto-opiskelijoilta kerätyn palautteen avulla etsitään vastausta kysymykseen

Millaista tukea monimuoto-opiskelijat kokevat tarvitsevansa monimuoto-opiskelussa?

1.4 Raportin rakenne

Raportin rakenne etenee toimintatutkimuksen suorittamisen mukaisesti. Luvut 2 - 4 sisältävät tehtyjen tutkimusten kannalta olennaisinta teoriaosuutta, jossa on osittain hyödynnetty opinnäytetyön tekijän aiempaa opinnäytetyötä. Luvussa 5 esitellään toimintatutkimusta sekä tässä työssä käytettävien kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen teoriaa sekä tutkimusten analysointeja, tuloksia ja luotettavuuden tarkastelua. Luku 6 sisältää toimintatutkimuksen toteutusvaiheen ja luku 7 opiskelijoiden antamaa arvioin-

tia tulokyselyn (monimuotokoulutuksen aloitus) ja toteutuneiden opintojaksojen. Viimeisessä luvussa 8 vastataan tutkimuskysymyksiin, arvioidaan koko prosessin onnistumista, tehdään katsaus tulevaan ja esitetään jatkotutkimusaiheita.

2 MONIMUOTO- JA VERKKO-OPETUS

Kirin (2013, 40) mukaan monimuoto-opetuksella tarkoitetaan erilaisten opetusmuotojen yhdistelemistä yhdeksi kokonaisuudeksi, jolloin yhdisteltyinä opetusmuotoina käytetään etä- ja lähiopetusta, opiskelijan itsenäistä opiskelua sekä verkko-opetusta ja -opiskelua. Levosen, Joutsenvirran ja Parikan (2009, 16) mukaan monimuotoisuus liittyy opetusmuotojen monimuotoisuuteen (esim. luento-, ryhmä- ja projekti opetus) ja opetuksen toteuttamisen väyliin (esim. lähi- ja etäopetus).

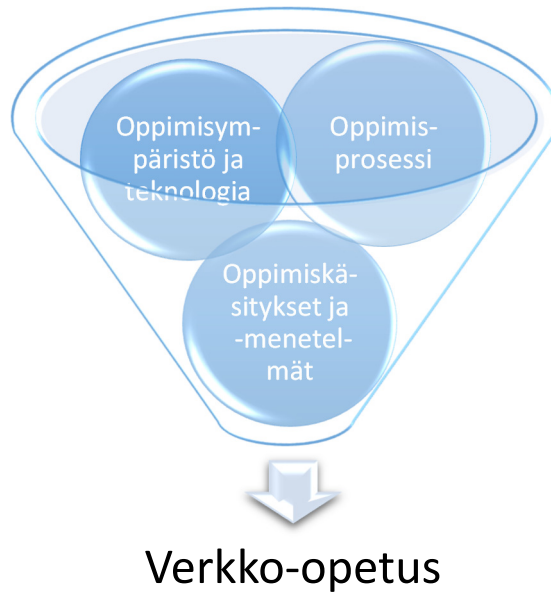
Mamkissa ei ole määritelty varsinaisesti monimuoto-opetuksen käsitettä, vaan monimuoto-opetus on määritelty yhtenä verkko-opetuksen osana. Mamkin määritelmän mukaan *monimuotoisella verkko-opetuksella* tarkoitetaan opetusta, jossa verkon välineillä ja välityksellä toteutetut opetusjaksot ja lähiopetus vuorottelevat. Osa opetuksesta tai sen suunnittelusta, hallinnoinnista sekä oppimisen arvioinnista tapahtuu verkon välineiden kautta. Opintojaksoilla käytetään lähiopetusta sekä erilaisia verkkotyövälineitä tiedon rakentamiseen ja soveltamiseen. Monimuotoisessa opiskelussa verkkotyöskentely tukee opintosuorituksen tekemistä. (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2014b.)

Kullaslahden (2011, 26) mukaan etä-, lähi- ja monimuoto-opetus ovat vakiintuneita koulutuksen järjestämismuotoja, joissa verkko-opetuksella tai tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytöllä on oma roolinsa. Verkko-opetuksella Kullaslahti (2011, 26 - 27) tarkoittaa ”opetuksen toteutusmuotoa, jossa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknikkaa. Opetus ja opiskelu perustuvat kokonaan tai osittain tietoverkkojen kautta saataviin, sinne tuotettaviin tai siellä oleviin aineistoihin ja palveluihin sekä tietoverkkojen välityksellä tapahtuvaan työskentelyyn ja vuorovaikutukseen.” Kiri (2013, 50) ehdottaa organisaatiolleen (Kyamk/Mamk) uutta verkko-opetuksen määritelmää: ”Verkko-opetuksella tarkoitetaan opetuksen totutusmuotoa, jossa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknikkaa. Verkko-opetus pitää sisällään 1) verkon tukeman lähiopetuksen 2) monimuoto-opetuksen verkossa ja 3) itseopiskelun verkossa.”

Kemppaisen (2011) tekemässä opinnäytetyössä monimuoto-opetuksen määrittely pohjautuu Koivulan ym. (2008), Ahon ja Kullaslahden (2006) sekä Suomen virtuaaliammattikorkeakoulun (2010) määritelmään: ”*Monimuoto-opetuksessa* lähi- ja etäjaksoit vuorottelevat, jolloin etäjaksojen aikana oppijat hyödyntävät mitä suurimmassa määrin oppimisoluita opiskelussaan. Etäopiskelujakson aikana oppimisoluita toimii materiaalin jakelun ja tiedottamisen lisäksi ohjauksen, vuorovaikutuksen sekä yksilö-, pari- ja ryhmätyöalustana. Monimuoto-opetuksessa lähijakson aikana voi opetus tapahtua myös *etäopetuksena*, jolloin esim. opettaja tai oppijat voivat olla eri paikkakunnilla. Tällöin opetus välitetään paikkakunnalta toiselle joko Internet-verkkovälitteisen verkkokokousjärjestelmän (Adobe Connect, WebEx, Marratech tms.) tai IP-protokollaa käyttävän videoneuvottelulaitteiston avulla.” Tässä opinnäytetyössä käytetään edellä olevaa monimuotokoulutuksen määritelmää, koska sen nähdään kattavan tällä hetkellä parhaiten liiketalouden koulutuksen opetuksen toteutusmuodon.

Mamkin määritelmän mukaan *verkko-opetuksella* tarkoitetaan tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntävää opetusta ja/tai ohjausta. Verkko-opetuksessa opintojaksot rakennetaan Moodle -oppimisympäristöön ja oppimisprosessin ohjaus toteutetaan Internet-yhteyttä ja -selainta käyttäen. *Verkko lähiopetuksen tukena* tarkoittaa, että jokin opetuksen suunnittelun, kurssihallinnon, toteutuksen, opiskelun tai kurssin arvioinnin osa on siirretty verkkoon oppimisolustalle, mutta verkossa oleva tieto tai materiaali ei vaikuta opintojakson suorittamiseen, sillä opetus toteutetaan lähiopetuksena. *Kokonaan verkossa tapahtuvassa opetuksessa* pääosa opetuksesta tai opiskelusta tapahtuu verkon välityksellä. Opettaja ja opiskelijat eivät välttämättä tapaa toisiaan opintojakson aikana ollenkaan, vaan kaikki yhteydenpito, opettaminen ja opiskelu tapahtuvat verkon välityksellä. (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2014b.)

Oppimisprosessi, oppimisympäristö ja teknologia sekä oppimiskäsitykset ja -menetelmät ovat verkko-opetukseen vaikuttavia tekijöitä (kuva 2). Opetus, olipa se verkossa tai ei, pohjautuu aina opettajan tiedostamiin tai tiedostamattomiin oppimiskäsityksiin (pedagogiikka), jotka ohjaavat opetuksen suunnitteluprosessia (Verkkoluotsi 2003). Oppimismenetelmien (didaktiikka) avulla opettajan tehtävänä on määrittää, minkä tyyppinen oppiminen (esim. PBL) sopii parhaiten opiskeltavaan aiheeseen ja oppijoille. (Silkelä 2002, 82 - 99.) Oppimisprosessissa määritellään oppimista edistävät oppimistilanteet ja elementit (Silander & Koli 2003, 23).

KUVA 2. Verkko-opetukseen vaikuttavat tekijät (Kemppainen 2011)

Oppimista tukevan ympäristön luomisessa opettajalla on keskeinen rooli. Kuten Silkelä (2002) toteaa: ”hyvin suunniteltu didaktinen oppimisympäristö virittää oppijan uteliaisuuden, motivoi oppimaan ja opiskeluun, herättää kysymyksiä ja auttaa konstruoimaan vastauksia”. Manninen ym. (2007, 108) toteavat, että verkko-oppimisympäristöissä oppimiskäsitykset ja -menetelmät tarjoavat monia vaihtoehtoisia tapoja opiskeluprosessin toteuttamiseen, jolloin kyse on opettajan luovuudesta eli siitä, miten hyvin opettaja pystyy hyödyntämään olemassa olevia resursseja ja verkko-oppimisympäristöä. Verkko-oppimisympäristön kehittämisessä on keskeinen merkitys opettajan valitsemilla oppimiskäsityksillä ja -menetelmillä. Opettajan pitää ratkaista mm., millainen materiaali parhaiten tukee oppimista, mitä aisteja oppija voi hyödyntää oppimisessaan, millä keinoin oppija haastetaan oppimaan ja miten oppimista tuetaan. (Manninen ym. 2007, 41.) Ahon ja Kullaslahden (2006, 9) mukaan yhtenä opettajan tärkeimpänä tehtävänä on rakentaa verkko-oppimisympäristössä oleville opintojaksoille soveltuva materiaali, luoda vuorovaikutuksellisuutta ja yhteisöllisyyttä. Kemppaisen (2011, 22) mukaan oppimiskäsitykset, -menetelmät ja -prosessi pitäisi saada verkko-opetuksessa teknisesti toteutettua siten, että verkko-opetus olisi pedagogisesti mielekästä niin opiskelijoille kuin opettajallekin eikä opetusta toteutettaisi tekniikan ehdoilla. (Kemppainen 2011).

3 VERKKO-OPETTAJAN OSAAMINEN

Vaikka monimuoto-opetus sisältää edellisessä luvussa esiteltyjen määrittelyjen mukaan niin lähi- kuin etäopetustakin, tässä opinnäytetyössä opettajan osaamista monimuoto-opetuksessa käsitellään verkko-opetuksen näkökulmasta ja painotus on siis opettajien digipedagogisessa osaamisessa. Tässä luvussa on hyödynnetty opinnäytetyön tekijän aiempaa opinnäytetyötä, jossa käsiteltiin verkko-opettajan osaamista (Kempainen 2011).

3.1 Verkko-opettajan monet roolit

Verkko-opettajan osaamista tarkastellaan usein verkko-opettajan roolien kautta. Verkossa opettajalla on monia rooleja, joista Tella ym. (2001) ovat listanneet viisi keskeisintä roolia: motivoija, viestijä, verkottuja/verkottaja, organisoija ja ohjaaja. (Kempainen 2011, 19 - 22.)

Opettajan pitää motivoida ja kannustaa opiskelijoita itsenäiseen tiedonhankintaan ja oppimiseen, jolloin opiskelijat löytävät oman oppimispolkunsaa. Opiskelijoita voi motivoida pienillä, mutta haastavilla tehtävillä, aktiivisella palautteella, ajantasaisella ja laadukkaalla oppimateriaalien tarjoamisella sekä ohjauksella ja opettajan omalla osallistumisella yhdessä tekemiseen. Opettajan tulee myös rohkaista opiskelijoita ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tuomaan esiin omaa osaamistaan ja tietämystään. Opettajan tehtävänä on luoda myös verkko-opetuksessa opiskelijoille ”me-henki”, jolloin opiskelijat kokevat kuuluvansa ryhmään, mikä puolestaan sitouttaa opiskelijoita opintojen suorittamiseen. (Tella ym. 2001, 226 - 229; Koppa 2009; Koivisto ym. 2002, 27; Kempainen 2011, 19 - 22.)

Opettaja ei voi viestiä verkko-opetuksessa pelkästään puhumalla, vaan hänen on käytettävä viestinnässä erilaisia viestintäkanavia ja pystyttävä välittämään sanomansa myös kirjoittamalla. Näin ollen verkko-opetuksessa on viestinnällä erittäin suuri merkitys. Viestinnällään opettaja ohjaa, opastaa, kommentoi, innostaa, aktivoi ja kannustaa opiskelijoita. Verkkokeskustelukanava voi olla ainut yhteydenpitotyökalu opiskelijoiden ja opettajien välillä. Opettajan viestinnän tulee olla niin yksiselitteistä, ettei opiskelijan

tarvitse kysyä opettajalta asiaa tarkentavia kysymyksiä ja näin hidastaa oppimisprosessiaan. (Tella ym. 2001, 238 - 240; Koppa 2009; Koivisto ym. 2002, 28; Kemppainen 2011, 19 - 22.)

Opettajan tehtävänä on verkko-opetuksessa rakentaa verkottumalla ja verkottamalla opiskelijoiden oppimisen tueksi asiantuntijoista ja kollegoista koostuva ryhmä, jolloin opiskelija voi hyödyntää verkottuneen ryhmän asiantuntemusta opinnoissaan (Kemppainen 2011, 19 - 22). Verkottamisella Tella ym. (2002, 229) tarkoittavat opettajan rakentamaa viestintä- ja asiantuntijaverkkoa sekä verkottumisella siihen liittymistä ja siinä toimimista.

Opettajan tehtävänä on verkko-opetuksen organisoiminen, jolloin opettajan tulee luoda monista eri tekijöistä kokonaisuus, joka vie haluttuun lopputulokseen. Opettajan on opetusta ja oppimista organisoidessaan huomioitava opiskelijoita aktivoivat työtavat ja tehtävät, ohjaus ja tuki, materiaalit, muut mahdolliset toimijat, käytettävät työvälineet ja mediat sekä opiskelijoiden oppimispaikat. Lisäksi organisoimiseen vaikuttaa myös se, kuinka opetus toteutetaan – sisältyykö siihen lähijaksoja ja kuinka lähijaksot toteutetaan huomioiden opiskelijoiden etäopiskelumahdollisuus vai onko kyseessä kokonaan verkossa tapahtuva opetus. (Tella ym. 2001, 230 - 238; Koppa 2009; Koivisto ym. 2002, 27 - 28; Kemppainen 2011, 19 - 22.)

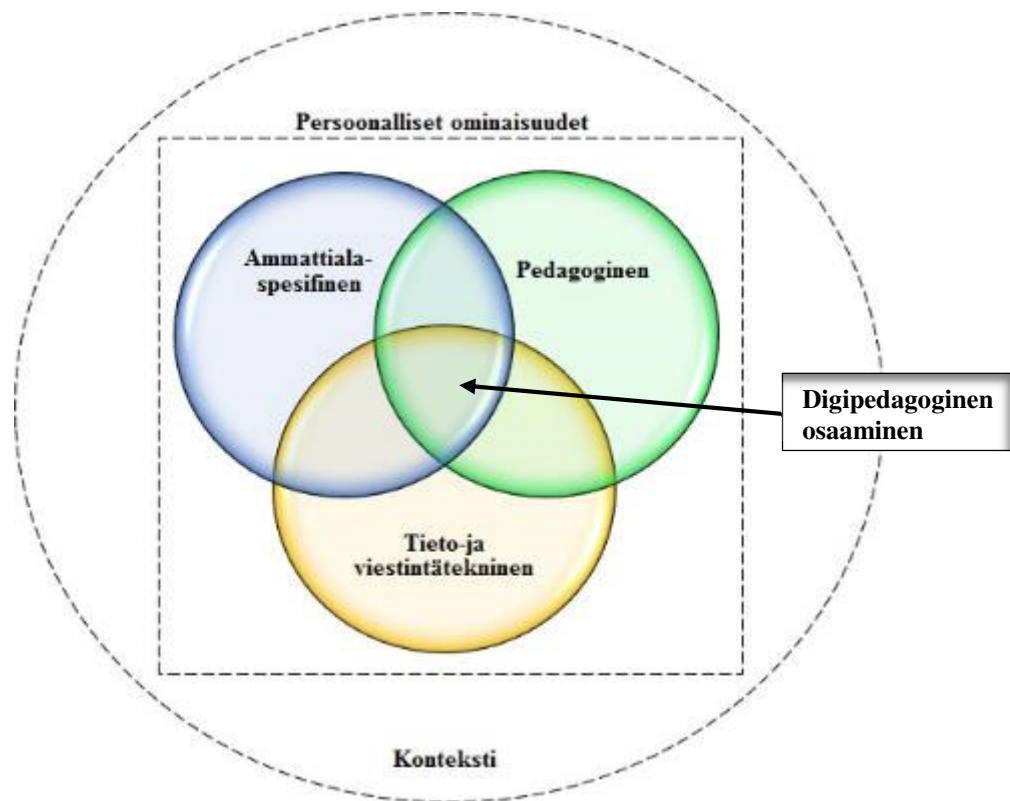
Opettajan tulee ohjata opiskelijoita aktiivisesti verkko-opetuksessa. Ohjauksella opettaja pystyy aktivoimaan opiskelijoita oma-aloitteiseen ja vastuulliseen opiskeluun, jolloin opiskelija pystyy sisäistämään uutta tietoa entistä paremmin. Ohjaajana opettajan tehtävä on neuvoa opiskelijoita tarvittaessa kiinnittämään huomiota oppimisen kannalta oleellisiin seikkoihin, edistämään opiskelijoiden ymmärryksen syventymistä ja toimia itsekin oppijana. Keskustelemissa tehtävissä opettajan tehtävänä on ohjata keskusteluja pysymään oppimisen kannalta oikeassa suunnassa, ja tarvittaessa opettajan tehtävänä on esittää opiskelijoille lisäkysymyksiä asioiden syventämiseksi. Keskustelujen lopuksi opettaja tiivistää yhteenvedoksi opiskelijoiden näkemykset, mielipiteet ja väittämät. Ohjaajan roolissa opettajan on myös rohkaistava ja kannustettava opiskelijoita auttamaan ja ohjaamaan muita opiskelijoita. (Tella ym. 2001, 241 - 249; Koppa 2009; Koivisto ym. 28 - 29; Kemppainen 2011, 19 - 22.)

Ohjauksen avulla ohjaaja edistää opiskelijoiden oppimista. Ohjauksellaan opettaja rakentaa oppimisympäristöä, jolloin opettaja huomioi oppimiseen vaikuttavia tekijöitä, kuten paikkaa, tilaa ja yhteisön toimintatapoja. Tietoteknisten oppimisympäristöjen tarkoituksena on tukea tiedon yhteisöllistä rakentelua ja edistää opiskelijoiden ja opettajan välistä vuorovaikutusta. Vuorovaikutussuhteen kehittymiseksi ohjaava opettaja joutuu miettimään, millä keinoilla ja ehdoilla opiskelijan oppimista voidaan edistää parhaiten. Ohjauksen tehtävänä on myös opiskelijan oppimistapahtumaan vaikuttaminen. Ohjaaja voi edistää oppimista antamalla palautetta, ohjaamalla, kannustamalla ja rohkaisemalla opiskelijaa esittämään omia näkemyksiään. Opiskelija tarvitsee palautetta toiminnastaan ja arvioita suorituksista, jolloin hän tietää, miten oppiminen edistyy ja miten hän voisi kehittää omaa toimintaansa ja siten edistää oppimistaan. (Koli & Silander 2002, 41 - 44.)

Verkko-opettaja toimii myös arvioijana sekä arvioinnin toteuttajana, jolloin hän ohjaa opiskelijoita mm. itsearviointiin, ryhmäarviointiin, oppimispäiväkirjan pitämiseen sekä verkkoportfolion laatimiseen. Verkko-opettaja seuraa myös opiskelijoiden oppimisen edistymistä ja antaa tukea opiskelijoiden kohdatessa ongelmia. Verkko-opettajan pitäisi pystyä toimimaan sisältöjen, tekniikan, oppimisen ja opetus- ja opiskelumenetelmien asiantuntijana silloin, kun opiskelijat tarvitsevat vastauksia ja tukea ongelmiinsa. (Koppa 2009.)

3.2 Verkko-opettajan kompetenssi

Jaana Kullaslahti (2011) on tutkinut ammattikorkeakoulun verkko-opettajan kompetenssia (osaamista ja pätevyyttä) ja sen kehittymistä. Kullaslahden (2011) tutkimuksessa oleva verkko-opettajan kompetenssi ja sen osa-alueet pohjautuu Koehlerin ja Mishran (2009) TPACK (Technological Pedagogical and Content Knowledge) -kuvaukseen, jossa yhdistyy kaikki verkko-opettajan osaamisalueet ja joka toimii osaamisen ytimenä (kuva 3). Opettajan kompetenssi sisältää opettajan teoreettisen ja kokemuksellisen tietämyksen sekä kyvykkyyden toimia käytännössä. Opettajan persoonalliset ominaisuudet kuvaavat opettajan eettistä toimintaa verkkotyöskentelyssä. (Kullaslahti 2011.)

KUVA 3. Verkko-opettajan kompetenssi ja sen osa-alueet (Kullaslahti 2011; Kullaslahti ym. 2015a)

Kullaslahden (2011, 160) tutkimuksen mukaan verkko-opetuksessa *ammattialaspesifiseen kompetenssiin* sisältyy syvälinen ja laaja-alainen tietämys sekä opettajan innostus omasta aihealueesta, oman alan tekniikan tuntemus, vahva alan pedagoginen tietämys ja työelämän toimintakulttuurin tuntemus. Opettaja osaa tunnistaa alalla tarvittavan osaamisen ja pystyy asettamaan tavoitteet sekä suunnittelemaan ja rajaamaan opetuksensa sisällön syvälinen ja laaja-alaisen tietämyksen sekä oman innostuksensa pohjalta. Verkko-opettajalla tulee olla ymmärrystä tieto- ja viestintäteknikan käytöstä ja kehityksestä erityisesti omalla alalla sekä niiden vaikutuksesta asetettuihin tavoitteisiin. Vahva alan pedagoginen tietämys, työelämän toimintakulttuurin sekä tieto- ja viestintäteknikan tuntemus näkyvät opettajan valitsemissa verkkotyökaluissa ja ohjelmistoissa, digitaalisessa esitysmuodossa sekä työskentelymuodoissa. Oppimisen syventämiseksi sekä työskentelyn täydentämiseksi ja vahvistamiseksi verkko-opettajan pitää pystyä valitsemaan ja yhdistelemään aihealueeseen sopivia oppimisympäristöjä.

Pedagoginen kompetenssi näkyy tarkoituksenmukaista yksilöllistä ja yhteisöllistä oppimista tukevana toimintana. Verkko-opettajan tulee olla kiinnostunut opiskelijoista. Verkko-opettajalla tulee olla tietämystä oppimisen ja opetuksen perusteista. Suunnitelmallisuus, oppijakeskeisyys, työelämälähtöisyys sekä menetelmien, ohjauksen ja vuorovaikutuksen monipuolisuus korostuvat verkko-opetuksessa. Verkko-opettajalta vaaditaan myös organisointikykyä, sitoutumista ja läsnäoloa. Lisäksi verkko-opettajalla tulee olla uusien oppimismahdollisuuksien löytämiseksi ja verkko-opetuksen toimintatapojen kehittämiseksi näkemyksellisyttä luovasti yhdistää pedagoginen, tieto- ja viestintätekniinen sekä ammatillinen tietämys. (Kullaslahti 2011, 161 - 163.)

Verkkoympäristössä toiminnan tulee luontevaa ja ongelmanratkaisuun pystyvää, jolloin *tieto- ja viestintätekniikan kompetenssin* perusteena on perustyökalujen käyttötaito sekä teknisen epävarmuuden sietäminen. Verkkoympäristössä on opettajan hallittava myös saman- ja eriaikaisten viestintävälineiden tarkoituksenmukainen ja monipuolinen käyttö, jota tukee opettajan multimediaosaaminen. Verkkoympäristössä käytettävien työkalujen ja ohjelmistojen valintaan vaikuttavat kohderyhmä, sisältö ja valittu työskentelytapa. Opettajalla tulee olla näkemystä siitä, miten verkko voi tukea oppimista ja mitä verkossa voi tehdä, jolloin opettajan tulee pystyä organisoimaan ympäristöjä ja työkaluja oppimisprosessia tukevasti huomioiden myös eri oppimisympäristöjen hallittavuus ja niiden linkittyminen kokonaisuudeksi. Tieto- ja viestintätekniinen kompetenssi vaatii opettajalta jatkuvaa tieto- ja viestintätekniikan ymmärryksen ja osaamisen päivittämistä. Lisäksi työkalujen roolien muuttuessa ja ympäristöjen kehittyessä opettajan pitää kehittää myös omia opetuskäytön toimintatapojaan. (Kullaslahti 2011, 163 - 164.)

Persoonallisina ominaisuuksina verkko-opettajalla tulee olla joustavuutta ja jämäkkyyttä, luovuutta ja oikeudenmukaisuutta, ja hänen tulee pystyä selkeään ja täsmälliseen ilmaisuun. Joustavuus, mielekkyys, stressittömyys, hallittavuus ja haasteellisuus lisäävät verkko-opettajan motivaatiota tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttöön ja oman työn kehittämiseen. Verkko-opettajalla tulee olla vahva minäkäsitys, koska hänen pitää pystyä irrottautumaan vanhasta, hän tulee kohtaamaan kritiikkiä ja vastustusta, jolloin hänen pitää pystyä perustelemaan toimintaansa. Minäkäsitys näkyy opettajan uskalluksena, rohkeutena, itseluottamuksena, ja siihen liittyy myös opettajan pitkäjänteisyys, jatkuva ongelmien ratkaisu ja itsearvointi sekä jatkuvasti muuttuvassa verkkoympäristöissä eri vaihtoehtojen punnitseminen. (Kullaslahti 2011, 164 - 165.)

Kullaslahden (2015) mukaan *digipedagogisessa osaamisessa* (kuva 3, sivulla 15) yhdistyy vahva ammatialaspesifinen osaaminen, taituruus monipuoliseen pedagogiikkaan sekä sujuva ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknikan käyttö, joihin vaikuttavat persoonalliset ominaisuudet sekä konteksti eli toimintaympäristö ja rooli tai työtehtävä, jossa henkilö toimii. Digipedagogisessa osaamisessa oleellista on opettajan näkemysellisyys, jolloin opettaja luovasti yhdistää pedagogisen, tieto- ja viestintäteknisen sekä ammatillisen tietämyksen työkalujen muuttuessa ja ympäristöjen kehittyessä uusien oppimismahdollisuuksien löytämiseksi sekä uusien opetukseen liittyvien toimintatapojen kehittämiseksi. Opettajalta vaaditaan verkostoitumiskykyä ja yhteistyötaitoja kehittää yhteistyössä työelämän edustajien ja kollegoiden kanssa alalle soveltuvia työskentelytapoja. Opettajan pitää pystyä valitsemaan ja yhdistelemään aihealueeseen sopivia erilaisia oppimisympäristöjä niin, että työskentely eri ympäristöissä täydentää ja vahvistaa toisiaan sekä syventää oppimista.

4 VERKKO-OPISKELIJAN OSAAMINEN

Tässä luvussa verkko-opiskelijan verkko-opiskelussa tarvitsemaa osaamista lähestytään oppimiskäsitysten ja verkkoon soveltuvien pedagogisten mallien ja menetelmien kautta. Tämä näkökulma valittiin, koska opettajan valitsema oppimiskäsitys ja siihen soveltuvat mallit ja menetelmät vaikuttavat verkko-opintojaksojen toteutukseen ja näin ollen myös opiskelijan oppimiseen. Verkko-opiskelussa tarvittavan osaamisen määrittelemisessä on huomioitu, että opettaja voi käyttää opetuksessaan vain yhtä oppimiskäsitystä tai sekoittaa niitä keskenään. Opiskelijan verkko-opiskelussa tarvittavaa osaamista määriteltäessä on myös huomiota kiinnitettävä alakohtaisesti vaadittavaan osaamiseen sekä opiskelijan itseohjautuvuuteen ja motivaation, unohtamatta elinikäistä oppimista ja yksilöllistä elämäntilannetta.

4.1 Oppimiskäsityksistä esiin nouseva osaaminen

Kokemuksellisen oppimiskäsityksen mukaisesti oppiminen perustuu opiskelijan omiin kokemuksiin sekä kykyyn arvioida omia kokemuksiaan ja omaa oppimistaan uuden oppimisen pohjana (Pylkkä 2016a). Kokemuksellisen oppimisen mallin mukaan oppimisen syklinen prosessi alkaa opiskelijan kokemuksesta ja etenee pohdiskelevan (reflek-

tiivisen) havainnoin ja abstraktin käsitteellistämisen kautta uuden toteutuksen suunnitteluun ja aktiiviseen kokeiluun, jonka seurauksena on uusi oppiminen ja muutos, jossa käytetään hyväksi eri aistikanavia, kuten tunteita, elämyksiä ja mielikuvia (Kolb 1984). Opiskelija on aktiivinen kehittäjä, joka toimii vuorovaikutuksessa opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa. Opiskelija on motivoitunut ja asettaa oppimiselleen tavoitteet sekä osaa valita itsellensä sopivimmat oppimisen muodot. Opiskelijalta edellytetään myös itseohjautuvuutta, koska opettajan roolina on toimia vain ohjaajana ja valmentajana. (Pylkkä 2016b.)

Kognitiivisen oppimiskäsityksen mukaan oppiminen nähdään tiedon yhteisöllisen ja yksilöllisenä prosessointina. Opiskelija ottaa tietoa vastaan, tekee havaintoja, valikoi, tallioi, tulkitsee ja aktiivisesti kehittää omaa oppimistaan. Kognitiivisen oppimiskäsitys pitää tärkeänä opiskelijoiden metakognitiivisten taitojen kehittämistä, jolloin opiskelijan tehtävänä on kriittisesti arvioida omaa oppimistaan (oppimisstrategiat ja -taktiikat) eli sitä, miten oppii ja miten oppimista voi kehittää. (Pylkkä 2016c.) Engeströmin (1982, 45) kehittämän täydellisen oppimisprosessin mukaan opiskelija on tutkija, joka etsii yleispätevää ja toimivaa selitysmallia jollekin ilmiökokonaisuudelle. Sen jälkeen opiskelija kokeilee mallia käytännössä ja korjaa sitä uuden tiedon avulla. Täydellisessä oppimisprosessissa opiskelijalta vaaditaan

- motivoitumista: Tiedollinen ristiriita herättää opiskelijassa sisällöllisen mielenkiinnon.
- orientoitumista: Opiskelija muodostaa selitys- tai toimintamallin, jonka avulla hän näkee ja valikoi oleelliset asiat ja kytkee yksityiskohdat kokonaisuuksiksi.
- sisäistämistä: Opiskelija suhteuttaa uutta tietoa aikaisempaan tietoon, tulkitsee ja sulauttaa ne uudeksi malliksi.
- ulkoistamista: Uutta mallia sovelletaan käytäntöön konkreettisen ongelman ratkaisemiseksi ja ympäröivän todellisuuden muuttamiseksi sekä tuotetaan uutta. Ulkoistaminen on sisäistämisen edellytys.
- arviointia: Opiskelija tarkastelee kriittisesti selitys- ja toimintamallin pätevyyttä ja todenmukaisuutta, tarkkailee sen heikkouksia.
- kontrollia: Opiskelija tarkastelee etäältä omaa oppimistaan ja pyrkii tietoisesti parantamaan omia opiskelumenetelmiään.

(Engeström 1982, 45 - 47; Pylkkä 2016d.)

Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan oppiminen nähdään tiedon rakentamisen prosessina, jolloin opittavaan asiaan havaitsemiseen ja tulkintaan vaikuttavat opiskelijan aikaisemmat tiedot, käsitykset ja kokemukset (Tynjälä 1999, 38; Pylkkä 2016e). Oppi-

minen on oman toiminnan, tilanne- ja asiayhteyden sidonnaisuuden ja vuorovaikutuksen tulosta. Yksilöllisistä kokemuksista muodostuu objektiivista tietoa sosiaalisen vuorovaikutuksen ja opiskelijoiden keskinäisen yhteistoiminnan kautta. (Pylkkä 2016e.)

Johan-Steiner ja Mahn (1996) ovat jakaneet konstruktivistisen oppimiskäsityksen edellä olevaan yksilölliseen konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen sekä *sosiaaliseen konstruktivistiseen (sosio-konstruktivistinen) oppimiskäsitykseen*, josta käytetään myös nimitystä *konnektivismi* (Siemens 2004). Tynjälän (1999, 61) mukaan sosio-konstruktivistisessa oppimiskäsityksessä oppiminen nähdään tiedon yhteisöllisenä rakentamisena, jolloin tavoitteena on sosiaalinen ja yhteisöllinen oppiminen. Oppiminen tapahtuu verkkoympäristössä (Pylkkä 2016e) ja oppimisessa painottuu sosiaalinen vuorovaikutus, yhteistoiminnallinen oppiminen, keskustelu, neuvottelu merkityksistä ja niiden rakentaminen käytännöllisissä yhteyksissä (Tynjälä 1999, 61). Sosio-konstruktivistiseen oppimisenäkemyksen keskeisiä piirteitä ovat sosiaalisen median ja teknologian hyödyntäminen, ajasta ja paikasta riippumaton oppiminen sekä yhteistoiminnallinen työskentely verkossa sekä verkostot. Sosio-konstruktivistinen oppimisenäkemys vaatii opiskelijalta mm. aktiivisuutta, avoimuutta, vuorovaikutustaitoja, tietoteknisiä taitoja, verkostoitumista, yhteistyötaitoja sekä oppimis- ja verkkoympäristöjen tuntemusta. (Pylkkä 2016f.)

4.2 Pedagogisista malleista ja menetelmistä esiin nouseva osaaminen

Ongelmaperusteinen oppiminen edellyttää vuorovaikutuksellisuutta sekä ryhmätyöskentelytaitoja, joihin verkkoympäristö tarjoaa hyvät mahdollisuudet. Opiskelijat voivat osallistua etänä verkon välityksellä tutoriaaleihin esim. Adobe Connectin tai Skypen kautta, jotka mahdollistavat samanaikaisen keskustelun ja työskentelyn pienryhmissä. Opiskelijat voivat käyttää yhteisölliseen työskentelyyn Whiteboardia, muistiota tai jopa tekstinkäsittelyohjelmaa, ja yhteisöllinen työskentely voidaan nauhoittaa ja tallentaa omalle koneelle, josta se on siirrettävissä oppimisalustalle kaikkien yhteiseksi materiaaliksi. Näin ollen opiskelijoilla pitää olla vuorovaikutus- ja ryhmätyöskentelytaitojen lisäksi tietoteknisiä perustaitoja sekä uskallusta käyttää rohkeasti eri ohjelmia. (Portimojärvi & Donnelly 2006, 37; Kempainen 2011, 49 - 50.)

Projektioppiminen tapahtuu projektiprosessin tavoin tavoitteiden, keinojen ja toteutuksen kautta arviointiin. Se edellyttää opiskelijalta organisointikykyä, joustavuutta, suunnittelukykyä, tiimityöskentelytaitoja, oppimistavoitteiden asettamista sekä reflektointia. (Vesterinen 2003, 87; Kemppainen 2011, 52.)

Tutkiva oppiminen perustuu yhteisöllisesti uuden tiedon tuottamiseen (Hakkarainen ym. 1999). Tutkivan oppimisen ajatuksena on saada opiskelijat jäljittelemään tieteellisille tutkimusryhmille tai asiantuntijaorganisaatioille tyypillisiä tiedonrakentamisen käytäntöjä. Tutkimusprosessin keskiössä on jaettu asiantuntijuus, jolla tarkoitetaan tutkimusprosessin ja sen kaikkien osa-alueiden (ongelmien asettaminen, selitysten luominen, uuden tiedon etsiminen) jakamista opiskelijoiden kesken. Osaamista ei nähdä yksittäisen ihmisen taitona, vaan verkostojen osaamisena, jotka muodostuvat asiantuntijoista ja tekniikasta. (Seitamaa-Hakkarainen & Hakkarainen 2004). Tutkivassa oppimisessa voidaan hyödyntää teknistä osaamista ja tietoverkkoja samalla tavoin kuin ongelmaperusteisessa oppimisessä, jolloin työskentelyyn voivat osallistua myös työelämän asiantuntijat (Kemppainen 2011, 55).

Vastavuoroisessa opettamisessa perusideana on, että ensin opiskelijat saavat mallin opettajalta tämän ongelmanratkaisutaidoista, minkä jälkeen opiskelijat siirtyvät vuorollaan opettajan rooliin pienryhmissä ja opettavat saamansa mallin mukaan muita opiskelijoita (Tynjälä 1999, 158 - 159). Opiskelijalla tulee olla niin yhteistoiminnallisen kuin yhteisöllisen työskentelyinkin taitoja sekä ryhmätyötaitoja. Lisäksi opiskelijalla pitää olla vuorovaikutustaitoja sekä saman- että eriaikaiseen viestintään ja argumentointiin. Opiskelijan pitää hallita myös yhteisöllisen työskentelyn tekniset välineet, tiedon jakaminen verkossa olevia kanavia pitkin ja valittujen ohjelmistojen käyttö. (Vuopala 2010.)

Oppimisen kannalta myös *opiskelijan metakognitiiviset tiedot ja taidot* on huomioitava verkko-opiskelutaitoina. Opiskelijan pitää tietää, kuinka hän pystyy käsittelemään tietoa, millaista tietoa ja taitoa erilaisten tehtävien suorittaminen edellyttää, millaisia oppimisstrategioita on ja kuinka niitä voidaan käyttää kulloiseenkin oppimistilanteeseen. Metakognitiivisilla taidoilla tarkoitetaan opiskelijan kykyä hyödyntää monipuolisesti edellä olevia (metakognitiivisia tietoja) oman opiskelun ja oppimisen säätelyssä. (Tynjälä 1999, 114; Murtonen 2000.)

4.3 Muu osaamista

Yleisesti verkko-opiskelusta sanotaan, että se on ajasta ja paikasta riippumatonta. Siitä huolimatta opiskelijalla tulee olla aikaa verkko-opiskeluun ja opiskelijan pitää hallita ajankäytön suunnittelu verkko-opiskelussa. Tietotekniikan käyttäminen, kirjallisuuteen perehtyminen, tiedonhankinta, viestien lukeminen ja niihin vastaaminen, tuotosten kirjoittaminen ja ryhmätyöskentely vaatii aikaa. (Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto, 2016.) Realistisella ajankäytön suunnittelulla opiskelija pystyy sovittamaan opiskelun kanssa yhteen muut elämän osa-alueet, kuten perheen, työn ja vapaa-ajan. Myös oppimistavoitteiden asettamisessa on hyvä huomioida muut elämänalueet. (Kokkolan yliopistokeskus Chydenius 2016.)

Lisäksi verkko-opiskelijan tulee olla sitoutua verkko-opiskeluun. Jokainen ryhmän jäsen on omalta osaltaan vastuussa koko ryhmän työskentelystä ja sen etenemisestä. Verkko-opiskelijan tulee olla itseohjautuva ja aktiivinen. Itseohjautuvuus näkyy siinä, että opiskelija tutustuu itsenäisesti oppimisympäristöön ja siellä oleviin materiaaleihin sekä käytettäviin työkaluihin sekä harjoittelee uusien työkalujen käyttöä. Aktiivisuus näkyy mm. keskusteluihin osallistumisena ja tehtävien ajallaan suorittamisena. (Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto 2016.)

5 TOIMINNAN SUUNNITTELU

Tutkimukselliseen kehittämistyöhön liittyy useimmiten käytännön ongelmien ratkaisua sekä uusien käytäntöjen tuottamista ja toteuttamista. Tutkimuksellisessa kehittämissä korostuu toiminallisuus, jota ohjaavat käytännölliset tavoitteet, joihin haetaan tukea teoriasta. Tulokset siirretään käytäntöön ja ideoiden toteutukseen eli implementointiin. Tekijän kehittämisosaaminen näkyy mm. aloitteellisuutena, oman työn arviointina, vuorovaikutuksena, tiedon tuottamisena sekä monipuolisena menetelmäosaamisena. Teorian ja menetelmien roolina on auttaa kehittämistavoitteiden saavuttamisessa, jolloin keskeistä on, että ongelmia ylipäättään havaitaan ja kyetään ratkaisemaan. Ojasalon ym. (2009) mukaan ”tutkimuksellinen kehittämistyö on ihmisten välistä vuorovaikutusta, kysymysten muotoilua ja tutkimista, tiedon tuottamista, uusien yhteis-

työsuhteiden rakentamista, muutoksen hakemista ja ohjaamista, liikkumista tuntemattomalla alueella, epävarmuuden kohtaamista ja yllättävien haasteiden käsittelyä”. (Ojasalo ym. 2014, 17 - 21.)

Ojasalon ym. (2014) mukaan tutkimuksellisuus ilmenee kehittämistyössä järjestelmällisyytenä, tiedon hankintana, analyttisyytenä, kriittisyytenä sekä uuden tiedon luomisena ja jakamisena. Järjestelmällisyydellä tarkoitetaan toimenpiteiden valintojen perusteluja ja dokumentointia. Tiedon hankinnan tarkoituksena on, että haetaan kehittämisen tueksi niin tutkittua kuin käytännön tietoakin. Analyttisyydellä tarkoitetaan sitä, että erilaisia menetelmiä käyttäen tunnistetaan, eritellään ja luodaan erilaisia näkökulmia kehittämisen tueksi. Kehittämistä on myös arvioitava kriittisesti hankitun tiedon, erilaisten näkökulmien, omien valintojen, prosessien sekä tulosten osalta. Tarkalla prosessin ja lopputuloksen dokumentoinnilla ja tiedon levittämällä luodaan uutta tietoa uusille kehittämishankkeille ja tutkimuksille. (Ojasalo ym. 2014, 22.)

5.1 Lähestymistapana toimintatutkimus

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön lähestymistavaksi päätettiin valita toimintatutkimus, koska opinnäytetyössä on kyse opettajien toiminnan muuttamisesta, joka vieään käytäntöön ja joita arvioidaan (vrt. Ojanen ym. 2014).

Suojasen (2014) ja Kanasen (2014) mukaan toimintatutkimusta pidetään tutkimusstrategiana, jolloin se nähdään tapana lähestyä tutkimuskohdetta. Toimintatutkimukseen sisältyvän ihmiskäsityksen mukaan ihminen ymmärretään itseohjautuvaksi, aloitteelliseksi ja oman oppimisensa vastuunkantajaksi, eikä ihmistä nähdä vain vastaanottavana osapuolena työyhteisössä vaan yhteisön toimintaan vaikuttavana. (Suojanen 2014.) Edelleen Suojasen (2014) mukaan toimintatutkimuksen perusolettamuksena on, että vain osallistujat itse voivat parhaiten tutkia ja kehittää omaa toimintaansa, joten tutkijan tulee toimia aktiivisena ryhmän jäsenenä (myös Kananen 2014a), jolloin tutkija pyrkii tietoisesti vaikuttamaan tutkimuksen kulkuun ja toiminnan tilanteiden kehittymiseen (Suojanen 2014).

Toimintatutkimuksen tulee Suojasen (2014) mukaan täyttää seuraavat ehdot:

- Toimintatutkimuksen tarkoituksena on yhteistyössä kehittää jotain sosiaalista kohdetta, ryhmän toimintaa tai tuotetta.
- Toimintatutkimus toteutetaan sykleinä, joissa vaiheina ovat suunnittelu, toiminta, havainnointi ja reflektointi.
- Toimintatutkimukseen osallistuvat jäsenet osallistuvat ovat aktiivisesti mukana kaikissa tutkimusprosessin vaiheissa.
- Toimintatutkimuksen kulku raportoidaan.

Tässä opinnäytetyössä voidaan katsoa kaikkien Suojasen (2014) esittämien ehtojen täyttyvän. Tässä opinnäytetyössä kehittämisen kohteena on opettajien toiminta opetuksessa ja monimuoto-opetuksen suunnittelussa. Muutos kohdistuu opettajiin, mutta todellinen vaikutus näkyy opiskelijoiden sitoutumisena ja ammattitaitona (vrt. Kananen 2014a, 61). Tutkimus koostuu tässä opinnäytetyössä yhdestä kokonaisesta syklisestä, joka alkaa suunnittelulla ja etenee toiminnan kautta arviointiin (ks. kuva 1 sivulla 6), ja joka sisältää useita interventioita.

Tämän toimintatutkimuksen kaikkiin vaiheisiin osallistuu aktiivisesti syksyllä 2015 monimuotokoulutuksessa opettavat opettajat ja tämä opinnäytetyö toimii toimintatutkimuksen raporttina. Vaikka tutkija ei työskentele täysipäiväisesti tutkimukseen osallistuvien kanssa liiketalouden koulutuksessa, ei tutkijaa voida pitää kuitenkaan täysin ulkopuolisena toimijana vaan ryhmään kuuluvana jäsenenä johtuen siitä, että tutkija työskentelee tiiviissä vuorovaikutuksessa ryhmän jäsenten kanssa mentorina ja teknisenä kouluttajana. Tutkijalla tulee olla vankka koulutusohjelman tuntemus, jotta hän pystyy ohjaamaan opettajia koulutusohjelman asettamien päämäärien saavuttamiseksi.

Tässä toimintatutkimuksessa aineistonhankinnassa käytetään kvalitatiivista ja kvantitatiivista tutkimusotetta sekä tiedonhankinnassa hyödynnetään viimeisimpiä tutkimuksia ja alan kirjallisuutta. Tiedon- ja aineistonhankinnan tavoitteena on saada kehittämisen tueksi ja opetuksen suunnittelun avuksi niin tutkittua kuin käytännönkin tietoa. Eri tutkimusmenetelmiä käyttäen pyritään työssä saamaan niin opettajien kuin opiskelijoiden näkemyksiä kehittämiseen.

5.2 Alkukartoituksena opettajien haastattelu

Kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimuksella pyritään ilmiön kuvaamiseen, ymmärtämiseen ja mielekkään tulkinnan antamiseen (Kananen, 2014a, 21). Kvalitatiivisella tutkimuksella haetaan vastauksia kysymyksiin miksi, miten ja millainen. (Heikkilä 2010, 16.) Kvalitatiivista aineistoa voidaan kerätä mm. haastattelulla, havainnoinnilla ja eläytymismenetelmällä. Kvalitatiivisen tutkimuksen analyysissä tutkija tiivistää ja tulkitsee aineistoa sekä käy vuoropuhelua teorian, empirian ja oman ajattelun kanssa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2014). Kvalitatiivinen tutkimus syntyy aineistonkeruun, analyysin, tulkinnan ja raportoinnin yhteisvaikutuksesta (Eskola & Suoranta 1998, 16).

5.2.1 Haastattelu aineistonkeruun menetelmänä

Kvalitatiivisen tutkimuksen yleisimmät aineiston keruumenetelmät ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisiin dokumentteihin perustuva tieto. Aineistonkeruumenetelmiä voidaan käyttää yksin tai eri tavoin yhdisteltynä riippuen tutkittavasta ongelmasta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71.) Hirsijärven ja Hurmeen (2010, 35) mukaan haastattelu on hyvä valinta aineistonkeruumenetelmäksi, kun halutaan korostaa ihmisten merkitystä luovana ja aktiivisena osapuolena tutkimuksessa. Haastattelussa voidaan selventää vastauksia ja syventää haastateltavalta saatavaa tietoa kysymällä sitä häneltä. Haastattelua pidetään joustavana, koska haastattelija ja haastateltava on keskenään vuorovaikutuksessa, jolloin haastattelija voi esittää lisäkysymyksiä ja oikoa mahdollisia väärinkäsityksiä sekä saada näin mahdollisimman paljon tietoa haastateltavalta. Haastattelun etuna pidetään myös samanaikaista havainnointimahdollisuutta esim. ilmeistä ja eleistä, mikäli niillä on tutkimuksen kannalta merkitystä. Etukäteen sovituihin haastatteluista harvoin kieltäydytään tai haastatteluaineiston käyttö kielletään. Etuna on myös se, että haastatteluun valitaan ne henkilöt, joilla katsotaan olevan kaikkein eniten kokemusta ja tietoa tutkittavasta aiheesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 72 - 74.) Haastattelun haasteina Hirsijärvi ja Hurme (2010, 35) pitävät haastattelijalta vaadittavaa taitoa ja kokemusta, haastatteluun ja sen purkamiseen on varattava reilusti aikaa sekä analysointiin, tulkintaan ja raportointiin ei ole olemassa valmiita malleja.

Haastattelutyyppinä on useita, mutta käytetyimpiä lienevät teemahaastattelu ja syvähaastattelu (avoin haastattelu) silloin, kun tutkitaan erilaisia ilmiöitä ja haetaan vastauk-

sia ongelmiin. Syvähaastattelussa käytetään avoimia kysymyksiä ja ainoastaan keskustelunalainen ilmiö on määritelty. Syvähaastattelussa haastattelija rakentaa haastattelun saatujen vastausten varaan ja näin menetellen syventää tiedonantajan vastauksia. Teemahaastattelussa haastattelu etenee etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien kysymysten varassa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.) Teemahaastattelua varten laaditaan tutkimusongelman selvittämiseksi tarvittavista asioista haastattelurunko (Vilkka 2015, 124). Teemahaastattelun tarkoituksena on löytää merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja ongelmanasettelun tai tutkimustehtävän mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.) Eskolan ja Suorannan (1998, 87) mukaan teemahaastattelun kysymyksillä ei ole tarkkaa muotoa ja järjestystä ja kysymykset toimivat haastattelijan tukilistana. Teemahaastattelussa haastattelijan tehtävänä on varmistaa, että kaikki teemat tulee haastattelussa käytyä läpi, mutta niiden laajuus ja järjestys voivat vaihdella haastattelusta toiseen.

Haastattelu voidaan toteuttaa monella tavalla, mutta käytetyimpiä lienevät yksilö- ja ryhmähaastattelu. Ryhmähaastattelua voidaan pitää keskusteluna, jossa osanottajat kommentoivat asioita melko vapaasti, tekevät huomioita ja tuottavat monipuolista tietoa. Haastattelija puhuu ryhmähaastattelussa useille haastateltaville samanaikaisesti, mutta voi kohdentaa kysymyksiä myös yksittäisille ryhmän jäsenille. (Hirsijärvi & Hurme 2010, 61.) Ryhmähaastattelun etuna pidetään tiedon saatavuutta usealta vastaajalta yhtä aikaa ja sitä pidetään kustannustehokkaampana kuin yksilöhaastattelua. Ryhmähaastattelun haittapuoleksi voi muodostua se, etteivät kaikki haastateltavat saavuukaan haastatteluun. Haastattelijan on ryhmähaastattelussa pidettävä huoli siitä, että kaikki ryhmään kuuluvat saavat äänensä kuuluviin. Useimmiten ryhmähaastattelut videoidaan, mikä puolestaan helpottaa analysointia, kun tutkija voi näin todentaa kuka haastateltava on sanonut mitäkin. (Hirsijärvi & Hurme 2010, 63.)

Haastatteluaineiston analysointitavat

Kvalitatiivisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä on sisällönanalyysi, jonka tarkoituksena on luoda tutkittavasta ilmiöstä sanallinen ja selkeä kuvaus (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108). Tuomen ja Sarajärven (2009, 108) mukaan aineiston laadullisen käsittelyn perusteena on looginen päättely ja tulkinta, jolloin aineisto hajotetaan, tämän jälkeen se käsitteellistetään ja sitten kootaan uudelleen loogiseksi kokonaisuudeksi. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 91- 94) tuovat esiin tutkija Timo Laineen esittämän rungon laadullisen

tutkimuksen analyysin etenemiseksi. Sen mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa on aina ensin tehtävä päätös kiinnostavasta asiasta eli rajaus, joka näkyy tutkimuksen tarkoituksessa ja tutkimusongelmassa tai tutkimustehtävässä. Päätöksen jälkeen aineistoa käydään läpi lukemalla ja koodaamalla, jolloin kerätään koodattu aineisto erilleen muusta aineistosta. Sen jälkeen koodattu aineisto luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään eli käytetään aineiston uudelleen ryhmittelyssä analyysitekniikkaa. Luokittelussa aineistosta määritellään luokkia ja lasketaan, kuinka monta kertaa jokainen luokka esiintyy aineistossa, ja usein luokittelu esitetään taulukkona. Teemoittelun tarkoituksena on painottua siihen, mitä kustakin teemasta sanotaan, jolloin aineisto pilkotaan ja ryhmitellään teemoittain. Tyypittelyssä tiivistetään teemassa olevat näkemykset yleisyyksiksi. Viimeisenä vaiheena on yhteenvedon kirjoittaminen.

Kvalitatiivinen aineisto on tutkijasta riippuen tai riippumattomasti syntynyttä tekstiä, jota analysoidaan laadullisin menetelmin (Eskola & Suoranta 1998, 15). Laadullisen tutkimuksen analyysimuotoina käytetään aineistolähtöistä, teoriaohjaavaa (teoriasidonnainen) tai teorialähtöistä analyysiä. Aineistolähtöisessä analyysissä aineistosta valitaan analyysiyksiköt tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti ja aineistosta pyritään luomaan ”uusi” teoreettinen kokonaisuus. Päätelyn logiikkana aineistolähtöisessä analyysissä on useimmiten induktiivinen päättely, jolloin edetään yksittäisistä osista yleiseen kokonaisuuteen. Aineistolähtöisessä analyysissä tutkittavan ilmiön aiemmillä havainnoilla, tiedoilla tai teorioilla ei pitäisi olla mitään tekemistä analyysin toteuttamisessa tai lopputuloksessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95 - 96.)

Teoriaohjaavassa analyysissä on teoreettisia sidonnaisuuksia, jolloin teoria toimii analyysin apuna tai tukena, ja näin ollen aiempi teoria ohjaa analyysin etenemistä. Teorian ja aiemman tiedon tehtävänä ei ole teorian testaaminen vaan uusien ajatusmallien kehittäminen ja tutkijan silmien avaaminen. Teoriaohjaavassa analyysissä analyysi voi alkuun edetä aineistolähtöisesti, mutta loppuvaiheessa tehtyjä havaintoja voidaan peilata teoreettiseen viitekehykseen tai jokin teorian osa voidaan tuoda analyysin tueksi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95 - 96.) Teoriaohjaavassa analyysissä on kyse abduktiivisesta päättelystä, jolloin aineiston keruu, analyysi ja teoreettinen pohdinta tapahtuvat rinnakkain (Kilpiö 2008, 114; Tuomi & Sarajärvi 2009, 97).

Teorialähtöinen analyysi perustuu johonkin teoriaan, malliin tai auktoriteetin esittämään ajatteluun. Tutkittava ilmiö määritellään jonkin jo tunnetun mukaisesti, jolloin

analyysia ohjaa valmis aikaisemman tiedon perusteella luotu kehys. Käytännössä aiemmin luotua tietoa testataan uudessa yhteydessä. Päättelyn logiikka on deduktiivista, jolloin tutkimuksen teoreettisessa osassa on hahmotettu valmiiksi kategoriat, joihin aineisto suhteutetaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97 - 98.) Analysoituja tuloksia tutkija tulkitsee teoreettisen tiedon ja oman ajattelun avulla ja raportoinnissa tutkija kiteyttää tutkimustehtävän kannalta aineiston keskeisen annin (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2014).

5.2.2 Haastattelun toteutus ja analysointi

Opettajien haastattelun tavoitteena on kartoittaa lukukausina 2015 - 2016 monimuotokoulutuksessa opettavien opettajien näkemyksiä siitä, millaista osaamista opettajat tarvitsevat verkko-opetuksen toteuttamiseksi, kuinka tarvittavaa osaamista voidaan kehittää ja mitä muuta tulisi heidän mielestään huomioida monimuotokoulutuksen kehittämisessä. Tutkimusaineiston keruumenetelmänä päädyttiin käyttämään *teemahaastattelua*, jotta haastatteluissa saataisiin esille haastateltavien näkemykset tutkimuskysymyksiin:

1. Millaista tieto- ja viestintätekniistä osaamista opettajat tarvitsevat verkko-opetuksen toteuttamiseksi?
2. Millä keinoin opettajien tarvitsemaa tieto- ja viestintätekniistä osaamista voidaan kehittää?

Haastattelut tuli toteuttaa todella nopealla aikataululla, jotta työskentely voidaan aloittaa mahdollisimman pian. Teemahaastattelu päätettiin toteuttaa *ryhmähaastatteluna* kahdesta syystä. Ensinnäkin opettajilla oli haastattelun aikana mahdollisuus jakaa omat näkemyksensä muiden opettajien kanssa ja samalla saada mahdollisesti itselle uutta näkemystä käsiteltäviin asioihin. Toisekseen ryhmät valittiin opettavien aineiden mukaisesti ryhmiin (esim. kielet, taloushallinto, matemaattis-luonnontieteelliset aineet), jolloin haastattelussa oli mahdollisuus keskittyä samantyyppisten aineiden opetukseen verkossa.

Kullekin ryhmälle varattiin haastattelu-aikaa 2 tuntia, ja ryhmien määräksi arvioitiin 3 – 4 ryhmää. Ryhmähaastattelun ajankohdan sopiminen toteutettiin siten, että haastatteliija katsoi kalenteristaan sopivia haastattelupäiviä (huomioiden matkustamisen) ja ne ilmoitettiin haastateltaville sähköpostilla. Tämän jälkeen kukin ryhmään kuuluva haastatel-

tava sai keskenään sopia kalentereistaan yhteisen ajan, jonka he sitten ilmoittivat haastattelijalle. Näin menetellen aikataulut saatiin sovituksi kahta opettajaa lukuun ottamatta, joista toinen ei osallistunut haastatteluun lainkaan ja toiselle päätettiin pitää yksilöhaastattelu erikseen sovittavana ajankohtana. Haastattelupaikaksi päätettiin yhteisesti Mamkin Kasarmin kampuksen pienryhmätila, joka sijaitsee lähellä haastateltavien työhuoneita. Haastattelupaikan valinta oli yksi haastattelut mahdollistava tekijä opettajien hektisen työn vuoksi. Ryhmähaastattelut pidettiin 21.1.2015 - 6.2.2015.

Teemahaastattelua varten tutkija, joka toimi myös haastattelijana, teki teemahaastattelurungon oman verkko-opetusosaamisensa ja näkemyksensä mukaisena. Teemahaastattelun teemat ja tarkentavat kysymykset (liite 1) muodostettiin tutkijan oman verkko-opetusosaamisen ja -näkemyksen sekä alkuolettamusten mukaisesti. Haastattelurunko muodostui osallistujien taustatiedoista sekä viidestä teemasta, jotka olivat 1 opettajien yleiset käsitykset monimuoto-opetuksesta, 2 opettajan tieto- ja viestintätekniset taidot, 3 monimuoto-opetuksen suunnittelu ja toteutus, 4 opetusmenetelmät ja -välineet/keinot monimuoto-opetuksessa sekä 5 ohjaus ja arviointi monimuoto-opetuksessa. Haastattelukysymykset käytiin läpi opinnäytetyön ohjaajan kanssa, joka esitti ne koulutusjohtajalle ja koulutusvastaavalle hyväksyttäväksi.

Haastattelurunkoa tehtäessä tärkeimpänä ajatuksena oli haastateltavien kokemusten jakaminen muiden opettajien kanssa haastattelun yhteydessä ja opettajien tarvitseman lisäkoulutuksen, tuen ja opetuksen tarpeen kartoittaminen. Tutkijan alkuoletuksena oli, että monimuotokoulutuksen kehittämiseen osallistuvilla opettajilla on verkko-opetuskokemusta ainakin jossain määrin. Alkuoletuksena oli myös, että monimuoto-opetus edellyttää opettajilta entistä laajempaa ja monipuolisempaa opetuksen suunnittelua, laajempaa tieto- ja viestintäteknikan välineiden ja ohjelmistojen hallintaa sekä monimuotoisempia ohjausmenetelmiä kuin lähiopetus. Lisäksi tutkijan alkuoletuksena oli, että nyt kehitettävässä monimuoto-opetuksessa vuorottelevat lähiopetus, johon opiskelijat voivat osallistua myös etänä hyödyntäen internetpohjaisia verkkokokousjärjestelmiä, sekä etäjäksot, jolloin opiskelijat opiskelevat itsenäisesti ja/tai ryhmissä opettajien antamien ohjeiden mukaisesti hyödyntäen verkko-oppimisympäristöä ja siellä tapahtuvaa ohjausta.

Ryhmähaastatteluja pidettiin kolmelle ryhmälle, joissa osallistujamäärä oli 2 - 4 opettajaa. Kaikkiaan ryhmäkeskusteluihin osallistui 9 opettajaa, ja lisäksi pidettiin yksi yksilöhaastattelu, koska ryhmille sovitut ajat eivät sopineet opetuksen vuoksi opettajalle. Näin ollen haastatteluihin osallistui kaikkiaan 10 opettajaa. Yhdelle opettajalle teema-haastattelukysymykset sovittiin lähetettäväksi sähköpostilla, koska opettajalla ei ollut aikaa haastatteluihin opetuksen vuoksi – vastausta opettajalta ei kuitenkaan saatu. Tutkittavat ja tutkija työskentelevät kaikki Mamkilla mutta eri kampuksilla, mistä johtuen kaikki tutkittavat olivat melko vieraita tutkijalle. Muutamat tutkittavat ovat osallistuneet aiemmin tutkijan pitämään henkilöstökoulutuksiin. Tutkija on ollut ennen tutkimuksen alkua kahden tutkittavan opetuksessa oman ylemmän ammattitutkinnon opintojaksoilla. Yksi tutkimuksen kohteena oleva tutkittava toimii tämän opinnäytetyön ohjaajana ja yhteyshenkilönä tutkijan ja tutkittavien välillä. Näin ollen tutkittavien ja tutkijan välisen yhteyksien ei voida katsoa vaikuttavan tutkittavien antamaan tietoon eikä tutkimustulosten tulkintaan.

Haastatteluun saapuneille opettajille annettiin teema-haastattelurunko paperiversiona, johon heillä oli hetki aikaa itsenäisesti tutustua. Haastattelurunko käytiin myös yhdessä läpi, jonka jälkeen haastateltavilla oli mahdollisuus esittää kysymyksiä haastatteluun liittyen. Haastateltavat pitivät haastattelurunkoa erittäin hyvänä kokonaisuutena, mutta havaittavissa oli pienoista pelkoa ja ehkäpä jopa ahdistusta tulevaa muutosta kohtaan. Tästä johtuen haastattelijä kertoi myös karkealla tasolla koko kehittämisprosessin alustavan suunnitelman sekä sen, että haastattelujen ensimmäiset karkeat tulokset julkais-taan jo helmikuun puolessa välissä olevassa laitoskokouksessa koulutusjohtaja pyynnön mukaisesti, sekä sen, että mahdolliset koulutukset pyritään aloittamaan mahdollisimman pian. Edellä olevat tiedot saatuaan monet haastateltavat huokaisivat syvään ja totesivat, että ”ehkä tästä selvittää”.

Haastateltaville kerrottiin, että haastattelutilanteesta tehdään kuva- ja äänitalliointi Adobe Connect -verkkokokousjärjestelmällä sekä varmistuksena käytetään sanelukonetta. Haastateltaville kerrottiin lisäksi, että haastattelussa kerättyä materiaalia ei käytetä mihinkään muuhun kuin tähän opinnäytetyöhön, ja tulokset tullaan julkaisemaan tässä raportissa vastaajan henkilöllisyyttä suojaten. Kukaan haastateltavista ei kieltäytynyt osallistumasta haastattelutilaisuuteen, ei kieltänyt haastattelutilanteen nauhoittamista eikä haastattelun käyttämistä tässä tutkimuksessa. Haastattelun aluksi jokaista

haastateltava pyydettiin kertomaan omat taustatietonsa: nimi, yksikkö, opettavat aiheet, opettajakokemus (vuosina) sekä verkko-opetuskokemus (vuosina).

Haastattelija koki ensimmäisen haastatteluryhmän haasteellisemmaksi, mikä johtui siitä, että vain yksi haastateltavista saapui haastatteluun ajallaan ja oli paikalla koko haastattelun ajan. Yhtä haastateltavaa jouduttiin hakemaan haastatteluun ja hän oli lisäksi sopinut haastattelun kanssa päällekkäin toisen opettajan tuntien sijaistamisen. Kolmas haastateltava saapui haastatteluun tunnin myöhässä kalenteriin virheellisesti merkatun ajan vuoksi. Tämän ryhmän kohdalla mietittiin, tulisiko haastattelu perua kokonaan ja sopia uusi aika, mutta haastattelu päätettiin joka tapauksessa pitää haastattelijan matkustamisen vähentämiseksi. Kolmannelta opettajalta ennätettiin saamaan vastauksia jo käytyihin haastattelukysymyksiin ennen toisen haastateltavan saapumista haastatteluun takaisin, minkä jälkeen haastattelu päästiin viemään loppuun keskeytyksittä. Ehkäpä keskeytyksiltä olisi välttytty, jos haastattelija olisi laittanut haastateltaville sähköpostilla muistutuksen haastattelusta ja sen ajankohdasta. Muissa ryhmissä vastaavia haasteita ei koettu, vaan kaikki haastatteluihin lupautuneet saapuivat ajoissa haastatteluun eikä ryhmissä ollut haastatteluja keskeyttäviä tekijöitä.

Hyvin pian haastattelujen alkaessa haastattelija huomasi, että haastateltavat eivät aina vastanneet teemahaastattelussa esitettyihin kysymyksiin, mikä vahvistui ensimmäistä haastattelua kuunnellessa. Syitä tähän voi olla useita. Ensimmäisen suurimmalla osalla haastateltavista oli erittäin vähän verkko-opetuskokemusta tai ei lainkaan. Toisekseen haastateltavat saattoivat pitää esitettyjä kysymyksiä itsestään selvyytenä, jolloin ne sivuutettiin ja puhuttiin itselle tai ryhmälle tärkeistä asioista. Kolmanneksi syynä voi olla haastattelurungon epäonnistuminen ja haastattelijan kokemattomuus. Neljänneksi syynä voi olla haastateltavien asenteet ja pienoinen pelko tulevaa muutosta kohtaan, jolloin haastateltavat keskittyivät enemmän tuntemusten kuvaamiseen kuin verkko-opetuksen kokonaisuuden hahmottamiseen.

Teemahaastattelurunko kuitenkin päätettiin pitää kaikille ryhmille samana, eikä siihen tehty mitään muutoksia. Tässä vaiheessa tutkija alkoi kuitenkin miettiä, olisiko sittenkin ollut viisaampaa valita avoin haastattelumuoto, joka olisi mahdollistanut vapaamman keskustelun. Haastattelija joutui välillä vastaamaan haastateltavien esittämiin kysymyksiin sekä pyytämään tarkennuksia haastateltavien vastauksiin ja joiltakin osin jopa johdattelemaan haastateltavia esitetyn kysymyksen pariin, mikä varmaan osaltaan johtui

siitä, ettei osalla haastateltavista ollut minkäänlaista verkko-opetuskokemusta. Tosin tehty teemahaastattelurunko toimi kuitenkin haastattelua eteenpäin vievänä, ja jokaisessa ryhmässä kaikki asiat tuli käytyä läpi. Lisäksi haastattelijaa mietitytti se, että ryhmähaastatteluun osallistujat ”komppasivat” hyvin paljon toistensa vastauksia, joten oliko ryhmähaastattelu sittenkään oikea valinta haastattelumuodoksi. Yksilöhaastattelussa olisi päästy jokaisen haastateltavan kanssa syvällisempään pohdintaan. Lisäksi yksilöhaastattelussa jokainen olisi ehkä uskaltanut tuoda paremmin esille omat näkemyksensä, toki haastattelun kustannukset ja siihen käytetty aika olisivat lisänneet paljon.

Haastattelut kestivät 1 - 1,5 tuntia ryhmää kohti. Haastattelutaltioinnit kopioitiin haastattelua seuraavana päivänä Adobe Connect -palvelimelta ulkoiselle kiintolevyille ja varmistuksena käytettiin tallennusta nauhoitteiden taltiointia dvd-levylle. Taltioinnit litteroitiin haastattelijan toimesta haastattelua seuraavana viikonloppuna, jolloin litterointi pystyttiin tekemään yhtäjaksoisesti ilman keskeytyksiä. Ennen varsinaista litterointia haastattelut kuunneltiin kokonaisuudessaan, jolloin taltiointeihin tehtiin samalla jo sähköisiä merkintöjä esim. teeman vaihtumiskohtiin. Litteroinnit tehtiin puhekielellä ja jokaisen puheenvuoron alkuun merkittiin vastaajan nimi. Litterointiin ei otettu mukaan esim. hymähdyksiä, ja kesken jääneet lauseet merkittiin kolmella pisteellä. Haastattelujen litterointiin kului aikaa yhteensä 16 tuntia ja litteroitua materiaalia kertyi kaikkiaan 23 sivua.

Litterointien jälkeen haastattelutaltioinnit käytiin läpi vielä uudelleen, jolloin pystyttiin vielä tarkentamaan ja täydentämään ensimmäistä litterointikierrosta. Kokonaisuudessaan haastattelujen käsittelyyn, kuunteluun, litterointiin ja litteroinnin tarkastukseen kuului aikaa 30 tuntia. Näin saatiin varmistettua, että kaikki tutkimuksen kannalta oleellinen tieto on tullut litteroiduksi. Haastattelujen aikana haastattelijalla oli selkeästi johdattanut haastateltavat uuden teeman pariin sekä esittänyt tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä tai tarkentanut haastateltaville keskustelun aihetta. Näin menetellen haastattelijalla sai pidettyä haastateltavat teeman mukaisessa aiheessa. Lisäksi haastattelijalla oli huolehtinut, että kaikki haastateltavat saivat äänensä kuuluviin ja esitettyä omia näkemyksiään haastattelun aikana.

Tutkimukseen osallistui tietojenkäsittelyn, matemaattisten aineiden, markkinoinnin, henkilöstöhallinnon, 4 taloushallinnon ja 2 kielten lehtoria. Kaikilla haastateltavilla on

ylempi korkeakoulututkinto tai lisenssiaattitutkinto. Opettajakokemusta on 4 haastateltavalla 1 - 5 vuotta, 3 haastateltavalla 5 - 10 vuotta ja 3 haastateltavalla yli 10 vuotta. Verkko-opetuskokemusta haastatteluun osallistuvilla opettajilla on hyvin vaihtelevasti. Verkko-opetuskokemusta on kertynyt yhdelle haastateltavalle noin 15 vuotta ja yksi haastateltava kertoi verkko-opetuskokemusta kertyneen noin 10 vuotta jossain muodossa. Yksi haastateltava on pitänyt kaksi opintojaksoa kokonaan verkossa, kaksi haastateltava on pitänyt yhden opintojakson verkossa ja yksi yhden pienen kokonaisuuden opintojaksosta verkossa. Neljällä haastatteluun osallistuneella ei ollut lainkaan verkko-opetuskokemusta.

Tämän tutkimuksen analysointimenetelmänä on *sisällönanalyysi*. Analysointi aloitettiin lukemalla useaan kertaan litteroidut ryhmähaastattelut kokonaiskuvan muodostamiseksi, jolloin havaittiin aineistolla olevan vahvoja yhtäläisyyksiä teoreettiseen viitekehukseen, minkä puolestaan nähtiin sulkevan pois aineistolähtöisen analyysimuodon käytön. Myöskään teorialähtöinen analysointi ei tullut kysymykseen, koska tarkoituksena ei ole testata mitään olemassa olevaa teoriaa tai mallia. Tässä vaiheessa päätettiin aineiston analysointi muodoksi teoriaohjaava eli teoriasidonnainen analysointi. Analysointitekniikkana päätettiin käyttää tutkimuskysymyksistä esiin nousevaa teemoittelua. Teemoiksi valittiin opettajien tarvitsema osaaminen monimuoto-opetuksessa sekä opettajien osaamisen kehittämisen keinot. Teoriaohjaavassa analyysimuodossa aiemman teoreettisen tiedon tarkoituksena on antaa ajatteluun uutta näkemystä ja yhdistää sitä empiiriseen tietoon. Tässä tutkimuksessa käytetään abduktiivista päättelyä, koska tutkijan näkemyksen mukaan tutkijan aiemmilla henkilökohtaisilla näkemyksillä ja teoreettisella tiedolla on ohjaava vaikutus empiirisen tiedon tuloksien tulkintaan.

Analysointitekniikan päättämisen jälkeen litteroiduissa aineistoissa olevat haastateltavien nimet muutettiin koodeille Ope 1 - Ope 10 satunnaisessa järjestyksessä. Aineistoa luettiin moneen kertaan ennen aineiston koodaamista. Aineisto pilkottiin tekstinkäsittelyohjelmassa värikoodaamalla aineisto valittujen teemojen mukaisesti. Analyysiyksikkönä käytettiin virkettä tai sen osaa sekä kokonaisia lausumia. Näin tutkimusaineistosta saatiin karsittua analysointiin kuulumaton aineisto pois. Kun aineisto oli saatu pilkottua teemakokonaisuuksiin, vietiin aineisto teemoittain taulukkolaskentaohjelmaan, jossa alkuperäisille ilmauksille määritettiin sitä kuvaava pelkistetty ilmaus. Tämän jälkeen pelkistetyt ilmaukset ryhmiteltiin samankaltaisuutta osoittavaan järjestykseen ja ryhmälle määritettiin sitä kuvaava yhdistävä tekijä. Viimeisessä vaiheessa yhdistävät tekijät vielä

nimettiin osaamista kuvaaviin kokonaisuuksiin: tekninen osaaminen, suunnitteluosaaminen, ohjausosaaminen ja persoonalliset tekijät sekä lisäksi mukaan otettiin resursointiin liittyviä tekijöitä. Tämän jälkeen taulukkolaskentaohjelman pikasuodatusta käyttämällä kerättiin osaamisen mukaisesti tiedot omiin taulukoihinsa. Analysointiesimerkki esitetään liitteessä 2. Opettajien tieto- ja viestintätekni- sen osaamisen kehittämisen kei- not analysoitiin samalla tavalla, mutta vain yhtenä taulukkona. Aineiston ja tulkintojen todentamiseksi päätettiin raportointiin ottaa mukaan alkuperäisiä tulkintaa kuvaavat il- mauksia. Teoreettinen tieto ja tutkijan verkko-opetuskokemus näkyvät kaikissa tutki- musprosessin vaiheissa.

5.2.3 Haastattelun tulokset

Analysoinnin tuloksena opettajat tarvitsevat verkko-opetuksessa pedagogista ja ohjaus- osaamista sekä teknistä osaamista ja persoonallisia tekijöitä, joihin kuuluvat mm. ope- tajan uskallus ja rohkeus. Osaamisen kehittämiseksi opettajat tarvitsevat niin teknistä kuin pedagogista koulutusta, ohjausta, tukea ja neuvontaa.

Pedagoginen osaaminen

Nevgin ym. (2002, 30) tekemän tutkimuksen mukaan opettajat tarvitsevat työssään pe- dagogista osaamista, jolloin opettajalla on taitoa ohjata opiskelijan oppimisprosessia ja kykyä tuutoroida. Pedagoginen osaaminen sisältää myös oppimista tukevan mielekkään materiaalin laatimisen, mikä edellyttää myös teknisiä taitoja. Opettajan tulee myös huo- mioida opetuksen suunnittelussa opetussuunnitelman sisältö, tavoitteet ja arviointi eli mitä opetetaan ja miten opittua mitataan. Lisäksi opettajan tulee huomioida verkko-op- pimisympäristön mahdollistamat opetusmenetelmät eli se, miten opetetaan sekä oppi- misprosessia tukevat rakenteelliset ja toiminalliset elementit. (Kempainen 2011, 25 - 27.) Kullaslahden ym. (2015b) tutkimuksen mukaan keskeiseksi digitaalisuuden tuo- maksi uudistamiskohteeksi nousivat oppimisen suunnittelu ja ohjaus. Huolta digitaali- suuden lisääntymisessä opettajille aiheutti mm. opetuksen laatu ja sen vaihtelu.

Tämän tutkimuksen mukaan opettajat näkevät pedagogiseen osaamiseen liittyvän kiin- teästi opettajan substanssiosaamisen, opetuksen sisällön, opetusmuodon ja -menetel- mät, opetuksen suunnittelun sekä teknistä osaamista. Opetuksen suunnittelu pitää sisäl- lään opintojakson suunnittelun käsikirjoituksineen, toteutettiinpa se sitten verkossa tai

lähiopetuksessa. Verkko-opetuksen suunnittelussa opettajat pitävät hankalana asiana opetuksen rajaamista, jolloin opetus on toteutettava melko tarkasti suunnitelman mukaisesti eikä suunnitelmasta pysty poikkeamaan kovinkaan paljoa. Verkko-opiskelun suunnittelussa tulisi huomioida myös yhteisöllinen työskentely teknisiä välineitä hyödyntäen. Opettajat ovat huolissaan myös opetuksen laadun säilymisestä ja opiskelijoiden oppimisesta laadun vaihteluiden seurauksena.

”Että sitten tietty aina pitää muistaa se, että mitä siinä opetetaan ja mitä opiskelijoiden pitää oppia ja miten ne jotenkin yhdistetään kokonaisuudeksi.” (Ope 4)

”Millä tavalla, onko se nyt didaktiikkaa, eli millä tavalla jokin asia kannattaa opettaa, millä välineellä sen asian ottaa...se pitää kyllä olla kirkkaana päässä.” (Ope 6)

”Substanssiosaamista eli mitä opetetaan se pitää olla hanskassa.” (Ope 6)

”...ja rajaus. Minulla käy usein tunneilla, että mennään ohi suunnitelmasta. Jos on monimuoto niin ei pysty samalla tavalla rönsyilemään vaan pitää katsoa missä menee raja.” (Ope 3)

”Mun mielestä kurssin pitää olla valmis ennen kuin sä aloitat sitä, että tossa niin kun lähiopetuksessa voidaan luovia, että jos jotain ei keretä niin se pitää sitten jättää peräpäästä pois. Tuntuu, että se kokonaisuus pitää olla niinku valmis ja harkittu.” (Ope 6)

”Vielä siihen monimuoto-opetuksen suunnitteluun, että se kyllä pitää muuttaa ihan erilaiseksi, että se ei ole sitä, että nyt tehdään tämä tehtävä ja sitten seuraava tehtävä, niin kun tavallaan se yhdessä tekeminen saadaan näitten välineitten kautta tekemiseksi.” (Ope 7)

”Miten sen opetuksen laadun tason saa pysymään samana sellaisena kuin sen pitäisi olla, että pystyisi tarjoamaan opiskelijoille aidosti sen oppimisen.” (Ope 8)

Ohjausosaaminen

Monimuoto-opettajilla pitää olla myös ohjausosaamista. Kolin ja Silanderin (2002, 9 - 10) mukaan opettajan tehtävänä on toimia tiedon prosessoinnin ohjaajana, jolloin opettajan toimintaa ohjaa opetukselle asetetut tavoitteet, sisällöt ja opetussuunnitelmat. Ohjauksen avulla opiskelija kehittää omaa osaamistaan. Opettajalla on mahdollisuus ohjata verkko-opiskelijaa hyvin suunnitellulla oppimisprosessilla, arvioinnilla, palautteella sekä prosessien ja sisältöjen ohjauksella. Ohjauksen avulla opettaja luo myös myönteistä ilmapiiriä, kehittää vuorovaikutustilanteita, edistää oppimista palautteilla ja rohkaisee opiskelijoita syvälliseen oppimiseen. Oppimistehtävien avulla opiskelijat saadaan oppimaan uusia asioita, voidaan kehittää opiskelijan metakognitiivisia (yksilön

tietoisuus omasta ajattelusta, oppimisesta ja muistamisesta) ja ongelmanratkaisutaitoja. (Koli & Silander 2002; Tynjälä 1999, 36; Kemppainen 2011, 29 - 30.) Kullaslahden ym. (2015b) tutkimuksen mukaan opettaja nähdään myös entistä enemmän valmentajana, jonka työn pääpaino on ohjauksessa ja tuutoroinnissa.

Tämän tutkimuksen mukaan opettajat kokevat verkossa tapahtuvan ohjauksen vaikeana asiana, mutta tiedostavat ohjauksen merkityksen ehkä jopa tärkeämmäksi verkossa kuin lähiopetuksessa. Opettajien tulisi ohjauksen avulla saada opiskelijat ryhmäytymään ja työskentelemään itsenäisesti ilman opettajan jatkuvaa läsnäoloa. Opettajia myös askaruttaa, kuinka opettaja pystyy toteuttamaan ohjauksen siten, ettei se veisi häneltä kovin paljoa aikaa, mutta siitä olisi opiskelijoille myös hyötyä.

”Ohjaus on ehkä vielä tärkeempää kuin lähiopetuksessa – ohjauksen merkitys.”
(Ope 3)

”...ja vielä tämäkin puoli, mitä XX:kin sanoi, että opiskelija opiskelee yksin vaan saataisiin opiskelijat opiskelemaan yhdessä eli ryhmäytymään.” (Ope 7)

”...ja se, että opettaja ei aina ole siinä mukana, että miten opiskelijat saadaan tekemään niin ettei opettaja ole siinä mukana.” (Ope 7)

”Miten heidän (opiskelijoiden) ohjaamisensa saa käytännössä toteutettua niin, että siitä olis hyötyä opiskelijalle ja että itellä ei kulus ihan tolkkottomasti aikaa siihen.” (Ope 3)

Tekninen osaaminen

Kullaslahden ym. (2015b) tutkimuksen mukaan opettajat tarvitsevat tukea digipedagogiseen osaamiseen, oppimisympäristöjen ja työkalujen opetuskäyttöön, ohjelmien ja välineiden käyttöön sekä riittäviä työaikaresursseja. Digipedagogiseen osaamiseen opettajat tarvitsevat perehdytystä mm. vaihtoehtoiseen pedagogisiin lähestymistapoihin, opetuksen suunnitteluun ja ajoitukseen sekä ohjausta ja vertaistukea aina ryhmäkohtaisesta ohjauksesta henkilökohtaiseen ohjaukseen saakka. Oppimisympäristöjen ja työkalujen opetuskäytön osalta opettajat tarvitsevat mm. tietoa siitä, miten digitaalisia oppimisympäristöjä ja työkaluja voi käyttää opetuksessa, tietoa ja perehdytystä uusista sovelluksista ja niiden käytöstä, työkalujen yhtenäisistä käytänteistä sekä tietoa tekijänoikeuksista. Ohjelmien ja välineiden käytön osalta opettajat tarvitsevat tukea ja neuvontaa ongelmatilanteissa, yksinkertaiset ja selkeät käyttöoppaat sekä tukea videoiden tekemiseen.

Tämän tutkimuksen tulokset opettajien teknisen osaamisen osalta ovat melko yhtenevät Kullaslahden, Korennon ja Töytärin (2015b) tekemään tutkimukseen nähden. Tämän tutkimuksen mukaan opettajat tarvitsevat tekniikan ja teknisten menetelmien tuntemusta ja opettajilla tulee olla myönteinen asenne tekniikkaa kohtaan, mikä edistää niiden oppimista. Opettajalla tulee olla tieto- ja viestintätekniikan perustaidot ja hänen tulee hallita tieto- ja viestintätekniiset välineet. Opettajalla tulee olla myös opetettavan alan ohjelmistojen tuntemusta ja käytön osaamista. Opettajan tulee hallita myös oppimisympäristön käyttäminen, ja hänen tulee pystyä kehittämään omia opintojaksojaan oppimisympäristössä. Opettajilla tulee olla teknistä ja ohjelmistollista osaamista monipuolisen opiskelu- ja ohjausmateriaalin tuottamiseksi.

”Ainakin tekniikan tuntemusta, teknisten menetelmien tuntemusta tänä päivänä, että osaa käyttää niitä välineitä.” (Ope 4)

”Ja tietenkin sitten tää asennepuoli on aika tärkeä, että opettajalla on myönteinen asenne tätä kohtaan, jolloin se edistää sitä, että hän oppii ne tekniikat paremmin.” (Ope 4)

”Tietysti pitää olla perustaidot käyttää tietotekniikkaa.” (Ope 4)

”Sitten lisäksi erilaisia sovelluksia esim. kielissä opiskelijat pystyy nauhoittamaan omaa puhettaan.” (Ope 3)

”Kaikki ne Moodlen eri mahdollisuudet hyödyntää ja sitten lynkki tai adobe connect, jossa vois pitää sitten vaikka ohjatusti sitten jotain puolen tunnin ohjaus sessioita. Ne auttais...” (Ope 10)

”Välineen hallinta. Moodlessakin on vielä paljon sellaista mitä ei osaa ja Lyncin kanssa on vielä aika kädetön eli mitkä ne työkalut sitten olisikaan niin niihin tarvii ihan kunnon preppausta. Mutta välinehallinnassa on niin ku isoja puutteita, ettei verkkoistuntoon uskaltais lähteä opiskelijoiden kanssa.” (Ope 3)

Persoonalliset tekijät

Lisäksi tämän tutkimuksen mukaan verkko-opetukseen vaikuttaa myös opettajan persoonalliset tekijät (vrt. Kullaslahti 2011). Opettajilla pitää olla uskallusta ja rohkeutta käyttää monipuolisesti tekniikkaa opetuksessa. Opettajien pitää myös pystyä luopumaan vanhasta perinteisestä luokkahuoneopetuksesta. Lisäksi opettajat tarvitsevat aikaa verkko-opetuksen laadukkaaseen suunnitteluun ja toteutukseen sekä välineiden hallintaan ja käytettävien ohjelmien opetteluun. Opettajat tarvitsevat myös keskittymistä suunnitteluun ilman häiriötekijöitä.

”Mää kanssa ajattelen, että tavallaan pitää uskaltaa. Vaatii rohkeutta jotenkin paljon enemmän kuin sä meet sinne luokan eteen.” (Ope 7)

”Monimuoto-opetukseen siirtyminen vaatii opettajilta asenne muutosta.” (Ope 7)

”Materiaalithan on, mutta se nyt sitten pitäis muuttaa vaan virtuaaliseksi.” (Ope 5)

”Opettajalla pitää olla aikaa valmisteluun, lähiopetusta voi välillä vetää niin kuin kahvapedagogiikalla, kun on pitempi kokemus, mutta verkkoa ei eli monimuoto-opetusta ei että katotaan mitä tästä tulee vaan se pitää olla aikaa suunnitteluun ja kokoamiseen”. (Ope 3)

”Kyllä, mutta ensin se, tää ei liity välinejuttuun, mutta se meidän uskallus, että me uskalletaan yrittää, kyllähän me ollaan tehty explain everythingillä käytetty ja kokeiltu, sen kun vaan ryhdytään tekemään, mutta tuntuu että aika on rajallinen...” (Ope 6)

”Tää tuntuu tosi isolta asialta. Tää vaatii aikaa, tää vaatii taitoa ja taitojen hallintaa vaatii aikaa ja niin ku keskittymistä, niin tää kuulostaa tosi hyvältä jutulta.” (Ope 6)

Osaamisen kehittäminen

Kullaslahden ym. (2015b) tutkimuksen mukaan opettajat tarvitsevat koulutusta pedagogiseen ja tietotekniseen osaamiseen. Pedagogisen osaamisen osalta opettajat tarvitsevat koulutusta digitaalisuuden edellyttämään pedagogiseen osaamiseen, digitaalisen oppimateriaalin ja opintokokonaisuuden tuottamiseen sekä digitaalisen opetuksen käytännön toteuttamiseen. Tietoteknisen osaamisen osalta opettajat tarvitsevat koulutusta ohjelmistoihin ja oppimisympäristöihin, digitaalisten työvälineiden käyttöön, tietoturvaan ja järjestelmämuutoksiin. Opettajille suunnattujen koulutusten tulisi olla jatkuvia ja osaamista päivittäviä, ratkaisukeskeisiä ja koulutuksien tulisi olla intensiivisiä niin ryhmätasoisesti kuin henkilökohtaisestikin. Lisäksi tulisi olla itseopiskelumateriaalia ja lyhyitä opasvideoita.

Myös osaamisen kehittämisen osalta tutkimustulokset ovat hyvin samansuuntaisia kuin Kullaslahden, Karennon ja Töytärin (2015b) tutkimuksessa. Tutkimuksen mukaan opettajat tarvitsevat koulutuksia etäopetusvälineiden tekniseen ja pedagogiseen käyttöön sekä verkko-oppimisympäristön mahdollisuuksien hyödyntämiseen ja monipuoliseen materiaalin tuottamiseen. Opettajat tarvitsevat yhteisöllisen työskentelyn mahdollistavia työpajoja, joissa voidaan myös jakaa käytänteitä sekä keskustella mahdollisista toteutuksista asiantuntijoiden johdolla. Opettajat tarvitsevat ohjausta myös henkilökohtaisesti toteutettuna vierihoidona. Lisäksi opettajilla tulisi olla saatavilla ohjeita sekä tut-

kittua tietoa toteutusten toimivuudesta. Opettajille pitäisi tarjota myös tietoa eri toteutusmahdollisuuksista, teknisistä välineistä ja ohjelmista. Lisäksi opettajat tarvitsevat myös konkreettisia malleja verkko-opetustoteutuksista omalla substanssialallaan.

”Nyt sitten nää vuorovaikutus välineet, että onko se Ac vai lync vai mikä sen on sitten ja niiden haltuunotto on nyt se meidän opettajien juttu, että siitä saataisiin yhtä lailla helppo väline kuin Moodle, joka alkaa olla hallussa.” (Ope 7)

”... ja sitten se mikä se oli millä niitä millä luentomateriaalin voi selittää olis se jo noissa sisällä.” (Ope 5)

”Ihan näitä workshoppeja, ett tehdään niitä kursseja yhdessä ja ainakun tuntuu, että tätä en osaa niin yrittää opiskella asiaa ja sitten saa atk-tukihenkilöltä sen tiedon.” (Ope 9)

”..ja ihan semmonen peruspaja tai ohjeistus, jossa kerrotaan, millä tavalla esim. luento voidaan tehdä tai toteuttaa – ihan perusjuttu – siinä on tämmöisiä, tämmöisiä ja tämmöisiä välineitä ja näin sen voi tehdä ja näin se kannattaa tehdä ja yhdessä miettiä niitä, ettei kaikki käytä erilaisia välineitä eli olis yhdenmukaisuus tehdä tietyllä tavalla.” (Ope 6)

”Eli ihan sellaista käytännön vierihoitoa tai mitä se nyt sitten oliskaan niin se olis sellanen mitä siinä tarviis, kun on suunnittelussa siinä vaiheessa.” (Ope 3)

”Ohjausta tai jotain ohjeita käytännön toteutukseen ja opetuksen pitoon etänä.” (Ope 1)

”Jos jollain on kokemuksia, niin ihan mielelläni ottaisin esimerkin vastaan ja onhan tässä jo joku kanssa ollut vähän puhettakin.” (Ope 4)

”Ja jos on esim. jossakin tutkittua tietoa siitä, että niin kun joku asia toimii, joku sovellus on käyttökelpoinen. Näitähän on kaiken maailman, mitä nyt meillä vepessäkin oli niin niitähän oli niin valtava määrä, että puolet unohtu jo heti käytelyssä ja niitäkin mitä käytettiin niin suurimman osan on jo ehtinyt unohtaa, että miten niitä käytettiin. Eli ittelläni se, että mitä työvälinettä kannattaa käyttää mihinkin ja myöskin käytännön toteutus, esim. explain everything, miten se nyt toimikaan ja miten sillä tehtiin niitä juttuja.” (Ope 3)

”Niin kun vaihtoehtoja, jos niitä on paljon, nyt tuntuu, että ite lähtee niin ku sokeena ja kädettömän vaan tekemään.” (Ope 6)

”Niin mielestäni mielenkiintoinen aspekti on se, että paljonhan on verkko-opetusta, niin kuin meidänkin talossa. Miten ne muut sen tempun tekee? Olis todella mielenkiintoista tietää itse asiassa, miten se itse asiassa toteutetaan.” (Ope 8)

5.2.4 Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu

Eskolan ja Suorannan (1998, 211) mukaan pääasiallinen luotettavuuden kriteeri on tutkija, jolloin tutkijan subjektiviteetin tulee olla avoimesti näkyvää. Tutkija on osa tutkimusprosessia ja luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia. Eskola ja Suoranta (1998, 213) jatkavat, että tieteellinen julkisuus arvioi yksittäistä tutkimusta sen

raportissa esitettyjen kuvausten, väitteiden ja selitysten perusteella. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 140) ovat listanneet koko tutkimusprosessin arvioinnissa ja raportissa esiintuvat asiat, joiden tulee olla myös suhteutettuna toisiinsa (vrt. Eskola ja Suoranta): tutkimuksen kohde (mitä ollaan tutkimassa ja miksi), tutkijan oma lähtötilanne ja alkuoletukset sekä miten ajatus on tutkimuksen edistyessä muuttunut (oma oppiminen), aineiston keruu ja siihen liittyvät merkitykselliset asiat, tutkimukseen osallistuneiden esittely huomioiden anonymiys, tutkijan ja tutkittavien välinen suhde, tutkimusaikataulu, aineiston analysointi ja tulkinta, miksi tutkimusta voidaan pitää luotettavana sekä miten tutkimusaineisto on koottu ja analysoitu.

Laadullisen tutkimuksen yleisinä luotettavuuskriteereinä pidetään tutkimuksen vahvistettavuus (*conformability*), uskottavuus (*credibility*), luotettavuus (*dependability*) ja siirrettävyys (*transferability*) (Eriksson & Kovalainen 2008, 294). Tutkimuksen vahvistettavuus voidaan todentaa luettamalla tutkimustulos haastateltavalla tai käyttämällä aineistotriangulaatiota, jolloin eri lähteistä kerätään tietoa ja verrataan niitä omiin tuloksiin. Uskottavuutta ja luotettavuutta voidaan lisätä riittävällä dokumentaatiolla ja perusteluilla, jolloin tutkimuksen lukijalla on mahdollisuus seurata tutkimuksen ratkaisupolkua sekä arvioida käytettyjen menetelmien pätevyyttä tutkimukseen. Siirrettävyydellä tarkoitetaan tutkimuksen toteutuksen ja tulosten siirrettävyyttä toiseen kontekstiin. (Kananen 2014b, 150 - 154; Eriksson & Kovalainen 2008, 294.)

Tässä laadullisessa tutkimuksessa on koko tutkimusprosessi tutkijan alku olettamukseen pyritty tuomaan avoimesti esille, jotta lukijalla olisi mahdollista seurata tutkijan käyttämään tutkimuspolkua. Tässä opinnäytetyössä syntyneitä tutkimustuloksia ja toteutusta ei voida sellaisenaan siirtää toiseen kontekstiin, ellei tutkimuksen tekoon ja toteutukseen liittyvät olo suhteet ole täsmälleen samanlaiset. Tutkimustulosten analysoinnissa on pyritty noudattamaan laadulliselle tutkimukselle asetettuja vaatimuksia ja analysointitekniikka on tuotu esille mahdollisimman yksityiskohtaisesti. Tutkimusten luotettavuutta on pyritty lisäämään esimerkiksi aineiston analyysistä sekä julkaisemalla alkuperäisiä tulkintaa kuvaavat ilmauksia.

5.3 Alkukartoituksena kysely opiskelijoille

Määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimuksen avulla pyritään tutkimuskohteen kuvaamiseen ja tulkitsemiseen tilastojen ja numeroiden avulla (Heikkilä 2010, 16; Koppa 2014).

Heikkilän (2010, 16) mukaan kvantitatiivista tutkimusta käytetään nykytilanteen kar-toittamiseen, ei syiden selvittämiseen. Määrällistä aineistoa voidaan kerätä monin ta-voin toteutetulla kyselyllä, havainnoinnilla (pitkäkestoinen, harvemmin käytetty) ja val-miista tilastoista (Vilka 2007, 73; Hirsijärvi 2009). Määrällinen tutkimus voidaan suo-rittaa kokonaistutkimuksena tai otantatutkimuksena. Kokonaistutkimusta käytetään, mikäli perusjoukko on pieni. Otantatutkimus suoritetaan mm. silloin, kun perusjoukko on hyvin suuri, tutkimuksen kustannukset olisivat liian korkeat, tieto halutaan nopeasti ja tutkiminen koko perusjoukosta olisi monimutkaista. (Heikkilä 2010, 33.)

5.3.1 Kysely aineistonkeruun menetelmänä

Kyselystä käytetään myös nimitystä survey-tutkimus, jolla tarkoitetaan vakioitua tutki-musta, jolloin kaikilta vastaajilta kysytään täsmälleen sama asiasisältö samalla tavalla. Kysely mahdollistaa suuren vastaaja- ja kysymysmäärän, se on tehokas ja säästää tut-kijan aikaa ja työmäärää. Huolellinen lomakesuunnittelu helpottaa aineiston käsittelyä ja analysointia, joskin se vie myös aikaa ja vaatii tutkijalta monenlaista tietoa ja taitoa. Kyselytutkimuksen aikatauluttaminen ja kustannusarviointi on mahdollista toteuttaa melko tarkasti. (Hirsijärvi 2009, 195.)

Vaikka kyselytutkimus on nopea ja melko vaivaton tapa saada tietoa suureltakin vas-taajamäärältä, sitä pidetään usein hyvin pinnallisena ja teoreettisesti vaatimattomana. Lisäksi tutkija ei voi todentaa, kuinka vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimus-kysymyksiin ja ovatko vastaukset todenperäisiä vai ovatko ne annettu ”musta tuntuu” (mutu) -periaatteella. Myös tutkijan esittämät kysymykset ja antamat vastausvaihtoeh-dot voi johtaa vastaajien ymmärtämättömyyteen vastausta annettaessa. Tutkija ei vält-tämättä tiedä tarkkaan, kuinka hyvin tutkittavat tuntevat kyselyn aihealueen, mikä puo-lestaan heikentää tulosten luotettavuutta. Valmiin tutkimusaineiston käyttäminen voi olla hankalaa, koska tehdyt tutkimukset eivät välttämättä vastaa omaa tutkimusintressiä ja sovi sellaisenaan omiin aineistoihin. (Hirsijärvi 2009, 195.)

Kyselytutkimuksen aineisto voidaan kerätä mm. posti- ja verkko- eli www-kyselynä tai haastattelukyselynä (Hirsijärvi 2009, 196 - 197; Heikkilä 2010, 13). Kyselyn toteutta-mismuoto riippuu hyvin paljon tutkimuksen kohderyhmästä, esim. www-kysely vaatii

vastaajilta teknistä osaamista, tietokonetta ja internetyhteyttä. Postikysely palautuskuorineen ja tulostuskustannuksineen, voi osoittautua erittäin kalliiksi ja vastausprosentti voi jäädä myös alhaisemmaksi kuin www-kyselyssä. (Heikkilä 2010, 20.)

Kyselylomakkeen laadintaan tulee kiinnittää suurta huomiota. Vehkalahden (2014, 20) mukaan hyvä kyselylomake on kokonaisuus, joka toteuttaa niin sisällölliset kuin tilastolliset näkökohdat. Kyselylomakkeen tulee antaa tutkijalle vastauksia ja kysymysten tulee olla kohderyhmän ymmärtämiä. Hirsijärven (2009, 202 - 203) mukaan kyselylomakkeen kysymysten tulee olla selkeitä, lyhyitä ja harkittuja, eikä niissä saa ei olla tulokinnan varaa, jokaisessa kysymyksessä kysytään vain yhtä asiaa, vastausvaihtoehtoja on oltava riittävästi, kysymysten määrää on harkittava ja kysymykset olisi hyvä olla loogisina kokonaisuuksina. Kyselylomakkeen kysymyksiä ja väitteitä kutsutaan osioiksi, jolla mitataan vain yhtä asiaa. Mittari on osioista koostuva kokonaisuus, joka mittaa useita toisiinsa liittyviä asioita. (Vehkalahti 2014, 23.)

Tyypillisesti kyselyssä kysymystyyppinä käytetään suljettuja, sekamuotoisia tai avoimia kysymyksiä. Suljetuissa kysymyksissä vastaajille annetaan valmiit vastausvaihtoehdot, joista vastajaa valitsee sopivimman tai sopivimmat väittämiin. Suljetut kysymykset jaetaan dikotomisiin ja monivalintakysymyksiin. Dikotomisissa kysymyksissä (esim. sukupuoli) vastaaja voi valita vain yhden vaihtoehdon, kun taas monivalintakysymyksissä vastaaja voi tehdä useampia valintoja. Sekamuotoisissa kysymyksissä vastausvaihtoehtojen lisäksi on yksi avoin vaihtoehto sen vuoksi, että kyselylomakkeen suunnittelija ei ole keksinyt kaikkia mahdollisia vaihtoehtoja valittavaksi. Avoimet kysymykset ovat helppoja laatia mutta kovin työläitä käsitellä. Lisäksi avoimeen kysymykseen jätetään helposti vastaamatta, mutta avoimilla kysymyksillä saadaan usein sellaista tietoa, mitä ei ehkä osattu huomioida lomaketta suunniteltaessa. (Heikkilä 2010, 49–52.)

Asteikot

Suljetuissa ja sekamuotoisissa kysymyksissä käytetään väittämien vastausvaihtoehtoina asenneasteikkoa, jonka etuna on mm. se, että tietoa saadaan paljon pieneen tilaan, ja vastaavasti yhtenä heikkoutena on kohteiden painoarvon puuttuminen. Asteikon arvot ovat yleensä välillä 1–5, mutta muitakin asteikkovälejä voi tuki käyttää. Viisiportaisessa

asteikossa on syytä miettiä, käytetäänkö keskellä vaihtoehtoa 3, joka on yleensä sanallisessa muodossa ”En osaa sanoa”. Vaihtoehdon 3 pois jättämisellä vastaaja pakotetaan olemaan jokin mieltä, ja jos on sellainen väittämä, johon voi sisältyä kokemusta tai esim. jonkin välineen käyttöä, voidaan asteikkoon lisätä vaihtoehto 0, joka sanallisesti ilmaistuna voisi olla ”En ole käyttänyt” tai ”Ei kokemusta”. Yleisimmin käytetyt ovat Likertin (mielipideasteikko) ja Osgoodin (vertailuasteikko) asteikot. Esimerkiksi Likertin asteikossa on asteikkona ”1 = Täysin eri mieltä...5 = Täysin samaa mieltä” ja Osgoodin asteikossa on asteikkona ”Palvelu on epäystävällistä 1 2 4 4 5 Palvelu on ystäväällistä”. Lisäksi asteikkovaihtoehdoissa tulee miettiä, tarkoittaako vaihtoehto 1 huonointa ja 5 parasta vaihtoehtoa vai päinvastoin, mikä puolestaan vaikuttaa analysointiin ja siitä saataviin tuloksiin. (Heikkilä 2010, 52 - 55.) Sekamuotoiset kysymykset sisältävät avoimen vastausvaihtoehdon, jolloin jokaisella vastaajalla on mahdollisuus lisätä oma vastausvaihtoehto (Heikkilä 2010, 52).

Kyselylomakkeen testaus ja saatekirje

Vehkalahti (2014, 48) ja Heikkilän (2010, 61) mukaan kyselylomake tulisi aina testata ennen sen julkistamista. Testauksen tarkoituksena on karsia tutkimuksen kannalta turhat kysymykset pois kyselystä sen lyhentämiseksi tai tuoda esiin jokin olennainen asia, jota tulisikin kysyä. Lisäksi testauksen yksi tärkeimpiä tehtäviä on vastaajille eteen tulevien vastaamiseen liittyvien ongelmien vähentäminen, mikä puolestaan vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen.

Saatekirje on Vehkalahti (2014, 47) mukaan kyselytutkimuksen julkisivu. Saatekirje sisältää tutkimuksen perustiedot eli sen, mistä tutkimuksessa on kyse, kuka sen tekee, kenelle tutkimus on osoitettu ja mihin sen tuloksia käytetään. Saatekirjeen tarkoituksena on vastaajien motivointi vastaamiseen ja sen pitää olla kohtelias sekä lyhyt. (Heikkilä 2010, 61; Vehkalahti 2014, 48.)

Määrällisen tutkimuksen arviointi

Kvalitatiivisen tutkimuksen perusvaatimuksina ovat pätevyys (validiteetti), luotettavuus (reliabiliteetti), puolueettomuus (objektiivisuus), tehokkuus ja taloudellisuus, avoimuus, tietosuoja, hyödyllisyys ja käyttökelpoisuus sekä tulosten oikea-aikaisuus.

Tutkimuksen pätevyyteen voidaan vaikuttaa muuttujien tarkalla määrittelyllä, huolellisella suunnittelulla ja tarkoin harkitulla tiedonkeruulla. Kysymysten tulee olla harkittuja, ja niiden pitää kattaa koko tutkimusongelma. Pätevyyteen vaikuttavat myös tutkittavan perusjoukon tarkka määrittely, edustavan otoksen saaminen ja korkea vastausprosentti. Luotettavuus eli reliabiliteetti tarkoittaa tulosten tarkkuutta; sitä käsitellään tarkemmin analysointimenetelmien jälkeen. Tutkimusten puolueettomuuteen liittyy tulosten vääristelemättömyys ja kontrollikeinojen käyttämättä jättäminen. Tutkimustulosten tulee olla tutkijasta riippumattomia, vaikka tutkimukseen liittyykin tutkijan subjektiivisuutta valittujen tutkimusmenetelmien, kysymysten muotoilun, analysointimenetelmien ja raportointi tapaan liittyen. (Heikkilä 2010, 29 - 32.)

Hyvää tutkimusta pidetään tehokkaana ja taloudellisena. Tehokkuus näkyy usein työn ja tutkijan arvostuksena, ja taloudellisuus voidaan mitata tutkimuksen hyöty-kustannussuhteena. Avoimuus näkyy tutkimusraportissa sekä tutkittavia kohtaan saatekirjeessä. Tutkimusraportissa tulee esittää kaikki tutkimuksen kannalta tärkeät tulokset, johtopäätökset, käytetyt menetelmät sekä epätarkkuusriskit ja edellä olevien vaikutus tulosten yleispätevyyteen. Tietosuojalla tarkoitetaan tutkittavien anonymiteettiä, jolla tarkoitetaan sitä, että tutkimusraportissa ei vaaranneta kenenkään yksityisyyttä tai liike-/ammattisalaisuuksia eikä tietoja luovuteta tunnistettavassa muodossa. Lisäksi tutkimuksen tulee olla relevantti eli hyödyllinen, käyttökelpoinen ja uutta esiin tuova. Tutkimuksen aikataulutuksessa on huomioitava, että tutkimustulosten tulee olla käytettävissä silloin, kun niitä tarvitaan. (Heikkilä 2010, 29 - 32.)

Aineiston käsittely ja analysointi

Aineiston keräämisen jälkeen havaintomatriisi (aineiston data) siirretään usein jatkokäsittelyyn johonkin tilasto-ohjelmaan, kuten SPSS (Statistical Package for Social Sciences) tai Excel. Havaintomatriisin vaakarivi vastaa yhtä tilastoyksikköä eli vastaa jaa. Tuloksien siirtämisen jälkeen havaintomatriisissa määritellään muuttujille (pystysarake) uudet arvot esim. ”k1vuosi”, ”k2opmuoto”, ”k3sukup”, ”k4tiedhan”. Tarkastetaan muuttujan tyyppi, kentän merkkimäärä (width) ja desimaalit. Label-kenttään kirjoitetaan muuttujan selkokieline selite ja syötetään Values-kenttään asteikoille arvot (esim. 1= nainen, 2=mies). Viimeisenä määritetään mittayksikkö: Nominal, Ordinal tai Scale. Kaikki em. tietojen oikeellisuus tulee tarkastaa. (Heikkilä 2010, 123–130.)

Tietojen oikeellisuuden tarkastamisen jälkeen aloitetaan aineiston tarkastelu tulostamalla kaikista muuttujista frekvenssit (arvojen lukumäärät). Frekvenssin avulla aineistosta voidaan havaita mahdollisesti puuttuvat arvot ja niitä voidaan tarvittaessa paikata eli imputoida eräkadon vähentämiseksi. (Heikkilä 2010, 146; Pahkinen 2012, 174.) Mikäli yksittäisen tilastoyksikön eli vastaajan vastaukset ovat puutteelliset tai niissä havaitaan vastausten virheellisyyttä tai pilailu mielessä vastaamista (esim. iäksi ilmoitettu 135 vuotta), niin vastaus on hylättävä, mikä puolestaan vaikuttaa yksikkökatoon eli vastaamatta jättäneiden määrään (Heikkilä 2010, 43). Imputoinnissa eli aineiston paikauksessa puhutaan eräkadosta, jolloin yksittäisiä valintoja puuttuu aineistosta. Puuttuva tieto voidaan paikata vastanneiden keskiarvolla, lähimmällä arvolla, suhde-estimoinnilla tai monipaikkausmenetelmällä. (Pahkinen 2012, 185.) Keskiarvopaikkaus lisää vakioiden määrää mikä puolestaan vaikuttaa keskivirheen pienenemiseen ja pienentää muuttujien välistä korrelaatiota mikä puolestaan hankaloittaa monimuuttaja-analyysointien toteutusta (Pahkinen 2012, 185).

Kvantitatiivisen tutkimuksen analysoinnissa käytetään tunnuslukuja ja analyysimenetelmiä, joiden valinta on riippuvainen käytetystä mitta-asteikosta (Heikkilä 2010, 82). Mitta-asteikot jaetaan nominaali- (luokittelu), järjestys- (ordinaali), välimatka- (intervalli) sekä suhde- (absoluuttinen) asteikkoihin. *Nominaaliasteikon* (nominal scale) arvoista voidaan sanoa, mihin luokkaan ne kuuluvat, mutta niitä ei voida asettaa järjestykseen eikä niillä voida suorittaa laskutoimituksia. Sukupuoli ja siviilisäätö ovat tyypillisiä luokitteluasteikon tasoisia muuttujia. *Järjestysasteikon* (ordinal scale) muuttujien arvot voidaan laittaa järjestykseen, mutta asteikon etäisyyttä toisesta muuttujasta ei voida tarkasti mitata. Yleensä järjestysasteikon muuttujille ei lasketa keskiarvoa, mutta keskiarvo antaa kuitenkin hyvän yleiskuvan tutkittavasta asiasta, jolloin asteikko mielletään tasaväliseksi. *Välimatka-asteikon* (interval scale) mitta-arvojen etäisyys toisistaan tunnetaan, mutta asteikolla ei ole selkeää nollakohtaa. Tyypillisiä välimatka-asteikkollisia mitta-asteikkoita ovat mm. lämpötila ja syntymävuosi. *Suhteellisella asteikolla* (ratio scale) on edellisten asteikkojen ominaisuuksia, mutta lisäksi niillä on yksiselitteinen nollakohta, mikä mahdollistaa muuttujien arvojen vertaamisen keskenään. Fysikaaliset suureet (matka, aika, pituus, paino, jne.) sekä raha- tai lukumäärä ovat tyypillisiä suhteellisella asteikolla mitattavia muuttujia. (Heikkilä 2010, 81 - 82.)

Analysoinnissa aineistoa kuvataan sijainti- ja hajontaluvuilla. Sijaintiluvut, esim. keskiarvo, mediaani, moodi ja fraktilit, kertovat jollain tavalla jakauman sijainnista. Hajontaluvuilla, esim. vaihteluväli ja sen pituus, keskihajonta ja suhteellinen hajonta, kuvataan sitä, kuinka hajallaan mittaukset ovat muuttujasta ja ilmaistaan mittaustulosten vaihtelevuutta. (Heikkilä 2010, 82 - 90).

Riippuvuuksia tutkitaan korrelaatiokertoimen ja ristiintaulukoinnin avulla. Korrelaatiokertoimen avulla voidaan tutkia, onko kahden muuttujan välillä lineaarista riippuvuutta, joka voi olla välillä -1 - $+1$. Jos korrelaatiokerroin on nolla, ei muuttujien välillä ole riippuvuutta. Mitä lähempänä lukua 1 korrelaatiokerroin on, sitä voimakkaampaa (negatiivinen tai positiivinen) riippuvuus on. Korrelaatiokertoimen selityssaste ilmoittaa, kuinka suuren osan selittävä muuttuja kertoo selitettävän muuttujan vaihtelusta. Suhde- ja välimatka-asteikollisille muuttujille käytetään Pearsonin korrelaatiokerrointa ja järjestysasteikon tasoille muuttujille Spearmanin tai Kendallin järjestyskorrelaatiokerrointa. Heikkilä (2010, 206) painottaakin, että korrelaatiokerroin ilmaisee kahden muuttujan välillä olevan keskimääräisen yhteyden, mutta ei sitä, millä tavoin yhteys muodostuu. (Heikkilä 2010, 90 - 92; 203 - 206). Ristiintaulukoinnin avulla selvitetään kahden luokitellun muuttujan välistä yhteyttä ja siitä, millä tavalla ne vaikuttavat toisiinsa (Heikkilä 2010, 210).

Mann-Whitneyn U-testiä voidaan käyttää järjestysasteikollisille muuttujille, ja sillä testataan kahden mediaanin eron tilastollista merkitsevyyttä. X^2 -yhteensopivuustestillä voidaan testata, ovatko muuttujat jakautuneet tasaisesti, ja Kolmogorov-Smirnovin testillä, ovatko muuttujat jakautuneet normaalisti. Khiin neliö -testiä voidaan käyttää tutkittaessa ristiintaulukoitujen sarake- ja rivimuuttujien välistä riippuvuutta. Khiin neliö -testin käytön edellytyksenä on, että korkeintaan 20 % odotetuista frekvensseistä on pienempiä kuin 5 mutta suurempi kuin 1. Khiin neliö -testi voidaan suorittaa minkä tahansa mitta-asteikon tasoille muuttujalle. Varianssianalyysillä voidaan testata keskiarvojen välisiä eroja. Varianssianalyysin edellytyksenä on, että muuttujan arvot ovat normaalisti jakautuneita sekä muuttujien varianssit ja keskihajonnat ovat eri ryhmissä yhtä suuret tai lähellä toisiaan. Varianssianalyysissä mitta-asteikon tulee olla välimatka-asteikollinen, mutta sitä voidaan käyttää myös järjestysasteikolliselle muuttujalle, jos järjestysasteikon käytettyjen arvojen etäisyyttä toisistaan ei tarkasti tunneta. (Heikkilä 2010, 82; 212 - 213; 224 - 225; 233 - 236.)

Korrelaatiokertoimen tilastollinen merkitsevyys (p) eli tehdyn johtopäätöksen luotettavuus voidaan testata, jolloin nollahypoteesina on, että riippuvuutta ei ole korrelaatiokertoimen arvolla nolla eli muuttujat ovat toisistaan lineaarisesti riippumattomia. Jos korrelaatiokerrointa vastaava p -arvo alittaa käytettävän merkitsevyystason, on se tilastollisesti merkitsevä. Vastaavasti, jos p -arvo ylittää valitun merkitsevyystason, ei riippuvuutta voida todeta olevan, jolloin nolasta poikkeavuus johtuu sattumasta. (Heikkilä 2010, 206.) Tilastollisessa merkitsevyystaso ilmoitetaan seuraavasti:

tilastollisesti erittäin merkitsevä, jos $p \leq 0,001$

tilastollisesti merkitsevä, jos $0,001 < p \leq 0,01$

tilastollisesti melkein merkitsevä, jos $0,01 < p \leq 0,05$

tilastollisesti suuntaa antava, jos $0,05 < p \leq 0,1$

Jos $p > 0,05$ riippuvuus ei ole tilastollisesti merkitsevä. (Heikkilä 2010, 195.)

5.3.2 Kyselyn toteutus ja analysointi

Tässä tutkimuksessa päätettiin opiskelijoille toteuttaa www-kysely, jonka tarkoituksena on saada vastauksia tutkimuskysymykseen, miten verkko-opiskelu koetaan opiskelijoiden keskuudessa. Tutkimuskysymykseen haetaan vastausta täydentävillä kysymyksillä: Mitä verkko-opiskelu vaatii opiskelijalta? Miten nykyistä verkko-opetusta tulisi kehittää? Millainen näkemys uusilla monimuoto-opiskelijoilla on monimuoto-opiskelusta? sekä millaista tukea monimuoto-opiskelijat kokevat tarvitsevansa monimuoto-opiskelussa? Tutkimus toteutetaan kokonaistutkimuksena, koska tutkimuksen kohdejoukko, liiketalouden päivä- ja iltaopiskelijat, joita on yhteensä 308 opiskelijaa, on melko pieni. Tässä tutkimuksessa tiedonkeräämiseen käytetty kyselylomake suunniteltiin ensin tekstimuotoisena ja se hyväksyttiin toimeksiantajalla, minkä jälkeen se tallennettiin Webropol -ohjelmaan. Näin kysely voidaan toteuttaa täysin sähköisessä muodossa. Mikäli vastaukset kerättäisiin paperilomakkeella, kasvaisi tulosten syöttövirheen mahdollisuus huomattavasti, mikä puolestaan vaikuttaisi tutkimuksen validiteettiin.

Ennen varsinaista kyselyn julkaisua se testattiin luokkatilanteessa sekä sähköpostikyselyinä. Kaikkiaan testaukseen osallistui 9 opiskelijaa seitsemästä eri koulutusohjelmasta. Testauksen tarkoituksena on todentaa kyselyn ymmärrettävyys, selkeys sekä vastaamiseen kuluva aika. Sähköpostikyselytestaukseen valittiin 18 opiskelijaa tunnettuuden sekä aikuisopiskelun perusteella 6 eri koulutusohjelmasta. Sähköpostikyselytes-

taus viesti lähetettiin 18.12.2015, ja testaus oli avoinna vain 4 päivää, jonka aikana saatiin 5 vastausta. Sähköpostitestauksen vastausprosentiksi muodostui näin ollen 27,8 %, mitä voidaan pitää vastausprosentin odotusarvona myös oikean kohderyhmän kohdalla. Sähköpostilähetystestauksen tarkoituksena oli saada kyselyyn kehittämisehdotuksia, joita ei kuitenkaan tullut, sekä kerätä aineistoa testianalyysiin. Sähköpostilähetystestaukseen valituille lähetettiin saatekirje sähköpostiviestissä, jossa oli myös linkki kyselyyn.

Kyselyn testaukseen haluttiin mukaan tekniseltä ja verkko-opiskelussa tarvittavien taitojen osalta mahdollisimman eritasoisia opiskelijoita, koska tällä nähtiin olevan merkitystä tutkimuksen pätevyYTEEN. Luokkatilannetestausta varten opinnäytetyön ohjaaja oli saanut kolmelta liiketalouden päiväkoulutuksen opiskelijalta suostumuksen kyselyn testaamiseen. Opinnäytetyön ohjaaja oli heidän opettajansa erällä opintojaksolla, joten hänellä oli näkemystä opiskelijoiden tekniseen ja verkko-opiskelussa tarvittavaan osaamiseen. Luokkatilannetestausta suoritettiin 16.12.2014 opinnäytetyön ohjaajan tuntien päätteeksi. Luokkatestaukseen osallistui kaikkiaan 4 opiskelijaa, joista 3 oli opettajan pyytämiä ja yksi opiskelija halusi tuntien päätteeksi jäädä mukaan testaukseen.

Luokkatilannetestausta aluksi opiskelijoita pyydettiin suullisesti lupa testauksilanteen nauhoittamiseen Adobe Connectillä (AC), eikä kukaan vastustanut nauhoittamista. Näin menetellen opiskelijoiden palautteisiin voidaan myöhemmin palata, koska testaus tilanne on melko hektinen. Lisäksi kommentoinnin aikana tutkijan on vaikea yhtä aikaa kommunikoida testaajien kanssa sekä tehdä muistiinpanoja. Adobe Connectillä tehtyyn nauhoitukseen pääsee palaamaan testauksen jälkeen, jolloin tutkija pystyi keskittymään itse testitilanteen läpivientiin ja kommunikointiin testiin osallistuvien kanssa. Nauhoitukseen ei kuvattu osallistujia eikä heidän nimiään mainittu testauksen yhteydessä. Testaukseen osallistuville opiskelijoille kerrottiin myös kyselyn tarkoitus ja se, että kyse on aidosta verkko-opetuksen kehittämisestä yhdessä liiketalouden opettajien kanssa. Tämän jälkeen testaukseen osallistuville annettiin mahdollisuus kysymysten esittämiseen, mutta lisäkysymyksiä ei esitetty. Testaus aloitettiin klo 10.20. Testaajille annettiin täysi rauha kysymysten ja vastausvaihtoehtojen lukemiseen, mutta kysyä ja kommentoida saatiin missä tahansa vaiheessa. Näin menetellen he saivat esittää kommentit välittömästi, kun näkivät sen tarpeelliseksi. Testaus tilanne päättyi klo 11.10, joten kokonaisuudessaan se kesti 50 minuuttia. Testaajat arvioivat, että kyselyyn vastaamiseen on syytä varata aikaa 20 minuuttia, koska kysely on melko pitkä.

Testaajat kommentoivat muutamia kysymyksiä sekä kyselyn ulkoasua ja käytettävyyttä. Ulkoasuun ja käytettävyyteen testaajat ehdottivat, että kyselyn joka toinen rivi olisi erivärinen, jolloin rivillä pysyminen helpottuisi ja fonttikokoa tulisi hieman suurentaa. Lisäksi testaajat kommentoivat muutamia kysymyksiä ja antoivat niihin hyviä kehittämisehdotuksia, jotka toteutettiin lopulliseen kyselyyn.

Ensimmäisenä esimerkkinä on kysymys 6:n (opiskelijoiden viikoittain verkossa opiskeluun käyttämä aika) asteikko: Asteikkoa ja muitakin esim. avoinvastaus –kenttä vaihtoehtoa pohdittiin yhdessä testivastaaajien kanssa, mutta avoimen vastauskentän he tyrmäsivät heti, koska vastaukset saattavat olla ihan mitä vain ja lisäksi opiskelijoiden on todella vaikea arvioida käytettyä aikaa. Asteikon päättäminen jäi tutkijan harkintaan.

Toisena esimerkkinä kysymys 9, jossa yhtenä muuttujana on ”Omaan oppimistyylini sopivan kokonaisuuden rakentaminen”, mitä opiskelijat eivät ymmärtäneet vaan pyysivät tarkennusta. Annetun tarkennuksen pohjalta arvioitava asia muotoiltiin seuraavasti: ”Omaan oppimistyylini sopivan materiaali- ja asiakokonaisuuden rakentaminen.”

Testianalyysissä tutkija huomasi, että muuttujien järjestystä tulee vaihtaa siten, että samaan asiaan viittaavat muuttujat olisivat mahdollisimman lähellä toisiaan. Tämän perusteella joitakin muuttujia siirrettiin jopa kokonaan kysymyksestä toiseen ja ryhmiteltiin kokonaan uudelleen analysoinnin helpottamiseksi.

Kysely toteutettiin Webropol 2.0 -sovelluksella, joka toimii internetpohjaisesti. Webropol 2.0 on käytettävissä kaikilla Mikkelin ja Kymenlaakson ammattikorkeakoulujen opiskelijoilla. Webropolin kautta vastaukset tallentuvat tietokantaan, josta kyselyn tekijä pääsee ne analysoimaan suoraan Webropolin Statistics-ohjelmalla tai viemällä tulokset esim. SPSS:ään. Sähköisen kyselyn etuna on se, että kysely saadaan julkaistua kaikille vastaajille yhtä aikaa ja vastaajat pääsevät kyselyyn viestissä olevan linkin kautta. Vastaaminen edellyttää vastaajalta Internet-yhteydellä varustettua laitetta. Jos kohdejoukon määrittelyn kautta voidaan olettaa, ettei vastaajilla ole käytettävissä Internet-yhteydellä toimivaa laitetta, kysely voidaan myös tulostaa ja suorittaa esim. postikyselynä, jonka jälkeen tulokset tallennetaan sähköiseen kyselyyn ja analysoidaan. Tämä vaatii kuitenkin suurta tarkkuutta ja huolellisuutta vastauslomakkeiden tallentajalta.

Webropol mahdollistaa vastaajahallinnan käyttämisen, jolloin tutkijalla pitää olla tiedossa tutkimuksen kohderyhmän sähköpostiosoitteet. Webropolin vastaajahallintaa

käyttämällä vastaamatta jättäneille opiskelijoille saadaan helposti lähetettyä muistutusviesti vastaamisesta. Näin jo vastanneiden eivät tarvitse miettiä muistutusviestin saatuun, ovatko he vastanneet vai eivät; he saattaisivat vastata uudelleen, mikä vääristäisi tutkimustuloksia merkittävästi. Webropolin vastaajahallinta tekee jokaiselle opiskelijalle henkilökohtaisen linkin, joka sisältää vastaajalle syntyneen käyttäjätunnuksen ja salasanan, jota ei kuitenkaan vastaaja tarvitse avatessaan kyselyä. Näin ollen vain sähköpostin saaja pystyy vastaamaan kyselyyn, mutta mitenkään ei sähköisessä kyselyssä pystytä täysin todentamaan todellista vastauksen antajaa eikä sitä, kuinka totuudenmukaisesti vastaajat ovat vastanneet.

Vaikka opiskelijoille lähetettiin kyselyyn vastaamisesta henkilökohtainen sähköposti, auttoivat kehittämistyöhön osallistuvat opettajat tulosten keräämisessä. Kehittämistyössä mukana olevat opettajat mahdollistivat opiskelijoiden kyselyyn vastaamisen lähituntien päätteeksi. Tiedon keräämiseksi opettajille lähetettiin saatekirjeen mukana keräyssuunnitelma, jossa näkyivät opiskelijoiden ryhmätunnukset, keräyspäivämäärä, opettajan nimi sekä luokka (liite 3). Nämä tiedot kerättiin tilanvarausohjelmasta. Tällä tavalla tutkimusaineistoa saatiin kerättyä huomattavasti enemmän kuin jos opiskelijat olisivat vastanneet siihen omalla ajallaan. Vaikka opettajat antoivat opiskelijoille vastausmahdollisuuden ja pyysivät vastaamaan kyselyyn, oli siihen vastaaminen täysin vapaaehtoista.

Tutkittaviin nähden tutkimuksessa, tiedonkeräämisessä ja analysoinnissa sekä raportoinnissa noudatetaan salassapitovelvollisuutta. Vastaajien nimiä ei tulla paljastamaan millään tavalla. Koska kysely lähetetään vastaajille Webropolin kautta sähköpostiin henkilökohtaisella linkillä, on vastaajien todentaminen mahdollista. Anonyymiteetin varmistamiseksi kysely määritettiin vielä erikseen anonyymikyselyksi, jolloin yksittäisen vastaajan vastauksia ei voida mitenkään seurata. Anonyymikysely sulkee pois mahdollisuuden eräkadon paikkaukseen eli imputoinnin esim. keskiarvomenettelyllä. Kysely lähetettiin suoraan Webropol -kyselynä kaikille Mikkelin ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoille (N=308). Yhdelle nuorisoasteen opiskelijalla sähköpostilaitteikko ei syystä tai toisesta toiminut, joten kokonaisvastaanottaja määräksi muodostui 307. Näin ollen kohdeperusjoukon koko on 308 ja kehikkoperusjoukon koko on 307 opiskelijaa (ks. Heikkilä 2010, 34).

Vastaajien sähköpostiosoitteet haettiin Asio-opiskelijahallinto-ohjelmasta Webropolin vastaajien hallintaan. Haku kriteereinä käytettiin koulun valintaa, aloitusryhmätunnuksen alku-osaa, opiskelijatyyppejä ja opiskelijan oppilaitoksen sähköpostiosoitetta. Lisäksi lajitteluperusteina käytettiin ryhmätunnuksia ja hakuun otettiin mukaan ainoastaan läsnäolevat opiskelijat. Haku tulostettiin tiedostoksi (txt), joka tallennettiin ja siirrettiin jatkokäsittelyä varten Excel-taulukkolaskenta ohjelmaan. Excelissä sarakkeet järjestettiin siten, että siinä näkyi opiskelijan sukunimi, etunimi, sähköpostiosoite, ryhmätunnus, aloitusvuosi, kotipaikkakunta sekä opiskelijatyyppi. Tämän jälkeen vain opiskelijoiden sähköpostiosoitteet kopioitiin pienissä erissä uusiin Excel-tiedostoihin, jotka nimettiin ja jotka vietiin Webropolin vastaajien hallintaan. Jokaisen viennin jälkeen Webropolin viedyt tiedot verrattiin alkuperäiseen Excel-taulukkoon tiedonsiirtovirheiden välttämiseksi.

Kun kaikki viennit oli suoritettu, tehtiin vielä kokonaistarkistus siten, että Webropolin vastaajahallinnassa ja Excel-tiedostossa sähköpostiosoitteet aakkostettiin ja ohjelmaikkunat asetettiin rinnakkain näytölle, jolloin rivi riviltä saatiin tarkastettua tietojen yhtäpitävyys. Webropolissa lähettäjän sähköpostiosoitteeksi määriteltiin tutkijan opiskelijasähköposti, jolloin sähköpostiin saadaan sähköpostitoimituksen virheraportti niistä sähköposteista, joihin ei voida viestiä toimittaa. Virheraportti saapui tutkijan opiskelijasähköpostiin noin 5 minuuttia lähetyksen jälkeen, ja sen mukaan yhden nuorisosasteen vastaajan sähköposti oli teknisen ongelman vuoksi poissa käytöstä. Jos asiaa olisi lähdetty tutkimaan ja odottamaan, että sähköpostilaatikko olisi kunnossa, olisi kyselyn lähettäminen viivästynyt vähintään kahdella päivällä, mikä olisi merkittävästi vaikuttanut aikataulujen uudelleen tarkasteluun sekä tiedonkeräämisen viivästymiseen. Näin ollen tutkija teki sen päätöksen, että opiskelija poistettiin vastaajien joukosta. Toimimattomasta sähköpostilaatikosta kuitenkin tehtiin vikailmoitus sähköpostijärjestelmän ylläpitäjälle sähköpostilaatikon korjaamiseksi.

Tämän kvalitatiivisen tutkimuksen saatekirjeessä kerrotaan kyselyn tekijästä, kyselyn tarkoituksesta sekä toimeksiantaja. Lisäksi siitä ilmenee, kenelle kysely on tarkoitettu ja mihin tarkoitukseen tuloksia käytetään sekä milloin kyselyyn vastaaminen päättyy (Liite 4.)

Tässä tutkimuksessa tehty kysely (liite 5) koostuu kolmesta osakokonaisuudesta: taustatiedot, verkko-opiskelu ja verkko-opetuksen kehittäminen opiskelijan silmin. Kunkin

osakokonaisuuden tehtävänä on antaa vastaus täydentävään kysymykseen. Taustatiedot sisältävät viisi osiota, joissa kussakin on eri määrä vastausvaihtoja. Taustatietojen tarkoituksena on selvittää vastaajien opiskelijoiden opintojen aloitusvuosi, sukupuolija-kauma, opiskelumuoto, millaisia laitteita vastaajilla on ja mihin tarkoitukseen mitään laitetta käytetään sekä kartoittaa vastaajien viestinvälineiden käytön osaamista. Verkko-opiskelu sisältää kuusi osiota, joissa jokaisessa on eri määrä väittämiä. Näiden osioiden tavoitteena on selvittää opiskelijoiden käsityksiä, kokemuksia ja näkemyksiä verkko-opiskelusta. Kolmantena osakokonaisuutena on verkko-opetuksen kehittäminen opiskelijan silmin, jossa on seitsemän osiota. Neljässä osiossa on väittämiä ja kolme osiota on esitetty avoimina kysymyksinä. Tämän osakokonaisuuden tarkoituksena on kartoittaa verkko-opetuksen nykytilannetta opiskelijan näkökulmasta sekä saada vastaajilta kehittämisehdotuksia verkko-opetukseen. Osioista saatujen tietojen perusteella voidaan antaa vastaus pääkysymykseen.

Kysely sisältää suljettuja (strukturoidu), sekamuotoisia (puolistrukturoidu) ja avoimia kysymyksiä. Strukturoidut kysymykset ovat valinta-, monivalinta- ja asteikkokysymyksiä. Asteikkona käytetään Likertin asteikkoa 1 - 4 sekä 1 - 5. Mielipidettä tai tärkeyttä kysyttäessä asteikko on 4-portainen, koska halutaan varmistua, että opiskelijat ovat asiasta jotain mieltä tai ilmoittavat asian tärkeysasteen. Asteikon vaihtoehdot hieman vaihtelevat kysymyksestä riippuen. Monivalinta- ja valintakysymyksiin on yhdistetty myös avoin vastausmahdollisuus, jolloin mahdollisesti puuttuvan vaihtoehdon voi vastaaja täydentää. Näin menetellen vältytään siltä, että kysymykseen jätettäisiin vastaamatta puuttuvan vaihtoehdon vuoksi. Lisäksi avoimella vaihtoehdolla voidaan saada esiin sellaista tietoa, jota kyselyn laatija ei ole osannut ajatella.

Tutkimus toteutettiin alustavan suunnitelman mukaan 12.1. – 26.1.2015. Ajankohta oli valittu siten, että opiskelijat aloittivat opintonsa joululoman jälkeen. Näin heillä odotettiin olevan intoa osallistua tutkimukseen ja vastauskadon odotettiin olevan vähäinen. Kyselyyn vastaamista seurattiin viikoittain ja tuona aikana lähetetään vastaamattomille opiskelijoille 2 muistutuskirjettä.

Kysely lähetettiin ensimmäisen kerran 308 vastaajalle 11.1.2015 saatteineen, jolloin ilmeni, että yhden vastaajan sähköpostilaatikossa on ongelmia, joten kokonaisvastaajamäärä on 307. Kysely lähetettiin päivää aiottua aiemmin, jolloin voitiin varmistua siitä,

että kysely on opiskelijoiden käytettävissä 12.1.2015 ja samalla varattiin aikaa mahdolliseen uudelleen lähetykseen, mikäli opiskelijat eivät löytäisi jostain syystä saapunutta viestiä. Ensimmäisellä vastauskierroksella vastauksia saatiin 39 (23,7 %) vastaajalta. Toinen vastauskierros aloitettiin 18.1.2015, jolloin muistutus kyselyyn vastaamisesta lähetettiin 268 vastaamattomalle opiskelijalle ja vastauksia saatiin 70 (26,1 %). Kolmas vastauskierros aloitettiin 21.1.2015, jolloin 2. muistutus kyselyyn vastaamisesta lähetettiin 199 vastaamattomalle opiskelijalle ja vastauksia saatiin 23 (11,6 %). Kyselyyn vastaaminen päättyi 26.1.2015 kokonaisvastaajamäärän ollessa 132 (43 %) vastannutta opiskelijaa.

Kyselyn päättymisen jälkeen Webropolissa kysely suljettiin, minkä jälkeen tuloksista tehtiin perusraportin lisäksi suodattamalla päiväopiskelijoiden raportti ja iltaopiskelijoiden raportti. Nämä raportit tulostettiin Webropolista SPSS-siirron varmistavaan Excelmuotoon. Vaikka tiedot siirretään sähköisesti, on siirron aikana noudatettava ehdotonta huolellisuutta, etteivät tulokset vääristy siirron aikana. Siirtyvän aineiston osalta luotettavuutta voidaan tarkastella vertaamalla SPSS:ssä ja Webropolissa olevia tietoja mm. graafisten kuvioiden ja tilastollisten arvojen yhtäpitävyyden toteamiseksi.

Tuloksien siirtämisen jälkeen SPSS:ssä määriteltiin muuttujille uudet arvot esim. k1vuosi, k2opmuoto, k3sukup, k4tiedhan, k4tehtteko jne. Tarkastettiin muuttujan tyyppi, kentän merkkimäärä (width) ja desimaalit. Label-kenttään kirjoitettiin muuttujan selkokielen selite ja syötettiin Values-kenttään asteikoille arvot (esim. 1 = nainen, 2 = mies). Viimeisenä määritettiin käytettävä mittayksikkö: Nominal, Ordinal tai Scale. Kaikki edellä mainittujen tietojen oikeellisuus tarkastettiin SPSS:n variables-työkalun avulla.

Tietojen tarkastamisen jälkeen tulostettiin kaikista muuttujista frekvenssijakaumat sekä tunnuslukujen yhteenveto. Näin nähdään mahdollisesti puuttuvat arvot, ja niitä voidaan tarvittaessa paikata eli imputoida eräkadon vähentämiseksi. (Heikkilä 2010, 146; Pahkinen 2012, 174.) Imputoinnissa eli aineiston paikkauksessa puhutaan eräkadosta, kun yksittäisiä valintoja puuttuu aineistosta. Puuttuva tieto voidaan paikata vastanneiden keskiarvolla, lähimmällä arvolla, suhde-estimoinnilla tai monipaikkausmenetelmällä. (Pahkinen 2012, 185.) Tässä kyselyssä jouduttiin suorittamaan paikkausta 12 väittämän kohdalla. Paikkaus eli imputointi suoritettiin keskiarvolla, mikä lisää vakioiden määrää, mikä puolestaan vaikuttaa keskivirheen pienemiseen ja pienentää muuttujien välistä

korrelaatiota, mikä puolestaan hankaloittaa monimuuttaja-analyysien toteutusta (Pahkinen 2012, 185). Keskiarvopaikkaukseen päädyttiin, koska kyse oli yksittäisten muuttujien puuttumisesta ja yksittäisten vastaajien mahdollisesta huolimattomuudesta vastaamisessa. Paikkaukseen päädyttiin myös siksi, että vastaajien sanallisista vastauksista pystyi näkemään, että vastaamiseen oli todella paneuduttu eikä vastauksia ollut annettu mutu-tuntumalla. Imputoinnilla olisi välttytty, jos kaikki kysymykset olisi asetettu pakollisiksi, mutta se puolestaan olisi voinut lisätä kyselyn vastauskatoa. Yhtään vastaajan hylkäämistä ei tehty, koska annetuista vastauksista ei voitu päätellä, että vastaaja olisi vastannut pilailumielellä.

Tuloksia käsiteltiin SPSS-ohjelmassa yhtenä kokonaisuutena sekä jaettuna opiskelumuodon mukaan. Vastaajien taustatiedot esitetään luku- ja prosenttimääräisinä kuvauksina, taulukoina sekä kuvaajina. Muut muuttujat esitetään iltaopiskelijoiden osalta graafisina kuvaajina. Päivä- ja iltaopiskelijoiden vastauksien eroavaisuuksia esitetään taulukkomuotoisesti keskiarvoilla, joiden havaintolukujen tilastollisen merkitsevyyden vertailun todentamisessa käytettiin Mann-Whitneyn U-testiä.

5.3.3 Kyselyn tulokset

Koska opinnäytetyössä pääasiallisena muutoskohteena on iltaopiskelijoiden koulutuksen monimuotoistaminen, tuloksien tarkastelun pääpaino on myös iltaopiskelijoiden tuloksissa. Raportissa tuodaan esille myös päiväopiskelijoiden tulokset, joilla nähdään myös olevan vaikutusta koulutuksen kehittämiseen, mutta niitä käytetään lähinnä vertailevana tietona. Lisäksi iltaopiskelijoiden tuloksien pääasialliseen esittelyyn päädyttiin siksi, että syksyllä 2015 aloittaville opiskelijoille tehtiin hyvin saman tyyppinen kysely, jolloin voidaan vertailla jo opiskelevien ja tulevien opiskelijoiden tuloksia keskenään joiltakin osin.

”Verkko-opiskelu opiskelijan silmin” -kysely lähetettiin 72 iltaopiskelijalle ja 236 päiväopiskelijalle. Kyselyyn vastasi määräaikaan mennessä 25 iltaopiskelijaa, joten iltaopiskelijoiden vastausprosentiksi muodostui näin ollen 34,7 %. Vastauskato oli iltaopiskelijoiden kohdalla suuri (65,3 %), mikä johtunee syksyn 2013 jälkeen aloittaneiden iltaopiskelijoiden poissaolosta aivan lukukauden alussa tai opintojaksovalinnoista, jolloin heidän opintonsa alkavat myöhemmin. Päiväopiskelijoista kyselyyn vastasi määrä-

aikaan mennessä 107 opiskelijaa, joten päiväopiskelijoiden vastausprosentiksi muodostui 45,3 %. Kokonaisvastausmäärä oli 132 vastannutta opiskelijaa, joten kokonaisvastausprosentiksi muodostui 43 %. Eräkatoa vastauksissa oli 12 väittämän kohdalla ja ne paikattiin vastaajien keskiarvolla SPSS-ohjelmassa. Lisäksi alipeittoa kyselyssä oli kolmen opiskelijan verran, mikä johtuu opiskelijoiden jatko-aikamenettelystä.

Taustatiedot

Vastanneista opiskelijoista (N=132) yli puolet (54,5 %) oli aloittanut opintonsa vuonna 2014 ja 45,5 % ennen sitä. Päiväopiskelijoita vastanneista oli 81,1 % ja iltaopiskelijoita 18,9 %. Vastanneista opiskelijoista 87 (65,9 %) oli naisia ja 45 (34,1 %) miehiä. Päiväopiskelijoista naisia oli 69 (64,5 %) ja miehiä 38 (35,5 %). Iltiopiskelijoista naisia oli 18 ja miehiä 7. Vastanneista opiskelijoista vuonna 2014 opintonsa aloittaneita oli 72 opiskelijaa, joista naisia 46 ja miehiä 26. Vuonna 2013 opintonsa aloittaneita vastaajissa oli 33 opiskelijaa, joista naisia 21 ja miehiä 12. Vuonna 2012 tai sitä aiemmin opintonsa aloittaneita opiskelijoita oli vastaajissa 27 opiskelijaa, joista naisia 20 ja miehiä 7. (Liite 6.)

Laitteet ja opiskelutehtävä

Opiskelijoita pyydettiin ilmoittamaan, mitä laitetta he käyttävät määritettyihin opiskeluun liittyviin tehtäviin. Kysymyksessä opiskelijat pystyivät listaamaan useampia laitteita samaa käyttötarkoitusta kohden. Käyttökohteissa oli laitettu vastaamisen helpottamiseksi tarkennuksia, esim. ääni- ja kuvayhteydet opettajaan (esim. Lync, Skype, Adobe Connect). Laite vaihtoehtoina olivat Windows-pöytäkone, Windows-kannettava, Mac-pöytäkone, Mac-kannettava, Android-tabletti, iPad-tabletti, Windows-tabletti, Windows-puhelin, Android-puhelin, iPhone-puhelin ja lisäksi vastausvaihtoehtoina olivat ei mikään edellä mainituista laitteista ja en ole käyttänyt millään laitteella. Laitteissa oli tarkennukseksi laitettu laitemerkkejä, esim. Android-puhelin ja -tabletti (Samsung). Eri laitevaihdot yhdistettiin Excelissä siten, että valittavina olleiden laitteiden/käyttöjärjestelmän listaus pieneni kolmeen: Windows-, IOS- ja Android-laitteet ja neljänneksi kuvaajaksi jätettiin vaihtoehto En ole käyttänyt millään laitteella. Tiedot päätettiin esittää vain prosentuaalisessa muodossa, koska määrällisenä monivalinta vastaus antaisi harhaanjohtavaa tietoa, joka olisi tulkittavissa vää-

rin suhteutettuna kokonaisvastaajamäärään. Prosenttiarvot ilmoitetaan yhden desimaalin tarkkuudella. (Taulukko 1.) Iltaopiskelijoiden laitteiden käyttö opiskelussa on kuvattu liitteessä 6 sivulla 2.

TAULUKKO 1. Opiskelijoiden käyttämä käyttöjärjestelmä opiskelutehtävittäin

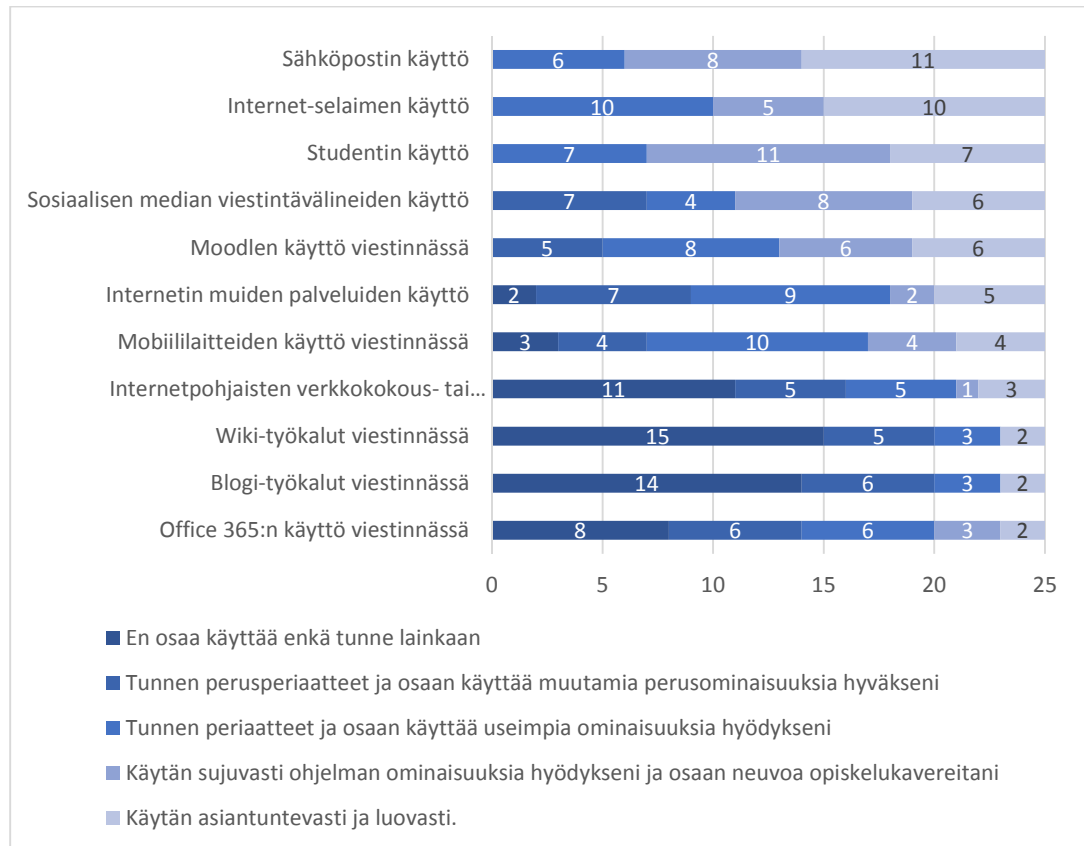
	Windows laitteet		Ios laitteet		Android laitteet		En ole käyttänyt	
	Ilta-opiskelijat	Päiväopiskelijat	Ilta-opiskelijat	Päiväopiskelijat	Ilta-opiskelijat	Päiväopiskelijat	Ilta-opiskelijat	Päiväopiskelijat
Tehtävien tekeminen	78,1 %	87,9 %	18,8 %	8,1 %	3,1 %	4,0 %	0,0 %	0,0 %
Tehtävien palautus	76,7 %	91,0 %	23,3 %	6,6 %	0,0 %	2,4 %	0,0 %	0,0 %
Tiedonhankinta	70,2 %	67,2 %	19,1 %	17,5 %	10,6 %	14,8 %	0,0 %	0,4 %
Sähköisen materiaalin lukeminen	67,4 %	70,8 %	15,2 %	14,2 %	17,4 %	15,0 %	0,0 %	0,0 %
Opiskeluun liittyvät keskustelut	62,0 %	62,1 %	20,0 %	17,5 %	18,0 %	19,6 %	0,0 %	0,8 %
Videoiden katselu	59,5 %	66,7 %	18,9 %	17,1 %	13,5 %	15,3 %	8,1 %	0,9 %
Tiedonjakaminen ja yhteisöllinen työskentely	55,9 %	76,2 %	17,6 %	8,8 %	8,8 %	8,3 %	17,6 %	6,6 %
Ääni- ja kuvayhteydet muihin opiskelijoihin	22,2 %	37,7 %	7,4 %	7,4 %	0,0 %	6,6 %	70,4 %	48,4 %
Ääni- ja kuvayhteydet opettajaan	15,4 %	36,4 %	7,7 %	4,2 %	0,0 %	4,2 %	76,9 %	55,1 %
Yhteensä	59,0 %	68,0 %	17,0 %	12,3 %	9,4 %	11,2 %	14,6 %	8,5 %

Iltaopiskelijoista 59,0 % ja päiväopiskelijoista 68,0 % käyttää opiskelussaan Windows-laitteita. IOS-laitteita käyttää 17,0 % iltaopiskelijoista ja 12,3 % päiväopiskelijoista. Android-laitteita käyttää iltaopiskelijoista 9,4 % ja päiväopiskelijoista 11,2 %. Windows-laitteita käytetään pääsääntöisesti kaikkeen opiskelussa tarvittavaan verkkotyöskentelyyn, kun IOS- ja Android-laitteita käytetään pääosin tiedonhankintaan, sähköisen materiaalin lukemiseen, keskusteluihin osallistumiseen sekä videoiden katseluun. Iltaopiskelijoista 17,6 % ja päiväopiskelijoista 6,6 % ilmoittaa, ettei ole ollut mukana yhteisöllisessä työskentelyssä tai jakanut tietoa millään laitteella. Ääni- ja kuvayhteyksiä muihin opiskelijoihin on ollut vain joka kolmannella iltaopiskelijalla (29,6 %) ja joka toisella (51,7 %) päiväopiskelijoista. Iltaopiskelijoista 3/4 (76,9 %) ja päiväopiskelijoista hieman yli puolet (55,1 %) ilmoittaa, ettei ole ollut ääni- ja kuvayhteydessä opettajaan. (Taulukko 1.)

Viestintävälineiden käytön osaaminen opiskelussa

Viestintävälineiden käytön osaamiseen on valittu vastausvaihtoehdot opiskeluun käytettävien eri- ja samanaikaiset viestintävälineet, joihin liittyy yhden-, kahden- ja monikeskistä viestintää. Kyselyssä on lisäksi tarkentavina asioina konkreettisia esimerkkejä viestintävälineistä (esim. sosiaalisen median viestintävälineiden käyttö: Facebook,

Twitter). Kuvasta 4 esimerkit on poistettu luettavuuden parantamiseksi. Asteikkona käytettiin Likert-asteikkoa 1 - 5, jossa 1 = En osaa käyttää enkä tunne lainkaan, 2 = Tunnen peruseriaatteet ja osaan käyttää muutamia perusominaisuuksia hyväkseni, 3 = Tunnen periaatteet ja osaan käyttää useimpia ominaisuuksia hyödykseni, 4 = Käytän sujuvasti ohjelman ominaisuuksia hyödykseni ja osaan neuvoa opiskelukavereitani ja 5 = Käytän asiantuntevasti ja luovasti. Lisäksi kuvassa 4 muuttujat on lajiteltu asiantuntevan ja luovan käytön mukaiseen suuruusjärjestykseen.

KUVA 4. Iltaopiskelijoiden viestintävälineiden käytön osaaminen

Keskimäärin vastanneet iltaopiskelijat tuntevat viestintävälineiden käytön periaatteet ja osaavat käyttää useimpia ominaisuuksia hyödykseen (ka 3,05). Vastanneet iltaopiskelijat käyttävät sujuvasti ja osaavat neuvoa opiskelukavereitaan (ka 4,0 – 4,2) internet-selaimen, Studentin, sähköpostin käytössä viestintävälineenä. Vastanneet iltaopiskelijat tuntevat periaatteet ja osaavat käyttää useimpia Moodlen, sosiaalisen median (esim. Facebook ja Twitter) ja internetin muiden palveluiden (esim. YouTube-tallennus, ohjelmien tallennus ja asentaminen) sekä mobiililaitteiden (älypuhelimet ja iPad) ominaisuuksia hyödyksi opiskeluun liittyvässä viestinnässä (ka 3,05 – 3,52). Internetpohjaisten verkkokokous- tai äänijärjestelmien (esim. Skype, Lync, Adobe Connect) ja Office

365:n käytön osalta viestinnässä vastanneet iltaopiskelijat tuntevat niiden peruseriaatteen ja osaavat käyttää muutamia niiden perusominaisuuksia hyväkseen opiskelussa (ka 2,2 – 2,36). Vastanneille iltaopiskelijoille ”vieraampia” viestintävälineitä ovat wikit ja blogit, joiden osalta vastanneet opiskelijat ilmoittavat, etteivät osaa niitä käyttää eivätkä tunne niitä lainkaan (ka 1,76 – 1,8). (Kuva 4; Taulukko 2.)

TAULUKKO 2. Viestintävälineiden käytön osaaminen

Viestintävälineiden käytön osaaminen	Ilta-opiskelijat		Päiväopiskelijat	
	N	Keskiarvo	N	Keskiarvo
Sähköpostin käyttö (viestin lähetyksen ja vastaanotto, postiryhmien muodostaminen, osoitteistojen ylläpito, liitetiedostojen käsittely)	25	4,20	107	4,03
Internet-selaimen käyttö (esim. surfailu, tulostus, kopiointi, URL-osoitteiden tallennus, hakukoneiden ja tietokantapalveluiden käyttö)	25	4,00	107	4,21
Studentin käyttö (esim. palvelut, tiedonhaku, lukujärjestykset, tiedotus)	25	4,00	107	3,88
Moodlen käyttö viestinnässä (henkilökohtainen viestintä, keskustelualueet)	25	3,52	107	3,55
Sosiaalisen median viestintävälineiden käyttö (esim. Facebook, Twitter)	25	3,52	107	4,06
Mobiililaitteiden (älypuhelimet, iPad) käyttö viestinnässä (esim. Skype, Lync, Messenger)	25	3,08	107	3,66
Internetin muiden palveluiden käyttö (videoitten tallennus esim. YouTube, ohjelmien/appsien tallennus ja asentaminen)	25	3,04	107	3,77
Office 365:n (sivustot, blogi) käyttö viestinnässä	25	2,40	107	2,87
Internetpohjaisten verkkokokous- tai äänijärjestelmien käyttö (esim. Skype, Lync, Adobe Connect)	25	2,20	107	2,50
Blogi-työkalut viestinnässä	25	1,80	107	2,43
Wiki-työkalut viestinnässä	25	1,76	107	2,64

Taulukko 2 osoittaa vastanneiden ilta ja päiväopiskelijoiden keskimääräisen osaamisen. Taulukossa on muuttujat lajiteltu iltaopiskelijoiden keskimääräisen osaamisen mukaiseen suuruusjärjestykseen, mikä edesauttaa hahmottamaan tarvittavaa osaamista.

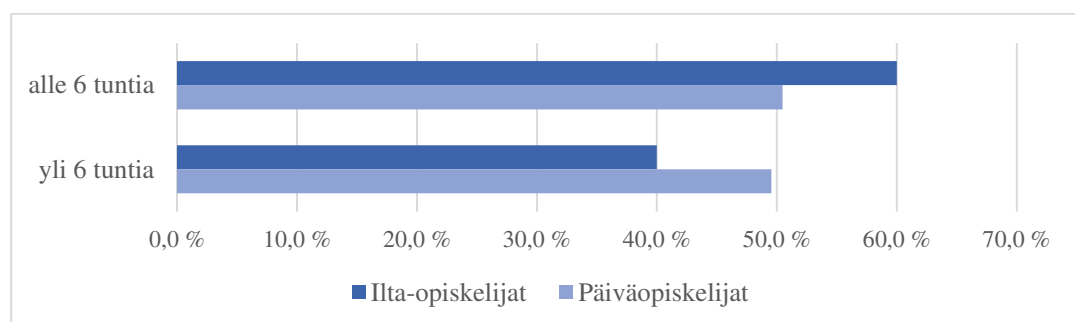
Tarkasteltaessa ilta ja päiväopiskelijoiden vastanneiden opiskelijoiden keskimääräistä osaamisen tasoa voidaan havaita, että iltaopiskelijat käyttävät sujuvammin sähköpostin ja Student-intranetin ominaisuuksia hyödykseen ja osaavat paremmin neuvoa opiskelukavereitaan kuin päiväopiskelijat. Kun taas päiväopiskelijat käyttävät sujuvammin Internet-selaimen ja sosiaalisen median viestintävälineiden ominaisuuksia hyödykseen ja

osaavat paremmin neuvoa opiskelukavereitaan kuin iltaopiskelijat. Päiväopiskelijat tuntevat paremmin mobiililaitteiden ja Internetin muiden palveluiden periaatteet ja osaavat käyttää useimpia niiden ominaisuuksia paremmin hyödykseen kuin iltaopiskelijat. Päiväopiskelijat tuntevat Office 365:n, internetpohjaisten verkkokokous- tai äänijärjestelmien, blogi- ja wiki -työkalujen peruseriaatteet ja osaavat käyttää muutamia niiden perusominaisuuksia paremmin hyväkseen kuin iltaopiskelijat, jotka eivät osaa käyttää tai eivät tunne lainkaan blogi- ja wiki -työkaluja. (Taulukko 2.)

Verkko-opiskelu osiossa opiskelijoilta kysyttiin verkko-opiskeluun liittyviä asioita. Tämän osion tarkoituksena on kartoittaa mm. verkko-opiskeluun käytettyä aikaa, millaisia opiskelutapoja ja -muotoja opiskelijat käyttävät ja suosivat, mitä verkko-opiskelu vaatii opiskelijalta, mitkä ovat opiskelijoiden mielestä onnistuneeseen verkko-oppimiseen vaikuttavia tekijöitä, mitä opiskelijat pitävät tärkeänä oman oppimisen kannalta ja millaista materiaalia opiskelijat käyttävät mieluiten.

Netissä opiskeluun käytetty aika

Opiskelijoilta kysyttiin, kuinka paljon he käyttävät aikaa netissä opiskeluun viikoittain. Kysymys luokiteltiin uudelleen havainnollistamisen parantamiseksi. Kysymyksen luokista muutettiin siten, että yhdistettiin 0 - 3 tuntia ja 3 - 6 tuntia uudeksi luokaksi: alle 6 tuntia sekä 6 – 9 tuntia ja yli 9 tuntia yhdistettiin luokaksi: yli 6 tuntia.

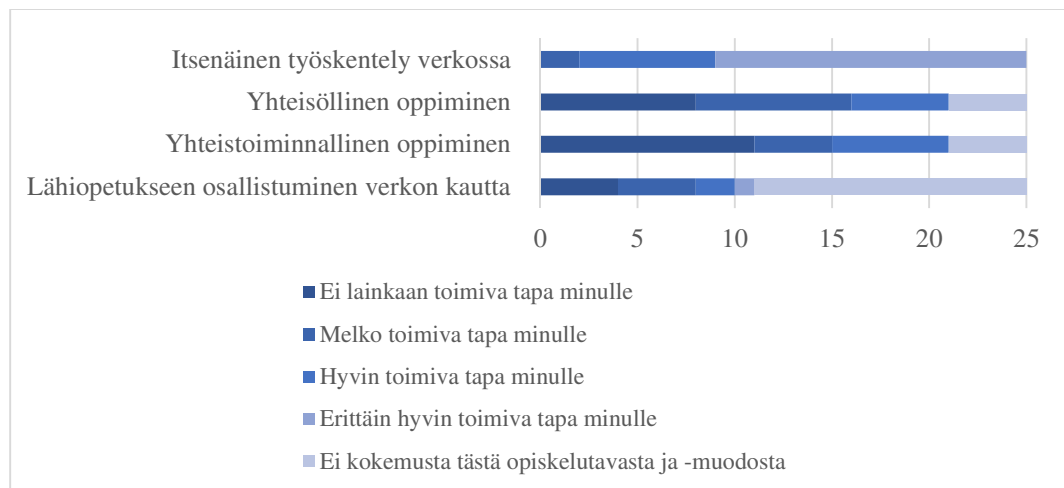

KUVA 5. Opiskelijoiden netissä opiskeluun viikoittain käyttämä aika

Puolet (50,5 %) vastanneista päiväopiskelijoista (N=107) käyttää viikoittain alle 6 tuntia ja puolet (49,5 %) yli 6 tuntia netissä opiskeluun. Vastanneista iltaopiskelijoista (N=25) käyttää 60 % alle 6 tuntia ja 40 % yli 6 tuntia netissä opiskeluun. (Kuva 5.)

Toimivat verkko-opiskelu tavat ja -muodot

Verkko-opiskelu tavat ja -muodot kysymyksen muuttujiksi on valittu kaksi verkko-opiskelussa käytettyä tapaa sekä kaksi verkko-opiskelun pedagogista mallia. Asteikkona käytettiin Likert-asteikkoa 1 - 4 sekä asteikon ulkopuolella (painoarvo 0) ”Ei kokemusta tästä opiskelutavasta ja -muodosta”. Muuttujissa vastaajille selitettiin, mitä annetut käsitteet tarkoittavat; tällä pyrittiin varmistamaan, että opiskelijat osaavat arvioida annettuja muuttujia oikein oman oppimisen näkökulmasta.

KUVA 6. Iltaopiskelijoilla toimivat verkko-opiskelu tavat ja -muodot

Vastanneet iltaopiskelijat (n=25) pitivät itsenäistä työskentelyä verkossa (ka 3,56) hyvin (7 opiskelijaa) ja erittäin hyvin (16 opiskelijaa) toimivana opiskelutapana itsellensä. Yhteisöllistä oppimista vastanneet iltaopiskelijat pitivät melko toimivana tapana (ka 1,56) ja 4 vastannutta opiskelijaa ilmoitti, ettei heillä ole kokemusta kyseisestä opiskelutavasta ja -muodosta. Vastanneista iltaopiskelijoista 8 piti yhteisöllistä oppimista melko toimivana ja 8 ei lainkaan toimivana tapana. 5 vastannutta opiskelijaa ilmoitti yhteisöllisen oppimisen hyvin toimivaksi opiskelumuodoksi. Yhteistoiminnallista oppimista ei pidetty 11 vastanneen iltaopiskelijan mukaan toimivana opiskelumuotona. Neljän vastanneen mielestä yhteistoiminnallinen oppiminen on melko hyvin toimiva ja 6 mielestä hyvin toimiva opiskelumuoto. Neljä vastaajaa ilmoitti, ettei heillä ole kokemusta yhteistoiminnallisesta oppimisestä. Keskiarvoksi muodostui näin 1,48. (Kuva 6; Taulukko 3.)

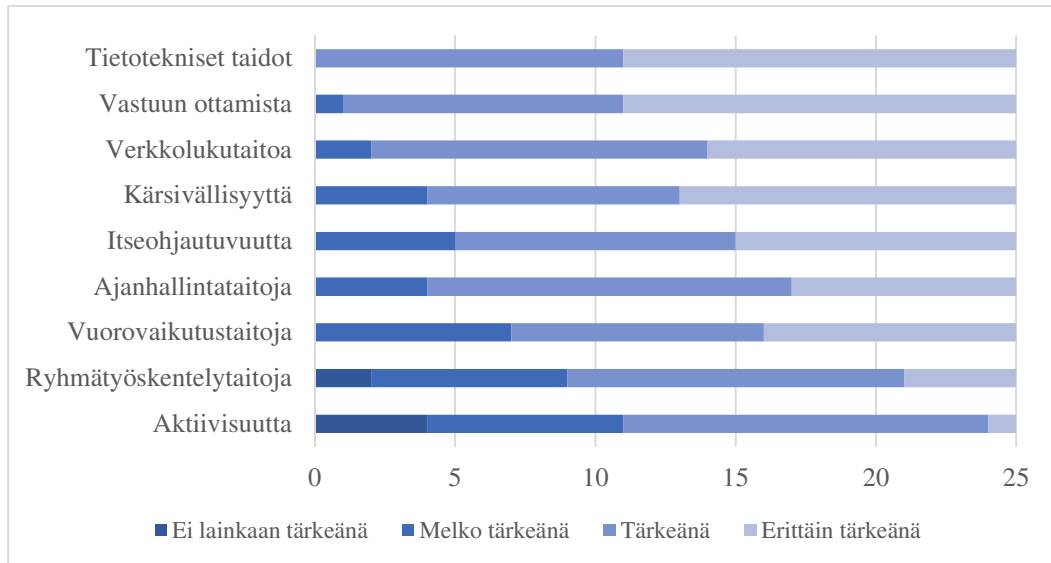
TAULUKKO 3. Verkko-opiskelutavat ja -muodot keskiarvot opiskelijaryhmittäin

Verkko-opiskelu tavat ja -muodot	Ilta-opiskelijat		Päiväopiskelijat	
	N	Keskiarvo	N	Keskiarvo
Itsenäinen työskentely verkossa (esim. tehtävien tekeminen ja palautus, tiedonhankinta)	25	3,56	107	3,31
Yhteisöllinen oppiminen (oppijat pyrkivät ryhmänä ymmärtämään ja selittämään ilmiöitä tai ratkaisemaan ongelmia)	25	1,56	107	2,76
Yhteistoiminnallinen oppiminen (Ryhmän jäsenet ovat vastuussa niin omasta kuin muidenkin ryhmäläisten oppimisesta, jolloin vuorovaikutus, keskustelu, materiaalin jakaminen ja toisten auttaminen korostuvat)	25	1,48	107	2,51
Lähiopetukseen osallistuminen verkon kautta (esim. Adobe Connect, Lync, Skype)	25	0,88	107	1,29

Keskiarvoihin vaikuttaa huomattavasti se, että Ei kokemusta tästä opiskelutavasta ja -muodosta jätettiin keskiarvoasteikon ulkopuolelle paino-arvolla 0. Keskiarvoja tarkasteltaessa (taulukko 3) huomataan, että molemmat opiskelijaryhmät pitävät itsenäistä työskentelyä verkossa hyvänä opiskelutapana ja -muotona. Sen sijaan vastanneet päiväopiskelijat pitävät huomattavasti parempana opiskelijamuotona yhteisöllistä ja yhteistoiminnallista oppimista kuin iltaopiskelijat. Päiväopiskelijoilla on myös enemmän kokemusta lähiopetukseen osallistumisesta verkon kautta kuin iltaopiskelijoilla.

Verkkotyöskentelyssä tarvittavat taidot

Kyselyllä opiskelijoille esitettiin teoriasta esiin nousseita verkko-opiskelussa tarvittavia taitoja, joita verkko-opiskelijoilla tulisi olla. Asteikkona käytettiin 4-portaista Likert -asteikkoa, jossa 1 = Ei lainkaan tärkeä, 2 = Melko tärkeä, 3 = Tärkeä ja 4 = Erittäin tärkeä. Kuvassa 7 verkko-opiskelussa tarvittavat taidot on järjestetty iltaopiskelijoiden vastausten mukaiseen tärkeysjärjestykseen. Taulukossa 4 esitetään vastanneiden ilta ja päiväopiskelijoiden verkkotyöskentelyssä tarvittavat taidot vastanneiden iltaopiskelijoiden keskiarvon mukaisessa suuruusjärjestyksessä.

KUVA 7. Iltaopiskelijoiden verkkotyöskentelyssä tarvittavat taidot

Vastanneiden iltaopiskelijoiden mielestä verkko-opiskelijat pitivät opiskelijan tietoteknisiä taitoja (ka 3,56) ja vastuun ottamista (ka 3,52) tärkeimpinä taitoina. Vastanneiden opiskelijoiden mielestä myös verkkolukutaito (ka 3,36), kärsivällisyys (ka 3,32), itseohjautuvuus (ka 3,2), ajanhallintataidot (ka 3,16) sekä vuorovaikutustaidot (ka 3,08) ovat verkko-opiskelijalle tärkeitä taitoja. Ryhmätyöskentelytaitoja (ka 2,72) pidettiin melko tärkeänä taitona. Listattujen taitojen häntäpäähän sijoittui yllättäen aktiivisuus (ka 2,44). Ainoastaan ryhmätyöskentelytaidoissa ja aktiivisuudessa, yhteensä kuusi vastannutta opiskelijaa ei pitänyt niitä lainkaan tärkeinä ja yhteensä 5 vastannutta opiskelijaa piti kyseisiä taitoja erittäin tärkeinä. (Kuva 7; Taulukko 4.)

TAULUKKO 4. Verkkotyöskentelyssä tarvittavat taidot opiskelijaryhmittäin

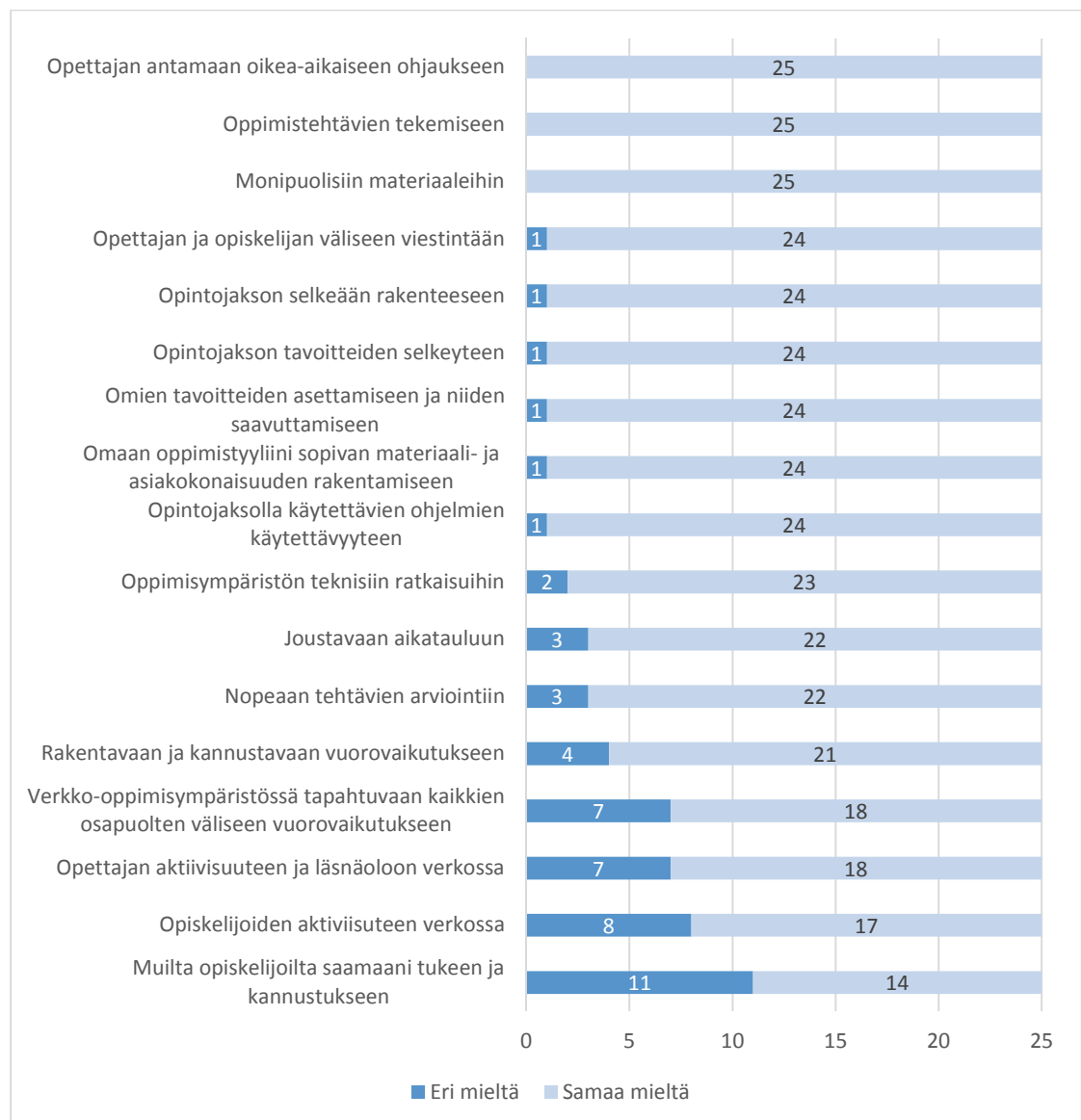
Verkkotyöskentelyssä tarvittavat taidot	Iltaopiskelijat		Päiväopiskelijat	
	N	Keskiarvo	N	Keskiarvo
Tietotekniset taidot	25	3,56	107	3,15
Vastuun ottamista	25	3,52	107	3,22
Verkkolukutaitoa	25	3,36	107	3,10
Kärsivällisyyttä	25	3,32	107	2,96
Itseohjautuvuutta	25	3,20	107	3,02
Ajanhallintataitoja	25	3,16	107	3,02
Vuorovaikutustaitoja	25	3,08	107	2,93
Ryhmätyöskentelytaitoja	25	2,72	107	2,89
Aktiivisuutta	25	2,44	107	2,64

Taulukko 4 osoittaa, ettei päivä- ja iltaopiskelijoiden näkemyksissä ole juurikaan eroa. Päiväopiskelijat pitävät kuitenkin hieman tärkeämpänä vastuun ottamista (ka 3,22) kuin

tietoteknisiä taitoja (ka 3,15). Lisäksi päiväopiskelijoiden mielestä itseohjautuvuus (ka 3,02) ja ajanhallintataidot (ka 3,02) ovat hieman tärkeämpiä kuin kärsivällisyys (ka 2,96). Myös päiväopiskelijoiden mielestä aktiivisuus on vähiten tarvittu taito verkko-työskentelyssä (ka 2,64).

Onnistuneen verkko-oppimisen edellytykset

Opiskelijoilta kysyttiin, mihin heidän mielestään perustuu onnistunut oppiminen verkossa. Asteikkona käytettiin Likert-asteikkoa 1 - 4, jossa ääripäinä olivat 1==Täysin eri mieltä ja 4==Täysin samaa mieltä. Väittämät luokiteltiin uudelleen kahteen luokkaan: samaa mieltä ja eri mieltä olevat. Väittämät on asetettu kuvassa 8 samanmielisyyttä osoittavaan suuruusjärjestykseen.

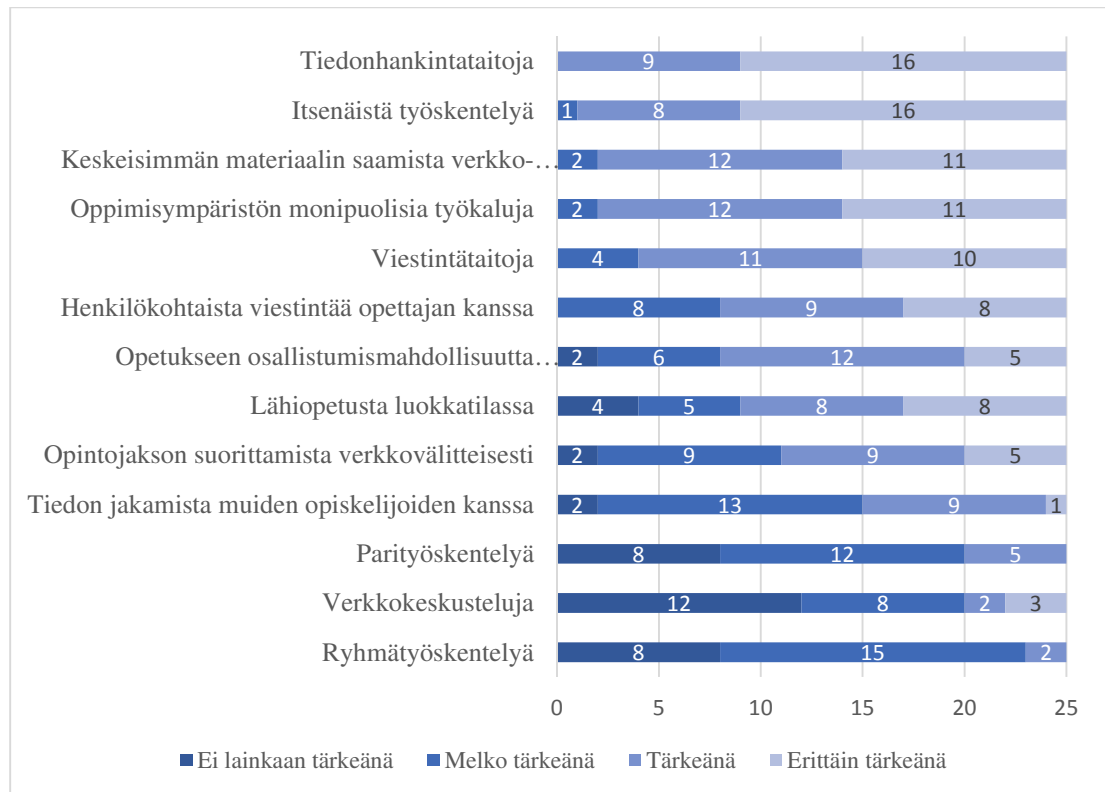
KUVA 8. Iltaopiskelijoiden onnistuneen verkko-oppimisen edellytykset

Onnistuneen verkko-oppimisen edellytykset osoittavat, että vastanneet opiskelijat olivat melko yksimielisiä vastauksissaan, kun heiltä kysyttiin, mihin heidän mielestään onnistunut oppiminen verkossa perustuu (kuva 8).

Vastanneiden iltaopiskelijoiden mielestä onnistuneeseen verkossa oppimiseen vaikuttavat kaikkein eniten opintojakson selkeä rakenne, monipuoliset materiaalit, opintojakson tavoitteiden selkeys sekä oppimistehtävien tekeminen (ka > 3,6). Myös opintojaksolla käytettävien ohjelmien käytettävyys, oppimisympäristön tekniset ratkaisut sekä opettajan antama oikea-aikainen ohjaus (ka 3,56 – 3,44) ovat merkittäviä tekijöitä onnistuneessa verkossa oppimisessa. Vastanneet opiskelijat olivat jokseenkin samaa mieltä, että opettajan ja opiskelijan välinen viestintä, omaan oppimistyyliin sopivan materiaali- ja asiakokonaisuuden rakentaminen, nopea tehtävien arviointi, opiskelijan omien tavoitteiden asettaminen ja niiden saavuttaminen, joustava aikataulu, opettajan aktiivisuus ja läsnäolo verkossa sekä rakentava ja kannustava vuorovaikutus ovat myös jonkin verran merkittävässä roolissa onnistuneessa verkossa oppimisessa (ka 3,36 – 3,00). Sen sijaan vastanneet opiskelijat eivät pitäneet kovinkaan tärkeinä onnistuneeseen verkossa oppimiseen vaikuttavina tekijöinä opiskelijoiden aktiivisuutta verkossa, verkko-oppimisympäristössä tapahtuvaa kaikkien osapuolten välistä vuorovaikutusta ja muilta opiskelijoilta saatua tukea ja kannustusta (ka 2,96 – 2,60).

Oman oppimisen kannalta tärkeät asiat

Opiskelijoille esitettiin verkko-oppimiseen liittyviä väittämiä ja heitä pyydettiin arvioimaan, kuinka tärkeinä he niitä pitävät oman oppimisensa kannalta. Asteikkona käytettiin Likert-asteikkoa 1 - 4, jossa ääripäinä olivat 1 = Ei lainkaan tärkeänä ja 4 = Erittäin tärkeänä. Väittämät on asetettu kuvassa 9 tärkeyden mukaiseen järjestykseen. Taulukko 5 havainnollistaa opiskelijaryhmittäin oman oppimisen kannalta tärkeitä asioita lajiteltuna iltaopiskelijoiden vastausten keskiarvojen mukaiseen suuruusjärjestykseen.

KUVA 9. Iltaopiskelijoiden oman oppimisen kannalta tärkeät asiat

Saatujen vastausten perusteella 2/3 iltaopiskelijoista pitää erittäin tärkeinä ja 1/3 tärkeinä asioina oman oppimisensa kannalta tiedonhankintataitoja sekä itsenäistä työskentelyä. 14 vastaajaa piti keskeisimmän materiaalin saamista verkko-oppimisympäristöstä sekä oppimisympäristön monipuolisia työkaluja tärkeänä, kun taas erittäin tärkeinä niitä piti 11 vastaajaa. Yli puolet vastaajista pit tärkeinä myös viestintätaitoja sekä henkilökohtaista viestintää opettajan kanssa. Lähiopetus luokkatilanteessa sen sijaan jakoi vastaajien mielipiteet huomattavasti tasaisemmin: 4 vastannutta opiskelijaa ei pitänyt lähiopetusta luokkatilanteessa lainkaan tärkeänä, 5 vastaajalle se oli melko tärkeää, 8 tärkeää ja 8 erittäin tärkeää. Opintojakson suorittamista verkkovälitteisesti piti erittäin tärkeänä 5 opiskelijaa, 9 piti sitä tärkeänä ja melko tärkeänä ja 2 ei pitänyt sitä lainkaan tärkeänä. Vastaajista 2 ei pitänyt lainkaan tärkeänä opetukseen osallistumismahdollisuutta verkkovälitteisesti, kun taas reilusti yli puolet piti sitä tärkeänä (18) ja 5 erittäin tärkeänä. Tiedonjakaminen muiden opiskelijoiden kanssa ja parityöskentelyä pidettiin keskimäärin melko tärkeänä, mutta kukaan ei pitänyt parityöskentelyä erittäin tärkeänä. Verkkokeskusteluja pidettiin sen sijaan kaikkein vähiten tärkeinä oman oppimisen kannalta ja ryhmätyöskentelyä melko tärkeänä. (Kuva 9.)

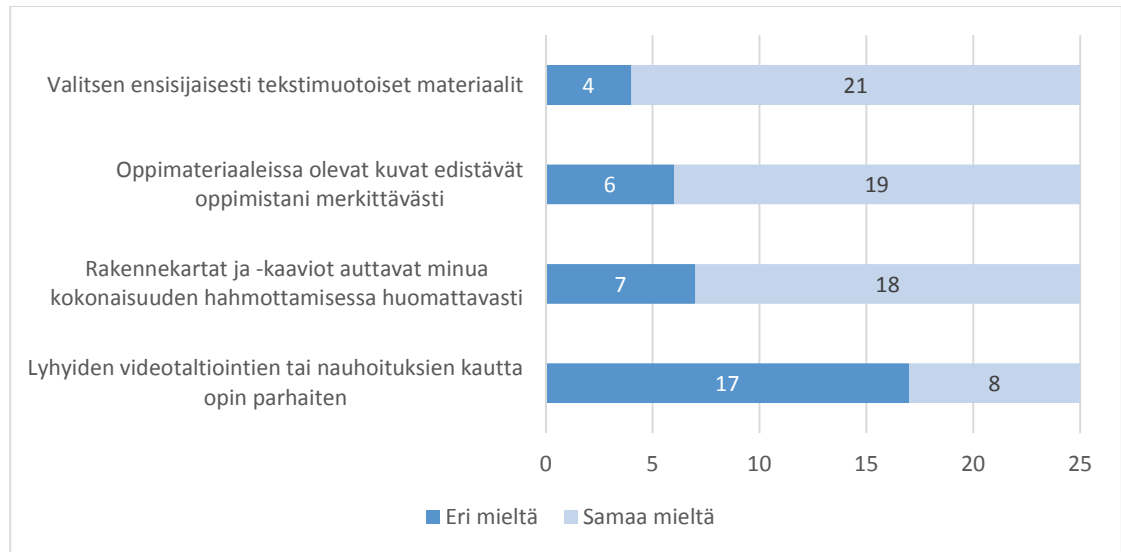
TAULUKKO 5. Oman oppimisen kannalta tärkeät asiat opiskelijaryhmittäin

Oman oppimisen kannalta tärkeät asiat	Ilta-opiskelijat		Päiväopiskelijat	
	N	Keskiaarvo	N	Keskiaarvo
Tiedonhankintataitoja	25	3,64	107	3,30
Itsenäistä työskentelyä	25	3,60	107	3,15
Keskeisimmän materiaalin saamista verkko- oppimisympäristöstä	25	3,36	107	3,11
Oppimisympäristön monipuolisia työkaluja	25	3,36	107	2,98
Viestintätaitoja	25	3,24	107	3,02
Henkilökohtaista viestintää	25	3,00	107	2,51
Opetukseen osallistumismahdollisuut- ta verkkovälitteisesti	25	2,80	107	2,46
Lähiopetusta luokkatilassa	25	2,80	107	3,07
Opintojakson suorittamista verkkovälitteisesti	25	2,68	107	2,15
Tiedon jakamista muiden opiskelijoiden kanssa	25	2,36	107	2,64
Parityöskentelyä	25	1,88	107	2,67
Verkkokeskusteluja	25	1,84	107	1,95
Ryhmätyöskentelyä	25	1,76	107	2,62

Tarkasteltaessa oman oppimisen kannalta tärkeitä asioita opiskelijaryhmittäin keskiarvojen perusteella (taulukko 5), voidaan havaita, että molemmat opiskelijaryhmät pitävät tiedonhankintataitoja, itsenäistä työskentelyä ja keskeisimmän materiaalin saamista verkko-oppimisympäristöstä tärkeimpinä asioina omaan oppimiseen liittyen. Sen sijaan iltaopiskelijat pitävät oppimisympäristön monipuolisempia työkaluja tärkeämpinä kuin päiväopiskelijat. Huomiota on syytä kiinnittää myös siihen, että päiväopiskelijat pitävät lähiopetusta luokkatilassa ja tiedonjakamista muiden opiskelijoiden kanssa tärkeämpinä kuin iltaopiskelijat. Päiväopiskelijoiden mielestä myös pari- ja ryhmätyöskentely ovat huomattavasti tärkeämpiä oman oppimisen kannalta verrattuna iltaopiskelijoihin.

Materiaalin käyttö

Opiskelijoilta kysyttiin, millaista materiaalia he käyttävät opiskelussaan. Asteikkona käytettiin Likert-asteikkoa 1 - 4, jossa ääripäät olivat 1 = Täysin eri mieltä...4 = Täysin samaa mieltä. Havainnollistamisen parantamiseksi asteikot luokiteltiin uudelleen kahteen luokkaan: eri mieltä ja samaa mieltä. Eri mieltä oleviin yhdistettiin täysin ja jokseenkin eri mieltä olevat ja sama mieltä oleviin jokseenkin samaa mieltä ja täysin samaa mieltä olevat. Kuvassa 10 iltaopiskelijoiden vastaukset on asetettu saman mielisyyttä osoittavaan järjestykseen.

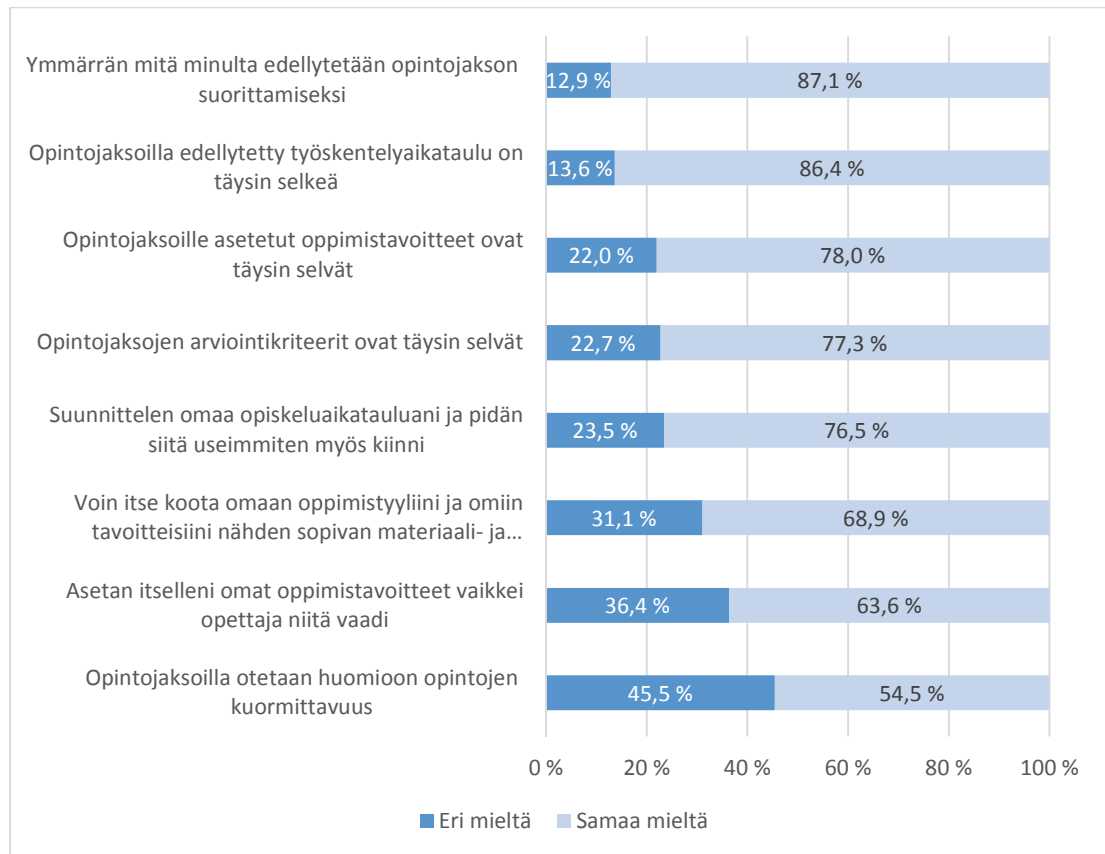

KUVA 10. Iltaopiskelijoiden materiaalin käyttö

21 vastanneista iltaopiskelijoista valitsee ensisijaisesti tekstimuotoisen materiaalin oppimiseensa. 19 iltaopiskelijalla kuvat edistävät oppimista merkittävästi, ja 18 iltaopiskelijaa saa apua oppimiseensa rakennekartoista ja -kaavioista. Sen sijaan vain 8 iltaopiskelijaa kokee oppivansa parhaiten lyhyiden videotaltiointien tai nauhoitusten avulla. (Kuva 10; Liite 6.) Myös päiväopiskelijat käyttävät esitettyjä materiaaleja hyvin samalla tavalla kuin iltaopiskelijat (liite 6).

Opiskelijoiden oma kokemus verkko-opiskelusta

Opiskelijoita pyydettiin arvioimaan oman kokemuksen kautta opintojaksoon, ohjaukseen ja tukeen, opiskelumateriaaliin ja yleisesti verkko-opiskeluun liittyviä väittämiä. Asteikkona käytettiin Likert-asteikkoa 1 - 4, joissa ääripäinä olivat 1 = Täysin eri mieltä ja 4 = Täysin samaa mieltä. Havainnollistamisen parantamiseksi asteikot luokiteltiin uudelleen kahteen luokkaan: eri mieltä ja samaa mieltä. Eri mieltä oleviin yhdistettiin täysin ja jokseenkin eri mieltä olevat ja sama mieltä oleviin jokseenkin samaa mieltä ja täysin samaa mieltä olevat. Lisäksi tulokset esitetään prosentuaalisina ja lajiteltuna saman mielisyyttä osoittavaan järjestykseen.

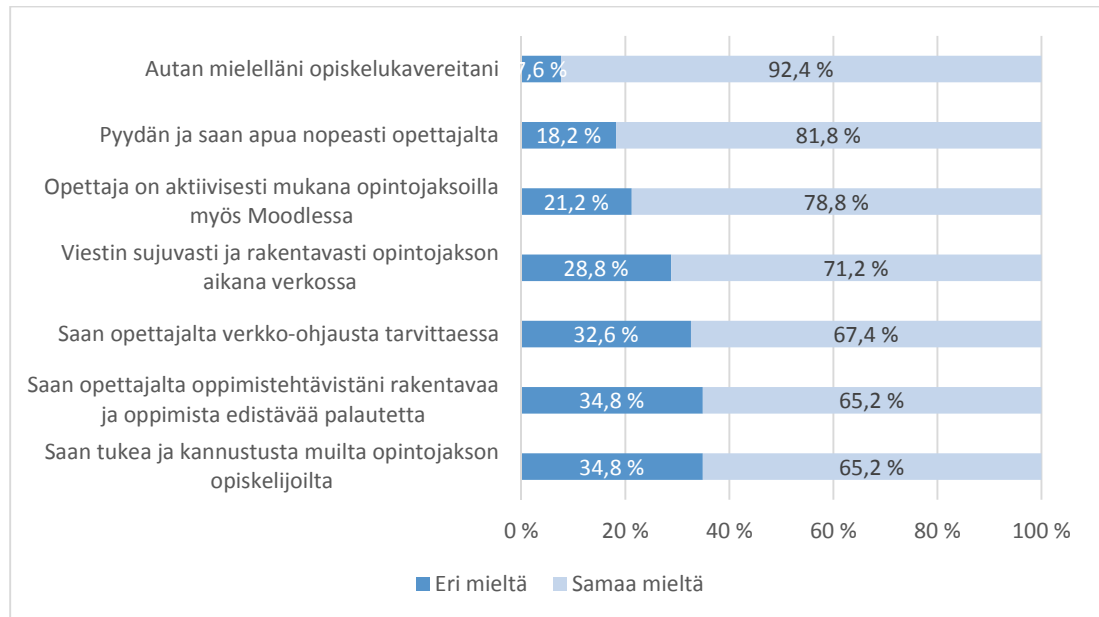
KUVA 11. Opiskelijoiden kokemus opintojaksoihin liittyvistä väittämistä (N=132)

Vastanneista opiskelijoista 87,1 % oli ymmärtänyt, mitä heiltä edellytettiin opintojakson suorittamiseksi, ja heidän mielestään myös työskentelyaikataulu oli ollut täysin selkeä (86,4 %). Vastanneista opiskelijoista noin 4/5:lle olivat opintojaksojen oppimistavoitteet (78 %) ja arviointikriteerit (77,3 %) selkeät ja noin 4/5 vastanneista opiskelijoista suunnittelee omaa opiskeluaikatauluun ja pitää siitä useimmiten myös kiinni (76,5 %). Vastanneista opiskelijoista noin 2/3 (68,9 %) kokee voivansa koota omaan oppimistyyliinsä ja omiin tarpeisiinsa nähden sopivan materiaali- ja asiakokonaisuuden helposti verkossa sekä asettavansa itsellensä omat oppimistavoitteet vaikei opettaja niitä vaadi (63,6 %). Noin joka toinen vastannut opiskelija (45,5 %) kokee, ettei opintojaksoilla ole huomioitu opintojen kuormittavuutta. (Kuva 11.)

Opiskelijoiden ohjaukseen ja tukeen liittyvä kokemus

Opiskelijat kokevat auttavansa mielellään opiskelukavereitaan (92,4 %). Noin viidesosa vastanneista opiskelijoista on kokenut, ettei saa opettajalta apua nopeasti (18,2 %) ja

että opettaja ei ole aktiivisesti mukana opintojaksoilla (21,2 %). Noin neljäs osa vastanneista opiskelijoista on kokenut, ettei viesti sujuvasti ja rakentavasti opintojakson aikana verkossa (28,8 %). Noin kolmasosa vastanneista opiskelijoista on kokenut, ettei saa opettajalta tarvittaessa verkko-ohjausta (32,6 %), eikä opettaja anna oppimistehtävistä rakentavaa ja oppimista edistävää palautetta (34,8 %). Lisäksi kolmasosa vastanneista opiskelijoista on kokenut, ettei saa tukea ja kannustusta muilta opintojakson opiskelijoilta (34,8 %). (Kuva 12.)

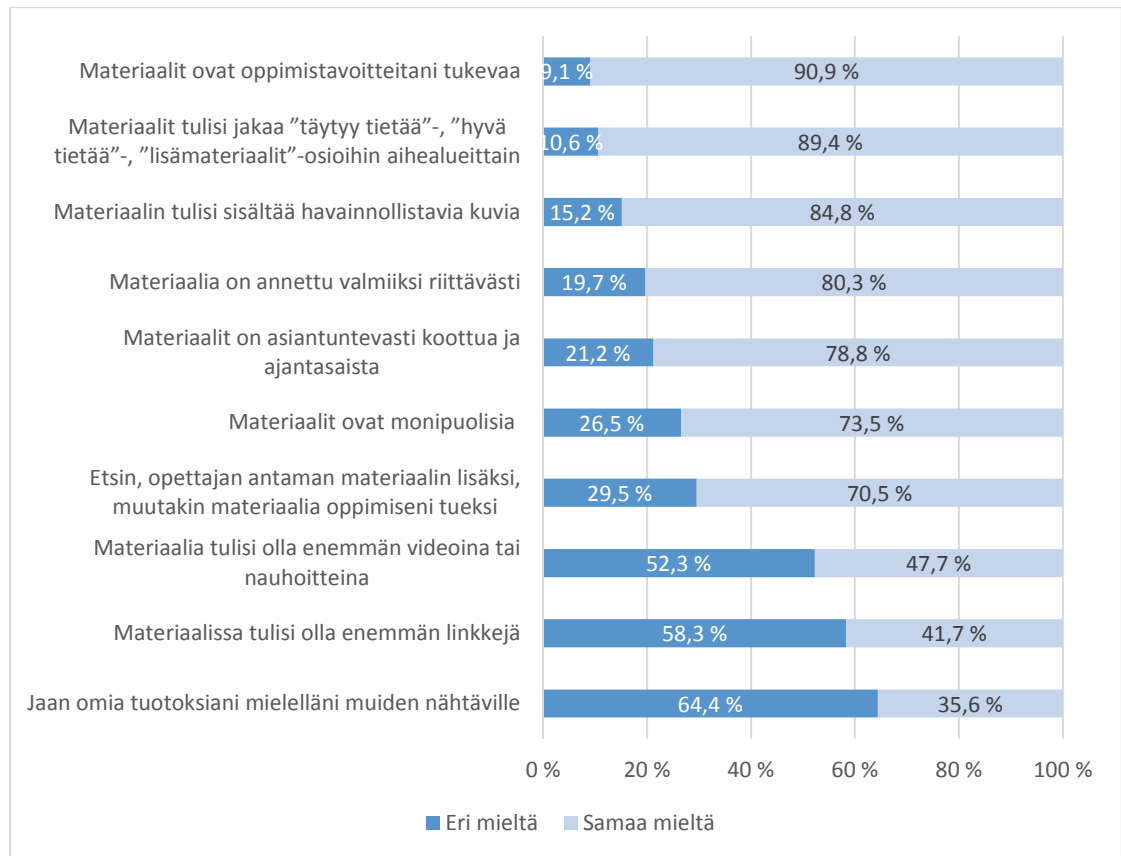

KUVA 12. Opiskelijoiden kokemus ohjaukseen ja tukeen liittyvistä väittämistä (N=132)

Opiskelumateriaaliin liittyvä kokemus

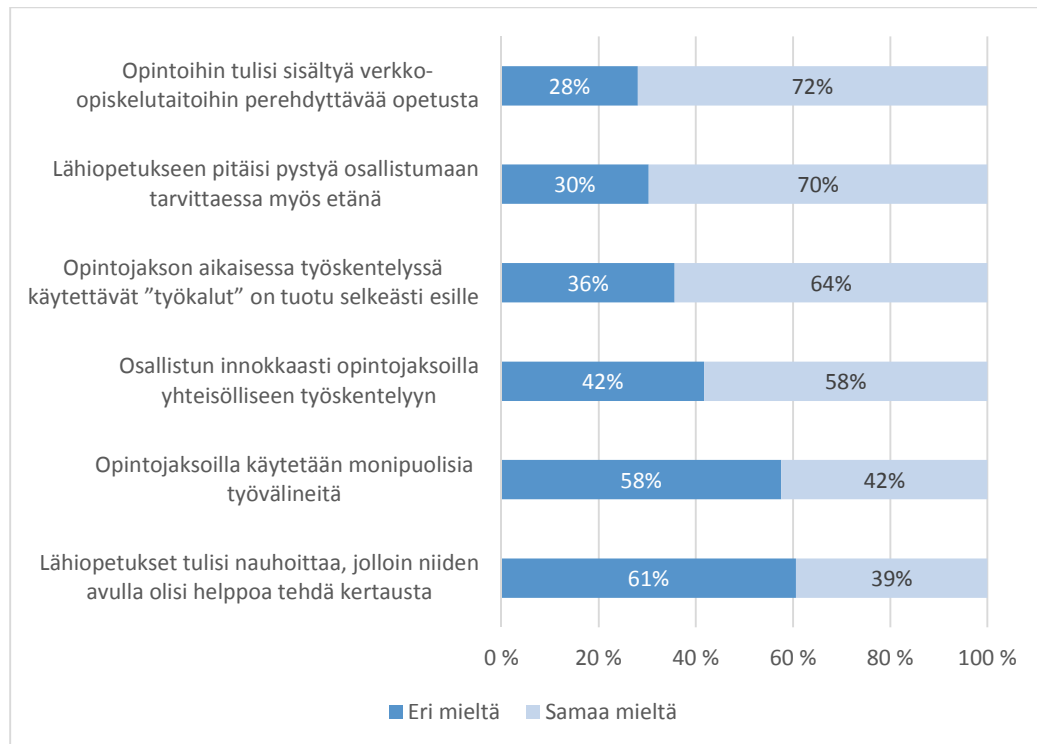
Vastanneet opiskelijat ovat kokeneet, että oppimismateriaalit ovat heidän oppimistavoitteitaan tukevia (90,9 %). Materiaalit tulisi jakaa ”täytyy tietää”, ”hyvä tietää” ja ”lisämateriaalit” aihealueittain (89,4 %) ja materiaalin tulisi sisältää havainnollistavia kuvia (84,8 %). Noin viide osa vastanneista opiskelijoista on kokenut, ettei materiaalia ole annettu riittävästi (19,7 %), eikä se ole asiantuntevasti koottua ja ajantasaista (21,2 %). Vastanneista opiskelijoista lähes kolmasosa on kokenut, ettei materiaali ole monipuolista (26,5 %) eivätkä he etsi opettajan antaman materiaalin lisäksi muuta materiaalia oppimisen tueksi (29,5 %). Hieman yli puolet opiskelijoista kokee, että videoita ja

nauhoitteita on tarpeeksi materiaaleissa (52,3 %) eikä materiaaleissa tarvitse olla enempää linkkejä (58,3 %). Vain noin kolmas osa vastanneista opiskelijoista jakaa mielellään omia tuotoksiaan muiden nähtäville (35,6 %). (Kuva 13.)

KUVA 13. Opiskelijoiden kokemus opiskelumateriaaliin liittyvistä väittämistä (N=132)

Vastanneista opiskelijoista 72 % oli sitä mieltä, että opintoihin tulisi sisältyä verkko-opiskelutaitoihin perehdyttävää opetusta ja 70 %:n mielestä lähiopetukseen tulisi pystyä osallistumaan tarvittaessa myös etänä. Vastanneista opiskelijoista 36 % oli sitä mieltä, ettei opintojakson aikaisessa työskentelyssä tuoda selkeästi esiin käytettäviä työkaluja, ja 58 % on sitä mieltä, että opintojaksoilla käytetään yksipuolisia työvälineitä. Hieman vajaa puolet (42 %) on sitä mieltä, etteivät he osallistu innokkaasti opintojaksoilla yhteisölliseen työskentelyyn. Vain 39 % vastanneista opiskelijoista kokee, että lähiopetuksen nauhoitusten avulla olisi helppoa tehdä kertausta. (Kuva 14.)

KUVA 14. Opiskelijoiden kokemukset verkko-opiskelusta ja kehittämisehdotuksia (N=132)

Avoimilla kysymyksillä kerättiin iltaopiskelijoiden kokemuksia verkko-opiskelusta sekä haettiin kehittämisehdotuksia verkko-opetukseen. Sanallisiin vastauksiin opiskelijat vastasivat melko hyvin. Vastauksista muodostettiin luokkia, esim. oma aikataulu, itsenäiset tehtävät, materiaalin saatavuus ja selkeys, paikkariippumattomuus, ja sen jälkeen Excel-taulukkolaskentaohjelmassa merkattiin luokkien kohdalle 1, jos asian tulokittiin kuuluvan kyseessä olevaan luokkaan. Tämän jälkeen muodostettuja luokkia ryhmiteltiin samaa asiaa tarkoittaviin kokonaisuuksiin.

Ensimmäisenä avoimena kysymyksenä kysyttiin, minkä tai mitkä asiat opiskelijat kokevat tai ovat kokeneet mielekkääksi verkko-opiskelussa. Kysymykseen vastasi 78 opiskelijaa. Opiskelijat kokevat mielekkääksi verkko-opiskelussa ajasta ja paikasta riippumattomuuden, jolloin säästyy matka-aikaa ja voi opiskella silloin, kun se itselle parhaiten sopii (65 mainintaa). Mielekkyyttä lisäävät myös kirjalliset tehtävät ja itsenäisyys (13 mainintaa), materiaalin saatavuus ja selkeys (12 mainintaa) ja opettajalta tullut nopea palaute (2 mainintaa).

”Voi tehdä tehtäviä siihen aikaan kuin itselle sopii parhaiten. Pidän eniten itsenäisestä työskentelystä.”

”Saan itsenäisesti etsiä tietoa. Voin suorittaa tehtäviä muuallakin kuin kouluympäristössä ja työnohella eri paikkakunnaltakin käsin.”

”Sain opiskella oman aikatauluni mukaan ja käyttää aikaa sen verran kuin tarvitsin. ”Ylimääräiseen” ei hukkunut aikaa, kuten usein lähiopetuksessa käy. Pidän itsenäisestä työskentelystä rauhallisessa ympäristössä, joten verkko-opiskelua saisi olla mielestäni enemmänkin. Keskittymisen kannalta verkko-opiskelu itsenäisesti on miellyttävää, sillä keskittymisen herpaantuessa voi pitää tauon tai vaihtoehtoisesti opiskella koko päivän tai yön.”

Toisen avoimena kysymyksenä opiskelijoilta kysyttiin, mitkä asiat opiskelija kokee tai on kokenut haasteelliseksi verkko-opiskelussa. Kysymykseen vastasi 65 opiskelijaa. Vastanneet opiskelijat kokevat haasteelliseksi verkko-opiskelussa aikataulussa pysymisen (13 mainintaa), tiedotuksen ja avun saannin hitauden (12 mainintaa), tehtävän antojen sekavuuden (9 mainintaa), ryhmä- ja paritehtävien tekemisen (8 mainintaa) sekä työkalujen käytettävyyden ja oma teknisen osaamisen (8 mainintaa). Lisäksi vastanneet opiskelijat ovat kokeneet opintojaksojen kuormittavuutta (6 mainintaa) ja tiedonhankinnan vaikeutta (5 mainintaa).

”Opintojen itsenäisen aikatauluttamisen myös siksi, että tehtävien palautukset alkoivat kerääntyä kurssin lopulle, jolloin oli jo vaikeuksia ”kiriä” muita kiinni. Myös sen, ettei opettaja ollut tarpeeksi läsnä ja valvomassa tai paremminkin kirimässä (kannustamassa) opiskelutahtia. Opettajan kiinni saaminen ja esittämiini kysymyksiin pikaisesti vastaaminen yleensäkin.”

”Opettajat ovat joskus aliarvioineet kurssin ja muiden kurssien kuormittavuuden. Aikataulut ovat toisinaan naurettavan tiukat ja tehtävät siihen nähden liian laajoja. Ryhmä- ja parityöt ovat mielestäni liian laajoja ja ohjeistuksessa on ollut liikaa tulkinnan varaa. Ryhmätyössä tosin vaikuttaa kovasti millaisen ryhmän saa, mutta oma kokemus näistä ei ole ollut hyvä, koska ryhmäläiset eivät tehneet omaa osuuttaan ja samalla itse menetti pisteet vaikka hoiti oman osuutensa kunnolla.”

Viimeisenä kysymyksenä opiskelijoilta pyydettiin verkko-opetukseen kehittämisehdotuksia. Kaikkiaan 39 opiskelijaa antoi suoria kehittämiskohteita verkko-opetukseen. Materiaalien, tehtävien ohjeistusten sekä kurssien rakenteen selkeyteen ja ohjaukseen tulisi kiinnittää huomiota (25 mainintaa). Opiskelijat halusivat myös enemmän verkko-kursseja sekä etäopiskelumahdollisuuksia (8 mainintaa).

”Selkeämmät ohjeistukset ja materiaalit.”

”Opettajien laittamat linkit sekä opintomateriaali on sijoitettu Moodleen sekavasti. Tiedostojen nimet eivät vastaa materiaalia, et tiedä mikä materiaali liittyy mihinkin aihekokonaisuuteen, ei tiedetä mikä on uutta materiaalia, ei saada ratkaisuja Moodleen.”

”Lähiopetukseen osallistuminen etänä erittäin tärkeä kehityskohde, pitäisi nykyaikana olla jo arkipäivää jotta on mahdollisuus opiskella ilman maantieteellisiä rajoitteita! Lähiopetuksessa kuitenkin valttina opettajan läsnäolo ja harjoitteet, puhumalla opettaminen ja esimerkkien käyttö antaa tukea kirjoitetulle opintomateriaalille.”

5.3.4 Päivä- ja iltaopiskelijoiden tulosten vertailu

Aineistosta tehtiin keskiarvovertailuja opiskelumuodoittain viestintävälineiden käytön osaamisen, verkkotyöskentelytaitojen tärkeyden sekä oman oppimisen kannalta tärkeiden asioiden osalta. Keskiarvovertailua ei voitu suorittaa varianssianalyysillä, koska muuttujat eivät ole normaalijakautuneita. Näin ollen testaus suoritettiin Mann-Whitneyn U-testillä, joka testaa havaintolukujen tilastollista merkitsevyyttä. (Liite 6.)

Verrattaessa päivä- ja iltaopiskelijoiden viestintävälineiden käyttöä voidaan tilastollisesti osoittaa päiväopiskelijoilla olevan wiki-työkalun käytössä iltaopiskelijoita erittäin merkitsevästi parempi osaaminen ($p=0,001$). Tilastollisesti merkitsevästi parempi osaaminen päiväopiskelijoilla on internetin muiden palveluiden käytössä ($p=0,005$) ja blogi-työkalun käytössä ($p=0,01$) kuin iltaopiskelijoilla. Lisäksi tilastollisesti melkein merkitsevästi päiväopiskelijat osaavat iltaopiskelijoita paremmin käyttää myös mobiililaitteita viestinnässä ($p=0,021$) sekä sosiaalista mediaa ($p=0,028$). Sen sijaan muissa viestintävälineiden käytön osaamisissa ei ole tilastollisesti merkitseviä eroja.

Vertailtaessa päivä- ja iltaopiskelijoiden verkkotyöskentelyssä tarvittavien taitojen tärkeyttä opiskelijoiden itsensä näkemyksen mukaan voidaan tilastollisesti osoittaa päiväopiskelijoiden pitävän merkitsevästi tärkeämpänä tietoteknisiä taitoja ($p=0,007$) kuin iltaopiskelijoiden. Lisäksi päiväopiskelijat pitävät kärsivällisyyttä ($p=0,019$) tilastollisesti melkein merkitsevämpänä kuin iltaopiskelijat. Muissa verkkotyöskentelyä kuvaavissa taidoissa ei löytynyt tilastollisia eroavaisuuksia havaintolukujen keskiarvoja vertaillessa.

Kolmas havaintolukuihin tehtävä keskiarvovertailu tehtiin oman oppimisen kannalta tärkeistä asioista. Päiväopiskelijat pitävät ryhmä- ja parityöskentelyä tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p=0,000$) tärkeämpänä kuin iltaopiskelijat. Sen sijaan iltaopiskelijat pitävät itsenäistä työskentelyä ($p=0,002$), oppimisympäristön monipuolisia työkaluja ($p=0,006$) ja opintojen suorittamista verkkovälitteisesti ($p=0,007$) tilastollisesti merkitsevästi tärkeämpänä kuin päiväopiskelijat. Lisäksi iltaopiskelijat pitävät tiedonhankintataitoja ($p=0,015$) sekä henkilökohtaista viestintää ($p=0,015$) tilastollisesti melkein merkitsevästi tärkeämpänä kuin päiväopiskelijat. Muissa oman oppimisen kannalta tärkeissä asioissa ei löytynyt tilastollisesti merkitseviä eroja havaintolukujen keskiarvojen vertailussa.

5.3.5 Määrällisen tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu

Määrällistä tutkimusta arvioidaan reliabiliteetin ja validiteetin perusteella, jotka yhdessä muodostavat tutkimuksen kokonaisluotettavuuden (Vilkka 2007, 161). Reliabiliteetti tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta ja validiteetti tutkimuksen pätevyyttä eli kykyä mitata juuri sitä, mitä oli tarkoitus mitata (Hirsijärvi 2009, 231; Heikkilä 2010, 29 - 30). Pätevä tutkimus ei saisi sisältää systemaattisia virheitä, joita ovat esim. tutkimuskysymysten tulkinnanvaraisuus ja mittareiden epätarkkuus. Validius on siis tarkastettava jo ennen tutkimuksen tekoa huolellisella suunnittelulla ja tarkoin harkitulla tiedonkeruulla (tutkimussuunnitelma). (Heikkilä 2010, 29 - 30.)

Tässä tutkimuksessa käytettiin osittain Kullaslahden (2011) kehittämää mittaristoa, josta osin mittarin validiteettiä voidaan pitää luotettavana. Lisäksi mittaristo tarkastettiin tutkimusmenetelmiä opettavan opettajan toimesta ja kysely testattiin oikeasta kyselyn kohderyhmästä poimituilla eritasoista verkko-opiskelu osaamista ja -kokemusta omaavilla opiskelijoilla, jolloin voitiin todentaa mittariston ymmärrettävyys ja näin parantaa kyselyn pätevyyttä.

Mittaustulosten toistettavuudella eli reliabiliteetillä tarkoitetaan sitä, että tehtiinpä tutkimus kuinka montaa kertaa tahansa samalle joukolle, on tutkimustulos aina sama, jolloin tulokset eivät ole sattumanvaraisia. Mittaustulosten keräyksessä, syöttämisessä, käsittelyssä ja tulosten tulkinnassa voi tulla virheitä tai tutkimuksen otoskoko jää kovin pieneksi, mikä heikentää tutkimuksen reliabiliteettiä. (Heikkilä 2010, 29 - 30.)

Reliabiliteetin toteamiseksi ennen syksyä 2015 aloittaneiden opiskelijoiden tutkimusaineistosta (N=132) laskettiin Cronbachin alfa-kerroin kyselyn eri osioille. Korkea reliabiliteetti (alfa-kerroin) ilmaisee mittarin mittaavan eri osioissa samantyyppistä asiaa. Lisäksi korkea reliabiliteetti osoittaa, että samat ihmiset vastaisivat samalla mittarilla samalla tavalla mittausta uudelleen suoritettaessa. (Metsämuuronen 2003, 386 - 387.)

Taulukossa 9 esitettyjen Cronbachin alfa-kertoimet vaihtelevat osioissa 0.69 - 0.89 välillä. Alfa-kertoimien laskenta suoritettiin SPSS-analysointiohjelmalla. Matalimpana hyväksyttävänä alfan arvona pidetään arvoa 0.60 (Metsämuuronen 2003, 443). Kuitenkin mikäli otoskoko on pieni, voi alfa-kerroin jäädä jopa alle 0.60. Mitä pidempi kyselylomake on ja mitä enemmän osioissa on muuttujia, sitä suurempi on alfa-kerroin. (Metsämuuronen 2003, 440.)

Jokaiselle Cronbachin alfa-kertoimelle on lisäksi laskettu luottamusväli Excel-taulukkolaskenta-ohjelmalla. Luottamusvälillä tarkoitetaan sitä väliä, jolle alfa-kerroin sijoituisi 95 %:n tai 99 %:n todennäköisyydellä (Metsämuuronen 2003, 447). Luottamusväliin vaikuttavat vastaajien ja muuttujien määrät - mitä enemmän muuttujia ja vastaajia sitä pienempi on luottamusväli. Luottamusvälit on laskettu kaavalla (Metsämuuronen 2003, 387):

$$1 - F_{0.975}(1 - a) < \alpha < 1 - F_{0.025}(1 - a)$$

missä $F_{0.975}$ on F-jakauman 97.5 %:n arvo vapausasteilla 1 eli (vastaajien lukumäärä -1) ja 2 eli (muuttujien määrä - 1)*(vastaajien määrä - 1)

$F_{0.025}$ on F-jakauman 2,5 %:n arvo samoilla vapausasteilla

a on laskettu alfa

α on todellinen alfa, kun muuttujien ja vastaajien määrä on huomioitu.

Luottamusväli osoittaa alfa-kertoimen luotettavuuden. Mitä suurempi alfa-kerroin on ja mitä lähempänä alfa-kerroin on luottamusvälin ylärajaa, sitä luotettavampi on tutkimustulos. (Metsämuuronen, 2003, 444 - 447.)

TAULUKKO 6. Kyselyn eri osiot, muuttajien lukumäärät sekä Cronbachin alfa-kertoimet ja luottamusväli

Osio	Muuttajien lukumäärä	Cronbachin alfa	Luottamusväli
Viestintävälineiden käytön osaaminen opiskelussa (N=132)	11	0.890	0.86;0.92
Verkkotyöskentelytaitojen tärkeys (N=132)	9	0.770	0.71;0.82
Onnistuneen oppimisen edellytykset (N=132)	17	0.851	0.81;0.89
Oman oppimisen kannalta tärkeitä tekijöitä (N=132)	13	0.781	0.72;0.83
Opintojaksoon tavoitteiden, arvioinnin ja suorittamisen arviointi (N=132)	8	0.783	0.72;0.83
Ohjauksen ja tuen arviointi (N=132)	7	0.757	0.69;0.82
Opiskelumateriaalit (N=132)	10	0.688	0.60;0.76

Kuten alhainen alfa-kerroin ja sen sijoittuminen lähelle luottamusvälin ylätasoa osoittaa, voidaan kyselyä pitää melko luotettavana ja toistettaessa kysely saataisiin samansuuntaisia vastauksia (taulukko 6). Kaikissa osioissa vapausaste 1 on 132 eli vastaajien määrä -1, mutta vapausaste 2 on välillä 786 - 2096. Lisäksi luotettavuustarkastelun ulkopuolelle on jätetty kolme kysymystä, joiden muuttajat ovat sekalaisia eikä niitä oikein voida kategorisoida yhteen kokonaisuuteen tai muuttujamäärä oli todella alhainen. Alfa-kertoimen vaihteluväli on melko suuri ja joissakin kysymyksissä se jää lähelle luottamusvälin alarajaa, mihin yhtenä syynä voi olla kysymyksen huono sanamuoto tai sen epäselvyys vastaajille.

6 TOIMINNAN TOTEUTUS

Toiminnan toteutus kuvataan tässä kronologisessa järjestyksessä, vaikka osittain toiminnan toteutuksen vaiheet limittyivät. Opettajille tehdyn haastattelun ja opettajien toiveiden mukaisesti opettajille järjestettiin käsikirjoittamiseen, opintojaksojen materiaalin tuottamiseen ja toteuttamiseen liittyvää koulutusta ja ohjausta. Tammikuussa 2015, jo ennen haastatteluja, opettajat saivat perehdytystä verkko-opetuksessa huomioitaviin asioihin Otava-opistolta. Tilaisuus toimi hyvänä johdatuksena verkko-opetukseen. Maaliskuussa 2015 käynnistyivät myös tekniset koulutukset sekä verkko-kurssien suunnittelu ja käsikirjoittaminen. Huhti-kesäkuussa 2015 opettajat työstivät käsikirjoituksia ja osallistuivat teknisiin koulutuksiin. Touko-kesäkuussa 2015 opettajilla oli mahdoli-

suus saada kommentointia käsikirjoituksiin sekä osallistua opintojaksojen teknisten toteutusten työpajoihin. Elokuussa 2015 opettajilla oli mahdollisuus osallistua ohjattuun työpajapäivään opintojaksojen teknisen toteutuksen loppuun viemiseksi sekä kertaaviin teknisiin koulutuksiin ennen opiskelijoiden saapumista. (Kts. kuva 1, sivu 6).

6.1 Tekniset koulutukset ja työpajat

Opettajille järjestettiin teknisiä koulutuksia maalis-kesäkuussa, työpajoja kesä- ja elokuussa. Kukin koulutuskerta oli 1,5 tuntia kestoaltaan ja työpajat päivän mittaisia. Koulutukset painottuivat Adobe Connectin peruskäyttöön ja opetuskäyttöön sekä Moodlen osalta rakenteeseen ja monipuoliseen työkalujen käyttöön. Lisäksi koulutuksia oli Lync 2013 (nykyisin Skype for business), Office 365 -palvelusta sekä Sharepoint -yhteisöllisen työskentelyn välineenä. (Liite 9.) Koulutuksiin osallistui vaihtelevasti opettajia ja useimmat koulutukset myös peruuntuivat vähäisen osallistujia määrän vuoksi. Opettajat olivat hyvin pahoillaan osallistumattomuudestaan koulutuksiin, mikä johtui työkiireistä. Työpajoihin osallistui vain 3 - 6 opettajaa. Työpajoissa opettajilla oli mahdollisuus saada ohjausta verkko-opintojakson rakenteen kokoamiseen, materiaalin vientiin sekä työkalujen valintaan.

6.2 Opintojaksojen suunnittelu ja käsikirjoittaminen

Monimuoto-opetuksen suunnittelun alkaessa maaliskuussa 2015 opettajille järjestettiin mahdollisuus osallistua Itä-Suomen yliopiston Koulutus- ja kehittämispalvelu Aducaten erikoissuunnittelija Pekka Rannan pitämään luento- ja keskustelutilaisuuteen verkkokurssin suunnitteluun ja käsikirjoittamiseen liittyen. Pidetyt luento- ja keskustelutilaisuuden lisäksi lukuvuonna 2015 - 2016 monimuotokoulutuksessa opettavilla opettajilla oli mahdollisuus myös saada Pekka Rannalta henkilökohtaista kommentointia ja ohjausta heidän laatimiinsa käsikirjoituksiin touko-kesäkuussa 2015.

Opettajat käyttivät oppimisprosessin suunnittelussa ja käsikirjoituksessa Pekka Rannan tekemää lomaketta, jonka avulla pystyy helposti seuraamaan oppimisprosessin vaiheita moduuleittain ja joka toimii myös opettajan työskentelyvälineenä opintojaksojen työstämisessä Moodleen. Oppimisprosessin suunnittelu ja käsikirjoituslomake sisältää verkkokurssin suunnittelulomakkeen (liite 7) ja tarkistuslistan (liite 8). Moduulissa kuvataan

otsikkotasolla luennon/aiheen nimi, kohdassa tiivistelmä ”avataan” moduulin otsikkotasoa ja tiivistäen kerrotaan moduulin keskeinen sisältö ja opiskelun aikataulutus sekä sisältökohdassa luetellaan moduuliin liittyvät tehtävät, esitykset sekä muu kirjallinen materiaali. Pedagoginen malli -kohtaan kirjoitetaan kuvaus oppijan oppimisprosessille sekä kuvataan tarvittavat strategiat sisällöille. Oppimisympäristöissä kuvataan, mitä oppimisympäristöjä on moduulissa käytettävissä mihinkin sisältöosaan. Kuvat, kaaviot, videot, äänet ja mahdolliset animaatiot kohdissa kuvataan sisällön tueksi tarvittavat aineistot sekä läheteissä ja linkeissä kuvataan keskeiset lähteet ja tarvittavat linkit.

Opettajat työstivät itsenäisesti omista opintojaksoistaan edellä kuvatun oppimisprosessin suunnittelu- ja käsikirjoituslomakkeen avulla käsikirjoitukset. Tämän jälkeen opettajilla oli mahdollisuus varata Pekka Rannan määrittäminä päivinä noin 2 tunnin mittainen keskustelu- ja kommentointiaika. Keskustelut ja kommentoinnit toteutettiin Adobe Connect (AC) -verkkokokousjärjestelmällä, jolloin opettajat saivat samalla kokemusta vierailijoiden kutsumiseen sekä ohjelman käyttöön opettajana ja kokoushuoneen hallinnoijana. AC-yhteydessä opettajat lähettivät myös etukäteen tutustuttavaksi omat käsikirjoituksensa. Tilaisuudessa opettaja toimi hostin roolissa omassa AC-huoneessaan, jolloin hän joutui määrittämään vierailijalle tarvittavat käyttöoikeudet ja jakamaan materiaalinsa vielä sen kautta näkyviin. Tilaisuudet myös nauhoitettiin AC:llä, jolloin opettaja pystyi tarvittaessa palauttamaan mieleensä saamansa kommentoinnit ja mahdolliset korjausehdotukset. Lisäksi opinnäytetyön tekijä sai opettajilta luvan käyttää nauhoitteita käsikirjoittamisvaiheen materiaalina.

Viisi opettajaa käytti kommentointi- ja keskustelumahdollisuuden hyödykseen. Kommentointi- ja keskustelutilaisuuteen osallistui myös tämän opinnäytetyön tekijä teknisenä tukihenkilönä, jolloin hän sai syvemmän käsityksen siitä, millaisia opintojaksoja opiskelijoille on tulossa, mitä välineitä niissä tullaan käyttämään ja kuinka opetus tullaan toteuttamaan. Edellä mainituilla asioilla nähtiin olevan vaikutusta myös opiskelijoille järjestettävän perehdytyspäivän ohjelman suunnitteluun sekä elokuussa järjestettävien opettajien työpajojen sisältöihin.

Opettajat saivat itse päättää, kuinka heidän opintojaksonsa toteutettiin. Yhdellä opintojaksolla oli lähiopetusta, itsenäistä opiskelua ja mahdollisuus AC-tapaamiseen. Yksi opintojakso suoritettiin itsenäisesti käyttäen Moodlen oppitunti- ja tentti -työkaluja.

Kolmella opintojaksolla lähiopetus toteutettiin täysin AC:n välityksellä. Kaksi opintojaksoa päättyi koululla suoritettavaan tenttiin ja kaikilla opintojaksoilla oli yksi tai useampia palautettavia tehtäviä, jotka vaikuttivat opintojakson arviointiin. Materiaaleina opettajat käyttivät perinteisiä PowerPoint-esityksiä, jotka oli muunnettu pdf-muotoon, jotta kaikki osallistujat saisivat ne auki laiteriippumattomasti. Lisäksi materiaalit koostuivat linkeistä, kuvista, kaavioista sekä valmiista videotallenteista ja kuvaruutukaappausvideoista. Kaikki AC:llä toteutetut lähiopetukset nauhoitettiin ja nauhoitteiden linkit laitettiin opiskelijoille Moodleen. Näin opiskelijoilla oli mahdollisuus myöhemmin palata opetettuun aiheeseen.

Opiskelijoiden ohjaus toteutettiin myös monimuotoisesti. Ohjauksessa käytettiin Adobe Connectia, Moodlen chat -työkalua, sähköpostia, Moodlen keskustelualueita ja kirjatyökalua usein kysytyjen kysymysten muodossa sekä ohjausteksteinä Moodle moduuleissa. Lisäksi opiskelijoille ohjausmateriaalina toimivat myös opettajien tekemät monipuoliset ja selkeät aikataulutukset, jolloin opiskelijat pystyivät entistä paremmin suunnittelemaan omaa aikatauluaan. Opintojaksojen sisältö oli ”palasteltu” moduuleittain, jolloin jokainen moduuli sisälsi yhteen aihekokonaisuuteen liittyvän ohjauksen, materiaalin, tehtävät ja niiden palautukset.

Kaikilla opintojaksoilla opettajat olivat koostaneet ensimmäiseen moduuliin opintojen suorittamiseen, tavoitteisiin ja arviointiin liittyvät ohjaustekstit tiedostoina. Pekka Ranta kehotti opettajia vielä avaamaan lyhyesti heti opintojakson alkuun opintojakson yleiset tavoitteet, kenelle opintojakso on tarkoitettu ja mitä opiskelija osaa opintojakson käytyään. Ensimmäisten näkyvillä olevien ohjaustekstien tarkoituksena on toimia opiskelijoiden motivaation herättäjänä ja muistutuksena myöhemmässä vaiheessa miksi opintojakso kannattaa suorittaa loppuun saakka. Ohjauskeskusteluissa kaikille mukana olleille Pekka Ranta painotti myös opettajan oman työn aikataulutusta kuormittavuuden ja oman työn suunnittelun näkökulmasta. Opettajia kehoitettiin kertomaan opiskelijoille, millä aikataululla vastaa viesteihin ja millä aikataululla tarkastaa tehtävät sekä antaa palautteen opiskelijan oppimisesta. Myös opettajien tulee näkyä opintojaksoilla Moodlella, mistä johtuen opettajien olisi hyvä lisätä oma kuvansa ja lyhyt esittely itsestään tai esittelyvideo opintojakson alkuun. Useimmat opettajat tekivätkin itsestään pienen nauhoitteen AC:llä ja esittelivät samalla myös lyhyesti opintojakson sisällön. Näin opettaja tuli tutuksi opiskelijoille.

Opettajilla oli mahdollisuus osallistua käsikirjoitusten kommentointien jälkeen työpa-jatyöskentelyyn. Järjestetty työpaja kesti päivän, jona aikana opettajat saivat työstää oh-jatusti omien suunnitelmiansa mukaisesti opintojaksoja Moodleen. Työpajan aikana opettajilla oli mahdollisuus myös saada kertausta opintojaksoilla käytettävien teknisten välineiden hallintaan sekä saada vastauksia muihin teknisiin kysymyksiin. Työpaja-päivä toimi myös hyvänä tiedonjakamisen ja suunnitelmien esittelynä, jolloin kaikki osallistujat saivat vinkkejä ja kommentteja omiin toteutuksiinsa.

Elokuussa opettajilla oli vielä mahdollisuus saada kerran Pekka Rannalta käsikirjoituk-siin ohjausta, mutta tätä mahdollisuutta kukaan opettaja ei katsonut enää tarvitsevana. Elokuussa järjestettiin opettajille myös työpajapäivä, jonka tarkoituksena oli toimia opettajille kertaavana ohjauksena sekä mahdollisuutena työstää opintojaksoja ohjatusti eteenpäin. Elokuun työpajapäivään osallistui 4 opettajaa. Lisäksi opettajat hyödynsivät mahdollisuutta saada ohjausta ja neuvoa opintojaksojen tuottamiseen yksilöllisessä oh-jauksessa. Järjestetyn työpajapäivän aikana käytiin myös läpi monimuotoryhmän aloi-tukseen liittyviä yleisiä asioita sekä päätettiin ensimmäisten orientaatiopäivien sisältö.

6.3 Uusien opiskelijoiden näkemys monimuoto- ja verkko-opiskelusta

Uusille monimuotokoulutuksen aloittaville opiskelijoille pidettiin verkko-opiskelun al-kukartoitus kysely, jonka tarkoituksena oli kerätä opiskelijoiden kokemuksia ja näke-myksiä verkko-opiskelusta. Uudet opiskelijat kävivät hops-keskusteluissa ennen orien-taatiopäiviä elokuun puolella välissä, jolloin opiskelijavastaava keräsi heiltä henkilö-kohtaiset sähköpostiosoitteet kertoen samalla kyselyn tarkoituksen. Opiskelijavastaava lähetti kerätyt sähköpostiosoitteet tutkimuksen tekijälle, joka lähetti kyselyn linkin saa-tekirjeineen vastaajille. Saatekirje toimi myös tulevaan verkko-opiskelun orientaatiopäivään perehdyttävänä tiedotteena. (Liite 10.)

Tehty kysely (liite 11) pohjautui tammikuussa 2015 tehtyyn kyselyyn ja se toteutettiin Webropol-ohjelmalla. Tässä raportissa kyselyn tuloksia käsitellään prosenttuaalisena, lukumääräisenä sekä keskiarvoihin perustuen. Tarkempaa analysointia tuloksista ei tehty. Kyselyä hyödynnettiin opiskelijoiden alkuperehdytykseen, joka toteutettiin 1 päi-vän mittaisena ja jonka tarkoituksena oli myös johdattaa opiskelijoita verkko-opiske-luun.

Taustatiedot

Kysely lähetettiin 43 opiskelijalle, joista miehiä 4 ja naisia 39. Vastauksia saatiin 31 opiskelijalta vastausprosentin ollessa 72,1 %. Vastajista 28 oli naisia ja 3 miehiä. Vastanneista opiskelijoista noin puolella (17 opiskelijaa) oli aiempaa verkko-opiskelukokemusta. Vastanneilla opiskelijoilla on käytettävissään opiskeluun useampia laitteita (ka 2,4 laitetta/opiskelija). Windows-käyttöjärjestelmällä varustettuja laitteita on opiskelijoiden käytettävissä olevista laitteista 57 %, Android-käyttöjärjestelmällä toimivia laitteita on 25 % ja IOS-käyttöjärjestelmällä olevia laitteita on 18 %.

Viestintävälineiden käytön osaaminen

Opiskelijoita pyydettiin arvioimaan viestintävälineiden käytön osaamistaan opiskelussa. Asteikkona käytettiin Likertin 5 portaista -asteikkoa, jossa vaihtoehdot olivat: 1 = En osaa käyttää enkä tunne lainkaan, 2 = Tunnen peruseriaatteet ja osaan käyttää muutamia perusominaisuuksia hyväkseni, 3 = Tunnen periaatteet ja osaan käyttää useimpia ominaisuuksia hyödykseni, 4 = Käytän sujuvasti ohjelman ominaisuuksia hyödykseni ja osaan neuvoa opiskelukavereitani, 5 = Käytän asiantuntevasti ja luovasti.

Vastanneet opiskelijat käyttävät sujuvasti sähköpostia, internet-selainta sekä sosiaalista mediaa viestintävälineenä (ka 3,5 - 3,9). He tuntevat myös internetin muiden palveluiden käytön periaatteet ja osaava käyttää useimpia niiden ominaisuuksia hyödykseen (ka 3). Mobiililaitteiden ja Moodlen viestintäkäytöstä sekä internetpohjaisten verkkokokous- tai äänijärjestelmien käytön osalta vastanneet opiskelijat tuntevat peruseriaatteet ja osaavat käyttää muutamia niiden perusominaisuuksia (ka 2,0 - 2,5). Noin 75 % vastanneista opiskelijoista ei osaa käyttää eikä tunne lainkaan Office 365:n käyttöä viestinnässä, Studentin käyttö, blogi- ja wiki -työkalujen käyttöä viestinnässä (ka 1,4 - 1,8). (Liite 12.)

Verkkotyöskentelyssä tarvittavien taitojen tärkeys

Opiskelijoilta kysyttiin verkkotyöskentelyssä tarvittavien taitojen tärkeyttä. Asteikkona oli 4-portainen Likert-asteikko, jossa ääripäät olivat 1 = Ei lainkaan tärkeänä ja 4 = Erittäin tärkeänä. Taulukossa 7 tulokset esitetään keskiarvoina ja tulokset on lajiteltu

kaikkien vastanneiden opiskelijoiden (N=31) keskiarvojen mukaiseen suuruusjärjestykseen.

Vastanneet opiskelijat pitivät tärkeimpänä verkkotyöskentelyyn liittyvänä taitona opiskelijan vastuun ottamista omasta opiskelusta, tehtävien tekemisestä sekä verkkokeskusteluihin osallistumisesta (ka 3,6). Vastanneet opiskelijat pitivät tärkeinä verkkotyöskentelyyn liittyvinä taitoina myös tietoteknisiä taitoja (ka 3,5) ja ajanhallintataitoja (ka 3,4). Vähiten tärkeinä verkkotyöskentelyyn liittyvänä taitona opiskelijat pitivät opiskelijan aktiivisuutta, jolla tässä tarkoitettiin kirjoittamalla, kommentoimalla ja kysymyksiä esittämällä olevaa läsnäoloa verkossa (ka 2,8). (Taulukko 7.)

TAULUKKO 7. Verkkotyöskentelytaitojen tärkeyden keskiarvot syksyllä 2015 aloittaneiden opiskelijoiden mukaan

Kuinka tärkeänä pidät verkkotyöskentelyssä seuraavia taitoja	Kaikki opiskelijat (N=31)	Verkko-opiskelukokemusta omaavat opiskelijat ka (n=17)	Ei verkko-opiskelukokemusta omaavat opiskelijat ka (n=14)
Vastuun ottamista	3,6	3,6	3,5
Tietotekniset taidot	3,5	3,5	3,5
Ajanhallintataitoja	3,4	3,6	3,2
Verkkolukutaitoa	3,4	3,5	3,2
Itseohjautuvuutta	3,3	3,5	3,0
Kärsivällisyyttä	3,1	3,1	3,2
Vuorovaikutustaitoja	3,1	3,1	3,0
Ryhmytyöskentelytaitoja	3,0	2,9	3,1
Aktiivisuutta	2,8	2,9	2,6

Vertailtaessa verkko-opiskelukokemusta omaavien opiskelijoiden ja ei verkko-opiskelukokemusta omaavien opiskelijoiden vastauksia voidaan havaita, että verkko-opiskelukokemusta omaavat vastanneet opiskelijat pitivät ajanhallintataitoja hieman tärkeämpinä kuin tietoteknisiä taitoja. Lisäksi taulukosta 7 voidaan havaita keskiarvoja tarkastelemalla, että opiskelijat, joilla ei ole verkko-opiskelukokemusta, pitävät ajanhallintataitoja ja verkkolukutaitoa vähemmän tärkeinä verkkotyöskentelyssä tarvittavina taitoina kuin verkko-opiskelukokemusta omaavat opiskelijat. Lisäksi taulukosta 6 voidaan havaita keskiarvotarkastelulla, että ei verkko-opiskelukokemusta omaavat opiskelijat pitävät ryhmätyöskentelytaitoja ja opiskelijan kärsivällisyyttä hieman tärkeämpinä verkkotyöskentelyssä tarvittavana taitona kuin verkko-opiskelukokemusta omaavat opiskelijat.

Onnistuneen oppimisen perusta verkossa

Opiskelijoilta kysyttiin, mihin heidän mielestään perustuu onnistunut oppiminen verkossa. Asteikkona käytettiin 4-portainen Likert-asteikko, jossa ääripäät olivat 1 = Täysin eri mieltä ja 4 = Täysin samaa mieltä. Liitteessä 12 tulokset esitetään keskiarvoina ja tulokset on lajiteltu kaikkien vastanneiden opiskelijoiden (N=31) keskiarvojen mukaiseen suuruusjärjestykseen. Vastanneiden opiskelijoiden mielestä onnistunut oppiminen verkossa perustuu opintojakson selkeään rakenteeseen, oppimistehtävien tekemiseen, käytettävien ohjelmien käytettävyyteen, tavoitteiden selkeyteen ja monipuolisiin materiaaleihin. Lisäksi onnistuneen oppimisen perusteena on myös joustava aikataulu, opettajan ja opiskelijan välinen viestintä sekä omien tavoitteiden asettaminen ja niiden saavuttaminen. (Liite 12.)

Oman oppimisen kannalta tärkeät asiat

Opiskelijoilta kysyttiin, kuinka tärkeänä he pitivät esitettyjä asioita oman oppimisen kannalta. Asteikkona käytettiin 4-portainen Likert-asteikkoa, jossa ääripäät olivat 1 = Ei lainkaan tärkeänä ja 4 = Erittäin tärkeänä. Liitteen 12 taulukossa tulokset esitetään keskiarvoina, ja tulokset on lajiteltu kaikkien vastanneiden opiskelijoiden (N=31) keskiarvojen mukaiseen suuruusjärjestykseen.

Vastanneet opiskelijat (N=31) pitävät oman oppimisen kannalta tärkeimpinä asioina itsenäistä työskentelyä (ka 3,6), tiedonhankintataitoja (ka 3,5) ja oppimisympäristön monipuolisia työkaluja (ka 3,5). Lisäksi oman oppimisen kannalta vastanneet opiskelijat pitävät tärkeänä myös keskeisimmän materiaalin saamista verkko-oppimisympäristöstä ja viestintätaitoja (ka 3,4). Vastanneet opiskelijat pitävät melko tärkeänä oman oppimisen kannalta tiedon jakamista muiden opiskelijoiden kanssa (ka 2,9). Sen sijaan vähiten tärkeinä oman oppimisen kannalta opiskelijat pitivät verkkokeskusteluja (ka 2,5) sekä pari- ja ryhmätyöskentelyä (ka 2,4). (Taulukko 8.)

TAULUKKO 8. Oman oppimisen kannalta tärkeinä pidetyt asiat

Kuinka tärkeänä pidät oman oppimisen kannalta	Kaikkien vastanneiden ka (N=31)	Verkko-opiskelukokemusta omaavien ka (n=17)	Ei verkko-opiskelukokemusta omaavien ka (n=14)
Itsenäistä työskentelyä	3,6	3,6	3,6
Tiedonhankintataitoja	3,5	3,7	3,3
Oppimisympäristön monipuolisia työkaluja	3,5	3,6	3,4
Keskeisimmän materiaalin saamista verkko-oppimisympäristöstä	3,4	3,5	3,2
Viestintätaitoja	3,4	3,5	3,2
Henkilökohtaista viestintää opettajan kanssa	3,3	3,3	3,4
Opetukseen osallistumismahdollisuutta verkkovälitteisesti	3,3	3,4	3,2
Opintojakson suorittamista verkkovälitteisesti	3,2	3,3	3,1
Tiedon jakamista muiden opiskelijoiden kanssa	2,9	2,8	3,1
Lähiopetusta luokkatilassa	2,6	2,4	2,9
Verkkokeskusteluja	2,5	2,4	2,8
Parityöskentelyä	2,4	2,3	2,6
Ryhmätyöskentelyä	2,4	2,3	2,5

Tarkasteltaessa keskiarvoja voidaan havaita, että verkko-opiskelukokemusta omaavat opiskelijat pitävät tiedonhankintataitoja oman oppimisen kannalta hieman tärkeämpinä kuin ei verkko-opiskelukokemusta omaavat opiskelijat. Verkko-opiskelukokemusta omaavat opiskelijat pitävät opetukseen osallistumismahdollisuutta verkkovälitteisesti hieman tärkeämpänä oman oppimisen kannalta kuin ei verkko-opiskelukokemusta omaavat opiskelijat. Ei verkko-opiskelukokemusta omaavat opiskelijat pitävät tiedonjakamista muiden opiskelijoiden kanssa, lähiopetusta luokkatilassa, verkkokeskusteluja sekä pari- ja ryhmätyöskentelyä tärkeämpinä kuin verkko-opiskelukokemusta omaavat opiskelijat. (Taulukko 8.)

Materiaalin käyttö

Vastanneiden opiskelijoiden (N=31) mielestä oppimateriaaleissa olevat kuvat edistävät heidän oppimistaan merkittävästi (ka 3,42) ja rakennekartat ja -kaaviot auttavat vastanneita opiskelijoita huomattavasti kokonaisuuden hahmottamisessa (ka 3,29). Opiskelijat valitsevat ensisijaisesti mieluummin tekstimuotoisen materiaalin (ka 3,26), mutta 24 vastannutta opiskelijaa oppii parhaiten myös lyhyiden videotalleinteiden tai nauhoituksen kautta (ka 2,94). (Liite 12.)

Toimivat verkko-opiskelutavat ja -muodot

Opiskelijoilta kysyttiin, millaiset verkko-opiskelutavat ja -muodot heille sopivat parhaiten. Asteikkona käytettiin 4-portainen Likert-asteikko, jossa ääripäävät olivat 1 = Ei lainkaan toimiva tapa minulle ja 4 = Erittäin hyvin toimiva tapa minulle. Lisäksi asteikon ääripäässä oli mukana vastausvaihtoehto Ei kokemusta tästä opiskelutavasta ja -muodosta, joka painotettiin keskiarvon laskennassa nolllaksi. Taulukossa 9 tulokset esitetään keskiarvoina, ja tulokset on lajiteltu kaikkien vastanneiden opiskelijoiden (N=31) keskiarvojen mukaiseen suuruusjärjestykseen.

Opiskelijoille parhaiten toimiva verkko-opiskelutapa on itsenäinen työskentely verkossa (ka 3,1). Kuusi vastannut opiskelijaa ilmoitti, ettei heillä ole kokemusta itsenäisestä verkkotyöskentelystä. Verkko-opiskelumuodoista yhteisöllistä oppimista (ka 1,9; ei kokemusta 7) pidettiin hieman toimivampana muotona kuin yhteistoiminnallista oppimista (ka 1,8; ei kokemusta 9). Myös lähiopetukseen osallistuminen verkon kautta oli melko toimiva opiskelutapa (ka 1,8; ei kokemusta 13). (Taulukko 9.)

TAULUKKO 9. Toimivat verkko-opiskelutavat ja -muodot

Mielestäni minulle toimivia verkko-opiskelutapoja ja -muotoja ovat	Kaikkien vastaajien painotettu ka (N=31)	Verkko-opiskelukokemusta omaavien painotettu ka (n=17)	Ei verkko-opiskelukokemusta omaavien painotettu ka (n=14)
Itsenäinen työskentely verkossa	3,1	3,8	2,2
Yhteisöllinen oppiminen	1,9	2,1	1,6
Yhteistoiminnallinen oppiminen	1,8	1,8	1,7
Lähiopetukseen osallistuminen verkon kautta	1,8	1,9	1,8

Keskiarvoja tarkasteltaessa voidaan havaita, että verkko-opiskelukokemusta omaavat opiskelijat pitivät itsenäistä työskentelyä ja yhteisöllistä oppimista huomattavasti toimivampana tapana kuin ei verkko-opiskelukokemusta omaavat opiskelijat. Tosin tämän kysymyksen kohdalla on syytä huomioida se, että ei verkko-opiskelukokemusta omaavat opiskelijat ovat vastanneet kysymykseen oman arvionsa mukaan. (Taulukko 9.)

Monimuoto- tai verkko-opiskelun mielekkyys ja haasteet

Verkko-opiskelukokemusta omaavilta opiskelijoilta kysyttiin, minkä tai mitkä asiat he ovat kokeneet mielekkääksi sekä haasteelliseksi monimuoto- tai verkko-opiskelussa.

Tähän kysymykseen vastasi 13 verkko-opiskelukokemusta omaavaa opiskelijaa. Tulokset luokiteltiin Excel-ohjelmassa. Vastanneet opiskelijat kokivat monimuoto- tai verkko-opiskelun joustavaksi ja helpoksi, jolloin opiskelija voi itse valita milloin ja miten opiskelee. Joustavuutta lisää oman aikataulun suunnittelun mahdollisuus. Myös verkko-ympäristön hyödynnettävyys antaa mahdollisuuden perheen ja/tai työn yhteensovittamiseen. Monimuotokoulutuksessa opiskelija pystyy hyödyntämään lähipäiviä sekä verkkoa, jolloin myös tukea on saatavilla kasvokkain ja verkossa. Haasteellisuutta monimuoto- tai verkko-opiskelussa ovat tuoneet aikatauluihin liittyvät ongelmat, vuorovaikutuksen puute, ryhmätyöskentely sekä epäselvät ohjeistukset ja opiskelijan oma motivaatio. (Liite 12.)

Mietteitä alkavaan opiskeluun liittyen

Opiskelijoilla oli mahdollisuus esittää kyselyn päätteeksi omia mietteitään alkavaan opiskeluun liittyen. Vastanneita opiskelijoita oli 9 henkilöä. Opiskelijat odottivat innokkaasti uusien opintojen alkamista, mutta samalla monet jännittivät, kuinka pärjäävät tekniikan ja ajanhallinnan kanssa, jotta työ- ja perhe-elämäänkin olisi mahdollisuus. (Liite 12.)

6.4 Opiskelijoiden perehdytys

Uusille syksyllä 2015 aloittaville opiskelijoille tehdyn kyselyn perusteella ryhmässä on lähes puolet opiskelijoita (14), joilla ei ole aiempaa kokemusta monimuoto- tai verkko-opiskelusta. Perehdytyksessä sekä opintojaksojen aloituksissa on syytä kiinnittää huomiota verkko-opiskelussa ajanhallinnan, itseohjautuvuuden, viestinnän sekä tietoteknisten taitojen merkityksen korostamiseen.

Opiskelijoille varattiin yksi kokonainen päivä verkko-oppimisen perehdytykseen. Perehdytyspäivässä olivat mukana ryhmän opiskelijavastaava, tietotekniikan opettaja sekä tekninen tukihenkilö, joka on myös tämän opinnäytetyön tekijä. Päivän aikana opiskelijoiden kanssa keskusteltiin yleisesti verkko-opiskelusta ja siinä tarvittavista taidoista, heidät perehdytettiin Moodlen ja Office 365 -palveluun. Lisäksi opiskelijat saivat käyttökokemusta Adobe Connectiin, jota heillä käytetään lähes kaikilla opintojaksoilla. Office 365 -palvelussa keskityttiin yhteisöllisen työskentelyn harjoitteluun hyödyntäen

OneDriveä, Skypeä sekä ryhmätyöskentelytiloja, samalla opiskelijat saivat kokonaiskäsitystä Office 365 -palvelun hyödyntämisestä opiskelussa. Opiskelijoilla oli mahdollisuus harjoitella palveluiden käyttöä omilla laitteilla päivän aikana, jolloin opiskelijat oppivat myös langattoman verkon käyttämisen.

Päivä kului todella nopeasti ja pian huomattiin, että aikaa ei ole riittävästi. AC:n osalta opiskelijoille päätettiin tarjota seuraavalle viikolle muutamia testausaikoja, jolloin opiskelijat olivat omien koneidensa ääressä omassa opiskeluun valitsemassaan ympäristössä. Aikoja varattiin 5 kappaletta, ilta ja päiväaikoja, joihin osallistui yhteensä 29 opiskelijaa. AC-testauksessa selvitettiin opiskelijoiden ääni- ja kuuluvuusongelmia opiskelijakohtaisesti ja samalla opiskelijat saivat harjoitusta AC:n käyttöön opiskelussa. Lisäksi opiskelijoille järjestettiin mahdollisuus osallistua ensimmäisen lähiopetusviikonlopun alkaessa parin tunnin mittaiseen kertaavaan perehdytykseen. Tähän kertaukseen oli ilmoittautunut 7 opiskelijaa etukäteen, mutta paikalle saapui 15 opiskelijaa. Kertauksen aikana käytiin vielä läpi Office 365 -palvelua ja AC:tä sekä vastailtiin opiskelijoiden esittämiin kysymyksiin.

6.5 Opintojaksojen toteutukset

Tässä osassa käydään läpi opintojaksojen toteutusta, ohjausta sekä opiskelijoiden aktiivisuutta opettajien tekemien tuntinauhotteiden ja nauhoitettujen materiaalien osalta. Opettajat esittelivät omat opintojaksot liikelatouden koulutuksen muille opettajille laitoskokouksissa marras-joulukuussa 2015. Näin menetellen muut opettajat saivat mallieja omien tulevien toteutuksiensa ideointiin. Opettajat, joilla oli opetuksessaan AC -tapaamisia tai -luentoja, toivat ilmi, että opiskelijat esittivät kysymyksiä pääosin AC:ssä olevan chat-työkalun kautta. Vain harvat opiskelijat rohkenivat esittää kysymyksiä suullisesti. Opintojaksojen toteutus esitetään tässä raportissa ainoastaan informatiivisessa muodossa, koska opintojaksojen kuvallinen ilmaisu rikkoisi opettajien anonyymiteettiä.

Opintojakso 1

Opintojakson alkuun on tuotu selkeästi esille koko opintokokonaisuuden sisältö, rakenne ja osaamistavoitteet. Tämän jälkeen vielä jokaisesta osakokonaisuudesta oli opin-

toijaksolla auki kirjoitettuna osakokonaisuuden sisältö, toteutus sekä arviointi. Vuoro-vaikutusvälineinä opintojaksolla käytettiin uutisia sekä kysymyksiä-keskustelualuetta. Uutisten kautta opintojakson opettaja tiedotti opintoihin liittyvistä asioista kaikille opintojakson opiskelijoille ja kysymys-keskustelualueella opiskelijat pystyivät jättämään mieltä askarruttavia kysymyksiä, joihin vastauksen pystyi antamaan opettaja tai toinen opintojakson opiskelija. Materiaaleina opintojaksolla käytettiin Officen eri tiedostomuotoja sekä pdf-tiedostoja ja sivu-toimintoa. Lisäksi opintojaksolla oli lähes viikoittain AC-tunti, josta nauhoitteet linkitettiin opintojaksolle, joissa kerrottiin nauhoitteen päivämäärä sekä nauhoitteen tärkein sisältö. Opintojakson ensimmäisen syksyn aikana käytiin hyvin paljon läpi oppimiseen ja opiskeluun liittyviä asioita. Sisältökokonaisuudet oli ryhmitelty väliotsikoinneilla. AC-tuntinauhoitteita oli katsottu keskimäärin 29,5 kertaa/nauhoite.

Opintojakso 2

Opintojakson alkuun oli opettaja aukikirjoittanut opiskelijoille tervetuloa opintojaksolle viestin, jonka opiskelijat saivat myös sähköpostiin opintojaksolle liittymisen yhteydessä. Siinä kerrottiin lyhyesti opintojakson suorittamisesta ja tehtävistä sekä siitä, kuinka opettajaan saa yhteyden. Opintojaksoon ei liittynyt lainkaan lähiopetusta, ja opintojakson opiskelija pystyi suorittamaan omassa tahdissa mutta kuitenkin joululomaan mennessä. Moodlessa opintojakson etusivu näytettiin tiivistetyssä muodossa, jolloin opiskelijan täytyi klikata kunkin osion otsikkoa päästäkseen materiaaleihin ja tehtäviin. Opintojakso oli toteutettu oppitunti-työkalulla, jolloin opiskelijan täytyi suorittaa osiot pakotetussa järjestyksessä. Kuhunkin oppituntiin liittyi tehtävä ja/tai keskustelu, jotka pohjautuivat opettajan laatimaan materiaaliin sekä painettuun kirjaan. Opintojakson ensimmäisessä moduulissa oli tiedostoina opintojakson tavoitteisiin, sisältöihin ja arviointiin liittyvä ohjeistus. Opintojakson aikaisessa viestinnässä käytettiin Moodlen uutisia, keskiviikkoisin auki ollutta chat-foorumia sekä sähköpostia. Aloitusinfo-tiedosto oli katsonut 4,7 kertaa jokainen opintojakson opiskelija ja uutiset-tiedotuskanavan katselukertoja oli 16 kertaa/opiskelija.

Opintojakso 3

Opintojaksoon liittyi 2 lähitapaamista, 1 AC-tapaaminen sekä loppudentti ja 2 Moodle-testiä. Opintojakson alussa opettaja oli tehnyt lyhyen esittelyvideon opintojakson aloitukseen liittyvistä asioista sekä itsensä esittelyn. Esittelyvideo oli tuotettu liiketalouden laitokselle hankitulla Screencast O-matic -ohjelmalla. Lisäksi opintojakson alussa oli tiedostomuodossa opintojen suoritukseen, tavoitteisiin sekä arviointiin liittyvät asiat ja opettajan yhteystiedot sekä tentteihin liittyvä ohjeistus. Opintojen eteneminen oli koottu aihealueittain ja jokaiselle aihealueelle oli määritetty suositeltava opiskeluaikataulu viikkotasolla. Opiskelumateriaali koostui teoriakirjasta, opettajan tekemistä esityksistä ja nauhoitteista. Opintojakson loppuun oli opiskelijoille koottu Hyvä tietää -osio, jossa oli hyödyllistä opintojaksoon liittyvää tietoa, mutta joka ei vaikuttanut opintojakson suorittamiseen. Opintojakson viestinnässä käytettiin Moodlen uutisia, jossa oli noin 16 katselukertaa/opiskelija. Opintojakson materiaaleihin tehtyjä nauhoitteita oli kaikkiaan 14 kappaletta, joissa katselukertoja oli yhteensä 597, jolloin jokaista nauhoitetta katsottiin keskimäärin 42 kertaa. Jokainen opiskelija katsoi keskimäärin yhden kerran jokaisen nauhoitteen. AC-tapaamisesta tehtyä nauhoitetta oli katsottu vain 18 kertaa.

Opintojakso 4

Opintojaksolla oli 3 lähitapaamista, joista viimeisellä kerralla tentti. Lisäksi järjestettiin 1 AC -tapaaminen, jonne opiskelijat saivat esittää mieltä askarruttavia kysymyksiä. Opintojakson alussa oli kerrottu lyhyesti opintojakson suorittamiseen ja arviointiin liittyvät asiat. Lisäksi tiedostoina oli tuotu esille aloitustapaamiseen, aikatauluun sekä opiskeluun liittyvää ohjeistusta. Opintojaksolla oli opiskeltavat kokonaisuudet jaoteltu aihealueittain ja jokaisen aihealueen suorittamiseen oli varattu aikaa viikko. Opiskelumateriaalina oli kirja ja sen tehtävät, opettajan laatimat laskuesimerkit pdf-tiedostoina ja Screencast O-matic -ohjelmalla opettajan tuottamat nauhoitteet, joissa opettaja käytti Excel-tilukkolaskentaohjelmaa sekä piirtopöytää laskuesimerkkien esittämisessä. Opettajan tekemiä nauhoitteita oli 33 kappaletta, joissa katselukertoja yhteensä 1658, jolloin jokaista nauhoitetta katsottiin keskimäärin 50 kertaa. Opintojakson opiskelijat katsoivat keskimäärin 1,2 kertaa jokaista nauhoitetta. AC-tapaamisesta tehtyä nauhoitetta katsottiin 37 kertaa.

Opintojakso 5

Opintojaksolla käytettiin kaikilla lähiopetuskerroilla AC:tä, joten opetus toteutettiin täysin etäopetuksena ja tuntinauhoitteet linkitettiin opiskelijoille opintojaksolle. Lisäksi opintojaksoon liittyi kaksi näyttöä, joista toinen tehtiin Moodlen tenttityökalulla ja toinen suoritettiin viimeisenä lähiopiskeluviiikonloppuna Mikkelissä. Opintojakson alkuun opettaja oli tehnyt Screencast O-matic -ohjelmalla tervetuloitovotuksen opiskelijoille, jossa hän esitteli itsensä sekä kertoi AC-tapaamisiin osallistumisesta. Toisen nauhoitteen aiheena oli opiskeluaikataulu, opiskeltava sisältö ja arviointi. Opintojakson aika-aulut, sisällöt ja arviointi olivat opiskelijoiden käytettävissä myös tiedostoina. Lisäksi opettaja oli käyttänyt Usein kysytyjen kysymysten -listaa, joka oli koottu Moodlen kirjatyökalulla sekä nauhoite, jossa kerrottiin, miten opiskelijan tulee toimia ongelmia kohdatessaan.

Opiskelijoille tiedotettiin Moodlen uutiset –työkalulla, ja opiskelijoilla oli mahdollisuus myös kysyä opettajalta ja muilta opiskelijoilta keskustelualueen välityksellä. Opintojakson rakenne oli koottu aihealueittain, ja jokaiselle aihealueelle oli varattu tietty suorittamisaikataulu. Opintojakson materiaalit koostuivat Screencast o-matic -ohjelmalla tehdyistä nauhoitteista, AC-tapaamisnauhoitteista sekä kirjaston hankkimasta sähköisesti käytettävästä materiaalista. Opettaja käytti Moodlen kirjatyökalua opiskelumateriaalinauhoitusten, harjoitustehtävien, niiden vastausten ja AC-nauhoitteiden linkitykseen opiskelijoille. Usein kysytyjä kysymyksiä oli jokainen opiskelija katsonut noin 16 kertaa. Uutiset-viestialueella oli lukukertoja opiskelijaa kohti noin 23. Aloituksessa käytettyjä 3 nauhoitetta oli katsottu yhteensä 200 kertaa, jolloin jokainen opintojakson opiskelija (50) oli katsonut nauhoitteet vähintään kerran. Kirjatyökaluja (3 kpl), joissa oli harjoitustehtävät, niiden ratkaisut ja tuntinauhoitteet oli katseltu yhteensä 7716 kertaa, joten jokaista kirjatyökalua oli katseltu keskimäärin 2572 kertaa ja jokainen opiskelija oli katsellut yhtä kirjaa noin 51 kertaa. Tuntinauhoitteiden katselukertojen määrää ei saatu selville, koska ne sisältyivät kirjatyökalujen katselulukuihin.

6.6 Tuki monimuotokoulutuksen aikana

Monimuotokoulutuksessa aloittaville opettajille suurinta huolta tuotti AC:n käyttäminen opetuksessa. Ennen opintojen alkua opettajat olivat saaneet koulutusta ja kertausta AC:n käyttöön opetuksessa. Suurinta huolta opettajille aiheutti tuen puuttuminen virka-

ajan jälkeen mahdollisten teknisten ongelmien varalta. Tämä asia ratkaistiin siten, että tekninen tukihenkilö ja tämän opinnäytetyöntekijä oli mukana AC-tuntien ja ohjauksen alkaessa AC:lla. Näin saatiin varmistettua, että kaikki osallistuvat opiskelijat pääsivät mukaan ohjaukseen ja opetukseen sekä äänet ja materiaalien jaot näkyivät kaikille osallistujille. Yhden opiskelijan kohdalla ilmeni ongelmia hänen äänensä kuuluvuudessa, joten hänen kanssaan vielä sovittiin henkilökohtainen tapaaminen teknisen tukihenkilön kanssa, jolloin hänen koneensa äänet saatiin toimimaan. Varsinaisesti opettajilla ei ilmennyt teknisiä ongelmia, mutta tämän todettiin kuitenkin vähentävän opettajien henkistä kuormitusta uudessa tilanteessa. Tuki oli paikalla vain parina ensimmäisenä AC-ohjaus- ja lähiopetuskerran alussa, joten sen ei myöskään koettu tuovan lisärasitetta tukihenkilölle. Kaikki AC-ohjaus ja lähiopetuskerrat nauhoitettiin ja nauhoitteiden linkit laitettiin opiskelijoille opintojaksoille käytettäväksi. Yhden nauhoituksen kohdalla havaittiin, että ääni ja jaettu kuva ei kulkenut synkronisesti, jolloin nauhoitusta jouduttiin synkronoimaan uudelleen. Tähän ei löytynyt mitään teknistä syytä, eikä vastaavaa havaittu myöhemmissä nauhoituksissa.

7 TOIMINNAN ARVIOINTI

Toimintatutkimuksen kolmantena vaiheena on toiminnan arviointi (kts. kuva 1, sivu 6). Tässä toimintaa arvioivat opiskelijat, joiden voidaan katsoa olevan tässä tehdyn muutoksen todellinen kohde ja loppukäyttäjä. Opiskelijoille ei pyydetty erillistä arviointia opintojaksototeutuksista vaan arviointina käytettiin organisaation käyttämää tulokyselyä sekä opintojaksokohtaisia väli- ja loppupalautteita. Lupa palautteiden käyttämiseen saatiin opintojaksojen opettajilta ja tulokyselyn tulokset ovat saatavilla intranetistä.

7.1 Tulokysely

Uusille opiskelijoille pidetään Mamkissa tulokysely noin kaksi kuukautta opintojen aloittamisen jälkeen. Liiketalouden monimuoto-opintojen tulokyselyyn vastasi 34 opiskelijaa.

Opiskelijoiden mielestä opintojen aloittamiseen ja opiskeluun liittyvät ohjeet ovat olleet hyvät (ka 3,47) ja verkko-oppimisympäristö Moodle on koettu hyvin käyttökelpoiseksi (ka 3,5) monimuoto-opiskelussa. Opiskelijoiden mielestä Moodleen ja Studentiin sekä

SoleOpsin käyttöön tulisi olla perehdytystä ennen opintojaksojen alkamista. Lisäksi alkuperehdytystä tulisi olla useampana päivänä, jolloin opiskelijoilla olisi enemmän aikaa perehtyä tietokoneen käyttöön ja käytettäviin ohjelmiin. Opiskelijat kaipaavat lisää perehdytystä myös tiedonhankintaan eri lähteistä. Lisäksi perehdytystä tulisi tarjota muutamana viikon kuluttua uudelleen opintojen alkamisesta sitä tarvitseville, jolloin opiskelijat saisivat esittää kysymyksiä (myös etukäteen) ja jolloin he saisivat kysymyksiinsä vastauksia.

Opiskelijat olivat kyselyn tekohetkellä hyvin tyytyväisiä opiskelijoita (ka 3,26), koska pääosalla opinnot ovat sujuneet annettujen aikataulujen mukaisesti ja opintoja on saatu suoritettua. Tyytyväisyyteen vaikuttaa myös mukavat opettajat ja opiskelukaverit sekä hyvin suunnitellut verkkototeutukset ja kotona opiskelun mahdollisuus. Myös koulun tarjoamat työkalut lisäävät opiskelijan tyytyväisyyttä. Tyytymättömiä opiskelijat ovat liian tiukkoihin aikatauluihin sekä omaan ajankäytön suunnitteluun.

7.2 Väli- ja loppupalaute opintojaksoista

Opettajat antoivat opinnäytetyön tekijälle luvan käyttää kerättyjä opintojaksojen väli- ja loppupalautteita opiskelijoiden kokemuksen esiin tuomiseksi. Välipalautteissa kerätään opintojakson toteutukseen liittyvää sanallista palautetta. Loppupalautteissa opiskelijat arvioivat koko opintojakson osalta ammatillisen osaamisen kannalta hyödyllisten tietojen ja taitojen oppimista, opintojakson toteutustavan selkeyttä sekä omaa panostustaan opintojaksoon ja lisäksi opiskelijoilla on mahdollisuus antaa opintojaksoon kehittämisehdotuksia. Loppupalautteen arviointi asteikkona on arvosana 1 - 5, jolloin 1 = heikko, 2 = tyydyttävä, 3 = hyvä, 4 = erittäin hyvä ja 5 = kiitettävä.

Opintojaksojen väli- ja loppupalautteet kerättiin Mamkin opintojaksopalautetoiminnon kautta neljällä opintojaksolla. Yhdellä opintojaksolla palaute kerättiin oppimispäiväkirjoissa, jolloin ei kerätty välipalautetta lainkaan. Opettaja pyysi opinnäytetyön tekijää keräämään kehittämisehdotukset oppimispäiväkirjoista. Oppimispäiväkirjoista kerättiin vain opintojaksoon kehittämiseen liittyvä palaute, joka oli kunkin oppimispäiväkirjan viimeisenä kohtana, muilta osin oppimispäiväkirjoja ei käyty läpi millään tavalla. Kaikkiaan viiden opintojakson palautteita kertyi 27 sivua. Palautteisiin tutustuttiin lukemalla niitä moneen kertaan, jolloin aineistosta nousi selkeästi esiin neljä kokonaisuutta: opintojakson rakenne, ohjaus, aikataulut ja materiaalit. Lisäksi mukaan päätettiin ottaa

opiskelijoiden omat havainnot omaan verkko-opiskeluun liittyen, jotka tuodaan esiin omana kokonaisuutena. Edellä olevien kokonaisuuksien mukaan teksteistä etsittiin värikoodausta apuna käyttäen kuhunkin kokonaisuuteen liittyviä virkkeen osia tai kokonais virkkeitä sekä lausahduksia.

Opintojakso 1

Opintojakson välipalautteeseen vastasi 11 opiskelijaa ja loppupalautteen antoi 20 opiskelijaa. Saadun loppupalautteen mukaan vastanneet opiskelijat oppivat erittäin hyvin (ka 4,3) ammatillisen osaamisen kannalta hyödyllisiä tietoja ja taitoja. Opintojakson toteutustapaa vastanneet opiskelijat pitivät myös erittäin selkeänä (ka 4,15). Opintojakson rakennetta kuvattiin selkeäksi, sujuvaksi ja monipuoliseksi. Vastanneet opiskelijat arvioivat hyväksi (ka 3,5) oman panostuksensa riittävyyden opintojaksoon. Vastanneet opiskelijat kertoivat saaneensa tukea ja neuvoja sekä ohjausta opiskeluun liittyvissä asioissa. Säännöllisesti pidetyt AC-luennot ja niistä tehdyt nauhoitteet sekä opintojakson materiaali koettiin erittäin hyödyllisiksi. Opettajan opetusta pidettiin rentona, selkeänä ja johdonmukaisena.

Opintojakso 2

Opintojakson loppupalautteeseen vastasi 25 opiskelijaa ja välipalautte kerättiin oppimispäiväkirjassa. Saadun loppupalautteen mukaan vastanneet opiskelijat oppivat erittäin hyvin (ka 4,24) ammatillisen osaamisen kannalta hyödyllisiä tietoja ja taitoja. Opintojakson toteutustapaa vastanneet opiskelijat pitivät selkeänä (ka 3,88). Opintojakson toteutustavan osalta opiskelijoiden antamissa arvioinneissa oli eniten hajontaa: 2 vastannutta opiskelijaa piti toteutustapaa tyydyttävänä, 7 hyvänä, 8 erittäin hyvänä ja 8 kiitettävänä. Arvioinnin hajontaan saattaa olla vaikuttanut opintojakson oppitunti -työkalun käyttö, josta opiskelijoilla ei sanallisen palautteen mukaan ollut kovinkaan paljoa kokemusta. Vastanneet opiskelijat arvioivat oman panostuksensa riittävyyden olleen hyvä (ka 3,76) opintojaksoon.

Kerätyn oppimispäiväkirjassa olleen palautteen mukaan opiskelijat pitivät pääosin opintojaksoa hienosti rakennettuna ja selkeänä sekä asiallisesti koottuna. Palautteen mukaan kuitenkin opintojakson aloituksen selkeyteen tulisi kiinnittää huomiota, koska

oppitunti-työkalun vuoksi muutamilla (5) opiskelijoilla oli vaikeuksia hahmottaa kokonaisuutta. Ohjauksen osalta opiskelijat ovat saaneet opettajalta tarvittaessa ohjausta ja nopeaa palautetta. Osa tehtävistä arvioitiin asteikolla hyväksytty/hylätty, jolloin arviointi jäi opiskelijoille hieman epäselväksi, koska muuta palautetta kyseessä olevista tehtävistä opiskelijat eivät kokeneet saaneensa. Opintojakson tehtävien ohjeistusta pidettiin selkeänä paitsi kehittämistehtävän osalta. Kehittämistehtävää tulisi tuoda selkeämmin esille, koska se vie huomattavan osan opiskelijoiden käytettävissä olevasta ajasta. Opintojakson materiaaleja pidettiin selkeinä ja asiallisesti koottuina, mutta monet opiskelijat kritisoivat kirjan hyödyllisyyttä, koska opettaja oli koonnut omaan materiaaliinsa kirjan keskeisimmän annin. Opintojakson aikataulutukseen vastanneet opiskelijat kaipaivat myös jonkinlaista aikataulutusta sekä muutamia deadlineja, jolloin opiskelijoiden olisi helpompaa pysyä aikataulussa opintojakson loppuun saattamisessa. Keskustelutehtäviä pidettiin haasteellisina, koska opiskelijat opiskelivat hyvin eritahtisesti, jolloin varsinaista vuorovaikutusta ei keskustelun aikana päässyt syntymään. Lisäksi pidemmälle ehtineet opiskelijat joutuivat palamaan useampaan kertaan keskusteluihin. Opintojaksolla ei ollut lainkaan lähiopetusta, jota opiskelijat olisivat kaivanneet vaikkapa AC:n kautta muutaman kerran opintojakson aikana, jolloin se olisi myös rytmittänyt opiskelua ja auttanut aikataulussa suorittamista. Lisäksi opiskelijat kaipaivat opintojaksolle opettajan tekemiä nauhoitteita opintojakson sisältöön liittyen, jolloin opettaja pystyisi kertomaan esimerkkejä opiskeltavaan aiheeseen liittyen. Näin myös opettaja tulisi tutummaksi opiskelijoille eikä opettaja jäisi niin etäiseksi.

Opintojakso 3

Opintojakson välipalautteeseen vastasi 20 opiskelijaa ja loppupalautteen antoi 26 opiskelijaa. Saadun loppupalautteen mukaan vastanneet opiskelijat oppivat erittäin hyvin (ka 4,5) ammatillisen osaamisen kannalta hyödyllisiä tietoja ja taitoja. Opintojakson toteutustapaa vastanneet opiskelijat pitivät myös erittäin selkeänä (ka 4,31). Vastanneet opiskelijat arvioivat hyväksi (ka 3,69) oman panostuksensa riittävyyden opintojaksoon.

Opintojakson rakenteessa oli opiskelijoiden mielestä selkeästi tuotu esille, mitä tapahtuu, milloin tapahtuu ja koska tehtävät on palautettava. Opettajan tekemät ohjeet, aikataulut ja antama ohjaus Moodlen kautta oli selkeää ja johdonmukaista. Opettajan tekemät nauhoitteet koettiin oppimisen kannalta erittäin hyväiksi. Muussa materiaalissa saisi olla enemmän visuaalisia kuvioita ja kaavioita selventämässä asiaa. Opintojaksolla

olleisiin Moodle-testeihin opiskelijat olisivat kaivanneet enemmän aikaa ja joustoa niiden suorittamiseen. Lähitapaamiset koettiin todella hyvänä ja niitä olisi voinut olla enemmänkin esim. AC:n välityksellä. Opintojakson viikkotasosta suorittamista opiskelijat pitivät hyvänä, koska sen nähtiin rytmittävän opiskelua sekä auttavan opintojakson eteenpäin viemistä.

Opintojakso 4

Opintojakson välipalautteeseen vastasi 14 opiskelijaa ja loppupalautteen antoi 25 opiskelijaa. Saadun loppupalautteen mukaan vastanneet opiskelijat oppivat hyvin (ka 3,76) ammatillisen osaamisen kannalta hyödyllisiä tietoja ja taitoja. Opintojakson toteutustapaa vastanneet opiskelijat pitivät myös erittäin selkeänä (ka 4,24). Vastanneet opiskelijat arvioivat hyväksi (ka 3,68) oman panostuksensa riittävyyden opintojaksoon.

Palautteissaan vastanneet opiskelijat kiittelivät opettajan ohjausta, joka näkyi materiaalin, tehtävienannon ja palautustietojen selkeytenä. Opiskelijat pitivät erityisesti opettajan tuottamista esimerkkinauhoitteista, mutta lähiopetusta oli kaivattu enemmän. Tehtävien viikoittaiset palautukset on koettu myös hyväksi, koska silloin opiskelijoilla säilyy viireys opintojakson suorittamiseen.

Opintojakso 5

Opintojakson välipalautteeseen vastasi 15 opiskelijaa ja loppupalautteen antoi 35 opiskelijaa. Loppupalaute kerättiin viimeisellä lähiopetus kerralla, jolloin oli myös näyttö. Saadun loppupalautteen mukaan vastanneet opiskelijat oppivat erittäin hyvin (ka 4,49) ammatillisen osaamisen kannalta hyödyllisiä tietoja ja taitoja. Opintojakson toteutustapaa vastanneet opiskelijat pitivät myös erittäin selkeänä (ka 4,46). Vastanneet opiskelijat arvioivat hyväksi (ka 3,57) oman panostuksensa riittävyyden opintojaksoon.

Opintojakson rakennetta pidettiin selkeänä sekä sisällöllisesti erittäin hyvänä. Tehtävät ja niiden aikataulut on tuotu selkeästi esille. Viikoittaiset tehtävät ovat rytmittäneet opiskelua ja vieneet sitä eteenpäin. Lähitunteja AC:n välityksellä ja niistä tehtyjä nauhoitteita pidettiin oppimisen kannalta hyvänä. Lisäksi nauhoitteiden avulla pystyi tekemään kertausta tuntien aiheista. AC:n kautta tapahtuneen lähiopetuksen aikana opiskelijat pystyivät esittämään kysymyksiä chat-työkalulla, mikä mahdollisesti ”rauhotti”

opetustilannetta. Opintojaksolla ollut materiaali on tukenut hyvin opiskelijoiden oppimista ja se on ollut selkeästi koottua. Muutamat opiskelijat antoivat palautetta tuntinauhoiden löytymisen vaikeudesta.

8 POHDINTA

Tässä luvussa käydään toimintatutkimuksen prosessivaiheet lyhyesti läpi ja vastataan tutkimuskysymyksiin ja arvioidaan koko toimintatutkimusprosessia. Lopuksi pohditaan, saavutettiinkö opinnäytetyölle asetetut tavoitteet, tehdään katsaus tulevaan sekä ehdotetaan jatkotutkimusaiheita.

8.1 Toimintatutkimuksen prosessin vaiheet

Tämä opinnäytetyö toteutettiin toimintatutkimuksen prosessia mukailien (kts. kuva 1, sivu 6). Prosessiin sisältyi useita toimintaa ohjaavia tutkimuksellisia interventioita. Prosessi alkoi joulukuussa 2014 suunnittelulla, johon sisältyi opettajille ja nykyisille (ennen syksyä 2015 aloittaneille) opiskelijoille tehdyt alkukartoitukset (tammi- ja helmikuu 2015) sekä alustavaa teoreettista pohdintaa. Opettajille suunnattu alkukartoitus pidettiin teemahaastatteluna, jossa toteutusmuotona oli ryhmähaastattelu. Haastattelun tarkoituksena oli saada opettajilta (N=10) vastauksia kysymyksiin millaista osaamista opettajat tarvitsevat verkko-opetuksen toteuttamiseksi ja millä keinoin opettajien osaamista voidaan kehittää. Haastattelussa saatujen alustavien tulosten perusteella opettajille suunniteltiin teknisiä koulutuksia sekä ohjausta opintojaksojen käsikirjoittamiseen.

Nykyisille (ennen syksyä 2015 aloittaneille) liikelouden opiskelijoille (N=308) tehtiin verkko-opiskeluun liittyvä kysely, jonka tarkoituksena oli saada selville opiskelijoiden näkemyksiä verkko-opiskelun ja -opetuksen tämänhetkisestä tilasta liikelouden koulutuksessa sekä kartoittaa heidän verkko-opiskelu kokemuksiaan. Tämän kyselyn tuloksia opettajat pystyivät hyödyntämään monimuotokoulutuksen ja opintojaksojen suunnittelussa.

Opettajille tarkoitetut tekniset koulutukset ja pedagoginen ohjaus pidettiin pääsääntöisesti maaliskuusta - kesäkuussa ja kertaosin elokuussa 2015. Teknisten koulutusten tavoitteena

oli tehdä opettajille tutuksi organisaation tarjoamat opetuksessa käytävät tekniset välineet ja ohjelmat. Tekniset koulutukset toteutettiin sisäisinä koulutuksina. Pedagogisena koulutuksena opettajat saivat ulkopuoliselta toimijalta ostetun käsikirjoittamisen koulutuksen ja ohjauksen. Käsikirjoittamisen ohjaus toteutettiin etänä AC:n välityksellä kesäkuussa 2015, jolloin opettajilla oli mahdollisuus esitellä oman opintojaksonsa käsikirjoitus ja saada siihen vielä parannusehdotuksia ennen opintojaksojen teknistä toteutusta.

Opettajat tekivät opintojaksojen teknisen tuottamisen käsikirjoitusten pohjalta Moodleen ennen vapaajaksoa kesäkuussa tai sen jälkeen elokuussa 2015. Teknisen tuottamisen aikaan opettajille järjestettiin työpajoja, joissa he pystyivät ohjatusti tuottamaan opintojaksot. Elokuussa 2015 opettajille järjestettiin myös kertaavaa teknistä koulutusta.

Syksyllä 2015 aloittaneille uusille monimuoto-opiskelijoille (N=31) pidettiin verkko-opiskeluun liittyvä kysely (elokuu 2015), jonka tarkoituksena oli kartoittaa heidän kokemuksiaan ja näkemyksiään verkko-opiskeluun liittyen. Tämän kyselyn tuloksia hyödynnettiin monimuotokoulutuksen perehdytyspäivien aikana.

Uusille monimuoto-opiskelijoille pidettiin lokakuussa 2015 tulokysely. Lisäksi jokaiselta syksyn opintojaksolta kerättiin väli- ja loppupalautteet. Tulokyselystä ja väli- ja loppupalautteet toimivat tämän opinnäytetyön toiminnan arvioinnin välineenä. Lisäksi tulokyselystä ja väli- ja loppupalautteista etsittiin vastausta tutkimuskysymykseen milaista tukea monimuoto-opiskelijat kokevat tarvitsevansa monimuoto-opiskelussa.

8.2 Esitettyihin tutkimuskysymyksiin vastaaminen ja pohdintaa

Tässä vastataan esitettyihin tutkimuskysymyksiin teoreettiseen viitekehykseen peilaten.

Opettajille tehty alkukartoitus

Opettajan tarvitsemaa verkko-opetusosaamista kartoitettiin tutkimukseen osallistuneilta opettajilta teemahaastattelulla. Haastatteluun osallistui kaikkiaan 11 opettajaa, joista 6 opettajaa aloitti opetuksensa monimuotokoulutuksessa syksyllä 2015 ja 5 opettajaa ke-

väällä 2016 tai myöhemmin. Suoritetun teemahaastattelun analysoinnin tuloksena saatiin opettajilta vastaukset tutkimuskysymyksiin 1) Millaista osaamista opettajat tarvitsevat verkko-opetuksen toteuttamiseksi ja 2) Millä keinoin opettajien tarvitsemaa verkko-opetusosaamista voidaan kehittää.

Millaista osaamista opettajat tarvitsevat verkko-opetuksen toteuttamiseksi?

Opettajille tehdyn haastattelututkimuksen mukaan, opettajat tarvitsevat monimuotokoulutuksessa pedagogista, ohjaus, ja teknistä osaamista. Lisäksi opettajan osaamiseen vaikuttavat opettajan persoonalliset tekijät, kuten uskallus ja rohkeus sekä resurssointi.

Nyt tehdyn ja aikaisempien tutkimusten mukaan (vrt. Nevgi ym. 2002; Kullaslahti 2011; Kullaslahti ym. 2015b) opettajan pedagoginen osaaminen näkyy opettajien taitona suunnitella opiskelijoiden oppimisprosessia ja ohjata sitä tietotekniikkaa hyödyntäen. Opetuksen suunnittelun tulee lähteä liikkeelle siitä, mitä opetetaan ja miten opittua mitataan. Näin ollen opettajan pitää huomioida suunnittelussa opetussuunnitelman sisältö, tavoitteet ja arviointi. Huolellisen oppimisprosessin suunnittelun avulla opettaja pystyy rajaamaan opetettavaa sisältöä, hahmottamaan opiskelijoiden tarvitseman ohjauksen ja aikatauluttamaan omaa työtään.

Tässä tutkimuksessa ohjausosaaminen oli erotettu omaksi osaamisalueekseen, vaikka se liittyy kiinteästi aikaisempien tutkimusten mukaan (vrt. Koli ja Silander 2002; Kullaslahti 2011) opettajan pedagogiseen osaamiseen. Tähän valintaan vaikutti se, että opettajat olivat hyvin huolissaan siitä, kuinka he pystyvät ohjaamaan opiskelijoiden oppimista eteenpäin vievästi monimuotokoulutuksessa. Tätä tukee myös Kullaslahden ym. (2015b) tutkimus, jossa opettaja nähdään entistä enemmän valmentajana, jolloin opettajan työn pääpaino on ohjauksessa ja tuutoroinnissa.

Aiempien tutkimusten mukaan (Koli & Silander 2002; Kullaslahti 2011; Kullaslahti 2015; Kullaslahti ym. 2015b) opettaja ohjaa opiskelijaa hyvin suunnitellulla oppimisprosessilla, palautteella ja arvioinnilla sekä selkeällä ja yksiselitteisellä sisältöjen ohjeistuksella. Opettajien tulisi pystyä ohjauksellaan edistämään myös opiskelijoiden ryhmäytymistä sekä yhteisöllistä työskentelyä. Opettajien laatimien tehtävien avulla opiskelijat oppivat uusia asioita, kehittävät metakognitiivisia ja ongelmanratkaisutaitojansa, joiden nähdään edistävän oppimista.

Opettajat tarvitsevat monimuotokoulutuksessa hyvin vahvaa tieto- ja viestintäteknistä osaamista opetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja ohjauksessa sekä arvioimisessa. Opettajilla tulee olla myös tieto- ja viestintäteknikan menetelmien ja -välineiden tunteudesta ja hallintataitoja sekä myönteistä asennetta tieto- ja viestintäteknikkaa kohtaan. Opettajilla tulee olla myös alalla tarvittavien ohjelmistojen käytön osaamista ja tunteesta. Opettajien tulee hallita ja tuntea käytössä olevien oppimisympäristöjen mahdollisuudet oppimista edistävän opetuksen toteuttamiseksi ja kehittämiseksi. Opettajilla tulee olla teknistä ja ohjelmistollista osaamista monipuolisen opiskelu- ja ohjausmateriaalin tuottamiseksi.

Tarvittavan pedagogisen, ohjaus ja teknisen osaamisen lisäksi opettajien persoonalliset tekijät ja työnantajan määrittämä resurssointi vaikuttavat monimuoto-opetuksen toteutumiseen. Opettajilla pitää olla uskallusta ja rohkeutta käyttää monipuolisesti tekniikkaa opetuksessaan. Opettajien pitää pystyä luopumaan vanhasta perinteisestä luokkahuone-opetuksesta ja siirtyä hyödyntämään verkkoa opetuksessaan. Opettajat tarvitsevat myös aikaa verkko-opetuksen laadukkaaseen suunnitteluun ja toteutukseen sekä välineiden ja ohjelmistojen käytön opetteluun. Opettajilla tulisi olla myös mahdollisuus häiriöttömään työskentelyyn verkko-opetuksen suunnittelun ja opetuksen sekä ohjauksen aikana, jolloin opettajalla olisi mahdollisuus keskittyä toimintaan.

Millä keinoin opettajien tarvitsemaa osaamista voidaan kehittää?

Opettajat näkevät tarvitsevansa koulutusta etäopetusvälineiden tekniseen ja pedagogiseen käyttämiseen, oppimisympäristön mahdollisuuksien hyödyntämiseen ja monipuolisen materiaalin tuottamiseen. Opettajien tarvitsemaa osaamista tulisi toteuttaa työparina, jolloin opettajat voivat jakaa toisilleen hyviä käytänteitä ja samalla he saavat mallia monimuoto-opetuksen toteuttamiseksi. Opettajat tarvitsevat myös henkilökohtaista ohjausta ns. vierihoidona varsinkin monimuoto-opetuksen suunnitteluvaiheessa. Lisäksi opettajilla tulisi olla saatavilla ohjeita sekä tutkittua tietoa monimuoto-opetuksen toteutuksista. Opettajat tarvitsevat myös tietoa erilaisten työkalujen ja ohjelmistojen hyödyntämismahdollisuuksista monimuoto-opetuksen toteuttamisessa sekä konkreettisia mallia monimuoto-opetuksen toteuttamisesta omalla substanssialallaan.

Opettajat kokevat tarvitsevansa myös teknistä tukea ja teknisen tuen ohjausta. Käytännön työssä tekninen tuki tekee asiat opettajat puolesta, koska se koetaan nopeammaksi

ja aikaa säästävämmäksi, mutta tästä toiminnasta on seurauksena se, että opettaja ei opi. Teknisen tuen tulisi toimia vain taustalla ja ohjata opettajaa, jolloin opettaja oppii. Tämä vaatii tekniseltä tuelta ohjausosaamista ja jossain määrin myös kärsivällisyyttä, koska yleensä ohjaustilanteet ovat todella hektisiä, jolloin ohjausta joudutaan antamaan useampaan kertaan samasta asiasta. Opettajilla tulisi olla käytettävissä teknis-pedagogista tukea; tällä tarkoitan henkilöä, joka hallitsee ja tuntee tekniikan mutta jolla on myös pedagogista osaamista.

Opiskelijoiden alkukartoitus

Liiketalouden päivä- ja iltaopiskelijoille sekä syksyllä 2015 aloittaneille monimuoto-opiskelijoille suunnattujen kyselyiden tarkoituksena oli etsiä vastausta pääkysymyksen miten verkko-opiskelu koetaan opiskelijoiden keskuudessa. Pääkysymykseen etsittiin vastausta neljällä alakysymyksellä: 1) Mitä verkko-opetus vaatii opiskelijalta? 2) Miten nykyistä verkko-opetusta tulisi kehittää? 3) Millainen näkemys uusilla monimuoto-opiskelijoilla on monimuoto-opiskelusta ja 4) Millaista tukea monimuoto-opiskelijat kokevat tarvitsevansa monimuoto-opiskelussa?

Miten verkko-opiskelu koetaan opiskelijoiden keskuudessa?

Tehtyjen tutkimusten mukaan verkko-opintojaksoilla oleva työskentelyaikataulu, asetetut tavoitteet ja arviointikriteerit ovat selkeitä, ja ne auttavat opiskelijaa ymmärtämään opintojakson suorittamisen edellytykset ja suunnittelemaan omaa opiskeluaikataulua. Opiskelijat myös kokevat, että he voivat itse koota omaan oppimistyyliin ja omiin asetettuihin tavoitteisiin nähden sopivan materiaali- ja asiakokonaisuuden helposti verkossa.

Vastanneet opiskelijat saavat tukea ja kannustusta muilta opintojakson opiskelijoilta melko hyvin ja auttavat opiskelukavereitaan mielellään. Opiskelijat kokevat opettajan olevan aktiivisesti mukana verkko-opintojaksoilla ja antavan ohjausta sitä tarvittaessa. Opiskelijat kokevat myös saavansa opettajalta rakentavaa ja oppimista edistävää palautetta melko hyvin.

Vastanneet opiskelijat kokevat verkko-opintojaksoilla olevan materiaalin tukevan heidän omia oppimistavoitteita, mutta materiaalit olisi hyvä jakaa osiin ”täytyy tietää”,

”hyvä tietää” ja ”lisämateriaalit”, jolloin materiaalit tukisivat entistä enemmän opiskelijoiden oppimisen syventämistä ja tavoitteiden saavuttamista. Vastanneiden opiskelijoiden mielestä materiaalia on annettu valmiina riittävästi ja ne ovat asiantuntevasti koottua ja tiedoiltaan ajantasaista sekä monipuolisia. Opiskelijat etsivät opettajan antaman materiaalin ja oman oppimisensa tueksi muutakin materiaalia. Materiaaleissa tulisi olla havainnollistavia kuvia, mutta linkkejä, videoita ja nauhoitteita materiaalissa on opiskelijoiden mielestä tarpeeksi. Vastanneet opiskelijat eivät jaa omia tuotoksiaan mielellään muiden opiskelijoiden nähtäville, mikä ei ole oppimisen kannalta tarkoituksen mukaista.

Verkko-opiskelussa koetaan mielekkääksi ajasta ja paikasta riippumattomuus ja opiskelun joutavuus. Verkko-opiskelija voi itse opiskella silloin, kun se itselle parhaiten sopii, jolloin säästyy matkustukseen käytetty aika. Verkko-opiskelun mielekkyyttä lisäävinä tekijöinä vastanneet opiskelijat mainitsevat kirjallisten ja itsenäisten tehtävien tekemisen, materiaalin saatavuuden ja selkeyden. Haasteellisuutta verkko-opiskelussa lisää aikataulussa pysyminen, tiedottamisen ja avun saamisen hitaus, ryhmä- ja paritehtävien tekeminen sekä opiskelijoiden oma tekninen osaaminen.

Mitä verkko-opiskelu vaatii opiskelijalta?

Kokemuksellisen oppimiskäsityksen mukaan opiskelijan tulee olla aktiivinen kehittäjä, ja opiskelijalla tulee olla vuorovaikutusosaamista sekä motivaatiota ja itseohjautuvuutta. Kognitiivisen oppimiskäsityksen mukaan opiskelijalta vaaditaan motivoituneisuutta, orientoitumista, sisäistämistä ja ulkoistamista, arviointia ja kontrollointia. Sosio-konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan opiskelijan tulee osata hyödyntää sosiaalista mediaa ja teknologiaa ajasta ja paikasta riippumattomaan oppimiseen. Lisäksi sosio-konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan opiskelijalla tulee olla yhteistoinnillisia työskentelytaitoja ja hänen tulee pystyä toimimaan verkostoissa. (ks. esim. Pylkkä 2016a; Engeström 1982; Tynjälä 1999; Siemens 2004.)

Ongelmaperusteisen pedagogisen mallin mukaan opiskelijalla tulee olla vuorovaikutus- ja ryhmätyöskentelytaitoja, tietoteknisiä perustaitoja sekä uskallusta ja rohkeutta käyttää eri ohjelmia oppimiseensa. Edellä olevan lisäksi tutkivan oppimisen pedagoginen malli edellyttää opiskelijalta verkostossa työskentelemisen taitoa. Projektioppimisen

pedagoginen malli edellyttää opiskelijalta organisointikykyä, joustavuutta, suunnittelukykyä, tiimityöskentelytaitoja, oppimistavoitteiden asettamista ja reflektointi kykyä. Vastavuoroinen pedagoginen malli edellyttää opiskelijalta yhteistoiminallisia ja yhteisöllisiä työskentelytaitoja sekä ryhmätyötaitoja, yhteisölliseen työskentelyyn tarvittavien teknisten välineiden ja ohjelmien hallintaa. (ks. esim. Portimojärvi & Donelley 2006; Vesterinen 2003; Seitamaa-Hakkarainen & Hakkarainen 2004; Vuopala 2010.)

Lisäksi opiskelijan pitää tietää, kuinka hän pystyy käsittelemään tietoa, millaista tietoa ja taitoa erilaisten tehtävien suorittamiseen tarvitaan sekä millaisia oppimisstrategioita on käytettävissä. Opiskelijan on myös pystyttävä hyödyntämään omassa opiskelussaan ja oppimisessaan edellä olevia metakognitiivisia tietoja. Opiskelijan tulee hallita myös ajankäytön suunnittelu, ja hänen pitää sitoutua verkko-opiskeluun, koska hänen työskentelynsä vaikuttaa myös muiden opiskelijoiden oppimiseen. Verkko-opiskelussa opiskelijan tulee olla itseohjautuva ja aktiivinen. (ks. esim. Murtonen 2000; Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto 2016.)

Vastanneiden opiskelijoiden mielestä heille parhaiten toimiva verkko-opiskelutapa on itsenäinen työskentely verkossa, jolloin he tekevät itsenäisesti opiskelutehtäviä, hankkivat tietoa ja palauttavat tekemänsä tehtävät verkko-oppimisympäristöön. Vastanneiden opiskelijoiden näkemyksen mukaan he pitävät verkkotyöskentelyssä tärkeimpinä taitoina tietoteknisiä taitoja, vastuunottamista, verkkolukutaitoa ja kärsivällisyyttä. Sen sijaan vuorovaikutus- ja ryhmätyöskentelytaitoja ja opiskelijan aktiivisuutta vastanneet opiskelijat pitävät vähemmän tärkeinä. Oman oppimisen kannalta tärkeimpinä asioina vastanneet opiskelijat pitävät tiedonhankintataitoja, itsenäistä työskentelyä, keskeisimmän materiaalin saamista verkko-oppimisympäristöstä ja siellä olevia monipuolisia työkaluja sekä opiskelijan viestintätaitoja. Oman oppimisen kannalta vähemmän tärkeinä vastanneet opiskelijat pitävät tiedonjakamista muiden opiskelijoiden kanssa, pari- ja ryhmätyöskentelyä sekä verkkokeskusteluja.

Tässä opinnäytetyössä saadut tutkimustulokset ovat mielestäni hieman ristiriitaisia oppimiskäsityksissä edellytetyjen opiskelijan osaamisvaatimusten kanssa. Opiskelijat pitävät esim. opiskelijan omaa aktiivisuutta, yhteisöllistä ja yhteistoiminallista oppimista vähemmän tärkeänä, kun taas monissa oppimiskäsityksissä edellä olevia asioita korostetaan. Tämä johtunee siitä, että opiskelijoilta ei ole edellytetty opintojaksoilla tällaisia

työskentelymuotoja eikä näin ollen heille ole kertynyt siitä kokemusta. Monilla opintojaksoilla käydään verkkokeskusteluja, jotka opiskelijat kokevat hyvin pinnallisiksi. Tämä puolestaan voi johtua siitä, että opiskelijat eivät uskalla tuoda omia ajatuksiaan ja näkemyksiään esille vaan menevät ”valtavirran” mukana. Tämä puolestaan ei auta opiskelijaa syventämään omaa oppimistaan. Toinen syy voi olla myös opiskelijoiden tottumattomuus keskusteluihin, johon puolestaan voisi auttaa se, että opettaja olisi aktiivisesti mukana seuraamassa ja tarvittaessa ohjaamassa keskustelua esittäen tarkentavia ja syventäviä kysymyksiä.

Opiskelijoiden opiskelun ohjauksessa tulisi kiinnittää huomiota opiskelijan oman aktiivisuuden painottamiseen. Monimuoto- ja verkko-opetuksessa opettaja harvoin tapaa opiskelijoita ”kasvokkain”, jolloin opiskelijan oma aktiivisuus korostuu. Opettaja ei voi olla ”selvännäkijä”, joka tietäisi milloin kullakin opiskelijalla on esimerkiksi vaikeuksia aikataulussa pysymisessä, vaan tämä vaatii opiskelijan itsensä yhteydenottoa ja aktiivisuutta avun saamiseksi. Opiskelijoita tulisi rohkaista ja ohjata yhteisölliseen työskentelyyn, jolloin he tuntevat kuuluvansa ryhmään, vaikka eivät toisiaan ”kasvotusten” tapaisikaan. Lisäksi yhteisöllisen työskentelyn myötä opiskelijat uskaltaisivat rohkeammin ottaa kantaa esitettyihin asioihin tuomalla esiin omia näkemyksiään ja syventäen samalla omaa ja muiden opiskelijoiden oppimista. Uskoisin, että lisäämällä yhteisöllistä oppimista myös opettajan antama ohjaus vähenisi merkittävästi ja opettaja voisivat toimia ns. sivusta seuraajina ja puuttua asiaan vain tarvittaessa.

Miten nykyistä verkko-opetusta tulisi kehittää?

Tehdyn tutkimuksen mukaan opiskelijat kokevat verkko-opiskelun mielekkäänä, koska se on ajasta ja paikasta riippumatonta ja se tuo joustavuutta opiskeluun. Opiskelijat kokevat myös kirjalliset tehtävät, opiskelun itsenäisyyden, materiaalin hyvän saatavuuden ja selkeyden lisäävän verkko-opiskelun mielekkyyttä. Vastanneiden opiskelijoiden mielestä onnistuneen verkko-oppimisen edellytyksenä on opintojaksojen selkeä rakenne, monipuolinen materiaalia, opintojakson tavoitteiden selkeys, ohjelmien käytettävyys ja oppimisympäristön tekniset ratkaisut sekä opettajan antama oikea-aikainen ohjaus. Vastanneet opiskelijat kokevat, että opintojakson selkeä rakenne ohjaa heitä verkko-työskentelyssä ja tavoitteiden saavuttamisessa. Monipuolinen opettajan kokoama materiaali auttaa opiskelijoita valitsemaan itsellensä omaan oppimistyyliin ja tavoitteisiin nähden sopivan materiaali- ja asiakokonaisuuden verkossa.

Tehdyn tutkimuksen mukaan opintojaksoilla tulisi huomiota kiinnittää opiskelun kuormittavuuteen. Opiskelijat kokevat opintojen kuormittavuutta mm. monien isojen tehtävien yhtäaikaisena palauttamisena sekä tenttien kasaantumisena samalle viikolle. Myös yhteisölliseen ja yhteistoiminalliseen oppimiseen ja työskentelyyn, tiedon jakamiseen muiden opiskelijoiden kanssa sekä verkkotyöskentelytaitojen kehittämiseen ja monipuolistamiseen tulisi opettajien kiinnittää huomiota, jolloin opiskelijat olisivat entistä valmiimpia vastaamaan työelämässä tarvittavaan yhteisölliseen osaamiseen. Opettajien tulisi kiinnittää huomiota ohjauksen oikea-aikaisuuteen, nopeuteen sekä ohjeistuksien selkeyteen. Lisäksi materiaalien ja opintojaksojen rakenteiden tulee olla johdonmukaisia ja selkeitä, jolloin opiskelijan pystyy paremmin hahmottamaan opiskeltavan kokonaisuuden.

Millainen näkemys uusilla monimuoto-opiskelijoilla on monimuoto-opiskelusta?

Syksyllä 2015 aloittaneet opiskelijat pitävät verkkotyöskentelyssä tärkeimpinä taitoina vastuun ottamista, tietoteknisiä taitoja ja ajanhallintataitoja. Vähiten tärkeinä verkkotyöskentelyssä tarvittavina taitoina he pitävät vuorovaikutustaitoja, ryhmätyöskentelytaitoja sekä aktiivisuutta. Oman oppimisensa kannalta tärkeimpinä asioina syksyllä 2015 aloittaneet opiskelijat pitävät itsenäistä työskentelyä, tiedonhankintataitoja ja oppimisympäristön monipuolisia työkaluja ja vähiten tärkeänä he pitävät verkkokeskusteluja, pari- ja ryhmätyöskentelyä.

Syksyllä 2015 aloittaneiden verkko-opiskelukokemusta omaavien opiskelijoiden mukaan monimuoto- ja verkko-opiskelu on joustavaa ja helppoa, jolloin opiskelija voi itse valita milloin ja missä opiskelee. Joustavuus ja verkossa työskentely lisää myös oman aikataulun suunnittelun mahdollisuuksia perheen, vapaa-ajan ja työn yhteensovittamisessa opiskelun kanssa. Monimuoto-opiskelun etuna opiskelijat pitävät pelkkään verkko-opiskeluun nähden tuen ja ohjauksen saamista lähiopetuksen aikana. Haasteelliseksi verkko-opiskelukokemusta omaavat opiskelijat ovat kokeneet aikataulutuksiin liittyvät ongelmat, vuorovaikutuksen puuttumisen, ryhmätyöskentelyn sekä epäselvät ohjeistukset ja oman motivaation puuttumisen.

Opiskelijoiden opintoihin perehdyttämisvaiheessa olisi hyvä, jos opiskelijat saisivat konkreettisia esimerkkejä oman opiskeluaikataulutuksen suunnitteluun. Jotta opiskeli-

jat pystyvät suunnittelemaan omaa opiskeluaikatauluaan, opiskelijoilla pitää olla tiedossa opintojaksoilla edellytetty aikataulut, jonka laatii opettaja. Lisäksi opettajan pitäisi huomioida muiden opintojaksojen aikataulut, mikä edellyttää opettajilta yhteissuunnittelua. Tarkalla opintojen suunnittelulla voidaan vähentää opintojen kuormittavuutta.

Opiskelijoita tulisi rohkaista avoimeen vuorovaikutukseen, mikä lisää opiskelijoille yhteenkuuluvaisuuden tunnetta ja motivaatiota opiskeluun, kun opiskelija ei tunne olevansa yksin. Avoimen vuorovaikutuksen myötä opiskelijat rohkaistuvat myös yhteisölliseen työskentelyyn eri kanavia hyväksikäyttäen, mikä puolestaan syventää opiskelijoiden oppimista ja avaa uusia näkökulmia oppimiseen sekä lisää opiskelumotivaatiota.

Millaista tukea monimuoto-opiskelijat kokevat tarvitsevänsä monimuoto-opiskelussa?

Opiskelijoille tehtyjen kyselyiden ja opiskelijoita saatujen palautteiden mukaan opiskelijat tarvitsevat tukea ja ohjausta aikataulutukseen, tieto- ja viestintäteknisten välineiden käyttöön sekä verkko-opiskelussa edellytettyihin taitoihin. 72 % ennen syksyä 2015 aloittaneista opiskelijoista oli sitä mieltä, että opintoihin tulisi sisältyä verkko-opiskelu taitoihin perehdyttävää opetusta. Syksyllä 2015 aloittaneiden opiskelijoiden palautteen mukaan ennen varsinaisten opiskeluiden alkamista opiskelijoilla tulisi olla useamman päivän aikana mahdollisuus perehtyä verkko-opiskeluun ohjatusti. Opiskelijat tarvitsevat opiskelussa käytettävien välineiden teknisen käytön opetusta, tiedonhankintataitojen perehdytystä sekä ohjausta ajanhallintaan. Myös yhteisöllisen työskentelyntaitoja tulisi pystyä opettelemaan ohjatusti. Lisäksi perehdytystä tulisi tarjota muutaman viikon kuluttua uudelleen opintojen alkamisesta sitä tarvitseville, jolloin opiskelijat saisivat esittää kysymyksiä (myös etukäteen) ja jolloin he saisivat kysymyksiinsä vastauksia.

Opiskelijoiden tukitarpeet monimuoto- ja verkko-opiskelussa ovat hyvin moninaiset, mistä johtuen organisaatiossa tulisi olla riittävästi opiskelijoiden tukemiseen osaavaa henkilöstöä. Tukihenkilöillä tulisi olla laaja-alaisesti tietoa opetussuunnitelmista, opetuksesta ja tekniikasta sekä henkilökohtaista kokemusta monimuoto- ja verkko-opiskelusta, jolloin tukihenkilö pystyy auttamaan opiskelijaa yksilöllisesti ja esimerkkejä käyttäen. Tällä hetkellä opiskelija joutuu hakemaan apua monelta eri taholta ja monessa

eri vaiheessa, jolloin opiskelija saattaa kokea turhautumista. Ihanteellista olisi, kun opiskelijoiden tuki saataisiin ”yhden luukun” -periaatteella toimivaksi ja opiskelijoiden tuessa toimivat pystyisivät toimimaan siinä ”täysi päiväisesti” – ei oman toimenohella.

Opintojen alkaessa opiskelijat tarvitsevat tukea eniten tekniikan hallintaan, tiedonhankintaan sekä ajanhallintaan. Opiskelijoilla tulisi olla opintojen alkaessa, ensimmäisen lukukauden aikana, teknistä perehdytystä useampaan kertaan ja opiskelijan käytössä olevia välineitä käyttäen sekä opinnäytetyöprosessin aikana. Myös tiedonhankintaan liittyvää perehdytystä tulisi olla opintojen edistymisen mukaisesti, koska opintojen alussa opiskelijat tarvitsevat tiedonhankinnan perustaidot ja loppuvaiheessa opiskelijat tarvitsevat tieteellisempiä tiedonhankintataitoja. Ajanhallintataitoja opiskelijoille voidaan ohjata konkreettisten esimerkkien ja ohjaajien oman kokemuksen avulla.

8.3 Toimintatutkimusprosessin arviointia

Toimintatutkimuksellisin keinoin toteutettavan opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää Mikkelin ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutuksen syksyllä 2015 alkavan monimuotokoulutuksen opettajien verkko-opetusosaamista, antaa näkökulmia verkko-opetusosaamisen kehittämiseen sekä suunnitella ja toteuttaa syksyllä 2015 aloittavien monimuoto-opiskelijoiden alkuperehdytystä verkko-opiskeluun. Mielestäni määritetyt tavoitteet saavutettiin melko hyvin, mistä osoituksena on opiskelijoita saatu palaute opintojen aloituksesta sekä pidetyistä opintojaksoista. Opettajien verkko-opetusosaaminen lisääntyi merkittävästi lähtötilanteeseen nähden ja kehittyminen jatkuu edelleen. Opiskelijoille pidetty perehdytys koettiin hyväksi ja toivottavasti perehdytyspäivät jatkuvat edelleen sekä kehittyvät sisällöllisesti. Koko prosessin ajan olen tutkijana pyrkinyt tuomaan avoimesti esille tutkimuksiin ja interventioihin vaikuttavat asiat esille.

Tämän opinnäytetyön ensimmäiset ajatukset tulivat liiketalouden koulutukselta, kun syksyllä 2014 oli tehty päätös liiketalouden iltaaikuisten lähiopetuksena toteutetun koulutuksen verkko-opetustarjonnan lisäämisestä. Tuolloin vielä kyse oli parin opintojakson osalta verkkototeutuksesta, jolloin olisi kehittämistehtävänä ollut luoda opintojakson osalla verkkototeutuksen osalta. Tämän jälkeen kävikin ilmi, että koko koulutus siirretään monimuoto-opetukseksi, jolloin kehittämistehtäväkin meni uusiksi, koska rajuksia on mietittävä hyvin tarkasti. Sopimus opinnäytetyön tekemisestä allekirjoitettiin

1.12.2014, jolloin myös oma roolini opinnäytetyössä selkiytyi. Vasta tämän jälkeen pääsin tekemään tarkempaa suunnitelmaa opinnäytetyöhön.

Opinnäytetyö päätettiin aloittaa opettajille suunnatulla haastatteluilla sekä opiskelijoille tehtävällä kyselyllä. Opinnäytetyön suunnitelma hyväksyttiin tammikuun alussa, jolloin myös käynnistettiin opiskelijoiden kysely. Teoreettista viitekehystä jouduttiin miettimään todella pitkään, koska olin tehnyt vuonna 2011 opinnäytetyön liittyen opettajien verkko-opetusosaamiseen. Näin ollen opiskelijoille tehty verkko-opiskelukysely sekä opettajille tehty teemahaastattelurunko tehtiin tekijän aiemmin hankitun osaamisen ja näkemysten varaan perustuen, jotka on pyritty tuomaan raportoinnissa esiin. Opinnäytetyöstä pidettiin koko prosessin ajan päiväkirjaa, johon kirjattiin kaikki opinnäytetyön prosessiin kuuluvat tapahtumat, keskustelut, sähköpostiviestit yms.

Koko toimintatutkimuksen prosessi toteutui suunnitellun mukaisesti lukuun ottamatta opinnäytetyön kirjoittamisprosessia, joka alkoi vasta varsinaisesti vasta syksyllä 2015, jolloin todettiin, että tekijän valmistuminen on vasta keväällä 2016. Näin ollen pidetystä päiväkirjasta oli todella paljon hyötyä kirjoittamisen vaiheessa. Opinnäytetyön kirjoittamisprosessi viivästyi osittain tekijän henkilökohtaisista syistä sekä osittain työkiireiden vuoksi. Toisaalta tämä todettiin hyväksi asiaksi, jolloin koko toimintasykli saatiin läpi viedyksi arviointeja myöten. Kaikki opettajien työskentelyyn liittyvä tieto saatiin opettajille oikea-aikaisesti eikä kirjoittamisprosessin viivästymisen nähty vaikuttavan koko prosessin viivästymiseen.

Tässä työssä teoreettinen viitekehys tukee toiminnan toteutusta keveydestään huolimatta. Tutkijana ja raportoijana olen yrittänyt tuoda omia näkemyksiäni tutkimusten toteutukseen liittyen avoimesti esille. Yksi opettajille luvattu asia jäi kuitenkin tekemättä tämän opinnäytetyön puitteissa. Lupasin opettajille lähettää koosteen opintojaksoista tehdyistä katsauksista sekä opiskelijoiden palautteista, mutta valitettavasti aika meni tämän prosessin päättämiseen ja työkiireisiin. Ehkäpä hieman hengähdettyäni, lähetän ne vielä opettajille.

8.4 Lopuksi

Opettajat tarvitsevat paljon tukea, ohjausta ja koulutusta verkko-opetuksen toteuttamiseksi. Tällä hetkellä opettajilla on mahdollisuus osallistua säännöllisesti Kirjasto- ja

oppimisteknologiapalveluiden pitämiin työpajoihin ja koulutuksiin. Opettajat toivat haastatteluissa esiin huolensa siitä, kuinka kevään 2016 ja sitä seuraavien opintojaksojen verkko-opetuksen tuki tulee järjestymään. Nyt toteutettuun prosessiin osallistuneilla opettajilla oli tukea koko prosessin ajan saatavilla, ellei lähitukea niin sitten etänä. Vaikka itse en pystynyt olemaan opettajien tukena kokoaikaisesti prosessin aikana työpisteiden välimatkan vuoksi, niin opettajat saivat lähitukea ja -ohjausta Kasarmin kampuksen verkko-opetuksen tukihenkilöiltä ja minulta tarvittaessa etäohjauksena.

Opiskelijat tarvitsevat ohjausta ja teknistä tukea opintojen alkaessa, jolloin opiskelija on uuden tilanteen edessä. Hänellä voi olla opiskelutekniikka unohtunut, uusia tunnuk-
sia ja järjestelmiä tulee useita ja kaikki on yhtä kaaosta. Vaikka kyse on iltaopiskeli-
joista, heidän tekninen osaamisensa on hyvin vaihtelevaa, mistä johtuen opiskelijoille
olisi oltava ensimmäisten opiskeluvuikkojen aikana mahdollisuus jopa henkilökohtai-
seen ohjaukseen verkko-opiskelun suhteen. Opiskelijat tarvitsevat ohjausta teknisiin
ongelmiin, ohjelmien käyttöön, omien koneiden hallintaan sekä yleensäkin verkko-
opiskelun luonteen ymmärtämiseen ja ajankäytön suunnitteluun. Monimuoto-opiskeli-
jat ovat opintojen aikana pääsääntöisesti työelämässä, ja heillä on perhettä sekä harras-
tuksia. Kaiken tämän yhteensovittaminen ei ole aina helppoa.

Syksyllä 2016 liiketalouden koulutuksessa opetusta toteutetaan lähiopetuksena päi-
väopintoina sekä verkko-opintoina. Verkko-opintoihin sisältyy kaksi opintoihin orien-
toivaa lähipäivää, jonka jälkeen opetus siirtyy kokonaan verkko-opiskeluksi. (Mikkelin
ammattikorkeakoulu 2016.) Uuden toteutusmuodon suunnittelu on tätä kirjoitettaessa
kesken, mutta syksyllä 2016 aloittavilla monimuotokoulutuksen opiskelijoilla tulee ole-
maan etäopetusta suurimalla osalla opintojaksoista Adobe Connectin välityksellä. Tämä
tulee asettamaan opettajille haasteita aikataulujen yhteissuunnitteluun, jotta opintojen
kuormittavuus pystytään huomioimaan mahdollisimman hyvin. (Immonen 2016). Tosin
kokonaan verkko-opintoina toteutettava koulutus antaa mahdollisuuden lisätä etäope-
tusta sitä tarvitseville myös arki-iltoihin, mikä puolestaan lisää opintojen suorittamisen
joustavuutta. Koulutuksen muuttaminen kokonaisuudessaan verkko-opinnoiksi asettaa
haasteita myös opetuksen tukipalveluille, joita tulisi olla saatavilla nykyistä joustavam-
min ja monipuolisemmin. Tukihenkilöillä tulisi olla pedagogista näkemystä ja osaa-
mista mutta myös it-alan osaamista sekä opetussuunnitelmien tuntemusta, jolloin hän
pystyy ohjaamaan opettajia ja opiskelijoita heitä parhaiten hyödyttävällä tavalla.

Koulutuksen siirtyessä verkkopainotteisemmaksi opettajien olisi lisättävä opetukseensa myös yhteisöllistä ja yhteistoiminnallista oppimista. Näin opiskelijat oppisivat tarvittavia verkkovälitteisen yhteisöllisen työskentelyn taitoja (esim. tiedonjakaminen ja yhteisöllinen tiedontuottaminen) ja niistä tulisi opiskelijoille arkipäivää. Uskoisin, että lisäämällä yhteisöllistä työskentelyä edellyttäviä tehtäviä opiskelijat saisivat myös uusia näkemyksiä oppimiseensa ja pystyisivät syventämään oppimaansa sekä kehittämään yhteisöllisen työskentelyn taitoja. Sama koskee mielestäni myös opettajia, heidän tulisi entistä rohkeammin ottaa organisaation tarjoamat yhteisöllisen työskentelyn välineet haltuun ja jakaa tietoa rohkeasti eteenpäin, jolloin heille saattaisi avautua aivan uusia näkemyksiä opettamiseen. Olen sitä mieltä, että tänä päivänä ei enää organisaatiossa pysty työntekijänä toimimaan yksin vaan on hallittava yhteisöllisen työskentelyn välineet ja siinä vaadittavat työskentelytaidot. Mielestäni hyvänä esimerkkinä on Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, joka toimii 1.1.2017 lähtien neljällä paikkakunnalla ja työskentelyä tehdään yli paikkakuntarajojen verkostomaisesti hyödyntäen nykyteknologiaa.

Jatkossa olisi mielenkiintoista saada tietoa siitä, onko nyt tehdyillä muutoksilla ollut vaikutusta opiskelijoiden oppimiseen verrattuna lähiopetuksessa saatuun oppimiseen työelämän näkökulmasta. Erittäin mielenkiintoisena tutkimusaiheena näen myös verkko-opetuksen laadun ja sen kehittämisen.

Tätä opinnäytetyötä viimeistellessä kevään 2016 yhteishaun tulokset on juuri julkaistu. Hakijatilastojen mukaan liiketalouden monimuotokoulutukseen vuonna 2015 oli hakijoita kaikkiaan 198, kun vuonna 2014 heitä oli 115. Vuonna 2016 hakijamäärä (194) oli vuoden 2015 tasolla. Ensisijaisten hakijoiden määrä on kasvanut vuosina 2015 ja 2016. Vuonna 2015 ensisijaisia hakijoita oli 2,44 aloituspaikkaa (32) kohti ja vuonna 2016 ensisijaisia hakijoita oli 3,53, kun taas vuonna 2014 ensisijaisia hakijoita oli 2,31 jokaista aloituspaikkaa kohden. Hakijatilastot osoittavat, että tässä opinnäytetyössä toteutettu muutos ei ole ollut suinkaan vähäinen, koska se on johtanut toivottuun hakijamäärän lisääntymiseen.

Tämän opinnäytetyön myötä olen huomannut, että opettajat osaavat ja pystyvät muuttamaan työskentelytapojaan, kun vain halua ja tahtoa on riittävästi sekä ensimmäisestä pelosta muutosta ja tekniikkaa kohtaan päästään yli. Opettajat tarvitsevat rohkaisua ja kannustamista niin tukihenkilöstön, työnantajan kuin kollegoidenkin taholta. Oli todella

hienoa saada tehdä tämä työ ja olla vahvasti vaikuttamassa verkko-opetuksen kehittymiseen liiketalouden koulutuksessa. Päivä uusien opiskelijoiden kanssa oli antoisa, joskin hämmentävä, niin itselle kuin opiskelijoille, koska opiskelijat tarvitsivat paljon tietoa todella lyhyessä ajassa, eikä teknisiltä ongelmiltakaan täysin välttytty, jolloin suunnitelmia jouduttiin muuttamaan ”lennossa”. Opiskelijat uskalsivat pidetyn teknisen orientaatiopäivän jälkeen lähteä kuitenkin rohkeasti kokeilemaan uusia järjestelmiä ja oppimaan uutta. Jatkossa olisi mielenkiintoista jatkaa opetuksen kehittämistä ja monipuolistamista yhteisöllisen ja yhteistoiminnallisen oppimisen suuntaan.

LÄHTEET

Aho, Henna & Kullaslahti, Jaana 2006. Verkko-opetuksen tuotannosta opittua. Julkaisija: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2010. Suositus tutkintojen kansallisen viitekehyksen (nqf) ja tutkintojen yhteisten kompetenssien soveltamisesta ammattikorkeakouluissa. PDF-dokumentti. http://web.novia.fi/sbok2014/files/kompetenser/Allmanna_kompetenser.pdf. Päivitetty 24.3.2010. Luettu 4.2.2016.

Asio – opiskelijahallinto-ohjelmisto 2014. Opettajatoiminnot. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Päivytystietoa ei saatavilla. Luettu 25.10.2014.

Engeström, Yrjö 1982. Perustietoa opetuksesta. Valtiovarainministeriö. Helsinki: Valtion painatuskeskus. Helsingin yliopiston opiskelijakirjaston verkkojulkaisu 2007. PDF-dokumentti. <https://helda.helsinki.fi/handle/10224/3665>. Päivytystietoa ei saatavilla. Luettu 2.8.2015.

Eriksson, Päivi & Kovalainen, Anne 2008. *Qualitative Methods in Business Research*. London: Sage.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Hakkarainen, Kai, Lipponen, Lasse, Ilomäki, Liisa, Järvelä, Sanna, Lakkala, Minna, Muukkonen, Hanni, Rahikainen, Marjaana & Lehtinen, Erno 1999. Tieto- ja viestintätekniikka tutkivan oppimisen välineenä. Helsingin kaupungin opetusvirasto. PDF-dokumentti. http://www.helsinki.fi/science/networkedlearning/julkaisut/tvt_tutkivan_oppimisen_valineena.pdf. Päivitetty 3.10.2001. Luettu 2.2.2016.

Heikkilä, Tarja 2010. *Tilastollinen tutkimus*. Edita Publishing Oy. Helsinki: Edita prima Oy.

Hiltunen, Leena 2010. *Enhancing Web Course Design Using Action Research*. Jyväskylän Yliopisto. Jyväskylän informaatioteknologian tiedekunta. Väitöskirja PDF-dokumentti. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/26535/9789513941963.pdf?sequence=1>. Päivitetty 26.11.2010. Luettu 15.11.2014.

Hirsijärvi, Sirkka, Remes, Pirjo & Sajavaara, Paula 2009. *Tutki ja kirjoita.. Hämeenlinna: Kustannusosakeyhtiö Tammi*.

Immonen, Anna-Liisa 2016. *Henkilökohtainen sähköposti tiedonanto*. 13.4.2016. Koulutuspäällikkö. Mikkelin ammattikorkeakoulu.

John-Steiner, Vera & Mahn, Holbrook 1996. Sociocultural approaches to learning and development: A Vygotskian framework. *Educational Psychologist* 31, 191 - 206. PDF-dokumentti. <http://www.tlu.ee/~kpata/haridustehnologiaTLU/sociocultural.pdf>. Päivitetty 21.3.2002. Luettu 1.2.2016.

Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto 2016. Verkko-opiskelij@n.opas. WWW-dokumentti. https://www.avoin.jyu.fi/verkko_opiskeluopas/miksijamita/mita. Päivitystietoa ei saatavilla. Luettu 10.2.2016.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2014a. Henkilöstön intranet – Staff: henkilöhaku. WWW-dokumentti. <https://staff.xamk.fi/haku/Sivut/peoplereults.aspx?k=liiketalouden%20laitos>. Päivitystietoa ei saatavilla. Luettu 25.10.2014.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2014b. Henkilöstön intranet – Staff: Verkko-opetus. WWW-dokumentti. <https://staff.xamk.fi/ohjeet-ja-tuki/opetus/verkkoopeutus/Sivut/default.aspx>. Päivitetty 19.8.2014. Luettu 20.12.2014.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2015. XAMK Kestävän hyvinvoinnin ja teknologian ammattikorkeakoulu - Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun strategia 2022 ja visio vuoteen 2030. Henkilöstön intranet – Staff. PowerPoint -dokumentti. <https://staff.xamk.fi/nain-toimimme/strategiatjasopimukset/Sivut/default.aspx>. Päivitetty 6.11.2015. Luettu 30.11.2015.

Kananen, Jorma 2014a. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona – Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä?. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 185.

Kananen, Jorma 2014b. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä – Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta?. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 176.

Kemppainen, Sirpa 2011. Verkko-opetusosaamisen koulutustarvekartoitus ammattikorkeakoulussa. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Artikkeleita, opinnäytetöitä, tiedotteita 168.

Kilpiö, Anna 2008. Opettajien teknoloigasuhteen luonne ja muodostuminen. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. PDF-dokumentti. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/23385/opettaji.pdf?sequence=2>. Päivitetty 6.2.2008. Luettu 6.7.2015.

Kiri, Osku 2013. ”Being something in essence of fact, though not in name” – Katsaus verkko-opetus – käsitteen sekä sen lähikäsitteiden käyttöön ja määritelmiin. Teoksessa Pilli-Sihvola, Mirva (toim.) Muuttuuko opettajuus ja mihin suuntaan? Yhteisöllisen verkko-oppimisen ja mobiilioppimisen mahdollisuuksia etsimässä. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu B 105, 34 - 54.

Koehler, Matthew. J., & Mishra, Punya 2009. What is technological pedagogical content knowledge? PDF-dokumentti. Contemporary Issues in Technology and Teacher Education, 9, 60 - 70. <http://www.citejournal.org/vol9/iss1/general/article1.cfm>. Päivitetty 30.4.2009. Luettu 31.1.2016.

Koivisto, Jukka, Kylämä, Marja, Listenmaa, Jaana & Vainio, Leena 2002. Virtuaaliopetuksen haasteet ja niihin vastaaminen – Malleja ja menetelmiä opetushenkilöstön osaamistarpeiden ennakkointiin virtuaaliopetuksessa yliopistoissa ja ammattikorke-

kouluissa. Opetusministeriö. PDF-dokumentti. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2002/liitteet/opm_328_101ESR.pdf?lang=fi . Päivitetty: 12.12.2002. Luettu 27.1.2016.

Koivula, Reijo, Kuusisto-Niemipelto, Marjut, Mäki-Ontto, Tuomas & Ruuhilahti, Kari 2008. Verkko-opetuksen kehittäminen osana opettajan työtä. Tampereen ammattikorkeakoulu. Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Kehittämishanke. PDF-dokumentti. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/8173/Koivula.Reijo.et_al.pdf?sequence=2. Päivitetty 11.9.2008. Luettu 13.12.2014.

Kokkolan yliopistokeskus Chydenius 2016. Opiskelu, työ ja perhe. WWW-dokumentti. <https://www.chydenius.fi/opiskelijajportaali/hyvinvointi/opiskelu-tyo-ja-perhe>. Päivitystietoa ei saatavilla. Luettu 12.2.2016.

Kolb, David A. 1984. Experiential Learning: Experience As The Source Of Learning And Development. PDF-dokumentti. https://www.researchgate.net/publication/235701029_Experiential_Learning_Experience_As_The_Source_Of_Learning_And_Development. Päivitetty 26.8.2005. Luettu 20.1.2016.

Koli, Hanne & Silander, Pasi 2002. Verkko-oppiminen: Oppimisprosessin suunnittelu ja ohjaus. Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisu D 134.

Koppa, Jyväskylän yliopisto 2009. Verkko-opettajan uudet roolit. WWW-dokumentti. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/mit/Verkkokurssin%20tuotantoprosessi/johdanto-verkkokurssien-maailmaan/teoriat-verkkokurssien-takana/verkko-opettajan-uudet-roolit>. Päivitetty 11.12.2009. Luettu 25.1.2016.

Koppa, Jyväskylän yliopisto 2014. Määrällinen tutkimus. Avoin materiaali. WWW-dokumentti. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>. Ei päivitystietoa. Luettu 15.12.2014

Kullaslahti, Jaana 2011. Ammattikorkeakoulun verkko-opettajan kompetenssi ja kehittyminen. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Väitöskirja. PDF-dokumentti. <http://acta.uta.fi/pdf/978-951-44-8452-0.pdf>. Päivitetty 9.5.2011. Luettu 31.1.2016.

Kullaslahti, Jaana 2015. Opettajan digiosaamien – yksilöllistä ja yhteisöllistä työskentelyä. Teoksessa Levonen, Jorma (toim.) Virtuaalitiimien johtaminen – oppivat tiimit ja osaamisen rakentaminen. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulun e-julkaisuja 38. PDF-dokumentti. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/103830/HAMK_virtuaalitiimien_johtaminen_2015.pdf?sequence=1. Päivitetty 28.12.2015. Luettu 27.1.2016.

Kullaslahti, Jaana, Karento, Helena & Töytäri, Aila 2015a. Peda-forum 2015: AMK-opettajan digipedagoginen osaaminen. PDF-dokumentti. https://www.hanken.fi/sites/default/files/atoms/files/amkope_digipeda_kullaslahti.pdf. Päivitetty 11.9.2015. Luettu 31.1.2016.

Kullaslahti, Jaana, Karento, Helena & Töytäri, Aila 2015 b. Opettajien digipedagoginen osaaminen FUAS-liittouman ammattikorkeakouluissa. Hämeen ammattikorke-

koulun e-julkaisuja 35. PDF-dokumentti. http://www.fuas.fi/fuas/Raportit/Documents/opetajien_digipedagoginen_osaaminen.pdf. Päivitetty 18.12.2015. Luettu 3.2.2016.

Levonen, Jorma, Joutsenvirta, Taina & Parikka, Raimo 2009. Blended learning – katsaus sulautuvaan yliopisto-opetukseen. Teoksessa Joutsenvirta, Taina & Kukkonen Arja (toim.) Sulautuva opetus – uusi tapa opiskella ja opettaa. Helsinki: Helsinki University Press. Palmenia 55.

Manninen, Jyri & Linnakylä, Timo 2007. Osaamisen kehittyminen asiantuntijaverkostoissa – Hydrologis-meteorologisen Diploma-ohjelman vaikuttavuuden arviointi. Palmenia Koulutus- ja kehittämiskeskus. PDF-dokumentti. http://www.helsinki.fi/taydenyskoulutus/hankkeet/2007/tsr_raportti_final.pdf. Päivitetty 26.9.2007. Luettu 31.01.2016.

Metsämuuronen, Jari 2003. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Jyväskylä: Gummerus.

Mikkelin ammattikorkeakoulu 2014. Amk-tutkinnot, monimuotototeutus. WWW-dokumentti. http://www.mamk.fi/koulutus/amk-tutkinnot_monimuotototeutus. Päivistystietoa ei saatavilla. Luettu 23.2.2015.

Mikkelin ammattikorkeakoulu 2015a. Opetussuunnitelmat. WWW-dokumentti. https://soleops.mamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjSel/tab/tab/sea?luku-vuosi=4586247&ryhmyttyp=1&koulohj_id=4588902&stack=push. Päivistystietoa ei saatavilla. Luettu 19.10.2015.

Mikkelin ammattikorkeakoulu 2015b. Opintojen sisältö. WWW-dokumentti. http://www.mamk.fi/koulutus/amk-tutkinnot_paivatoteutus/tradenomi_amk_liiketalous/opintojen_sisalto. Päivistystietoa ei saatavilla. Luettu 19.10.2015.

Mikkelin ammattikorkeakoulu 2015c. Monimuoto-opintoja joustavasti. WWW-dokumentti. http://www.mamk.fi/koulutus/amk-tutkinnot_monimuotototeutus. Päivistystietoa ei saatavilla. Luettu 19.10.2015.

Mikkelin ammattikorkeakoulu 2015d. Opetussuunnitelmat. WWW-dokumentti. https://soleops.mamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjSel/tab/tab/sea?luku-vuosi=4586248&ryhmyttyp=1&koulohj_id=5931223&stack=push. Päivistystietoa ei saatavilla. Luettu 19.10.2015.

Mikkelin ammattikorkeakoulu 2016. Liiketalouden koulutus verkko-opintoina. WWW-dokumentti. http://www.mamk.fi/koulutus/amk-tutkinnot_monimuotototeutus/tradenomi_amk_liiketalous. Päivitetty 8.1.2016. Luettu 11.4.2016.

Murtonen, Mari 2000. Metakognitio. WWW-dokumentti. <http://users.utu.fi/mari-mur/Metakognitio.htm>. Oppimistutkimuksen keskus, Turun yliopisto. Päivitetty 8.11.2000. Luettu 4.2.2016.

Nevgi, Anne, Kynäslahti, Heikki, Vahtivuori, Sanna, Uusitalo, Annukka & Ryti, Katja 2002. Yliopisto-opettaja verkossa - Taidot puntarissa. Verkko-opettajien osaamisalueiden ja tarjolla olevien tukipalveluiden kartoitus. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteen

laitos. Suomen virtuaaliyliopiston e-julkaisuja 5. PDF-dokumentti. <http://www.virtuaaliyliopisto.fi/data/files/svy-julkaisut/julkaisu005.pdf>. Päivitetty 25.6.2003. Luettu 17.6.2011.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010. Koulutuksen tietoyhteiskuntakehittäminen 2020. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:12. PDF-dokumentti. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/okmtr12.pdf?lang=fi>. Päivitetty 2.11.2010. Luettu 25.1.2015.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014a. Ammattikorkeakoulutus ja sen kehittäminen. WWW-dokumentti. <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/?lang=fi>. Päivitetty 18.11.2014. Luettu 19.10.2015.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014b. Osaamisella ja luovuudella hyvinvointia. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulevaisuuskatsaus. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 18. PDF-dokumentti. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/okm18.pdf?lang=fi>. Päivitetty 2.10.2014. Luettu 4.2.2016.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015. Opiskelu ja tutkinnot ammattikorkeakoulussa. WWW-dokumentti. http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/opiskelu_ja_tutkinnot/?lang=fi. Päivitetty 16.9.2015. Luettu 19.10.2015.

Pahkinen, Erkki 2012. Kyselytutkimusten otantamenetelmät ja aineistonanalyysi. Jyväskylä : JULPU, Jyväskylä University Library Publishing Unit.

Pesonen, Lise-Lotte 2015. Sulautuva opetus Jyväskylän yliopistossa, opiskelijanäkökulma. Jyväskylän yliopisto. Tietotekniikan laitos. Pro gradu. PDF-dokumentti. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/45584/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201503311531.pdf?sequence=1>. Päivitetty 25.3.2015. Luettu 3.5.2015.

Portimojärvi, Timo & Donnelly, Roisin 2006. Ongelmaperustaista oppimista verkossa. Teoksessa Portimojärvi, Timo (toim.) Ongelmaperustaisen oppimisen verkko. Tampere: Tampere University Press, 25 - 46.

Pylkkä, Outi 2016a. Humanistinen / Kokemuksellinen oppiminen. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Ammatillisen opettajakorkeakoulun avoin oppimateriaali. WWW-sivusto. <http://oppimateriaalit.jamk.fi/oppimiskasitykset/oppimiskasitykset/humanistinen-kokemuksellinen-oppiminen/>. Päivitystietoa ei saatavilla. Luettu 1.2.2016.

Pylkkä, Outi 2016b. Humanistinen oppimiskäsitys ja oppimisen ohjaaminen. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Ammatillisen opettajakorkeakoulun avoin oppimateriaali. WWW-sivusto. <http://oppimateriaalit.jamk.fi/oppimiskasitykset/oppimiskasityksista-oppimisen-ohjaamiseen/humanistinen-oppimiskasitys-ja-oppimisen-ohjaaminen/>. Päivitystietoa ei saatavilla. Luettu 1.2.2016.

- Pyllkä, Outi 2016c. Kognitiivinen oppimiskäsitys. Ammatillisen opettajakorkeakoulun avoin oppimateriaali. WWW-sivusto. <http://oppimateriaalit.jamk.fi/oppimiskasitykset/oppimiskasitykset/kognitiivinen-oppimiskasitys/>. Päivitystietoa ei saatavilla. Luettu 1.2.2016.
- Pyllkä, Outi 2016d. Kognitiivinen oppimiskäsitys ja ohjaaminen. Ammatillisen opettajakorkeakoulun avoin oppimateriaali. WWW-sivusto. <http://oppimateriaalit.jamk.fi/oppimiskasitykset/oppimiskasityksista-oppimisen-ohjaamiseen/kognitiivinen-oppimiskasitys-ja-oppimisen-ohjaaminen/>. Päivitystietoa ei saatavilla. Luettu 1.2.2016.
- Pyllkä, Outi 2016e. Konstruktivismi ja oppiminen. Ammatillisen opettajakorkeakoulun avoin oppimateriaali. WWW-sivusto. <http://oppimateriaalit.jamk.fi/oppimiskasitykset/oppimiskasitykset/konstruktivistinen-oppiminen/>. Päivitystietoa ei saatavilla. Luettu 1.2.2016.
- Pyllkä, Outi 2016f. Konstruktivismi ja oppimisen ohjaaminen. Ammatillisen opettajakorkeakoulun avoin oppimateriaali. WWW-sivusto. <http://oppimateriaalit.jamk.fi/oppimiskasitykset/oppimiskasityksista-oppimisen-ohjaamiseen/konstruktivismi-ja-oppimisen-ohjaaminen/>. Päivitystietoa ei saatavilla. Luettu 2.2.2016.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2014. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. WWW-julkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaristo. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/>. Päivitetty 2.9.2014. Luettu 4.7.2015.
- Seitamaa-Hakkarainen, Pirita & Hakkarainen, Kai 2004. Tutkiva oppiminen. WWW-dokumentti. http://mlab.uiah.fi/polut/Yhteisollinen/teoria_tutkiva_oppiminen.html. Päivitetty 18.3.2004. Luettu 2.2.2016.
- Siemens, George 2004. Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. WWW-dokumentti. <http://www.elearnspace.org/Articles/connectivism.htm>. Päivitetty 5.4.2005. Luettu 2.2.2016.
- Silander, Pasi & Koli, Hanne 2003. Verkko-opetuksen työkalupakki - Oppimisaihiosta oppimisprosessiin. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.
- Sikkelä, Raimo 2002. Verkkokurssin suunnittelu didaktisena prosessina. Teoksessa Kähkönen, Esko (toim.) Projektina verkko-oppiminen - Sisältöä ja tukea itäsuomalisten yliopistojen yhteistyönä. Joensuun yliopiston opetusteknologiakeskuksen selosteita 3, 82 - 99. PDF-dokumentti. http://wanda.uef.fi/isvy/multimedia/sisallon_tuotanto02.pdf. Päivitetty 18.12.2002. Luettu 31.1.2016.
- Suojanen, Ulla 2014. Toimintatutkimus ammatillisen kehittymisen välineenä. WWW-dokumentti. <https://metodix.wordpress.com/2014/05/19/suojanen-toimintatutkimus/>. Päivitetty 16.9.2014. Luettu 2.1.2016.
- Suomen Virtuaaliammattikorkeakoulu 2010. Mitä on verkko-opetus? WWW-dokumentti. <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojak-sot/0407012/1108884893436/1108884945861/1108885005697/1108885031673.html>. Päivitetty 3.12.2009. Luettu 13.12.2014.

Tella, Seppo, Vahtivuori, Sanna, Vuorento, Anu, Wager, Petra & Oksanen, Ulla 2001. Verkko-opetuksessa – Opettaja verkossa. Helsinki: Edita Oyj.

Tenno, Tiiu 2011. Surffaajat ja syventäjät – verkko-oppimisympäristön pedagogisen rakenteen ja opiskelijoiden toimintaorientaatioiden tarkastelua. Lapin yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja. PDF-dokumentti. http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/69684/TiiuTenno_Doria_ActaE71.pdf?sequence=3. Päivitetty 7.1.2011. Luettu 15.12.2014.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tynjälä, Päivi 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsitteiden perusteita. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Valtioneuvoston kanslia 2015. Toimintasuunnitelma strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi. Hallituksen julkaisuja 13. PDF-dokumentti. <http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/321857/Toimintasuunnitelma+strategisen+hallitusohjelman+k%C3%A4rkihankkeiden+ja+reformien+toimeenpanemiseksi.pdf/92b90c0e-9154-487f-bbf8-543cb6433dd6>. Päivitetty 25.9.2015. Luettu 4.2.2016.

Vehkalahti, Kimmo 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finn Lectura.

Verkkoluotsi 2003. Pedagoginen käsikirjoitus. Chydenius-Instituutti. Kokkolan yliopistokeskus. WWW-dokumentti. <http://verkkoluotsi.chydenius.fi/salatutsivut/pedagoginen/index.html>. Päivitetty 2.10.2003. Luettu 19.6.2011.

Verkko-tutor 2005. Verkkopedagogisesta ajattelusta ja toiminnasta. Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus. WWW-dokumentti. <http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/verkkopedagogiikka/index.php?valinta=6#Verkkopedagogisen>. Päivitetty 11.1.2005. Luettu 19.6.2011.

Vesterinen, Pirkko 2003. Projektiopiskelu ja -oppiminen ammattikorkeakoulussa. Teoksessa Kotila Hannu (toim.) Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Helsinki: Edita Publishing Oy, 79 - 94.

Vilkka, Hanna 2007. Tutki ja kehitä. Vaajakoski: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilkka, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. Juva: PS-kustannus.

Vuopala, Essi 2010. (Verkko)pedagogiset mallit yhteisöllisen oppimisen edistäjänä. Oulun yliopisto. Oppimisen ja koulutusteknologian tutkimusyksikkö. PDF-dokumentti. http://koutek-1011.wikispaces.com/file/view/Pedagogiset_mallit.pdf. Päivitetty 16.12.2010. Luettu 3.2.2016.

Vuopala, Essi 2013. Onnistuneen yhteisöllisen verkko-oppimisen edellytykset – Näkökulmina yliopisto-opiskelijoiden kokemukset ja verkkovuorovaikutus. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja. PDF-dokumentti. <http://herkules oulu.fi/isbn9789526202259/isbn9789526202259.pdf>. Päivitetty 24.9.2013. Luettu 3.2.2015.

TEEMAHAASTATTELU RUNKO

TAUSTATIEDOT

Nimi (ei tule esille tuloksissa) ja yksikkö:

Opetettavat aineet:

Koulutus:

Opettaja kokemusta (vuosina):

Verkko-opetus kokemusta (vuosina):

TEEMA 1: Opettajien yleiset käsitykset monimuoto-opetuksesta

Teeman tarkoituksena on saada tietoa monimuoto-opetuksen eduista ja haitoista opettajien näkemyksen mukaan.

- Mitä tarkoitetaan mielestänne monimuoto-opetuksella?
- Millaista osaamista monimuoto-opetus vaatii mielestänne opettajalta?
- Millaisia mahdollisuuksia ja etuja näette verkon tuovan monimuoto-opetukseen?
- Millaisia uhkia ja haittoja näette verkon tuovan monimuoto-opetukseen?
- Millaisia mahdollisuuksia ja etuja näette verkon tuovan oppimisen kannalta?
- Millaisia uhkia ja haittoja näette verkon tuovan oppimisen kannalta?
- Mitä etua ja mitä haittaa on siitä, jos omia kurssejanne toteutetaan verkossa?
- Mitä esteitä näette monimuoto-opetukselle – Mitä ei mielestännee voi opettaa verkossa tai verkkovälitteisesti? (Jatkossa näiden osalta mietitään, miten näitä voisi opettaa verkossa.)

TEEMA 2: Opettajan tieto- ja viestintätekniset taidot

Teeman tarkoituksena on kartoittaa yleisellä tasolla opettajan näkemystä omista tieto- ja viestintäteknisten taidoistaan.

- Millaisia tieto- ja viestintäteknisten taitojen mielestänne opettajalla tulee olla monimuoto-opetuksen toteuttamiseksi?
- Mitä tieto- ja viestintäteknisten taitojenne haluaisitte ensisijaisesti kehittää monimuoto-opetuksen toteuttamista ajatellen?

TEEMA 3: Monimuoto-opetuksen suunnittelu ja toteutus

Teeman tarkoituksena on kartoittaa opettajien näkemyksiä monimuoto-opetuksen suunnittelusta.

- Millaisia taitoja mielestänne monimuoto-opetuksen suunnittelu vaatii opettajalta?
- Millä tavalla monimuoto-opetuksen suunnittelu eroaa mielestänne perinteisen lähiopetuksen suunnittelusta?
- Millaista apua kaipaisitte monimuoto-opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen?

Teemahaastattelurunko

TEEMA 4: Opetusmenetelmät ja –välineet/keinot monimuoto-opetuksessa

Teeman tarkoituksena on kartoittaa opettajien käyttämiä opetusmenetelmiä ja -välineitä sekä näkemyksiä monimuotokoulutukseen soveltuvista opetusmenetelmistä.

- Mitä opetusmenetelmiä olette käyttäneet opetuksessanne tähän mennessä?
- Mitä/Minkälaisia opetusmenetelmiä mielestänne voidaan käyttää oppimisen edistämiseksi monimuoto-opetuksessa?
- Mitä välineitä/keinoja olette käyttäneet opiskelijoiden yhteisöllisen työskentelyn mahdollistamiseksi?
- Mitä opetusmenetelmiä haluaisit käyttää/kokeilla monimuoto-opetuksessa?

TEEMA 5: Ohjaus ja arviointi monimuoto-opetuksessa

Teeman tavoitteena on kartoittaa opettajien ohjaustapoja/-keinoja monimuoto-opetuksessa sekä niitä ohjaukseen ja arviointiin liittyviä asioita, jotka opettajat kokevat haasteellisiksi.

- Millä keinoilla/tavoilla olette ohjanneet opiskelijoita verkossa?
- Mitkä asiat koette verkossa ohjaamisessa haasteelliseksi?
- Mitkä asiat koette arvioinnissa haasteelliseksi?

Mitä ajatuksia sinulle on herännyt monimuoto-opetuksen kehittämiseen liittyen? Mitä muuta haluaisit sanoa kehittämiseen liittyen?

Kvalitatiivisen tutkimuksen analyysi esimerkki

Opettajien tarvitsemaa teknistä osaamista – analyysi esimerkki

Ilmaisu	Pelkistetty ilmaus	Yhdistävä tekijä	Osaaminen
Ope 4: Ainakin tekniikan tunte- musta, teknisten menetelmien tun- temusta tänä päivänä, että osaa käyttää niitä välineitä.	Tekniikan ja teknisten menetelmien tunte- musta	Tekniikan ja teknisten mene- telmien tunte- musta	Tekninen osaa- minen
Ope 10: kaikki ne Moodlen eri mahdollisuudet hyödyntää ja sitten lynkki tai adobe connect, jossa vois pitää sitten vaikka ohjatusti sitten jotain puolen tunnin ohjaussessi- oita. Ne auttais....	Verkko-oppimisym- päristön ja viestintä- välineiden mahdolli- suuksien hyödyntä- mien opetuksessa		
Ope 2: sitten tietysti kaikki muut välineet mistä ei tiedetäkään mitään	Eri välineiden käyttö- mahdollisuuksien hyödyntäminen		
Ope 4: Ja tietenkin sitten tää asenne puoli on aika tärkeä, että opettajalla on myönteinen asenne tätä kohtaan, jolloin se edistää sitä, että hän oppii ne tekniikat paremmin.	Myönteinen asenne tekniikkaa kohtaan	Asenne tekniik- kaa kohtaan	
Ope2: Kaikki tekniikka on hallussa ja silleen.	Tekniikan hallinta	Tekniset taidot	
Ope 6: Opettajalta se vaatii tekniikan hallintaa	Tekniikan hallinta		
Ope 4: tietysti pitää olla perustaidot käyttää tietotekniikkaa,	Tietotekniikan perus- taidot		
Ope 3: Välineen hallinta. Moodles- sakin on vielä paljon sellaista mitä ei osaa ja Lyncin kanssa on vielä aika kädetön eli mitkä ne työkalut sitten olisikaan niin niihin tarvii ihan kunnon preppausta.	Välineiden hallinta		
Ope 4: ja näissä on aina jokin tällainen sovellus, joka päälle se opintojakso rakennetaan, jotain käytetään, Moodle tai muuta täl- laista ympäristöä, joten sen käytön oppiminen tietenkin.	Oppimisympäristön käyttäminen	Oppimisympä- ristön käyttö opetuksessa	
Ope 7: Moodlen kyllä pitäisi olla niin hyvin hanskassa, ettei sen kanssa tulisi ongelmia,	Oppimisympäristön käyttäminen		
Ope 7: Moodlen hyvä käyttö on se yksi perusasia,	Oppimisympäristön käyttö		

Kvalitatiivisen tutkimuksen analyysi esimerkki

Ope 7: mutta nyt sitten nää vuorovaikutusvälineet, että onko se Ac vai lync vai mikä sen on sitten ja niiden haltuunotto on nyt se meidän opettajien juttu, että siitä saataisiin yhtä lailla helppo väline kuin Moodle, joka alkaa olla hallussa.	Vuorovaikutusvälineiden hallinta	Viestintä- ja vuorovaikutusvälineiden hallinta	
Ope 3: mutta välinehallinnassa on niin ku isoja puutteita, ettei verkkoistuntoon uskaltaisi lähteä opiskelijoiden kanssa.	Etäopetusvälineiden hallinta		
Ope 7: sit just nää viestintävälineet ja niitten omaksuminen	Viestintävälineiden käyttö ja omaksuminen		
Ope 3: Ja se on sitten tietysti verkossa opiskelua, ja siinä voi olla mukana ac -istuntoja, lynciä tai vastaavia, mikä järjestelmä sitten kennelläkin on käytössä.	Viestintävälinen käyttö		
Ope 3: Sitten lisäksi erilaisia sovelluksia esim. kielissä opiskelijat pysyy nauhoittamaan omaa puhettaan.	Opetuksessa käytettävät sovellukset	Opetuksessa käytettävät muut sovellukset	
Ope 5: ja sitten se mikä se oli millä niitä millä luentomateriaalin voi seillittää oliko se jo noissa sisällä	Materiaaleista tehtävät nauhoitteet	Multimediaosaaminen	

Keräyspyyntö opettajille

Hei

Opiskelen Yrittäjyys ja Liiketoimintaosaamisen Yamk opinnoissa. Yamk:n opinnäytetyöni toimeksiantajana on Liiketalouden laitos ja aiheena on Liiketalouden laitoksen verkko-opetuksen kehittäminen yhdessä Liiketalouden opettajien kanssa. Kehittämiseen liittyen olen tehnyt Liiketalouden päivä- ja iltaopiskelijoille verkko-opiskeluun liittyvän kyselyn. Opinnäytetyöni ohjaaja on XX.

Pyytäisin, että antaisit Liiketalouden päivä- ja iltaopiskelijoille mahdollisuuden vastata kyselyyni tunneillasi (kts. liite), jotta saisimme mahdollisimman monen opiskelijan verkko-opiskelu kokemukset ja näkemykset mukaan kehittämiseen. Kyselyyn käytettäväksi ajaksi on arvioitu 20 minuuttia. Kysely on lähetetty 11.1.2015 vastaajille opiskelijasähköpostiin.

Liitteessä on tekemäni listaus ryhmistä, opettajista ja ajankohdista. Olen siis katsonut, että ryhmät olisivat liitteessä olevina ajankohtina atk-luokassa. Liitteessä on myös opiskelijoille lähetettävä kyselyn saatekirje.

Mikäli opiskelijoilla on haasteita opiskelijasähköpostiin pääsyn kanssa uudistusten jälkeen, tulee heidän laittaa käyttäjätunnus muotoon verkkotunnus(=o-tunnus)@edu.mamk.fi tai vaihtoehtoisesti ksamk\verkkotunnus.

Kiitos, että olet omalta osaltasi kehittämässä Liiketalouden verkko-opetusta!

Ystävällisin terveisin

Sirpa Kemppainen

Keräyssuunnitelmaa ei julkisteta tietosuoja syistä!

Kyselyn saatekirje opiskelijoille

Hyvä liiketalouden opiskelija!

Olen Sirpa Kemppainen ja opiskelen Mikkelin ammattikorkeakoulussa Yrittäjyys ja Liiketoimintaosaaminen Yamk –opintoja. Opintoni ovat siinä vaiheessa, että on aika tehdä opinnäytetyö. Opinnäytetyöni toimeksiantajana on Mamkin Liiketalouden laitos ja aiheena on Liiketalouden laitoksen verkko-opetuksen kehittäminen yhdessä opettajien kanssa.

Kysely on jaettu kolmeen kokonaisuuteen: taustatiedot, verkko-opiskelu ja verkko-opetuksen kehittäminen opiskelijan silmin. Taustatiedoissa kartoitetaan opiskelijoilla käytössä olevia laitteita ja niiden käyttötarkoitusta opiskelussa sekä opiskelijoiden viestintävälineiden käytönoisaamista itsearviona. Verkko-opiskeluosiossa kartoitetaan opiskelijoiden näkemyksiä verkko-opiskelun taidoista ja viimein osio on opiskelijoiden näkemyksiä verkko-opetuksen kehittämiseksi.

Toivottavasti voisit käyttää ajastasi noin 20 minuuttia ja vastata tekemääni kyselyyn (linkki viestin lopuksi). Vastaukset kerätään täysin anonyymisti. Saatuja vastauksia tullaan käyttämään Liiketalouden verkko-opetuksen kehittämisessä.

Mikäli sinulla on kysyttävää voit ottaa yhteyttä sähköpostilla osoitteella sirpa.kemppainen@edu.mamk.fi

Kysely on avoinna 18.1.2015 saakka.

Vastaamalla kyselyyn olet mukana vaikuttamassa ja kehittämisessä Liiketalouden laitoksen verkko-opetusta!

Ystävällisin terveisin

Sirpa Kemppainen

Alla olevasta linkistä pääset vastaamaan kyselyyn:
(linkki poistettu)

KYSELY OPISKELIJOILLE VERKKO-OPISKELUSTA

Opiskelet Mikkelin ammattikorkeakoulussa Liiketalouden laitoksella Tradenomiksi. Lähes kaikkiin opintoihin liittyy tavalla tai toisella tietotekniikka ja verkko-opiskelu. Tässä kyselyssä verkko-opiskeluksi katsotaan myös lähiopetuksen tukena toimiva Moodlella oleva opintojakso, joka voi olla vain materiaalin jakamista ja opintojakson tiedotusta varten tehtynä.

Tämä kysely liittyy Yrittäjäyys- ja liiketoimintaosaaminen YAMK –opintojeni opinnäytetyöhön, jossa tehtävänäni on kehittää yhdessä Mamkin Liiketalouden laitoksen opettajien kanssa verkko-opetusta.

Jokaisen opiskelijan vastaus on ensiarvoisen tärkeä ja vastaamalla huolellisesti kysymyksiin olet omalta osaltasi vaikuttamassa verkko-opetuksen kehittämiseen opiskelijan näkökulmasta Tradenomi-opinnoissa.

Ystävällisin terveisin
Sirpa Kemppainen

TAUSTATIEDOT

1. Opintojen aloitusvuosi

- 2014
- 2013
- 2012
- 2011 tai aikaisemmin

2. Olen (valintakysymys)

- päiväopiskelija
- iltaopiskelija

3. Sukupuoli (valintakysymys)

- nainen
- mies

4. Mitä laitteita käytät opiskelussasi tällä hetkellä

Valitse kullekin käyttötarkoitukselle pääsääntöisesti käyttämäsi laite. Mikäli käytät laitetta, joka ei ole listalla, valitse muu ja kirjoita laitteen merkki tai käyttöjärjestelmä kenttään muu laite

Tiedonhankinta (esim. kirjaston tietokannat)

Tehtävien tekeminen (esim. kirjalliset tehtävät)

Tehtävien palautus (esim. Moodleen)

Opettajan tekemän materiaalin lukeminen (esim. Moodlesta)

Sähköisen materiaalin lukeminen (esim. kirjat, artikkelit, lehdet yms.)

Opiskeluun liittyvien videoiden katselu (esim. Moodle, YouTube)

Tiedonjakaminen (esim. blogi/wiki-työskentely, tiedostojen yhteiskäyttö)

Ääni- ja kuvayhteydet opettajaan (esim. Lync, Skype, Adobe Connect)

Ääni- ja kuvayhteydet muihin opiskelijoihin (esim. Lync, Skype, Adobe Connect)

Opiskeluun liittyvät keskustelut (esim. Facebook, Moodlen keskustelualueet)

Verkko-opiskelu kysely

Muu, mikä? (yksi keskeinen käytötapa)

Valittavissa olevat laitteet:

- Windows pöytäkone
- Windows kannettava
- Mac pöytäkone
- Mac kannettava
- Linux pöytäkone
- Linux kannettava
- Android –tabletti (esim. Samsung)
- IPad-tabletti (Apple)
- Windows-tabletti
- Windows-puhelin (Nokia)
- Android-puhelin (esim. Samsung, HTC, Sony)
- IPhone –puhelin (Apple)
- Muu laite

Muu laite, mikä? (Tähän tulee Webropolissa oma tekstikenttä, johon opiskelija kirjoittaa)

5. Arvioi viestintävälineiden käytön osaamistasi opiskelussa

- 1=En osaa käyttää enkä tunne lainkaan
- 2=Tunnen peruseräät ja osaan käyttää muutamia perusominaisuuksia hyväkseni
- 3=Tunnen periaatteet ja osaan käyttää useimpia ominaisuuksia hyödykseni
- 4=Käytän sujuvasti ohjelman ominaisuuksia hyödykseni ja osaan neuvoa opiskeluka-vereitani
- 5=Käytän asiantuntevasti ja luovasti.

- Internet-selaimen (esim. surffailu, tulostus, kopiointi, URL-osoitteiden tallennus, haku-koneiden ja tietokantapaleluiden) käyttö
- Internetin muiden palveluiden käyttö (videoiden tallennus esim. YouTube, ohjel-mien/appsien tallennus ja asentaminen)
- Studentin käyttö (esim. palvelut, tiedonhaku, lukujärjestykset, tiedotus)
- Sähköpostin käyttö (viestin lähetys ja vastaanotto, postiryhmien muodostaminen, osoit-teistojen ylläpito, liitetiedostojen käsittely)
- Moodlen käyttö viestinnässä (henkilökohtainen viestintä, keskustelualueet)
- Sosiaalisen median (esim. Facebook, Twitter) viestintävälineiden käyttö
- Wiki-työkalut viestinnässä (esim. Wikipedia)
- Blogi-työkalut viestinnässä (esim. Blogger)
- Internetpohjaisten verkkokokous- tai äänijärjestelmien (esim. Skype, Lync, Adobe Connect) käyttö
- Mobiililaitteiden (älypuhelimet, iPad) käyttö viestinnässä (esim. Skype, Lync, Messen-ger)
- Office 365:n (sivustot, blogi) käyttö viestinnässä

VERKKO-OPISKELU**6. Kuinka paljon keskimäärin käytät aikaa NETISSÄ OPISKELUUN viikossa (pelkkä numero arvo)?**

- 0 – 3 tuntia
- 3 – 6 tuntia
- 6 – 9 tuntia
- yli 10 tuntia

7. Mielestäni toimivia verkko-opiskelutapoja ja -muotoja ovat

- 1=ei lainkaan toimiva tapa minulle
- 2=melko toimiva tapa minulle
- 3=hyvin toimiva tapa minulle
- 4=erittäin toimiva tapa minulle

Lähiopetukseen osallistuminen verkon kautta (esim. Adobe Connect, Lync, Skype)

Keskustelupalstat (esim. Facebook, Moodle)

Itsenäinen työskentely verkossa (esim. tehtävien tekeminen ja palautus, tiedonhankinta)

Yhteisöllinen oppiminen (oppijat pyrkivät ryhmänä ymmärtämään ja selittämään ilmiöitä tai ratkaisemaan ongelmia)

Yhteistoiminnallinen oppiminen (Ryhmän jäsenet ovat vastuussa niin omasta kuin muidenkin ryhmäläisten oppimisesta, jolloin vuorovaikutus, keskustelu, materiaalin jakaminen ja toisten auttaminen korostuvat)

8. Kuinka tärkeänä pidät verkko-opiskelussa seuraavia taitoja

- 1=ei lainkaan tärkeä
- 2=melko tärkeä
- 3=tärkeä
- 4=erittäin tärkeä

Itseohjautuvuutta (otettava selvää miten verkossa toimitaan, kysyttävä neuvoja tarvittaessa)

Aktiivisuutta (oltava ”läsnä” verkossa kirjoittamalla, kommentoimalla, esittämällä kysymyksiä)

Ajanhallintataitoja (lyhyen ja pitkän aikavälin ajanhallinta, aikataulut ja ohjeistus apuna)

Vastuun ottamista (omasta opiskelusta, tehtävien tekemisestä, verkkokeskusteluun osallistumisesta)

Vuorovaikutustaitoja (kirjallinen ilmaisutaito, tiivis ja selkeä kirjoittamistapa, taito antaa ja esittää kysymyksiä)

Ryhmätyöskentelytaitoja (toisten näkemysten huomioiminen ja kunnioittaminen, toisten auttaminen sekä joustavuus esim. aikataulujen yhteensovittamisessa)

Verkkolukutaitoa (verkossa liikkuminen ja toimiminen, kyky lukea verkkotekstiä ja eri medioiden tuntemus)

Kärsivällisyyttä (tekniset ongelmat mahdollisia, toiminta verkossa eriaikaista eli vastaukset ja kommentoinnit eivät tule heti)

Tietotekniset taidot (mm. selaimen käyttö, liitteiden lisääminen ja tallennus)

Muu, mikä?

9. Mihin perustuu mielestäsi onnistunut oppiminen verkossa?

- 1=Täysin erimieltä
- 2=Jokseenkin erimieltä
- 3=Jokseenkin samaa mieltä
- 4=Täysin samaa mieltä

Verkko-oppimisympäristössä tapahtuvaan kaikkien osapuolten väliseen vuorovaikutukseen

- Opettajan ja opiskelijan väliseen viestintään
- Opettajan antamaan oikea-aikaiseen ohjaukseen
- Muilta opiskelijoilta saamaani tukeen ja kannustukseen
- Oppimistehtävien tekemiseen
- Monipuolisiin materiaaleihin
- Opintojakson selkeään rakenteeseen (tiedän, mitä teen, milloin ja miten)
- Opintojakson tavoitteiden selkeyteen
- Omien tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen
- Omaan oppimistyyliini sopivan kokonaisuuden rakentamiseen
- Opettajan aktiivisuuteen ja läsnäoloon verkossa
- Opiskelijoiden aktiivisuuteen verkossa
- Rakentavaan ja kannustavaan vuorovaikutukseen
- Joustavaan aikatauluun
- Nopeaan tehtävien arviointiin
- Opintojaksolla käytettävien ohjelmien käytettävyyteen
- Oppimisympäristön teknisiin ratkaisuihin
- Muu asia, joka edesauttaa onnistunutta oppimiskokemusta. Mikä?

10. Kuinka tärkeänä pidät oman oppimisesi kannalta

- 1=ei lainkaan tärkeä
- 2=melko tärkeä
- 3=tärkeä
- 4=erittäin tärkeä

- Verkkokeskusteluja (esim. Moodlessa)
- Henkilökohtaista viestintää opettajan kanssa
- Oppimistehtävien suorittamista verkkovälitteisesti
- Keskeisimmän materiaalin saamista verkko-oppimisympäristöstä
- Tiedonhankintataitoja
- Viestintätaitoja
- Oppimisympäristön monipuolisia työkaluja
- Itsenäistä työskentelyä
- Parityöskentelyä
- Ryhmätyöskentelyä
- Tiedon jakamista muiden opiskelijoiden kanssa
- Lähiopetusta luokkatilassa
- Opetukseen osallistumismahdollisuutta verkkovälitteisesti
- Muu minulle tärkeä asia oppimisen kannalta, mikä?

11. Millaista materiaalia käytät mieluiten?

- 1=Täysin erimieltä
- 2=Jokseenkin erimieltä
- 3=Jokseenkin samaa mieltä
- 4=Täysin samaa mieltä

Valitsen ensisijaisesti tekstimuotoiset materiaalit
Oppimateriaaleissa olevat kuvat edistävät oppimistani merkittävästi
Rakennekartat ja -kaaviot auttavat minua kokonaisuuden hahmottamisessa huomattavasti
Lyhyiden videotaltiointien tai nauhoitusten kautta opin parhaiten

VERKKO-OPETUKSEN KEHITTÄMINEN OPISKELIJAN SILMIN

12. Arvioi seuraavia tavoitteisiin, arviointiin ja suorittamiseen liittyviä väittämiä oman kokemuksesi kautta

- 1=Täysin erimieltä
- 2=Jokseenkin erimieltä
- 3=Jokseenkin samaa mieltä
- 4=Täysin samaa mieltä

Opintojaksojen oppimistavoitteet ovat täysin selvät
Opintojaksojen arviointikriteerit ovat täysin selvät
Opintojaksoilla edellytetty työskentelyaikataulu on täysin selkeä
Opintojaksoilla otetaan huomioon opintojen kuormittavuus (tehtävien jättöaikoja voidaan sovitella tarvittaessa)
Asetan itselleni omat oppimistavoitteet vaikkei opettaja niitä vaadi
Ymmärrän mitä minulta edellytetään opintojakson suorittamiseksi (mitä välineitä käytetään ja osaan (tai opin) niitä helposti käyttämään)
Suunnittelen omaa opiskeluaikatauluani ja pidän siitä useimmiten myös kiinni
Voin itse rakentaa omaan oppimistyyliini sopivan kokonaisuuden helposti verkossa

13. Arvioi seuraavia ohjaukseen ja tukeen liittyviä väittämiä oman kokemuksesi kautta

- 1=Täysin erimieltä
- 2=Jokseenkin erimieltä
- 3=Jokseenkin samaa mieltä
- 4=Täysin samaa mieltä

Saan oppimistehtävistäni rakentavaa ja oppimista edistävää palautetta opettajalta
Saan opettajalta verkko-ohjausta tarvittaessa
Opettaja on aktiivisesti mukana opintojaksoilla myös Moodlessa
Saan tukea ja kannustusta muilta opintojakson opiskelijoilta
Pyydän ja saan apua nopeasti opettajalta
Viestin sujuvasti ja rakentavasti opintojakson aikana verkossa
Autan mielelläni opiskelukavereitani

14. Arvioi seuraavia opiskelumateriaalia koskevia väittämiä oman kokemuksesi kautta

- 1=Täysin erimieltä
- 2=Jokseenkin erimieltä
- 3=Jokseenkin samaa mieltä
- 4=Täysin samaa mieltä

Materiaalit ovat monipuolisia (sisältävät myös oppimista tukevia kuvia ja videoita)
Materiaalia on annettu valmiiksi riittävästi
Materiaalit on asiantuntevasti koottua ja ajantasaista
Materiaalit ovat oppimistavoitteitani tukevaa
Materiaalit tulisi jakaa ”täytyy tietää”-, ”hyvä tietää”-, ”lisämateriaalit”-osioihin aihe-
alueittain
Materiaalin tulisi sisältää havainnollistavia kuvia
Materiaalin tulisi olla enemmän videoina tai nauhoitteina
Materiaalissa tulisi olla enemmän linkkejä
Etsin, opettajan antaman materiaalin lisäksi, muutakin materiaalia oppimiseni tueksi
Jaan omia tuotoksiani mielelläni muiden nähtäville

15. Arvioi seuraavia verkko-opiskeluun liittyviä väittämiä oman kokemuksesi kautta

- 1=Täysin erimieltä
- 2=Jokseenkin erimieltä
- 3=Jokseenkin samaa mieltä
- 4=Täysin samaa mieltä

Opintojaksoilla käytetään monipuolisia työvälineitä (blogi, wiki, tiedonjakaminen)
Opintojakson aikaisessa työskentelyssä käytettävät ”työkalut” on selkeästi tuotu esille
Lähiopetukset tulisi nauhoittaa, jolloin niiden avulla olisi helppoa tehdä kertausta
Lähiopetukseen pitäisi pystyä osallistumaan tarvittaessa myös etänä (parantaisi opiskelumahdollisuuksiani)
En koe teknisiä ongelmia saadakseni materiaalit Moodlessa olevilta opintojaksoilta käyttöni (avoimeksi tai tallennettua)
Osallistun innokkaasti opintojaksoilla yhteisölliseen työskentelyyn (tiedontuottaminen yhdessä muiden kanssa)

16. Minkä tai mitkä asiat olet kokenut mielekkääksi verkko-opiskelussasi?

17. Mitkä asiat olet kokenut haasteellisemmaksi verkko-opiskelussasi?

18. Mitä asioita ehdottaisit kehitettävän Tradenomi-tutkinnon verkko-opetuksessa?

Tässä voit antaa opettajille vinkkejä esimerkiksi siitä millaista materiaalia haluaisit opintojaksoilla olevan tai kuinka ryhmä- tai parityöskentely olisi sinun kannaltasi helppointa toteuttaa.

Tulostaulukot ja vertailut

Taustatiedot

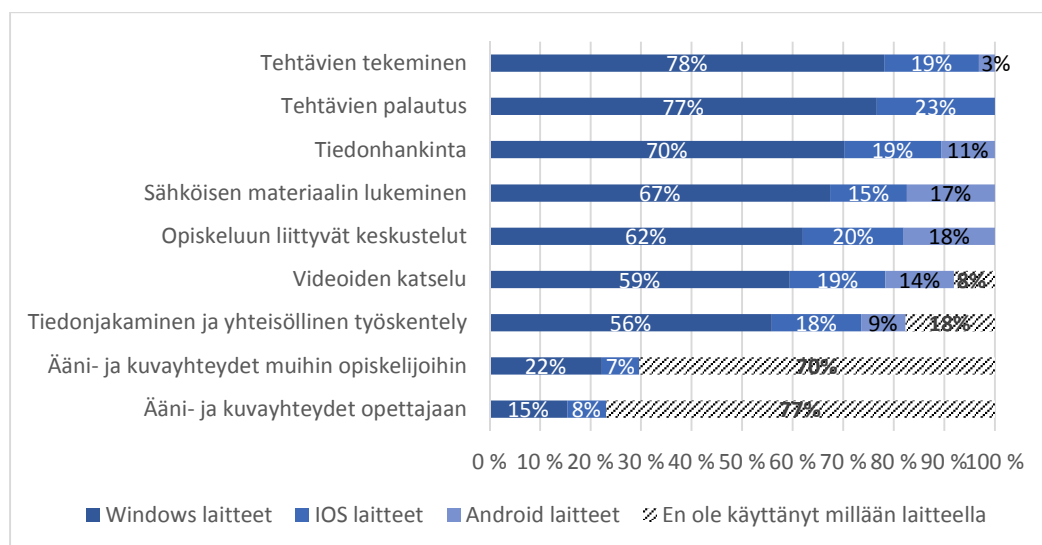
Opintojen aloitusvuosi	Lukumäärä	Prosenttia
2014	72	54,5
2013	33	25,0
2012	25	18,9
2011 tai aikaisemmin	2	1,5
Yhteensä	132	100,0

Opiskelumuoto	Lukumäärä	Prosenttia
Päiväopiskelija	107	81,1
Ilta-opiskelija	25	18,9
Yhteensä	132	100,0

Opiskelumuoto		Sukupuoli		Yhteensä
		Nainen	Mies	
Päiväopiskelija	Lukumäärä	69	38	107
	Prosenttia	64,5%	35,5%	100,0%
Ilta-opiskelija	Lukumäärä	18	7	25
	Prosenttia	72,0%	28,0%	100,0%
Yhteensä	Lukumäärä	87	45	132
	Prosenttia	65,9%	34,1%	100,0%

Opintojen aloitusvuosi		Sukupuoli		Total
		Nainen	Mies	
2014	Lukumäärä	46	26	72
	Prosenttia	63,9%	36,1%	100,0%
2013	Lukumäärä	21	12	33
	Prosenttia	63,6%	36,4%	100,0%
2012	Lukumäärä	18	7	25
	Prosenttia	72,0%	28,0%	100,0%
2011 tai aikaisemmin	Lukumäärä	2	0	2
	Prosenttia	100,0%	0,0%	100,0%
Yhteensä	Lukumäärä	87	45	132
	Prosenttia	65,9%	34,1%	100,0%

Iltaopiskelijoiden laitteiden käyttö opiskeluun liittyvässä työskentelyssä

Onnistuneen verkko-oppimisen edellytykset keskiarvo tarkastelu

Onnistuneen verkko-oppimisen edellytykset	Ilta-opiskelijat		Päiväopiskelijat	
	N	Keskiarvo	N	Keskiarvo
Opintojakson selkeään rakenteeseen (tiedän, mitä teen, milloin ja miten)	25	3,88	107	3,66
Monipuolisiin materiaaleihin	25	3,72	107	3,38
Opintojakson tavoitteiden selkeyteen	25	3,68	107	3,41
Oppimistehtävien tekemiseen	25	3,64	107	3,36
Opintojaksolla käytettävien ohjelmien käytettävyyteen	25	3,56	107	3,18
Opettajan antamaan oikea-aikaiseen ohjaukseen	25	3,44	107	3,42
Oppimisympäristön teknisiin ratkaisuihin	25	3,44	107	3,07
Opettajan ja opiskelijan väliseen viestintään	25	3,36	107	3,23
Omaan oppimistyyliini sopivan materiaali- ja asiakokonaisuuden rakentamiseen (voin valita itselleni parhaiten sopivat materiaaliuodot)	25	3,36	107	3,16
Omien tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen	25	3,32	107	3,16
Nopeaan tehtävien arviointiin	25	3,28	107	2,98
Joustavaan aikatauluun	25	3,24	107	3,17
Opettajan aktiivisuuteen ja läsnäoloon verkossa	25	3,04	107	3,02
Rakentavaan ja kannustavaan vuorovaikutukseen	25	3,00	107	2,94
Opiskelijoiden aktiivisuuteen verkossa	25	2,96	107	2,94
Verkko-oppimisympäristössä tapahtuvaan kaikkien osapuolten väliseen vuorovaikutukseen	25	2,88	107	2,86
Muilta opiskelijoilta saamaani tukeen ja kannustukseen	25	2,60	107	2,72

Tulostaulukot ja vertailut

Materiaalin käyttö opiskelussa	Ilta-opiskelijat		Päiväopiskelijat	
	N	Keskiarvo	N	Keskiarvo
Valitsen enssisijaisesti tekstimuotoiset materiaalit	25	3,28	107	3,18
Oppimateriaaleissa olevat kuvat edistävät oppimistani merkittävästi	25	3,20	107	3,01
Rakennekartat ja -kaaviot auttavat minua kokonaisuuden hahmottamisessa huomattavasti	25	3,08	107	3,02
Lyhyiden videotallointien tai nauhoitusten kautta opin parhaiten	25	2,24	107	2,56

Viestintävälineiden Mann-Whitneyn U-testi

Ranks				
	Opiskelumuoto	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Internet-selaimen käyttö	Päiväopiskelija	107	68,07	7283,00
	Iltaopiskelija	25	59,80	1495,00
	Total	132		
Internetin muiden palveluiden käyttö	Päiväopiskelija	107	70,82	7578,00
	Iltaopiskelija	25	48,00	1200,00
	Total	132		
Studentin käyttö	Päiväopiskelija	107	65,61	7020,50
	Iltaopiskelija	25	70,30	1757,50
	Total	132		
Sähköpostin käyttö	Päiväopiskelija	107	64,90	6944,50
	Iltaopiskelija	25	73,34	1833,50
	Total	132		
Sosiaalisen median viestintävälineiden käyttö	Päiväopiskelija	107	69,83	7471,50
	Iltaopiskelija	25	52,26	1306,50
	Total	132		
Wiki-työkalut viestinnässä	Päiväopiskelija	107	71,82	7684,50
	Iltaopiskelija	25	43,74	1093,50
	Total	132		
Blogi-työkalut viestinnässä	Päiväopiskelija	107	70,49	7542,50
	Iltaopiskelija	25	49,42	1235,50
	Total	132		
Moodlen käyttö viestinnässä	Päiväopiskelija	107	66,86	7154,00
	Iltaopiskelija	25	64,96	1624,00
	Total	132		
Internetpohjaisten verkkokokous- tai äänijärjestelmien käyttö	Päiväopiskelija	107	68,70	7350,50
	Iltaopiskelija	25	57,10	1427,50
	Total	132		
	Päiväopiskelija	107	70,09	7500,00

Tulostaulukot ja vertailut

Mobiililaitteiden käyttö viestinnässä	Iltaopiskelija	25	51,12	1278,00
	Total	132		
Office 365:n käyttö viestinnässä	Päiväopiskelija	107	69,26	7410,50
	Iltaopiskelija	25	54,70	1367,50
	Total	132		

	Internet-selaimen käyttö	Internetin muiden palveluiden käyttö	Studentin käyttö	Sähköpostin käyttö
Mann-Whitney U	1170,000	875,000	1242,500	1166,500
Wilcoxon W	1495,000	1200,000	7020,500	6944,500
Z	-1,040	-2,781	-,590	-1,081
Asymp. Sig. (2-tailed)	,298	,005	,555	,280

	Sosiaalisen median viestintävälineiden käyttö	Wiki-työkalut viestinnässä	Blogi-työkalut viestinnässä	Moodlen käyttö viestinnässä
Mann-Whitney U	981,500	768,500	910,500	1299,000
Wilcoxon W	1306,500	1093,500	1235,500	1624,000
Z	-2,193	-3,403	-2,571	-,236
Asymp. Sig. (2-tailed)	,028	,001	,010	,813

	Internetpohjaisten verkkokokous- tai äänijärjestelmien käyttö	Mobiililaitteiden käyttö viestinnässä	Office 365:n käyttö viestinnässä
Mann-Whitney U	1102,500	953,000	1042,500
Wilcoxon W	1427,500	1278,000	1367,500
Z	-1,409	-2,311	-1,759
Asymp. Sig. (2-tailed)	,159	,021	,079

Verkkotyöskentelyssä tarvittavien taitojen tärkeys Mann-Whitneyn U-testi

Ranks				
	Opiskelumuoto	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Itseohjautuvuutta	Päiväopiskelija	107	64,77	6930,50
	Iltaopiskelija	25	73,90	1847,50
	Total	132		
Aktiivisuutta	Päiväopiskelija	107	67,76	7250,00
	Iltaopiskelija	25	61,12	1528,00
	Total	132		
Ajanhallintataitoja	Päiväopiskelija	107	65,34	6991,50
	Iltaopiskelija	25	71,46	1786,50
	Total	132		
Vastuun ottamista	Päiväopiskelija	107	63,59	6804,00
	Iltaopiskelija	25	78,96	1974,00
	Total	132		
Vuorovaikutustaitoja	Päiväopiskelija	107	65,17	6973,00
	Iltaopiskelija	25	72,20	1805,00
	Total	132		
Ryhmyöskentelytaitoja	Päiväopiskelija	107	67,79	7253,00
	Iltaopiskelija	25	61,00	1525,00
	Total	132		
Verkkolukutaitoa	Päiväopiskelija	107	64,02	6850,50
	Iltaopiskelija	25	77,10	1927,50
	Total	132		
Kärsivällisyyttä	Päiväopiskelija	107	63,08	6750,00
	Iltaopiskelija	25	81,12	2028,00
	Total	132		
Tietotekniset taidot	Päiväopiskelija	107	62,55	6692,50
	Iltaopiskelija	25	83,42	2085,50
	Total	132		

	Itseohjautuvuutta	Aktiivisuutta	Ajanhallintataitoja	Vastuun ottamista
Mann-Whitney U	1152,500	1203,000	1213,500	1026,000
Wilcoxon W	6930,500	1528,000	6991,500	6804,000
Z	-1,168	-,825	-,780	-2,006
Asymp. Sig. (2-tailed)	,243	,409	,435	,045

Tulostaulukot ja vertailut

	Vuorovaikutustai- toja	Ryhmätyöskente- lytaitoja	Verkkolukutaitoa
Mann-Whitney U	1 195,000	1 200,000	1 072,500
Wilcoxon W	6 973,000	1 525,000	6 850,500
Z	-,890	-,860	-1,693
Asymp. Sig. (2-tailed)	,373	,390	,090

	Kärsivällisyyttä	Tietotekniset taidot
Mann-Whitney U	972,000	914,500
Wilcoxon W	6 750,000	6 692,500
Z	-2,344	-2,706
Asymp. Sig. (2-tailed)	,019	,007

Oman oppimisen kannalta tärkeät asiat Mann-Whitneyn U-testi

	Ranks			
	Opiskelumuoto	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Verkko-oppimisympäris- tössä tapahtuvaan kaik- kien osapuolten väliseen vuorovaikutukseen	Päiväopiskelija	107	66,53	7 119,00
	Iltaopiskelija	25	66,36	1 659,00
	Total	132		
Opettajan ja opiskelijan väliseen viestintään	Päiväopiskelija	107	65,27	6 983,50
	Iltaopiskelija	25	71,78	1 794,50
	Total	132		
Opettajan antamaan oi- kea-aikaiseen ohjaukseen	Päiväopiskelija	107	66,46	7 111,50
	Iltaopiskelija	25	66,66	1 666,50
	Total	132		
Muilta opiskelijoilta saa- maani tukeen ja kannus- tukseen	Päiväopiskelija	107	67,75	7 249,00
	Iltaopiskelija	25	61,16	1 529,00
	Total	132		
Oppimistehtävien tekemi- seen	Päiväopiskelija	107	63,28	6 771,00
	Iltaopiskelija	25	80,28	2 007,00
	Total	132		
Monipuolisiin materiaalei- hin	Päiväopiskelija	107	62,66	6 704,50
	Iltaopiskelija	25	82,94	2 073,50
	Total	132		
Opintojakson selkeään rakenteeseen	Päiväopiskelija	107	63,78	6 824,00
	Iltaopiskelija	25	78,16	1 954,00
	Total	132		

Tulostaulukot ja vertailut

Opintojakson tavoitteiden selkeyteen	Päiväopiskelija	107	63,44	6788,00
	Iltaopiskelija	25	79,60	1990,00
	Total	132		
Omien tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen	Päiväopiskelija	107	64,81	6935,00
	Iltaopiskelija	25	73,72	1843,00
	Total	132		
Omaan oppimistyyliini sopivan materiaali- ja asiakokonaisuuden rakentamiseen	Päiväopiskelija	107	64,43	6894,50
	Iltaopiskelija	25	75,34	1883,50
	Total	132		
Opettajan aktiivisuuteen ja läsnäoloon verkossa	Päiväopiskelija	107	66,37	7101,50
	Iltaopiskelija	25	67,06	1676,50
	Total	132		
Opiskelijoiden aktiivisuuteen verkossa	Päiväopiskelija	107	66,55	7120,50
	Iltaopiskelija	25	66,30	1657,50
	Total	132		
Rakentavaan ja kannustavaan vuorovaikutukseen	Päiväopiskelija	107	66,07	7069,50
	Iltaopiskelija	25	68,34	1708,50
	Total	132		
Joustavaan aikatauluun	Päiväopiskelija	107	65,83	7044,00
	Iltaopiskelija	25	69,36	1734,00
	Total	132		
Nopeaan tehtävien arviointiin	Päiväopiskelija	107	63,97	6844,50
	Iltaopiskelija	25	77,34	1933,50
	Total	132		
Opintojaksolla käytettävien ohjelmien käytettävyyteen	Päiväopiskelija	107	62,26	6662,00
	Iltaopiskelija	25	84,64	2116,00
	Total	132		
Oppimisympäristön tekniisiin ratkaisuihin	Päiväopiskelija	107	62,57	6695,50
	Iltaopiskelija	25	83,30	2082,50
	Total	132		

	Verko-oppimisympäristössä tapahtuvaan kaikkien osapuolten väliseen vuorovaikutukseen	Opettajan ja opiskelijan väliseen viestintään	Opettajan antamaan oikea-aikaiseen ohjaukseen	Muilta opiskelijoilta saamaani tukeen ja kannustukseen
Mann-Whitney U	1334,000	1205,500	1333,500	1204,000
Wilcoxon W	1659,000	6983,500	7111,500	1529,000
Z	-,025	-,868	-,026	-,868
Asymp. Sig. (2-tailed)	,980	,386	,979	,385

Tulostaulukot ja vertailut

	Oppimistehtävien tekemiseen	Monipuolisiin materiaaleihin	Opintojakson selkeään rakenteeseen	Opintojakson tavoitteiden selkeyteen
Mann-Whitney U	993,000	926,500	1046,000	1010,000
Wilcoxon W	6771,000	6704,500	6824,000	6788,000
Z	-2,296	-2,727	-2,206	-2,156
Asymp. Sig. (2-tailed)	,022	,006	,027	,031

	Omien tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen	Omaan oppimistyyliini sopivan materiaali- ja asiakokonaisuuden rakentamiseen	Opettajan aktiivisuuden ja läsnäoloon verkossa	Opiskelijoiden aktiivisuuden verkossa
Mann-Whitney U	1157,000	1116,500	1323,500	1332,500
Wilcoxon W	6935,000	6894,500	7101,500	1657,500
Z	-1,267	-1,505	-,090	-,033
Asymp. Sig. (2-tailed)	,205	,132	,929	,974

	Rakentavaan ja kannustavaan vuorovaikutukseen	Joustavaan aikatauluun	Nopeaan tehtävien arviointiin	Opintojaksolla käytettävien ohjelmien käytettävyyteen	Oppimisympäristön teknisiin ratkaisuihin
Mann-Whitney U	1291,500	1266,000	1066,500	884,000	917,500
Wilcoxon W	7069,500	7044,000	6844,500	6662,000	6695,500
Z	-,316	-,465	-1,716	-3,056	-2,866
Asymp. Sig. (2-tailed)	,752	,642	,086	,002	,004

Verkkokurssin käsikirjoituslomake

Verkkokurssi sarakemalli (esimerkki)										
Modulit	Tiivistelmä (kuvaus)	Sisältö	Pedagoginen malli	Oppimisympäristöt	Kuvat/kaaviot	Video	Äänet	Animaatiot	Lähteet	Linkit
Moduli 1: Esitellään luennon nimi otsikkotasolla.	Avataan otsikkotason kuvaus ja tiivistetään luentosarjan ensimmäisen tapaamiskerran keskeinen sisältö ja aikataulu.	Kuvataan sisältö: ennakotehtävät, esityskalvot, tehtävät jne.	Laaditaan kuvaus joka mallinta opiskelijan pedagogista prosessia ja annetaan hahmo oppijan pedagogiselle prosessille ja sille miten suunnitellaan että oppimisprosessi rakentuu. Valitaan strategiat, jopa tehtävätasolla.	Mitä ympäristöjä on käytettävissä ja mitä niistä käytetään kurssilla tai eri tehtävissä.	Luetteloidaan kuva-aineisto, jota tarvitaan, tullaan käyttämään sisällön tueksi. Luettelo etenee sisällön perusteella: esitehtävä, esityskalvot, tehtävät, muut teksti jne.	Videoiden kohdalla sama	Äänten kohdalla sama	Animaatioiden kohdalla sama	Listataan keskeiset lähteet ja muu käytettävissä oleva resurssi	Haarukoidaan relevantti linkkilista: mitkä niistä liittyvät tehtäviin, sisältöihin jne.
Moduli 2:										
Moduli 3:										
Moduli 4:										
Sarakemallin täydentämistä jatketaan ja siitä syntyy matriisi, jonka tarkastelu osoittaa mitä on jo olemassa, mitä pitää hankkia jne.										

Verkkokurssin tarkistuslomake

Verkkokurssin tarkistuslomake		
1. Valmisteluvaihe	x	Huomioitavaa
Kurssin tavoitteet, mitä oppija oppii.		
Kurssin käsikirjoituksen laatiminen		
Kurssikokonaisuus: lähiopetuksen suhde verkko-opetukseen		
Oppimisprosessin suunnittelu		
Opetettavaan materiaaliin tutustuminen		
Neuvottelut esimiehen ja työryhmän kanssa		
Tuotantotiimin perustaminen		
Kouluttautuminen		
2. Oppimateriaalin suunnittelu ja tuottaminen	x	Huomioitavaa
Materiaalin rakenne- ja sisältökuvaukset		
Materiaalin integrointi muuhun opetukseen		
Verkko-opetusmateriaali -> muu saatavilla oleva materiaali		
Erilaisia sisältöjä - erilaisia oppimateriaaleja		
Jo olemassa olevan opetusmateriaalin saatavuus, tekijänoikeudet		
Käytettävyys, opetukseen soveltuminen ja sen varmistaminen		
3. Opiskelijan aktivointi	x	Huomioitavaa
Oppimistehtävät / harjoitustehtävät		
Ryhmätyöt		
Seminaarit		
Eri tapoja toteuttaa vuorovaikutteisuutta (materiaali, muut opiskelijat)		
Verkkokeskustelu		
4. Ohjemateriaalin suunnittelu ja tuottaminen	x	Huomioitavaa
Ohjeistus verkkoympäristön käyttöön		
Opiskeluohjeet		
Verkkokurssin suoritusohjeet		
Käyttäjätuki - vertaistuki (yhteystiedot)		
Kurssin ohjaajat ja muu tukiverkosto (yhteystiedot)		
5. Verkkokurssin ulkoasun ja käytettävyyden suunnittelu	x	Huomioitavaa
Käytettävyys		
Visuaalinen ilme		
Rakenne		
Navigointi		

Verkkokurssin tarkistuslomake

6. Verkkokurssin hallinnointi	x	Huomioitavaa
Opiskelijoiden lisääminen kurssille		
Käyttäjaoikeuksien hallinnointi		
Tekijänoikeuskysymykset		
Verkkokurssista tiedottaminen		
7. Opiskelijoiden ohjaus ja arviointi kurssin aikana	x	Huomioitavaa
Tekninen ohjaus: miten kurssi toimii, miten tehtävät palautetaan jne.		
Sisällöllinen ohjaus: oppimistehtävien suorittaminen, lähdemateriaali		
Palautteen antaminen		
Tehtävien arviointi		
8. Teknisten ongelmien ratkaisu	x	Huomioitavaa
Tekninen ylläpito, ohjaus, tuki		
Tekninen testaus		
Käytettävyyden arviointi (esim. eri selaimilla, mobiili)		
9. Verkkokurssin jatkokehittäminen	x	Huomioitavaa
Palautteen kerääminen ja sen analysointi (opiskelijat, ohjaajat)		
Päivitykset, muutostyöt sisältöön ja rakenteeseen		
Opettajan itsearviointi ja reflektio		
Lähde: Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Oppimiskeskus, http://www.vopla.fi/		
Creative Commons Nimeä-Epäkaupallinen 1.0 Suomi-lisenssi (by Vopla-hanketiimi).		

Teknisten koulutusten tavoitteet ja sisällöt

ADOBE CONNECTIN PERUSKÄYTTÖ

Tavoitteet:

Opettaja osaa kirjautua omaan Ac-osoitteeseen ja saa siellä äännet ja kuvat toimimaan. Tavoitteena on myös, että opettaja osaa ladata ja ottaa esille materiaalia osallistujille esitettäväksi eri tavoin. Lisäksi opettaja osaa kutsua muita käyttäjiä omaan kokoushuoneeseen ja myöntää osallistujille käyttäjärooleja sekä aloittaa esittämisen.

Sisältö:

Kirjautuminen, äännet ja kuva, materiaalin esittäminen (lataaminen, jakaminen, videot ac:n kautta), käyttäjien kutsuminen ja osallistujien roolitus.

Käytettävissä oleva aika 1,5 h.

ADOBE CONNECTIN OPETUSKÄYTTÖ (JATKO)

Tavoitteet:

Opettaja hallitsee opetuksen valmistelun sekä nauhoitteiden tekemisen.

Sisältö:

Erilaiset käytettävissä olevat työkalut: mm. Chat, kysely, muistiinpanot, puheenvuorojen jakaminen

AC ja opetuksen suunnittelu

Näkymien luominen tunneille valmiiksi

Nauhoittaminen

Käytettävissä oleva aika 2 h

LYNC 2013

Tavoitteet:

Lync –järjestelmän sujuva käyttäminen pienissä neuvotteluissa (ei opetus). Opettaja osaa hallita omaa lynciään ja sen asetuksia. Opettaja osaa kutsua käyttäjiä lync-palaveriin erilaisin tavoin sekä jakaa materiaalia sujuvasti.

Sisältö:

Lync-näkymä, henkilöiden etsintä, viestintä, puhelut, kokouksen järjestäminen, asetukset

Käytettävissä oleva aika 1,5 h

MOODLEN RAKENTEET SELKEÄMMIKSI

Tavoitteet:

Opettajat ymmärtävät, kuinka Moodleen voidaan rakentaa käytettävyydeltään toimivia ja selkeitä opintojaksoja huomioiden opiskelijan oppiminen ja sujuva käyttö. Lisäksi esitellään käytettävissä olevia työkaluja.

Sisältö:

Kurssikokonaisuuden luominen ja suunnittelu monipuolisia työkaluja hyödyntäen.

Käytettävissä oleva aika 1,5 h.

Teknisten koulutusten tavoitteet ja sisällöt

MOODLE, MONIPUOLINEN TYÖKALUJEN HALLINTA

Tavoitteet:

Opettajat hallitsevat monipuolisen työkalujen käytön opintojaksoilla ja osaavat valita opintojakson oppimistavoitteeseen ja opetukseen sopivimmat työkalut.

Sisältö:

Tentit, valinta, wiki-työkalu, oppitunti, upotetut videot, hotpotatoes, sanasto, työpaja

Käytettävissä oleva aika 1,5 h

OFFICE 365 -PALVELU

Tavoitteet:

Opettajat tietävät mitä työkaluja opiskelijoilla on Office 365 –palvelussa käytettävissä ja kuinka niitä voidaan hyödyntää opiskelussa

Sisältö:

Office 365 –palvelun esittely opiskelijan työskentelyssä

Käytettävissä oleva aika 1,5 h

SHAREPOINT YHTEISÖLLISESSÄ TYÖSKENTELYSSÄ

Tavoitteet:

Opettajat osaavat käyttää sujuvasti työtiloja yhteisöllisessä työskentelyssä. Tavoitteena on, että jokainen moni-muotokoulutuksen opetuksen kehittämiseen osallistuva opettaja kirjoittaa opintojaksojen käsikirjoituksen työtilaan.

Sisältö:

Työtilan käyttäminen ja työkalujen hallinta.

Käytettävissä oleva aika 1,5 h

Uusien opiskelijoiden saatekirje

Hei

Tervetuloa opiskelemaan Mikkelin ammattikorkeakouluun Liiketalouden laitokselle!

Olen Sirpa Kemppainen ja työskentelen It-tukihenkilönä Mamkin Savonniemen kampuksella. Tehtäviini kuuluu mm. opiskelijoiden perehdyttäminen opiskeluympäristöihin. Pidän teille la 29.8. klo 9 – 15 luokassa D204 verkko-opiskeluun perehdytyksen. Päivä on hyvin tekniikka painotteinen, jolloin opetlemme yhdessä opiskelussanne tarvitsemienne ohjelmien käyttöä. Kaikkea ei tarvitse hallita heti, vaan voimme tarvittaessa sopia etäohjauksia seuraaville viikolle iltoihin, jolloin teillä on mahdollisuus saada käyttövarmuutta ja lisäohjausta (sovitaan lauantaina).

Lauantaina keskitymme Office 365 –pilvipalveluun, Adobe Connectiin (AC) sekä Moodle –oppimisympäristöön. Ottakaa omat kuulokemikrofonit (välttämätön) ja kannettava (mikäli mahdollista) mukaan, jotta voitte harjoitella ko. ympäristöjen käyttöä myös omilla laitteillanne. Aloitamme päivän luokan koneilla yhteisesti, jonka jälkeen voitte siirtyä käyttämään omaa kannettavaanne. Ellei teillä ole mahdollisuutta ottaa omaa kannettavaa mukaan, niin voitte käyttää luokan konetta koko ajan, johon liitetään teidän omat kuulokemikrofonit. Ovanne Xx ja tietotekniikan opettaja Xx ovat päivässämme mukana.

Mac-käyttäjät: Pyydän, että ilmoitat minulle sähköpostilla 26.8 mennessä, mikäli sinulla on Mac-kannettava mukanas!

Itse olen myös opiskelija Mamkissa, jossa suoritan Tradenomi Yamk –tutkintoa. Em. tutkintoon liittyen teen opinnäytetyöni monimuotokoulutuksen kehittämisestä yhdessä Liiketalouden opettajien kanssa juuri teille ja tuleville opiskelijoille. Siksi toivon, että käynte vastaamassa kyselyyni oman näkemyksesi mukaan keskiviikkoon 26.8 klo 19 mennessä, jotta ennätän katsoa ryhmänne tulokset ja näin saan myös itselleni ”eväitä” lauantapäivään. Näin saamme päivästä teille mahdollisimman antoisan.

Alla kyselyn linkki: *(linkki poistettu)*

Mikäli sinulla on kysyttävää lauantapäivästä, parhaiten tavoitat minut sähköpostilla *(sähköpostiosoite poistettu tästä)*

Yritän parhaani mukaan vastata lähetettyihin kysymyksiin ja viesteihin iltaisin.

Aurinkoisin terveisin

Sirpa Kemppainen

KYSELY LIIKETALOUDEN OPISKELIJOILLE VERKKO-OPISKELUSTA

TAUSTATIEDOT

Sukupuoli *

- nainen
- mies

Mitä laitteita sinulla on käytettävissäsi opiskeluusi tällä hetkellä? *

- Windows pöytäkone tai kannettava
- Mac pöytäkone tai kannettava
- Android -tabletti (esim. Samsung) iPad-tabletti
- Windows -tabletti
- Windows -puhelin (esim. Nokia)
- Android-puhelin (esim. Samsung, HTC, Sony)
- iPhone
- Muu, mikä?
- _____

Arvioi viestintävälineiden käytön osaamistasi opiskelussa *

	En osaa käyttää enkä tunne lainkaan	Tunnen peruseriaatteet ja osaan käyttää muutamia perusominaisuuksia hyväkseni	Tunnen periaatteet ja osaan käyttää useimpia ominaisuuksia hyödykseni	Käytän sujuvasti ohjelman ominaisuuksia hyödykseni ja osaan neuvota opiskelukavereitani	Käytän asiantuntevasti ja luovasti.
Internet-selaimen käyttö (esim. surffailu, tulostus, kopiointi, URL-osoitteiden tallennus, hakukoneiden ja tietokantapalveluiden käyttö)	☐	☐	☐	☐	☐

LIITE 11(2).

Uusien opiskelijoiden kysely

Internetin muiden palveluiden käyttö (videoiden tallennus esim. YouTube ohjelmien/appsiensa tallennus ja asentaminen)	☐	☐	☐	☐	☐
Studentin käyttö (esim. palvelut, tiedonhaku, lukujärjestykset, tiedotus)	☐	☐	☐	☐	☐
Sähköpostin käyttö (viestin lähetys ja vastaanotto, postiryhmien muodostaminen, osoitteistojen ylläpito, liitetiedostojen käsittely)	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalisen median viestintävälineiden käyttö (esim. Facebook, Twitter)	☐	☐	☐	☐	☐
Wiki-työkalut viestinnässä	☐	☐	☐	☐	☐
Blogi-työkalut viestinnässä	☐	☐	☐	☐	☐
Moodlen käyttö viestinnässä (henkilökohtainen viestintä, keskustelualueet)	☐	☐	☐	☐	☐
Internetpohjaisten verkkokokous- tai äänijärjestelmien käyttö (esim. Skype, Lync, Adobe Connect)	☐	☐	☐	☐	☐
Mobiililaitteiden (älypuhelimet, iPad) käyttö viestinnässä (esim. Skype, Lync, Messenger)	☐	☐	☐	☐	☐
Office 365:n (sivustot, blogi) käyttö viestinnässä	☐	☐	☐	☐	☐

VERKKO-OPISKELU

Kuinka tärkeänä pidät verkkotyöskentelyssä seuraavia taitoja

	Ei lain- kaan tär- keänä	Melko tärkeänä	Tärkeänä	Erittäin tärkeänä
Itseohjautuvuutta (otettava selvää miten verkossa toi- mitaan, kysyttävä neuvoja tarvitta- essa)	☐	☐	☐	☐
Aktiivisuutta (oltava ”läsnä” verkossa kirjoittamalla, kom- mentoimalla, esittämällä kysymyksiä)	☐	☐	☐	☐
Ajanhallintataitoja (lyhyen ja pitkän aikavälin ajanhallinta, aika- taulut ja ohjeistus apuna)	☐	☐	☐	☐
Vastuun ottamista (omasta opiskelusta, tehtävien tekemisestä, verkkokeskusteluun osallistumisesta)	☐	☐	☐	☐
Vuorovaikutustaitoja (kirjallinen ilmaisutaito korostuu, tiivis ja sel- keä kirjoittamistapa, taito antaa ja esittää kysy- myksiä)	☐	☐	☐	☐
Ryhmätyöskentelytaitoja (toisten näkemysten huomioiminen ja kunnioit- taminen, toisten auttaminen sekä joustavuus esim. aikataulujen yhteensovittami- sessa)	☐	☐	☐	☐
Verkkolukutaitoa (verkossa liikkuminen ja toimiminen, kyky lu- kea verkkotekstiä ja eri medioiden tuntemus)	☐	☐	☐	☐
Kärsivällisyyttä (tekniset ongelmat mahdollisia, toiminta ver- kossa eriaikaista eli vastaukset ja kommentoin- nit eivät tule heti)	☐	☐	☐	☐
Tietotekniset taidot (mm. selaimen käyttö, liitteiden lisääminen ja tallennus)	☐	☐	☐	☐
Muu, mikä? _____	☐	☐	☐	☐

Uusien opiskelijoiden kysely

Mihin perustuu mielestäsi onnistunut oppiminen verkossa

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Verkko-oppimisympäristössä tapahtuvaan kaikkien osapuolten väliseen vuorovaikutukseen	☐	☐	☐	☐
Opettajan ja opiskelijan väliseen viestintään	☐	☐	☐	☐
Opettajan antamaan oikea-aikaiseen ohjaukseen	☐	☐	☐	☐
Muilta opiskelijoilta saamaani tukeen ja kannustukseen	☐	☐	☐	☐
Oppimistehtävien tekemiseen	☐	☐	☐	☐
Monipuolisiin materiaaleihin	☐	☐	☐	☐
Opintojakson selkeään rakenteeseen (tiedän mitä teen, milloin ja miten)	☐	☐	☐	☐
Opintojakson tavoitteiden selkeyteen	☐	☐	☐	☐
Omien tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen	☐	☐	☐	☐
Omaan oppimistyyliini sopivan materiaali- ja asiakokonaisuuden rakentamiseen (voin valita itselleni parhaiten sopivat materiaali- muodot)	☐	☐	☐	☐
Opettajan aktiivisuuteen ja läsnäoloon verkossa	☐	☐	☐	☐
Opiskelijoiden aktiivisuuteen verkossa	☐	☐	☐	☐
Rakentavaan ja kannustavaan vuorovaikutukseen	☐	☐	☐	☐
Joustavaan aikatauluun	☐	☐	☐	☐
Nopeaan tehtävien arviointiin	☐	☐	☐	☐
Opintojaksolla käytettävien ohjelmien käytettävyyteen	☐	☐	☐	☐
Oppimisympäristön teknisiin ratkaisuihin	☐	☐	☐	☐
Muu asia, joka edesauttaa onnistunutta oppimiskokemusta. Mikä?	☐	☐	☐	☐

Uusien opiskelijoiden kysely

Kuinka tärkeänä pidät oman oppimisesi kannalta

	Ei lainkaan tärkeänä	Melko tärkeänä	Tärkeänä	Erittäin tärkeänä
Verkkokeskusteluja (esim. Moodlessa)	☐	☐	☐	☐
Henkilökohtaista viestintää opettajan kanssa	☐	☐	☐	☐
Opintojakson suorittamista verkkovälitteisesti	☐	☐	☐	☐
Keskeisimmän materiaalin saamista verkkooppimisympäristöstä	☐	☐	☐	☐
Tiedonhankintataitoja	☐	☐	☐	☐
Viestintätaitoja	☐	☐	☐	☐
Oppimisympäristön monipuolisia työkaluja	☐	☐	☐	☐
Itsenäistä työskentelyä	☐	☐	☐	☐
Parityöskentelyä	☐	☐	☐	☐
Ryhmätyöskentelyä	☐	☐	☐	☐
Tiedon jakamista muiden opiskelijoiden kanssa	☐	☐	☐	☐
Lähiopetusta luokkatilassa	☐	☐	☐	☐
Opetukseen osallistumismahdollisuutta verkkovälitteisesti	☐	☐	☐	☐
Muu minulle tärkeä asia oppimisen kannalta, mikä?	☐	☐	☐	☐

Millaista materiaalia käytät mieluiten?

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Valitsen ensisijaisesti tekstimuotoiset materiaalit	☐	☐	☐	☐
Oppimateriaaleissa olevat kuvat edistävät oppimistani merkittävästi	☐	☐	☐	☐
Rakennekartat ja -kaaviot auttavat minua kokonaisuuden hahmottamisessa huomattavasti	☐	☐	☐	☐
Lyhyiden videotaltiointien tai nauhoitusten kautta opin parhaiten	☐	☐	☐	☐

Uusien opiskelijoiden kysely

Mielestäni minulle toimivia verkko-opiskelutapoja ja -muotoja ovat

	Ei lainkaan toimiva tapaminulle	Melko toimiva tapaminulle	Hyvin toimiva tapaminulle	Erittäin hyvin toimiva tapaminulle	Ei kokemusta tästä opiskelutavasta ja -muodosta
Itsenäinen työskentely verkossa (esim. tehtävien tekeminen ja palautus, tiedonhankinta)	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteisöllinen oppiminen (oppijat pyrkivät ryhmänä ymmärtämään ja selittämään ilmiöitä tai ratkaisemaan ongelmia)	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistoiminnallinen oppiminen (Ryhmän jäsenet ovat vastuussa niin omasta kuin muidenkin ryhmäläisten oppimisesta, jolloin vuorovaikutus, keskustelu, materiaalin jakaminen ja toisten auttaminen korostuvat)	☐	☐	☐	☐	☐
Lähiopetukseen osallistuminen verkon kautta (esim. Adobe Connect, Lync, Skype)	☐	☐	☐	☐	☐

Onko sinulla aiempaa kokemusta monimuoto- tai verkko-opiskelusta? *

- Kyllä
 Ei

AIEMMAT KOKOEMUKSET MONIMUOTO- TAI VERKKO-OPISKELUSTA

Minkä tai mitkä asiat olet kokenut mielekkääksi monimuoto- tai verkko-opiskelussasi?

Minkä tai mitkä asiat olet kokenut haasteelliseksi monimuoto- tai verkko-opiskelussasi?

Tässä voit vielä esittää mietteitäsi alkavaan opiskeluun liittyen

Uusien opiskelijoiden kyselyn tuloksia

Viesintävälineiden käytönsaaminen (N=31)	Keskiarvo
Sähköpostin käyttö	3,9
Internet-selaimen käyttö	3,8
Sosiaalisen median viestintävälineiden käyttö	3,5
Internetin muiden palveluiden käyttö	3,0
Mobiililaitteiden käyttö viestinnässä	2,5
Moodlen käyttö viestinnässä	2,2
Internetpohjaisten verkkokokous- tai äänijärjestelmien käyttö	2,1
Office 365:n käyttö viestinnässä	1,8
Studentin käyttö	1,7
Blogi-työkalut viestinnässä	1,5
Wiki-työkalut viestinnässä	1,4

Mihin perustuu mielestäsi onnistunut oppiminen verkossa	Kaikki vastanneet opiskelijat ka (N=31)	Verkko-opiskelukokemusta omaavat opiskelijat ka (n=17)	Ei verkko-opiskelukokemusta omaavat opiskelijat ka (n=14)
Opintojakson selkeään rakenteeseen	3,84	3,88	3,79
Oppimistehtävien tekemiseen	3,74	3,76	3,71
Opintojaksolla käytettävien ohjelmien käytettävyyteen	3,74	3,82	3,64
Opintojakson tavoitteiden selkeyteen	3,71	3,82	3,57
Monipuolisiin materiaaleihin	3,71	3,71	3,71
Joustavaan aikatauluun	3,68	3,76	3,57
Opettajan ja opiskelijan väliseen viestintään	3,68	3,76	3,57
Omien tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen	3,65	3,71	3,57
Omaan oppimistyyliini sopivan materiaali- ja asiakokonaisuuden rakentamiseen	3,55	3,71	3,36
Opettajan antamaan oikea-aikaiseen ohjaukseen	3,52	3,59	3,43
Oppimisympäristön teknisiin ratkaisuihin	3,45	3,47	3,43
Rakentavaan ja kannustavaan vuorovaikutukseen	3,39	3,41	3,36
Opiskelijoiden aktiivisuuteen verkossa	3,39	3,47	3,29

Uusien opiskelijoiden kyselyn tuloksia

Verkko-oppimisympäristössä ta- pahtuvaan kaikkien osapuolten väli- seen vuorovaikutukseen	3,35	3,41	3,29
Nopeaan tehtävien arviointiin	3,23	3,29	3,14
Muilta opiskelijoilta saamaani tu- keen ja kannustukseen	3,23	3,24	3,21
Opettajan aktiivisuuteen ja läsnä- oloon verkossa	3,23	3,35	3,07

Millaista materiaalia käytät mieluummin? (N=31)	Kaikkein vas- tanneiden ka
Oppimateriaaleissa olevat kuvat edistävät oppimistani merkit- tävästi	3,4
Rakennekartat ja -kaaviot auttavat minua kokonaisuuden hah- mottamisessa huomattavasti	3,3
Valitsen ensisijaisesti tekstimuotoiset materiaalit	3,3
Lyhyiden videotaltiointien tai nauhoitusten kautta opin par- haiten	2,9

Minkä tai mitkä asiat olet kokenut mielekkääksi monimuoto- tai verkko-opiskelussasi? (n=13)
Itsenäisyys
Opiskelun voi tehdä silloin kun se itselle parhaiten sopii. Voin etsiä tietoa ja opiskella tavalla, joka on minulle paras.
Itsenäisyys ja verkko-opiskelu on joustava tapa opiskella töiden ohella.
Helppous tehdä silloin kun itselle sopii.
Moodlen käyttö kokonaisuudessaan. Tehtävät pysty kätevästi tekemään ja palauttamaan sinne. An- toi paljon enemmän mahdollisuuksia elää normaalia elämää!
Joustava opiskelun työn ohessa. Voi valita, milloin tehtäviä tekee. Työ ja opiskelu tukevat toisiaan.
Joustavuuden ja oman ajankäytön hallinnan. Monimuotokoulutuksessa saa hyödyn niin lähiopetuk- sesta kuin verkko-opiskelusta. Tukea on saatavilla niin kasvokkain kuin myös verkossa.
Opiskelun aikataulun voi rakentaa itselle sopivaksi. Lähipäivät tuo tervetullutta vaihtelua opiske- luun.
Oman aikataulutukseni.
Omantehtinen ja itsenäinen opiskelu
Verkko-opiskelu parhaimillaan on nopeaa ja vuorovaikutteista vrt. tehtävien palauttaminen postitse tms.
Tehtäviä pystyy tekemään silloin, kun parhaiten kerkeää, luentoja voi katsoa myöhemmin uudes- taan.
Opiskelu oman aikataulun mukaisesti, pystyy itse suunnittelemaan ja aikatauluttamaan opiskelua

Uusien opiskelijoiden kyselyn tuloksia

Minkä tai mitkä asiat olet kokenut haasteelliseksi monimuoto- tai verkko-opiskelussasi? (n=12)
Epäselvät materiaalit ja ohjeet
Ryhmässä jäsenten tasapuolisen tekemisen. Jos on yhteinen tehtävä, miten jokainen osallistuu eikä niin, että nopeimmat tekevät tai jotkut eivät osallistu ollenkaan? Ylipäätään verkon kautta yhteydessä oleminen ei ole sama kuin kasvotusten. On haastavaa, kun kommunikointi tapahtuu sähköisesti (vaikka olisi suora yhteys). Oma aktiivisuus ja oma-aloitteisuus. Miten sovittaa opiskelun muuhun ajankäyttöön, kun oma-toiminen opiskelu on helppo lykätä "sopivaan iltaan" jota ei ehkä tulekaan, jos ei ole kunnolla asialla.
En osaa sanoa.
Vuorovaikutuksen puute.
Välillä ei ymmärtänyt kaikkea tehtävääntoja ja oli hankalaa kun ei ollut ketään keltä kysyä.
Joskus aikatauluongelmat.
Oma motivaatio ja tahto opiskella on oltava, jotta saa ryhdyttyä myös kotona töihin.
Aikatauluista kiinni pitäminen vaatii välillä itsekuria. Allakointi auttaa !
Aikatauluissa pysyminen vaatii itsekuria...
Tehtävien määräajat ja ajan käyttö
Tiedon etsintä
Jos jokin asia on epäselvää, eikä siihen saa (ajoissa) selvennystä.

Tässä voit vielä esittää mietteitäsi alkavaan opiskeluun liittyen (n=9)
Mielenkiintoista päästä oppimaan monimuotoisen opetuksen kautta. Samalla oppii käyttämään nykyaikaisia välineitä ja ohjelmia, joita ei työelämässä ole tullut vielä vastaan.
Eniten mietityttää ajankäyttö ja se, miten omaksun asiat ilman opettajan läsnäoloa ja lähiopetusta. Se vaatii hieman enemmän paneutumista ja aikataulutusta. Uskon, että kaikesta selviää ja opiskelut voi tehdä joustavasti, mutta käytäntö sen näyttää, miten oikeasti verkko-opiskelu tässä muodossa kullekin sopii.
Olen laitteiden ja ohjelmien käytössä lähes täysi tumpelo. Pelottaa että meidän oletetaan osaan ennestään paljon. Toivon että esim. ensi lauantaina 29.8. asiat käydään läpi rautalangasta vääntäen ja yhdessä läpi.
Innostunut, se kuvastaa parhaiten mietteitäni!
Innolla uutta oppimaan :)
Tietotekniikka hieman jännittää/pelottaa, samoin ylipäätään koulun aloittaminen pitkän, pitkän ajan jälkeen. Myös ajan käyttö ja sen jakaminen eri asioiden välillä mietityttää. Mutta on myös ihanaa aloittaa jotain uutta pitkästä ajasta.
Tässä vaiheessa ei muuta kuin odotan innolla tulevia päiviä :)
Kysely oli hyvä, mutta koska vielä ei ole kokemusta verkko-opiskelusta niin vastaukset perustuivat aika lailla "mutu" tuntumaan :)
Toivon koulutuksessa olevan joustoa, mikäli monet opiskelijoista ovat työelämässä. Informaation kulkevan tarpeeksi sujuvasti, jotta pystyy suunnittelemaan omat aikataulunsa ja yhteensovittamaan työ- ja opiskeluelämän.